

**Zbiór Ogólnych Warunków Ubezpieczeń i Kart
Produktów – Pakiet Bezpieczny Rolnik**

Spis Treści

Ogólne Warunki Ubezpieczenia i Karty Produktu do Ubezpieczenia Dobrowolnych Ubezpieczeń dla Gospodarstwa Rolnego „Bezpieczny Rolnik.....	str.3
Ogólne Warunki Ubezpieczenia i Karta Produktu do Ubezpieczenia Maszyn i Sprzętu Rolniczego AGROCASCO	str. 44
Szczególne Warunki Ubezpieczenia Uzupełniającego Budynków wchodzących w skład Gospodarstwa Rolnego.....	str.68
Tabela Norm Oceny Procentowej Trwałego Uszczerbku na zdrowiu wskutek Nieszczęśliwego Wypadku.....	str.75

**OGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZENIA
DOBROWOLNYCH UBEZPIECZEŃ
DLA GOSPODARSTWA ROLNEGO
BEZPIECZNY ROLNIK**

Informacja o postanowieniach ogólnych warunków ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego Bezpieczny Rolnik, zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 895)

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub wartość wykupu ubezpieczenia	§2; §4 - §6; §8 - §9; §12 - §13; §15; §18 - §24; §26; §28 - §33; §35 - §41;
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	§2; §4 ust. 5; §5 - §6; §8 - §9; §11; §15; §18 - §19; §21; §23 - §25; §27 - §32; §34 - §41;

Spis treści

ROZDZIAŁ I POSTANOWIENIA WSPÓLNE	2
Postanowienia ogólne	2
Definicje ogólne	2
Umowa ubezpieczenia	3
Początek i koniec odpowiedzialności	3
Odstąpienie od umowy ubezpieczenia	3
Wypowiedzenie umowy ubezpieczenia	5
Przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia	5
Wygaśnięcie stosunku ubezpieczenia	5
Suma ubezpieczenia/suma gwarancyjna	6
Składka ubezpieczeniowa	6
Obowiązki Ubezpieczającego i Ubezpieczonego	6
Postępowanie w przypadku wystąpienia szkody	7
Obowiązki TUZ TUW	8
Wypłata odszkodowania	8
Roszczenia regresowe	9
Reklamacje	9
ROZDZIAŁ II UBEZPIECZENIE MIENIA W GOSPODARSTWIE ROLNYM	9
Definicje Produktowe	9
Przedmiot ubezpieczenia	12
Zakres ubezpieczenia	13
Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności	13
Suma ubezpieczenia	16
Wymogi zabezpieczenia mienia	16
Ustalenie wysokości szkody i odszkodowania	17
ROZDZIAŁ III UBEZPIECZENIE OC W ŻYCIU PRYWATNYM	17
Definicje Produktowe	17
Przedmiot i zakres ubezpieczenia	18
Suma gwarancyjna	18
Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności	18
Załącznik do ROZDZIAŁU III UBEZPIECZENIE OC W ŻYCIU PRYWATNYM	19
Klauzula - Ubezpieczenie OC agroturystyki	20
Klauzula - OC pomocy międzysąsiedzkiej	20
ROZDZIAŁ IV UBEZPIECZENIE NASTĘPSTW NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW	20
Definicje Produktowe	20
Przedmiot i zakres ubezpieczenia	21
Suma ubezpieczenia	21
Postanowienia szczegółowe dotyczące świadczeń	21
Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności	22
Ustalenie wysokości szkody i świadczenia	23
ROZDZIAŁ V ZAWIADOMIENIA I OŚWIADCZENIA. SPRAWY SPORNE. POSTANOWIENIA KOŃCOWE	23
Zawiadomienia i oświadczenia sprawy sporne	23
Postanowienia końcowe	23

ROZDZIAŁ I - POSTANOWIENIA WSPÓLNE**Postanowienia ogólne****§ 1**

1. Niniejsze Ogólne Warunki Ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego BEZPIECZNY ROLNIK, zwane dalej „OWU”, mają zastosowanie w umowach ubezpieczenia zawieranych przez TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych z siedzibą w Warszawie, ul. Domaniewska 41, 02 – 672 Warszawa, wpisane do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000171062, zwane dalej „TUZ TUW”.
2. W ramach niniejszych OWU TUZ TUW udziela ochrony ubezpieczeniowej w zakresie następujących ubezpieczeń:
 - 1) mienie w gospodarstwie rolnym,
 - 2) odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym,
 - 3) następstw nieszczęśliwych wypadków.
3. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na cudzy rachunek, w takim przypadku postanowienia OWU stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego. Ubezpieczający zobowiązany jest do zapłacenia składki.
4. Za porozumieniem stron do umowy ubezpieczenia mogą być wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odmienne od ustalonych w niniejszych OWU, jednakże wszelkie postanowienia dodatkowe lub odmienne od ustalonych w niniejszych OWU oraz wszelkie zmiany zawartej już umowy ubezpieczenia muszą być sporządzone na piśmie w formie załącznika lub aneksu do umowy ubezpieczenia pod rygorem ich nieważności.
5. Umowa ubezpieczenia zawierana na podstawie niniejszych OWU obejmuje ochroną ubezpieczeniową wyłącznie wypadki ubezpieczeniowe powstałe w okresie ubezpieczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (RP), z wyłączeniem ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków.
6. W sprawach nieuregulowanych w OWU do umowy ubezpieczenia mają zastosowanie właściwe przepisy prawa polskiego, a w szczególności Kodeksu cywilnego i ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Definicje ogólne**§ 2**

Użyte w niniejszych OWU pojęcia oznaczają:

- 1) **gospodarstwo rolne** – obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczających łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym;
- 2) **dokument ubezpieczenia** – polisa albo inny dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia lub przystąpienie do umowy ubezpieczenia;
- 3) **klient** (definicja ma zastosowanie wyłącznie w zakresie składania skarg i reklamacji - § 17 niniejszych OWU):
 - a) osoba prawna,
 - b) spółka nieposiadająca osobowości prawnej,
 - c) osoba fizyczna będąca, ubezpieczonym, uposażonym lub uprawnionym z umowy ubezpieczenia;
- 2) **osoby bliskie** - osoba fizyczna, członek najbliższej rodziny Ubezpieczonego tj. współmałżonek, rodzeństwo, wstępni, zstępni, ojczym, macocha, pasierb, pasierbica, teść, teściowa, zięć, synowa lub osoby pozostające w stosunku przysposobienia, partner życiowy;
- 2) **szkoda w mieniu** - utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia będącego przedmiotem ubezpieczenia, w wyniku działania zdarzeń

losowych objętych zakresem ubezpieczenia;

- 3) **szkoda osobowa** – w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym śmierć, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, a także utracone korzyści, jakie osoba trzecia mogłaby osiągnąć gdyby nie wyrządzono jej szkody objętej ochroną ubezpieczeniową;
- 4) **szkoda rzeczowa** – w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym uszkodzenie, zniszczenie lub utrata rzeczy, a także utracone korzyści, jakie osoba trzecia mogłaby osiągnąć gdyby nie wyrządzono jej szkody objętej ochroną ubezpieczeniową;
- 5) **Ubezpieczający** - osoba fizyczna, osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, zawierająca umowę ubezpieczenia i zobowiązana do zapłacenia składki;
- 6) **Ubezpieczony** – osoba fizyczna na rachunek której zawarta została umowa ubezpieczenia, oraz osoby bliskie, o ile pozostają z Ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 7) **umowa ubezpieczenia zawarta na odległość** - umowa zawierana z Ubezpieczającym będącym konsumentem bez jednoczesnej fizycznej obecności strony, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie;
- 8) **wypadek ubezpieczeniowy**:
 - a) w ubezpieczeniu mienia w gospodarstwie rolnym – niezależne od woli Ubezpieczonego, określone w OWU, zdarzenie przyszłe i niepewne o charakterze nagłym i niespodziewanym, w wyniku którego zostaje wyrządzona szkoda w mieniu objęta zakresem ubezpieczenia,
 - b) w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym - powstanie w okresie ubezpieczenia szkody osobowej lub rzeczowej objętej zakresem ubezpieczenia, za którą odpowiedzialność ponosi Ubezpieczony;
 - c) w ubezpieczeniu następstw nieszczęśliwych wypadków – zdarzenie objęte ochroną ubezpieczeniową TUZ TUW na podstawie niniejszych OWU, które powstało w okresie ubezpieczenia; za wypadek ubezpieczeniowy uznaje się również wypadek komunikacyjny;
- 9) **rolnik** – osoba fizyczna, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne;
- 10) **reklamacja** – wystąpienie skierowane do TUZ TUW przez Klienta, w którym Klient zgłasza zastrzeżenia dotyczące usług świadczonych przez TUZ TUW;
- 11) **skarga** - wystąpienie skierowane przez Klienta, z wyłączeniem spraw objętych zakresem podmiotowym i przedmiotowym zarezerwowanym dla reklamacji, dotyczące zaniedbań uchybień, czy też nienależytego wykonania obowiązków przez jednostki organizacyjne TUZ TUW lub agentów ubezpieczeniowych, z którymi współpracuje TUZ TUW.

Umowa ubezpieczenia**§ 3**

1. Umowę ubezpieczenia zawiera się na podstawie pisemnego wniosku Ubezpieczającego, który stanowi integralną część umowy ubezpieczenia, chyba że ustalono inaczej.
2. TUZ TUW może uzależnić zawarcie umowy ubezpieczenia od informacji podanych we wniosku o ubezpieczenie oraz od dodatkowych informacji mających wpływ na ocenę ryzyka, o które zapyta Ubezpieczającego.
3. Umowę ubezpieczenia zawiera się na okres jednego roku, chyba że strony umówiły się inaczej. Przez roczny okres ubezpieczenia rozumie się 365 kolejnych dni, a w roku przestępnym 366 dni.
4. Zawarcie umowy ubezpieczenia TUZ TUW potwierdza dokumentem ubezpieczenia.

5. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na odległość. Warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia na odległość jest zapoznanie się i zaakceptowanie postanowień regulaminu określającego zasady zawierania umowy na odległość, OWU i warunków umowy, a także zapłata składki ubezpieczeniowej w ustalonym terminie.

Początek i koniec odpowiedzialności

§ 4

1. Jeżeli nie umówiono się inaczej, odpowiedzialność TUZ TUW rozpoczyna się od dnia następującego po zawarciu umowy ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia następnego po zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 niniejszego paragrafu.
2. Jeżeli w umowie ubezpieczenia określono termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty przypadający po dniu, w którym rozpoczyna się oznaczony w umowie ubezpieczenia okres ubezpieczenia, odpowiedzialność TUZ TUW rozpoczyna się od dnia oznaczonego w umowie ubezpieczenia jako początek okresu ubezpieczenia.
3. Jeżeli TUZ TUW ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie, TUZ TUW może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres, przez który ponosił odpowiedzialność. W braku wypowiedzenia umowy wygasa ona z końcem okresu, za który przypadała niezapłacona składka.
4. W razie opłacania składki w ratach, niezapłacenie we wskazanym w dokumencie ubezpieczenia terminie kolejnej raty składki powoduje ustanie odpowiedzialności TUZ TUW, jeżeli po upływie terminu TUZ TUW wezwało Ubezpieczającego do zapłaty raty składki z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania spowoduje ustanie odpowiedzialności.
5. Odpowiedzialność TUZ TUW za szkody w mieniu powstałe w wyniku działania w miejscu ubezpieczenia powodzi rozpoczyna się z upływem 30 dni od dnia zawarcia umowy, jednakże nie wcześniej niż od dnia następnego po opłaceniu składki (karencja). Karencji nie stosuje się w przypadku nieprzerwanej kontynuacji ubezpieczenia w TUZ TUW.
6. Odpowiedzialność TUZ TUW kończy się z chwilą wygaśnięcia umowy ubezpieczenia.

Odstąpienie od umowy ubezpieczenia

§ 5

1. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą – w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy. Jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia TUZ TUW nie poinformował ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie odstąpienia od umowy, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym Ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie.
2. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, Ubezpieczający będący konsumentem może odstąpić od umowy ubezpieczenia bez podania przyczyny, składając oświadczenie na piśmie, w terminie 30 dni od dnia poinformowania go o zawarciu umowy lub od dnia potwierdzenia informacji, o którym mowa w art. 39 ust. 3 ustawy o prawach konsumenta, jeżeli jest to termin późniejszy. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenie zostało wysłane.
3. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłacenia składki za okres, w jakim ubezpieczyciel udzielał ochrony ubezpieczeniowej.

Wypowiedzenie umowy ubezpieczenia

§ 6

1. Ubezpieczający, jak i TUZ TUW może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.
2. Ubezpieczający może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków w każdym czasie z zachowaniem 30 dniowego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego.
3. Jeżeli umowa zawarta jest na czas określony, TUZ TUW może ją wypowiedzieć jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie, a także z ważnych powodów określonych poniżej:
 - 1) zatajenie lub podanie nieprawdziwych okoliczności, o które TUZ TUW zapytywał przed zawarciem umowy ubezpieczenia mających wpływ na ocenę ryzyka ubezpieczeniowego (tzw. fałszywa deklaracja ryzyka);
 - 2) w ubezpieczeniu mienia: rażące zaniedbanie w zabezpieczeniu przedmiotu ubezpieczenia, które pociąga za sobą zwiększone prawdopodobieństwo powstania szkody w mieniu;
 - 3) udowodniona próba wyłudzenia lub wyłudzenia odszkodowania przez Ubezpieczającego (a w przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek – Ubezpieczonego);
 - 4) popełnienie przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego (w przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek) przestępstwa pozostającego w związku z zawarciem lub wykonywaniem umowy ubezpieczenia.

Przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia

§ 7

1. W razie zbycia przedmiotu ubezpieczenia prawa z umowy ubezpieczenia mogą być przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia. Przeniesienie tych praw wymaga zgody TUZ TUW.
2. W razie przeniesienia praw, o których mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, na nabywcę przedmiotu przechodzą także obowiązki, które ciążyły na zbywcy, chyba że strony za zgodą TUZ TUW umówiły się inaczej. Pomimo tego przejścia obowiązków zbywca odpowiada solidarnie z nabywcą za zapłatę składki przypadającej za czas do chwili przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
3. Jeżeli prawa, o których mowa w ust. 1, nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia, stosunek ubezpieczenia wygasa z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
4. Postanowienia ust. 1–3 niniejszego paragrafu nie mają zastosowania do przenoszenia wierzytelności, jakie powstały lub mogą powstać wskutek zajścia przewidzianego w umowie wypadku.

Wygaśnięcie stosunku ubezpieczenia

§ 8

1. Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:
 - 1) z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
 - 2) z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 5 niniejszych OWU;
 - 3) z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 6 ust. 2 niniejszych OWU;
 - 4) z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, zgodnie z § 6 ust.1 i 3 niniejszych OWU;
 - 5) z upływem okresu, za który przypadała niezapłacona składka lub jej pierwsza rata;
 - 6) z upływem 7 dni, licząc od daty otrzymania przez Ubezpieczającego

wezwania do zapłacenia zaległej raty składki, o którym mowa w § 4 ust. 4 niniejszych OWU;

- 7) z chwilą zbycia własności przedmiotu ubezpieczenia na nowego właściciela, chyba że prawa z umowy ubezpieczenia zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia za zgodą TUZ TUW, zgodnie z § 7 niniejszych OWU;
 - 8) z dniem określonym w porozumieniu stron, o którym mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu;
 - 9) z chwilą wyczerpania się sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej;
 - 10) w dniu śmierci Ubezpieczonego w odniesieniu do ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków.
2. Rozwiązanie umowy ubezpieczenia za porozumieniem stron możliwe jest przed końcem okresu ubezpieczenia, jeżeli rozwiązanie tej umowy ma na celu zawarcie z TUZ TUW kolejnych umów ubezpieczenia na ten sam okres ubezpieczenia i na bazie tych samych ogólnych warunków ubezpieczenia (tzw. wyrównanie okresów ubezpieczenia).

Suma ubezpieczenia/suma gwarancyjna

§ 9

1. Określona w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia /suma gwarancyjna stanowi górną granicę odpowiedzialności TUZ TUW, chyba że strony ustaliły niższe limity odpowiedzialności.
2. Suma ubezpieczenia oraz limit odpowiedzialności określony jest na jedno i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe, zaistniałe w okresie ubezpieczenia.
3. Suma ubezpieczenia/suma gwarancyjna oraz wprowadzone limity odpowiedzialności ulegają pomniejszeniu o wartość wypłaconego odszkodowania - zasada wyczerpania sumy ubezpieczenia/sumy gwarancyjnej/limitu odpowiedzialności.
4. Na wniosek Ubezpieczającego i za zgodą TUZ TUW oraz za zapłatą uzupełniającej lub dodatkowej składki, suma ubezpieczenia/suma gwarancyjna w okresie ubezpieczenia może być odpowiednio przywrócona do pierwotnej wysokości lub podwyższona.
5. Przywrócona do pierwotnej wysokości lub podwyższona suma ubezpieczenia/suma gwarancyjna stanowi górną granicę odpowiedzialności TUZ TUW od dnia następnego po zapłaceniu uzupełniającej lub dodatkowej składki.
6. Jeżeli po zawarciu umowy wartość ubezpieczonego mienia uległa zmniejszeniu, Ubezpieczający może żądać odpowiedniego zmniejszenia sumy ubezpieczenia. Zmniejszenia sumy ubezpieczenia może także z tej samej przyczyny dokonać jednostronnie TUZ TUW, zawiadamiając o tym jednocześnie Ubezpieczającego.
7. Zmniejszenie sumy ubezpieczenia pociąga za sobą odpowiednie zmniejszenie składki począwszy od dnia pierwszego tego miesiąca, w którym Ubezpieczający zażądał zmniejszenia sumy ubezpieczenia lub w którym ubezpieczyciel zawiadomił Ubezpieczającego o jednostronnym zmniejszeniu tej sumy.

Składka ubezpieczeniowa

§ 10

1. Składkę ubezpieczeniową oblicza się za czas trwania odpowiedzialności TUZ TUW na podstawie obowiązującej taryfy składek obowiązującej w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.
2. Wysokość i termin zapłaty składki określa się w umowie ubezpieczenia.
3. Wysokość składki uzależniona jest od przedmiotu ubezpieczenia i jego rodzaju, w tym liczby Ubezpieczonych, sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej ustalonych limitów odpowiedzialności, zakresu ubezpieczenia, okresu ubezpieczenia, dotychczasowego przebiegu ubezpieczenia, indywidualnej oceny ryzyka.
4. Składka może być rozłożona na raty. Wysokość oraz terminy zapłaty

pierwszej i kolejnych rat określa się w umowie ubezpieczenia.

5. Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia chyba, że umówiono się inaczej.
6. Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień zlecenia zapłaty w banku lub w urzędzie pocztowym, pod warunkiem że na rachunku Ubezpieczającego znajdowały się wystarczające środki finansowe. W odmiennym przypadku za dzień zapłaty uważa się dzień uznania rachunku TUZ TUW.
7. Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wynikającej z umowy ubezpieczenia.
8. Jeżeli toczy się jeszcze proces likwidacji szkody, na Ubezpieczającym nadal ciąży obowiązek zapłaty składki lub jej rat w terminie oznaczonym w umowie ubezpieczenia.
9. W przypadku zmiany warunków umowy ubezpieczenia w trakcie jej trwania powodującej konieczność zapłaty składki uzupełniającej lub dodatkowej, składkę przelicza się według taryfy składek obowiązującej w dniu dokonywania zmiany umowy ubezpieczenia.
10. Składkę uzupełniającą i dodatkową, o których mowa w ust. 9 niniejszego paragrafu oblicza się za każdy dzień pozostałego okresu ubezpieczenia.
11. Składka uzupełniająca lub dodatkowa płatna jest jednorazowo.
12. W razie ujawnienia okoliczności pociągającej za sobą istotne zwiększenie prawdopodobieństwa powstania szkody, TUZ TUW może odpowiednio zwiększyć składkę, poczynając od chwili, gdy zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W takim przypadku TUZ TUW wezwie Ubezpieczającego do zapłaty podwyższonej składki.
13. W przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia przed upływem okresu na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, Ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.
14. Roszczenie o zapłatę składki przysługuje TUZ TUW wyłącznie przeciwko Ubezpieczającemu.

Obowiązki Ubezpieczającego i Ubezpieczonego

§ 11

1. W przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, Ubezpieczający jest zobowiązany przekazać osobie zainteresowanej, przed przystąpieniem do takiej umowy, na piśmie, lub, jeżeli osoba zainteresowana wyrazi na to zgodę, na innym trwałym nośniku, otrzymane od TUZ TUW informacje wynikające z art. 17 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, dotyczące postanowień w stosowanym w ubezpieczeniu wzorcu umowy, w szczególności w ogólnych warunkach ubezpieczenia, w zakresie przesłanek wypłaty odszkodowania i innych świadczeń oraz ograniczeń i wyłączeń odpowiedzialności TUZ TUW Uprawniających do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia.
2. Ubezpieczający zobowiązany jest podać do wiadomości TUZ TUW wszystkie znane sobie okoliczności, o które TUZ TUW zapytywał w formularzu ubezpieczenia albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane.
3. Ubezpieczający w czasie trwania umowy ubezpieczenia obowiązany jest niezwłocznie zgłaszać TUZ TUW wszelkie zmiany okoliczności, które mogą mieć wpływ na zwiększenie prawdopodobieństwa szkody, o które TUZ TUW zapytywał w formularzu ubezpieczenia albo innych pismach przed zawarciem umowy ubezpieczenia.
4. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązki

określone w ust. 2 i 3 niniejszego paragrafu, spoczywają zarówno na Ubezpieczającym, jak i na Ubezpieczonym, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

5. TUZ TUW nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ust. 2-4 niniejszego paragrafu nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ust. 2-4 niniejszego paragrafu doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że zdarzenie przewidziane umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.
6. Ubezpieczający obowiązany jest do:
 - 1) przestrzegania zaleceń wydanych przez TUZ TUW oraz usunięcia w wyznaczonym terminie szczególnego zagrożenia, do którego usunięcia pisemnie zobowiązało go TUZ TUW (zalecenia); za szczególne zagrożenie uważa się takie, które spowodowało szkodę w terminie wcześniejszym;
 - 2) umożliwienia przedstawicielowi TUZ TUW podjęcia czynności niezbędnych do oceny ryzyka, w tym udzielenia pomocy przy lustracji miejsca ubezpieczenia zarówno przed zawarciem, jak i w trakcie trwania umowy ubezpieczenia oraz po zakończeniu okresu ubezpieczenia, jeżeli czynności te są niezbędne do prawidłowej likwidacji szkody.
7. W razie niedopełnienia przez Ubezpieczającego z winy umyślnej lub wskutek rażącego niedbalstwa któregośkolwiek z obowiązków, o których mowa w ust. 6 niniejszego paragrafu, a ich niedopełnienie pozostaje w jakimkolwiek związku przyczynowym z powstałą szkodą, TUZ TUW wolny jest od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.
8. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ust. 5-7 niniejszego paragrafu stosuje się również do Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

Postępowanie w przypadku wystąpienia szkody

§ 12

1. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego Ubezpieczający obowiązany jest użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia albo złagodzenia skutków nieszczęśliwego wypadku oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów.
2. Jeżeli Ubezpieczający umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie zastosował środków określonych w ust. 1 niniejszego paragrafu, TUZ TUW jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
3. W razie ubezpieczenia na cudzy rachunek przepisy ust. 1-2 niniejszego paragrafu stosuje się również do Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

§ 13

1. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego mogącego powodować odpowiedzialność TUZ TUW, Ubezpieczający obowiązany jest do:
 - 1) niezwłocznego zgłoszenia się do lekarza i zastosowania się do jego zaleceń – w ubezpieczeniu następstw nieszczęśliwych wypadków;
 - 2) powiadomienia TUZ TUW niezwłocznie o powstałej szkodzie, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia:
 - a) powstania szkody w mieniu lub uzyskania informacji o powstaniu szkody w mieniu - w ubezpieczeniu mienia w gospodarstwie rolnym;
 - b) od daty powzięcia wiadomości o wystąpieniu przez osobę trzecią (poszkodowanego) z roszczeniem o odszkodowanie przeciwko Ubezpieczonemu z tytułu wyrządzenia szkody osobowej lub szkody rzeczowej - w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej

w życiu prywatnym;

- c) powstania szkody, jeżeli stan zdrowia na to pozwala, nie później niż w terminie 14 dni od daty wystąpienia wypadku ubezpieczeniowego, chyba że wskutek nieszczęśliwego wypadku nie mógł tego uczynić, w takiej sytuacji powinien to uczynić w terminie 7 dni od ustąpienia przyczyny niezgłoszenia szkody, pod numer telefonu 22 327 60 60 lub na stronie internetowej www.tuz.pl;
- 3) w powiadomieniu o szkodzie w mieniu lub zgłoszonym roszczeniu z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym należy podać, w szczególności:
 - a) opis okoliczności zdarzenia;
 - b) stwierdzone szkody w mieniu;
 - c) w przypadku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym oprócz pkt a) niniejszego punktu, dodatkowo należy podać wysokość zgłoszonego roszczenia odszkodowawczego z tytułu wyrządzenia szkody osobowej lub szkody rzeczowej oraz przekazać treść wystąpienia osoby trzeciej (poszkodowanego) z roszczeniem o odszkodowanie przeciwko Ubezpieczającemu (a w przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek – Ubezpieczonemu);
 - 4) w powiadomieniu o szkodzie z ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków należy:
 - a) podać szczegółowy opis przyczyn i okoliczności wraz z datą zajścia wypadku ubezpieczeniowego;
 - b) przedstawić dokumentację medyczną potwierdzającą doznanie przez Ubezpieczonego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, stwierdzającą rozpoznanie (diagnozę lekarską) oraz uzasadniającą konieczność poddania się leczeniu i prowadzenia określonego sposobu leczenia lub dokumentację medyczną potwierdzającą fakt wystąpienia wypadku ubezpieczeniowego w okresie ubezpieczenia;
 - c) przedstawić dokumenty wskazane w trakcie likwidacji szkody, niezbędne do ustalenia zasadności roszczeń i wysokości świadczenia lub odszkodowania;
 - d) przedstawić rachunki i dowody zapłaty kosztów objętych zakresem ubezpieczenia;
 - e) przedstawić dokument uprawniający do kierowania pojazdem, jeżeli ubezpieczony kierował pojazdem podczas nieszczęśliwego wypadku;
 - f) w przypadku śmierci Ubezpieczonego – Uprawniony do otrzymania świadczenia jest zobowiązany dostarczyć dodatkowo kopię aktu zgonu.
 - 5) poddania się badaniom lekarskim na wezwanie TUZ TUW oraz na koszt TUZ TUW w celu rozpoznania zgłoszonych obrażeń, o ile zaistnieje taka konieczność - w odniesieniu do ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków;
 - 6) zabezpieczenia możliwości dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę;
 - 7) zabezpieczenia dowodów związanych z zajściem nieszczęśliwego wypadku i zaistnieniem wypadku ubezpieczeniowego w celu uzasadnienia roszczenia;
 - 8) wyrażenia zgody na ujawnienie tajemnicy lekarskiej przez lekarzy, którzy sprawowali lub sprawują opiekę medyczną nad Ubezpieczonym, z obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej lub wyrażenia zgody na udostępnienie dokumentacji medycznej – w zakresie niezbędnym do uzyskania informacji związanych z weryfikacją podanych przez Ubezpieczonego informacji o jego stanie zdrowia, poprzez złożenie odpowiedniego oświadczenia przy zgłaszaniu roszczenia lub w trakcie

likwidacji szkody;

- 9) umożliwienia Tuz TUV zasięgnięcia informacji dotyczących okoliczności wypadku ubezpieczeniowego.
2. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązku określonego w ust. 1 pkt 1)-2) niniejszego paragrafu, Tuz TUV może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie/świadczenie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło Tuz TUV ustalenie okoliczności i skutków szkody.
3. Skutki braku powiadomienia Tuz TUV o szkodzie nie następują, jeżeli Tuz TUV w terminie wyznaczonym do zawiadomienia otrzymał wiadomość o okolicznościach, które należało podać do jego wiadomości.
4. W przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, powiadomienie o wystąpieniu szkody, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 niniejszego paragrafu, może zgłosić również Ubezpieczony albo jego spadkobiercy. W tym przypadku spadkobierca jest traktowany tak jak uprawniony z umowy ubezpieczenia.
5. Jeżeli wypadek ubezpieczeniowy objęty jest zakresem ubezpieczenia również na podstawie umowy zawartej z innym zakładem ubezpieczeń, Ubezpieczający obowiązany jest do natychmiastowego pisemnego poinformowania tego zakładu ubezpieczeń o jego zajęciu i uzyskania potwierdzenia odebrania tej wiadomości oraz do zawiadomienia Tuz TUV o przekazaniu takiej informacji (dostarczenie kopii pisma). Obowiązek wskazany w zdaniu poprzednim nie dotyczy szkód osobowych w ramach ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków.
6. Jeżeli przeciwko Ubezpieczającemu w związku ze szkodą wszczęte zostało postępowanie karne, Ubezpieczający jest zobowiązany niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od uzyskania o tym wiadomości, powiadomić o tym Tuz TUV.
7. W przypadku, gdy wobec Ubezpieczającego wystąpiono na drogę sądową, Ubezpieczający zobowiązany jest powiadomić o tym Tuz TUV, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od otrzymania pisma procesowego wszczynającego postępowanie sądowe.
8. Ubezpieczający obowiązany jest doręczyć Tuz TUV orzeczenie sądu w terminie umożliwiającym mu zajęcie stanowiska odnośnie wniesienia środka odwoławczego. Orzeczenie w postaci wyroku Ubezpieczający doręcza wraz z uzasadnieniem.
9. Ubezpieczający obowiązany jest dostarczyć do Tuz TUV postanowienie o umorzeniu dochodzenia wszczętego w sprawie szkody.
10. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ust. 1-9 niniejszego paragrafu stosuje się również do Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

Obowiązki Tuz TUV

§ 14

1. W przypadku umowy ubezpieczenia zawieranej na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, Tuz TUV obowiązany jest przekazać Ubezpieczającemu informacje, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, w celu przekazania ich za pośrednictwem Ubezpieczającego osobie zainteresowanej, przed przystąpieniem do takiej umowy.
2. Po otrzymaniu zawiadomienia o wystąpieniu wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, Tuz TUV informuje o tym Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, jeżeli nie są oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz podejmuje postępowanie dotyczące ustalenia stanu faktycznego szkody, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania, a także informuje osobę występującą z roszczeniem, na piśmie lub w inny sposób, na który osoba ta wyraziła zgodę, jakie

dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności Tuz TUV lub wysokości odszkodowania, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania.

3. Tuz TUV udostępnia Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, osobie występującej z roszczeniem lub uprawnionemu z umowy ubezpieczenia informacje i dokumenty gromadzone w celu ustalenia odpowiedzialności Tuz TUV lub wysokości odszkodowania lub świadczenia. Osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez Tuz TUV udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem przez Tuz TUV.
4. Informacje i dokumenty, o których mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu, Tuz TUV udostępnia, na żądanie, w postaci elektronicznej.
5. Sposób:
 - a) udostępniania informacji i dokumentów, o których mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu,
 - b) zapewniania możliwości pisemnego potwierdzenia udostępnianych zgodnie z ust. 3 niniejszego paragrafu informacji,
 - c) zapewniania możliwości sporządzania kserokopii dokumentów i potwierdzania ich zgodności z oryginałem zgodnie z ust. 3 niniejszego paragrafu– nie może wiązać się z nadmiernymi utrudnieniami dla osób, o których mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu.
6. Koszty sporządzenia kserokopii oraz udostępniania informacji i dokumentów w postaci elektronicznej, ponoszone przez osoby, o których mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu nie mogą odbiegać od przyjętych w obrocie zwykłych kosztów wykonywania tego rodzaju usług.
7. Tuz TUV przechowuje informacje i dokumenty, o których mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu, do czasu upływu terminu przedawnienia roszczeń z umowy ubezpieczenia.

Wypłata odszkodowania

§ 15

1. Tuz TUV wypłaca odszkodowanie/świadczenie na podstawie uznania roszczenia Uprawnionego z umowy ubezpieczenia w wyniku własnych ustaleń dokonanych w postępowaniu dotyczącym określenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń, wysokości odszkodowania/świadczenia, zawartej z Uprawnionym ugody lub prawomocnego orzeczenia sądowego.
2. Suma pieniężna wypłacona z tytułu ubezpieczenia nie może być wyższa od poniesionej szkody.
3. Jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka u dwóch lub więcej ubezpieczycieli na sumy, które łącznie przewyższają jego wartość ubezpieczeniową, każdy z ubezpieczycieli odpowiada do wysokości szkody w takim stosunku, w jakim przyjęta przez niego suma ubezpieczenia pozostaje do łącznych sum wynikających z podwójnego lub wielokrotnego ubezpieczenia, z wyjątkiem ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków.
4. Odszkodowanie lub świadczenie wypłacane jest w ciągu 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku ubezpieczeniowym.
5. Jeżeli wyjaśnienie okoliczności potrzebnych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczeniowej Tuz TUV lub wysokości odszkodowania w terminie określonym w ust. 4 niniejszego paragrafu okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, jednakże bezsporną część odszkodowania Tuz TUV wypłaca w terminie określonym w ust. 4 niniejszego paragrafu.
6. Jeżeli w terminach określonych w ust. 4-5 niniejszego paragrafu, Tuz TUV nie wypłaci odszkodowania lub świadczenia, zawiadamia na piśmie:
 - 1) osobę zgłaszającą roszczenie oraz

- 2) Ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie
 - o przyczynach niemożności zaspokojenia ich roszczeń w całości lub w części, a także wypłata bezsporną część odszkodowania lub świadczenia.
7. Jeżeli odszkodowanie lub świadczenie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określona w zgłoszonym roszczeniu, TUZ TUW informuje o tym na piśmie:
 - 1) osobę występującą z roszczeniem oraz
 - 2) Ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie
 - wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania lub świadczenia. Informacja ta zawiera pouczenie o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej.
8. Jeżeli Ubezpieczający lub Uprawniony z umowy ubezpieczenia nie zgadza się z odmową zaspokojenia roszczeń lub ustaloną wysokością odszkodowania lub świadczenia, może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez TUZ TUW z siedzibą w Warszawie.
9. Ubezpieczającemu lub Uprawnionemu z umowy ubezpieczenia przysługuje prawo dochodzenia swoich roszczeń przed właściwym sądem, niezależnie od prawa żądania ponownego rozpatrzenia sprawy przez TUZ TUW.

Roszczenia regresowe

§ 16

1. Z dniem wypłaty odszkodowania roszczenia Ubezpieczającego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na TUZ TUW do wysokości wypłaconego odszkodowania. Jeżeli TUZ TUW pokryło tylko część szkody, Ubezpieczającemu przysługuje co do pozostałej części pierwszeństwo zaspokojenia roszczeń.
2. Nie przechodzą na TUZ TUW roszczenia Ubezpieczającego przeciwko osobom, z którymi Ubezpieczający pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, chyba że sprawca wyrządził szkodę umyślnie.
3. Jeżeli postępowanie przeciwko Ubezpieczającemu zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem sądu stwierdzającym jego winę umyślną, TUZ TUW przysługuje roszczenie do Ubezpieczającego o zwrot uprzednio wypłaconego odszkodowania.
4. W razie zawarcia umowy na cudzy rachunek postanowienia ust. 1-3 niniejszego paragrafu stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.

Reklamacje

§ 17

1. Reklamacja albo skarga może być złożona w każdej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta.
2. Klienci mogą złożyć reklamację albo skargę w następujących formach:
 - 1) pisemnej:
 - a) osobiście w siedzibie TUZ TUW lub w innej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta,
 - b) przesyłką pocztową wysłaną na adres siedziby TUZ TUW lub w innej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta,
 - 2) ustnie:
 - a) telefonicznie na numer (+48) 22 327 60 60,
 - b) osobiście do protokołu podczas wizyty Klienta w siedzibie TUZ TUW lub w innej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta,
 - 3) pocztą elektroniczną na adres reklamacje@tuz.pl.
3. W celu sprawnego przeprowadzenia procesu rozpatrywania reklamacji

albo skargi, reklamacja albo skarga powinna zawierać w szczególności:

- 1) imię i nazwisko (nazwa) Klienta,
 - 2) adres zamieszkania (siedziby) Klienta lub adres do korespondencji oraz numer telefonu kontaktowego,
 - 3) numer polisy lub numer szkody lub numer sprawy jeżeli taki został nadany.
4. Na żądanie Klienta TUZ TUW potwierdza fakt otrzymania reklamacji albo skargi w formie pisemnej lub w inny sposób uzgodniony z Klientem.
 5. Odpowiedź na reklamację albo skargę, powinna być udzielona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania reklamacji albo skargi. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie odpowiedzi przed jego upływem.
 6. W szczególnie skomplikowanych przypadkach, uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji albo skargi i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 5 niniejszego paragrafu, TUZ TUW powinien przekazać Klientowi, który wystąpił z reklamacją albo skargą, informację w której:
 - 1) wyjaśni przyczynę opóźnienia,
 - 2) wskaże okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy,
 - 3) określi przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji albo skargi i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
 7. Odpowiedź na reklamację lub skargę wniesioną przez Klienta powinna być udzielona w formie pisemnej (w postaci papierowej) lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji.
 8. Odpowiedź udzielona w formie pisemnej powinna być wysłana przesyłką pocztową lub listem poleconym wysłanym na adres wskazany przez Klienta.
 9. Na wyłączny wniosek Klienta odpowiedź może być dostarczona pocztą elektroniczną.
 10. TUZ TUW podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

ROZDZIAŁ II

UBEZPIECZENIE MIENIA W GOSPODARSTWIE ROLNYM

Definicje Produktowe

§ 18

Przez użyte w niniejszym Rozdziale określenia rozumie się:

- 1) **akt terroru** - nielegalne działanie lub akcja organizowana z pobudek ideologicznych, politycznych, religijnych lub społecznych, indywidualna lub grupowa, prowadzona przez osoby działające samodzielnie lub na rzecz bądź z ramienia jakiejkolwiek organizacji lub rządu, skierowana przeciwko osobom, obiektom lub społeczeństwu, mająca na celu wywarcie wpływu na rząd, wprowadzenie chaosu, zastraszanie ludności lub dezorganizację życia publicznego przy użyciu przemocy bądź groźby użycia przemocy;
- 2) **budynek** - obiekt budowlany wchodzący w skład gospodarstwa rolnego, który jest trwale związany z gruntem, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych oraz posiadający fundamenty i dach wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi związanymi z budynkiem, zapewniającymi możliwość jego użytkowania zgodnie z przeznaczeniem,
- 3) **budowla** - związany z gruntem obiekt budowlany nie będący budynkiem, wraz z instalacjami i urządzeniami, stanowiący całość techniczną i użytkową (łącznie z kosztami poniesionymi na remonty bieżące, kapitalne i adaptacyjne, jeżeli budowla stanowi własność Ubezpieczonego);
- 4) **budynek mieszkalny** - budynek, którego podstawowym

przeznaczeniem jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych;

- 5) **czyste straty finansowe** – szkody niewynikające bezpośrednio ze szkód w mieniu ani szkód na osobie;
- 6) **deszcz nawałny** – opad deszczu o współczynniku wydajności co najmniej 4; w uzasadnionych przypadkach lub braku możliwości uzyskania opinii IMiGW wystąpienie deszczu nawałnego stwierdza się na podstawie stanu faktycznego i rozmiaru szkód w miejscu ich powstania bądź w bezpośrednim sąsiedztwie;
- 7) **dewastacja** – nie związane z kradzieżą z włamaniem lub rabunkiem, zniszczenie lub uszkodzenie przedmiotu ubezpieczenia wskutek aktu wandalizmu dokonanego przez osobę trzecią;
- 8) **dym i sadza** – produkty niepełnego spalania ciał stałych, cieczy lub gazu, które nieprzewidzianie i nagle wydobyły się ze znajdujących się w miejscu ubezpieczenia urządzeń paleniskowych lub grzewczych (eksploatowanych zgodnie z przeznaczeniem i przepisami technicznymi, przy sprawnym funkcjonowaniu urządzeń wentylacyjnych i oddymiających) lub wydobyły się poza miejscem ubezpieczenia w wyniku pożaru;
- 9) **działa sztuki** – przedmioty powstałe przed 1945 wykonane przez człowieka, stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia (antyki) oraz przedmioty o wartości kulturowej, artystycznej, historycznej lub muzealnej, wycenione przez uprawnionego rzeczoznawcę, domy aukcyjne lub podmioty profesjonalnie zajmujące się handlem dziełami sztuki;
- 10) **grad** - opad atmosferyczny składający się z bryłek lodu;
- 11) **huragan** – działanie wiatru o prędkości nie mniejszej niż 17,5 m/sek., wyrządzające masowe szkody; wystąpienie tego zjawiska winno być potwierdzone przez IMiGW, a w przypadku braku możliwości uzyskania takiego potwierdzenia, przyjmuje się stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania lub w sąsiedztwie świadczący o działaniu huraganu; pojedyncze szkody uważa się za powstałe na skutek huraganu tylko wówczas, gdy w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono ślady huraganu lub też rodzaj i rozmiary szkody świadczą o jego działaniu;
- 12) **huk ponaddźwiękowy** - bezpośrednia fala uderzeniowa wywołana przez samoloty odrzutowe podczas przekraczania bariery dźwięku;
- 13) **kłódka wielozastawkowa** - kłódka posiadająca przynajmniej dwie ruchome zastawki służące do blokowania zasuwki kłódki; ilość zastawek w kłódce można określić na podstawie nacięć profilowanych w kluczu;
- 14) **kradzież z włamaniem** – dokonanie lub usiłowanie dokonania zaboru mienia z pomieszczeń po uprzednim usunięciu siłą zabezpieczenia lub otworzeniu wejścia przy użyciu narzędzi bądź klucza oryginalnego, w którego posiadanie sprawca wszedł wskutek włamania do innego pomieszczenia lub w wyniku rabunku;
- 15) **lawina** – gwałtowne zsuwanie się lub staczanie się mas śniegu, lodu, skał, kamieni, ziemi lub błota ze zboczy górskich bądź falistych;
- 16) **mały sprzęt pływający** - napędzane siłą mięśni: kajaki wodne, rowery wodne, łodzie wiosłowe, pontony;
- 17) **materiały i zapasy:**
 - a) zgromadzone i przechowywane w pomieszczeniach/budynkach znajdujących się na terenie gospodarstwa rolnego:
 - pasze i odżywki dla zwierząt gospodarskich;
 - nasiona na siew albo sadzeniaki, w ilości umożliwiającej zasiew posiadanego areалу;
 - nawozy sztuczne i środki ochrony roślin;
 - części zamienne do maszyn i sprzętu rolniczego;
 - b) materiały opałowe i budowlane zgromadzone i przechowywane na terenie gospodarstwa rolnego, w tym składowane na „wolnym powietrzu”, o ile producent dopuszcza taki sposób składowania;
- 18) **maszyny i sprzęt rolniczy** - maszyny rolnicze i inny sprzęt rolniczy stanowiący własność lub będący w posiadaniu Ubezpieczającego/Ubezpieczonego i wykorzystywane do prowadzenia gospodarstwa rolnego, w postaci kombajnów, agregatów uprawowych, sadzarek i glebogryzarek ciągnikowych, kultywatorów, siewników, rozrzutników, kosiarzek, opryskiwaczy, pras, młockarni, środków transportowych bez własnego napędu (przyczep, naczep), niepodlegające obowiązkowi rejestracji;
- 19) **napór śniegu** – bezpośrednie działanie nagromadzonego śniegu, którego:
 - a) opad przekroczył 85% wartości charakterystycznej (normowej) obciążenia śniegiem gruntu, właściwej dla strefy, w której znajduje się ubezpieczone mienie, określonej według obowiązującej normy polskiej „obciążenie śniegiem”, a jego ciężar spowodował uszkodzenie lub zawalenie się elementów nośnych dachu (za elementy nośne dachu uważa się elementy konstrukcji przenoszące obciążenia obiektu, takie jak: fundamenty, ściany nośne, filary, słupy, kolumny, belkowania, belki, stropy, sklepienia, więźby dachowe), warunkiem uznania szkody jest, aby przynajmniej jedna stacja meteorologiczna IMiGW, zlokalizowana na terenie tej samej strefy lub strefy o niższej wartości charakterystycznej obciążenia śniegiem w promieniu 100 km od ubezpieczonego budynku potwierdziła ciężar pokrywy śnieżnej przekraczający 85% wartości charakterystycznej (normowej) właściwej dla miejsca lokalizacji budynku;
 - b) ciężar spowodował zawalenie się obiektu sąsiedniego na przedmiot ubezpieczenia;
- 20) **osunięcie się ziemi** – osuwanie się ziemi na stokach nie spowodowane działalnością ludzką;
- 21) **pomieszczenia i budynki gospodarcze, budowle** – wszelkie pomieszczenia, budynki gospodarcze, budowle znajdujące się na terenie gospodarstwa, które nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu budynków w gospodarstwie rolnym, oraz ogrodzenie gospodarstwa rolnego wraz z bramami;
- 22) **powódź** – zalanie wodą, które powstało w następstwie:
 - a) wystąpienia z brzegów wód powierzchniowych (stojących lub płynących);
 - b) nadmiernych opadów atmosferycznych, tj. zalanie, które wystąpiło pomimo prawidłowo zaprojektowanego i sprawnego systemu odprowadzania wody (studzienki, rury odprowadzające, rowy);
 - c) spływu wód po zboczach i stokach na terenach górskich i falistych;
 - d) topnienia kry lodowej, tworzenia się zatorów lodowych, sztormu i podniesienia się poziomu morskich wód przybrzeżnych;
- 23) **pożar** – działanie ognia (ciepła lub dymu), który przedostał się poza palenisko lub powstał bez paleniska i rozprzestrzenił się o własnej sile;
- 24) **przedmioty wartościowe** – biżuteria (w tym zegarki), dzieła sztuki, antyki, porcelana unikatowa, broń posiadana legalnie i przechowywana zgodnie z prawem, trofea myśliwskie, znaczki pocztowe, monety oraz monety złote lub srebrne, medale, wyroby z pereł, kamieni i metali szlachetnych;
- 25) **przepięcie** - powstałe z jakiegokolwiek przyczyny zmiany napięcia w sieci elektrycznej lub elektronicznej powodujące uszkodzenie bądź zniszczenie przedmiotu ubezpieczenia;
- 26) **rabunek** – zabór mienia przy użyciu lub groźbie natychmiastowego użycia przemocy fizycznej wobec Ubezpieczającego/Ubezpieczonego (lub osób bliskich) albo doprowadzeniu Ubezpieczającego/Ubezpieczonego (lub osób bliskich) do stanu nieprzytomności lub bezbronności;

- 27) **remont generalny** - roboty mające na celu przywrócenie pierwotnej lub zbliżonej do pierwotnej wartości technicznej i użytkowej: domu jednorodzinnego oraz stałych elementów, mieszkania oraz stałych elementów; za remont generalny uważa się wymianę lub naprawę 60% podstawowych elementów oraz instalacji; podstawowe elementy: ściany nośne, konstrukcja i krycie dachu, stropy, stolarka otworową (okienna); podstawowe instalacje: wodociągowa, kanalizacyjna, centralnego ogrzewania, ciepłej wody, gazu, elektryczna;
- 28) **ruchomości domowe** – przedmioty należące do Ubezpieczonego:
- a) urządzenia i przedmioty użytku domowego, zapasy gospodarstwa domowego, odzież i inne przedmioty osobistego użytku;
 - b) sprzęt audiowizualny, fotograficzny, elektroniczny, komputerowy, medyczny oraz instrumenty muzyczne, anteny telewizyjne, satelitarne i radiowe (z wyłączeniem anten zamontowanych na stałe);
 - c) sprzęt: turystyczny, sportowy, rehabilitacyjny, do majsterkowania, ogrodnictwa;
 - d) rowery, wózki dziecięce, wózki inwalidzkie nie podlegające rejestracji, mały sprzęt pływający;
 - e) części zamienne samochodów, komplety opon, motocykli, motorowerów, rowerów, a także bagażniki samochodowe i foteliki dziecięce;
 - f) rzeczy ruchome czasowo znajdujące się w posiadaniu Ubezpieczonego jeżeli zostały użyte lub wypożyczone przez organizację społeczną, sportową, wypożyczalnię, operatora sieci internetowej lub telewizyjnej mienie służbowe, o ile fakt ten został udokumentowany;
 - g) wartości pieniężne oraz przedmioty wartościowe;
 - h) dowody osobiste, legitymacje szkolne /studenckie/emerytalne, paszporty, prawo jazdy, dowody rejestracyjne;
 - i) dywany i meble (z wyłączeniem wbudowanych mebli lub zamontowanych na stałe);
 - j) psy, koty, ryby w akwariach oraz inne zwierzęta domowe, z wyjątkiem zwierząt utrzymywanych w celach hodowlanych i handlowych oraz zwierząt tropikalnych;
 - k) urządzenia warsztatów chałupniczych – urządzenia służące drobnej wytwórczości, pod warunkiem ich wyszczególnienia i dokładnego opisu we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, niebędące maszynami i sprzętem rolniczym lub urządzeniami mechanicznymi
- 29) **stałe elementy budynku mieszkalnego** – elementy zamontowane lub wbudowane wewnątrz budynku mieszkalnego w sposób trwały, tzn. w taki sposób, aby nie można było ich zdemontować bez użycia narzędzi lub spowodowania utraty lub zmniejszenia ich wartości, w szczególności:
- a) instalacje – ciepła (grzewcza), wodna, kanalizacyjna (sanitarna), elektryczna, gazowa, klimatyzacyjna, wentylacyjna, telekomunikacyjna (w tym radiowo-telewizyjna), domofonowa, odgromowa, przeciwpożarowa, internetowa, alarmowa, centralnego odkurzania, centralnego sterowania, zamontowane na stałe: sprzęt i urządzenia, piece, kominki, klimatyzatory, wentylatory, sterowniki centralnego sterowania, czujki, sygnalizatory i inne elementy systemu alarmowego, przyłącza mediów (grzejniki wszelkiego rodzaju, zakończenia instalacji np.: gniazdko, wyłączniki);
 - b) armatura sanitarna, kabina natryskowa, brodzik, wanna, umywalka, sedes, bidet, podgrzewacz wody, zlewozmywak;
 - c) wewnętrzne ścianki działowe dowolnej konstrukcji, antresole, przegrody, lustra wmontowane w ścianach, zamontowana na stałe stolarka okienna i drzwiowa wraz z oszklaceniami i zamknięciami, zabezpieczenia przeciwwłamaniowe okien i drzwi;
 - d) obudowy instalacji i grzejników, wewnętrzne tynki i powłoki malarskie ścian oraz sufitów, okładziny: ścian, podłóg, schodów i sufitów; antresole, podwieszane sufity wraz z zamontowanymi w nich elementami np.: oprawami oświetlenia, wentylatorami, zakończeniami instalacji ppoż.;
 - e) meble kuchenne wykonane na wymiar oraz szafy wbudowane lub zamontowane na stałe, sprzęt AGD i RTV, w tym przeznaczony do zabudowy lub montażu na ścianie/suficie, zabudowy balkonów/logii/tarasów;
 - f) zewnętrzne elementy – rynny, płotki śniegowe, markizy, rolety przeciwsłoneczne, kraty, okiennice, balustrady, anteny telewizyjne i radiowe zainstalowane na budynku, zewnętrzne punkty oświetleniowe (z wyłączeniem zewnętrznych elementów anteny satelitarnej oraz systemów słonecznych przytwierdzonych do budynku);
- 30) **szyby i elementy szklane**:
- a) szyby okienne i drzwiowe, w tym szyby specjalne, tj. szyby antywłamaniowe,
 - b) oszklenia ścian i dachów,
 - c) przegrody ściennie, osłony balkonów, tarasów, loggii i ogrodów zimowych,
 - d) okładziny, wykładziny, blaty szklane, ceramiczne, kamienne i z tworzyw sztucznych,
 - e) oszklenia kabin natryskowych, wanien i brodzików,
 - f) kuchenne płyty indukcyjne, elektryczne i ceramiczne płyty gazowe,
 - g) lustra przytwierdzone na stałe,
 - h) szyby kominkowe,
 - i) szyby we wszelkiego rodzaju kuchenkach i piekarnikach kuchennych;
- 31) **system słoneczny** – urządzenia do przetwarzania energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną lub ciepłą na potrzeby gospodarstwa rolnego, tj.:
- a) instalacja fotowoltaiczna w skład której wchodzi: panele składające się z ogniw fotowoltaicznych, falownik (inwerter) przetwarzający prąd stały na przemienny, przewody elektryczne, oraz inne elementy stanowiące wyposażenie instalacji fotowoltaicznej; lub
 - b) instalacja solarna w skład której wchodzi: kolektory słoneczne, zasobnik ciepłej wody, rury, łączące kolektory z zasobnikiem, pompy przetłaczające płyn solarny, sterownik, naczynie zbiorcze oraz inne elementy stanowiące wyposażenie instalacji solarnej;
- 32) **trzęsienie ziemi** - naturalny, krótki i gwałtowny wstrząs (lub ich serie) gruntu, powstały pod powierzchnią ziemi i rozchodzący się w postaci fal sejsmicznych od ośrodka (epicentrum), znajdującego się na powierzchni, gdzie drgania są najsilniejsze; przy określaniu siły trzęsienia ziemi używa się skali magnitud (skala Richtera);
- 33) **uderzenie pioruna** – bezpośrednie wyładowanie elektryczności atmosferycznej na przedmiot ubezpieczenia, pozostawiające bezsporne ślady na przedmiocie ubezpieczenia (np. stopienie, osmalenie); za uderzenie pioruna uważa się także pośrednie skutki wyładowania atmosferycznego w anteny satelitarne oraz systemy słoneczne na stałe zainstalowane na dachu budynku;
- 34) **uderzenie pojazdu lądowego** – bezpośrednie uderzenie pojazdu mechanicznego w ubezpieczone mienie; definicja nie obejmuje pojazdu kierowanego lub eksploatowanego przez Ubezpieczonego lub osobę, z którą Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 35) **upadek drzewa lub masztu** – nie będące następstwem działalności ludzkiej oraz zdarzeń losowych określonych w § 20 ust. 1 niniejszych OWU, przewrócenie się na przedmiot ubezpieczenia rosnących drzew

lub postawionych masztów, słupów energetycznych i telefonicznych, latarni oświetleniowych oraz innych konstrukcji masztowych, ustawionych zgodnie z obowiązującymi przepisami dla tego typu budowli;

- 36) **upadek statku powietrznego** – katastrofa lub przymusowe lądowanie samolotu silnikowego, bezsilnikowego lub innego obiektu latającego oraz upadek jego części lub przewożonego ładunku, z wyłączeniem zrzutu paliwa;
- 37) **urządzenia mechaniczne** – urządzenia wykorzystywane w ramach prac w gospodarstwie rolnym, użytkowane w budynkach wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, nie kwalifikujące się jako maszyny i sprzęt rolniczy według niniejszych OWU;
- 38) **wartość odtworzeniowa** – wartość odpowiadająca kosztom przywrócenia mienia do stanu nowego, lecz nie ulepszanego, tj. wartość odbudowy lub remontu budynku tego samego rodzaju i tego samego standardu oraz w tym samym miejscu; ubezpieczenie obejmuje także udokumentowane i poniesione koszty opracowania dokumentacji projektowej, geodezyjnej i usunięcie pozostałości po szkodzie; dla ruchomości domowych i stałych elementów – wartość odpowiadająca kosztom naprawy, zakupu lub wytworzenia nowego przedmiotu tego samego rodzaju, typu oraz o tych samych parametrach, a w przypadku braku dostępności takiego samego przedmiotu na rynku, kosztów zakupu najbardziej zbliżonego parametrami;
- 39) **wartości pieniężne** – krajowe i zagraniczne znaki pieniężne (gotówka);
- 40) **wartość rzeczywista** – wartość odpowiadająca kosztom przywrócenia mienia do stanu nowego, lecz nie ulepszanego, tj. wartość odbudowy lub remontu budynku tego samego rodzaju i tego samego standardu oraz w tym samym miejscu; ubezpieczenie obejmuje także udokumentowane i poniesione koszty opracowania dokumentacji projektowej, geodezyjnej i usunięcie pozostałości po szkodzie; dla ruchomości domowych i stałych elementów oraz maszyn rolniczych, sprzętu rolniczego oraz urządzeń mechanicznych – wartość odpowiadająca kosztom naprawy, zakupu lub wytworzenia nowego przedmiotu tego samego rodzaju, typu oraz o tych samych parametrach, a w przypadku braku dostępności takiego samego przedmiotu na rynku, kosztów zakupu najbardziej zbliżonego parametrami; po uwzględnieniu stopnia technicznego zużycia na dzień powstania szkody;
- 41) **wybuch** – gwałtowna zmiana stanu równowagi układu z jednoczesnym wyzwoleniem się gazów, pyłów, cieczy lub pary, wywołanym ich właściwością rozprzestrzeniania się; w odniesieniu do naczyń ciśnieniowych i innych tego rodzaju zbiorników warunkiem uznania zdarzenia za wybuch jest, aby ściany tych naczyń i zbiorników uległy rozdarciu w takich rozmiarach, iż wskutek ujęcia gazów, pyłów, pary lub cieczy nastąpiło nagłe wyrównanie ciśnień; za wybuch uważa się również implozję polegającą na uszkodzeniu zbiornika lub aparatu próżniowego ciśnieniem zewnętrznym;
- 42) **zamek elektroniczno-mechaniczny** – zamek, którego uruchamianie następuje przy zastosowaniu systemu elektronicznego;
- 43) **zamek wielopunktowy** – zamek powodujący ryglowanie skrzydła drzwi w ościeżnicy w kilku odległych od siebie miejscach;
- 44) **zamek wielozastawkowy** – zamek posiadający przynajmniej dwie ruchome zastawki służące do blokowania zasuwki zamka; ilość zastawek w zamku można określić na podstawie nacięć profilowanych w kluczu;
- 45) **zalanie** – nagły, niezamierzony i niekontrolowany wyciek wody, pary lub cieczy:
- a) na skutek awarii lub uszkodzenia rur dopływowych (instalacji wodociągowej) i połączeń giętkich wraz z armaturą;

- b) na skutek awarii lub uszkodzenia rur odpływowych (instalacji kanalizacyjnej) znajdujących się wewnątrz budynku mieszkalnego;
- c) na skutek wydostania się wody z urządzeń domowych, takich jak pralki, wirówki, zmywarki na skutek ich awarii;
- d) z wodnego/parowego/olejowego układu grzewczego lub klimatyzacji, pomp wodnych, systemu słonecznego;
- e) z instalacji tryskaczowej lub gaśniczej;
- f) na skutek cofnięcia się wody lub ścieków z instalacji kanalizacyjnej, znajdującej się wewnątrz mieszkania, domu jednorodzinnego lub budynku gospodarczego;
- g) na skutek nieumyślnego zostawienia otwartych kranów lub innych zaworów w urządzeniach sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i grzewczej;
- h) z akwarium, spowodowany samoistnym jego uszkodzeniem, tj. niezależnym od działań Ubezpieczonego, osób trzecich lub zwierząt domowych, za wyjątkiem zdarzeń spowodowanych dewastacją;
- i) na skutek zalania wodą pochodzącą z opadów atmosferycznych w postaci deszczu lub topniejącego śniegu bądź gradu, z zastrzeżeniem postanowień § 22 ust. 2 pkt 20) i 21 niniejszych OWU;
- j) na skutek zalania wodą lub innym płynem spowodowane przez osoby trzecie;
- 46) **zapadanie się ziemi** – obniżenie poziomu terenu z powodu zaważenia się naturalnych, pustych przestrzeni w gruncie, z wyłączeniem szkód górniczych;
- 47) **zbiory kolekcjonerskie** – zbiór przedmiotów jednego rodzaju o wartości kulturowej, artystycznej, historycznej, muzealnej lub naukowej, świadomie gromadzony przez Ubezpieczonego, w szczególności: zbiór obrazów, numizmatów, plakatów;
- 48) **ziemiopłody** – plony roślin zebrane i złożone w budynkach, stertach, stogach, kopcach i piwnicach, silosach, nie stanowiąca nasion na siew; przy czym przez baloty rozumie się sprasowane ziemiopłody zabezpieczone (opakowane) przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi wodoodporną powłoką;
- 49) **zwierzęta gospodarskie** – zwierzęta przeznaczone do hodowli, chowu lub użytku własnego: bydło, konie, trzoda chlewna, owce, kozy, drób znajdujące się w pomieszczeniach na terenie gospodarstwa rolnego.

Przedmiot ubezpieczenia

§ 19

1. Przedmiotem ubezpieczenia może być mienie stanowiące własność Ubezpieczonego lub mienie znajdujące się w jego posiadaniu na podstawie udokumentowanego tytułu prawnego.
2. Na wniosek Ubezpieczającego ochroną ubezpieczeniową mogą być objęte następujące grupy mienia:
 - 1) pomieszczenia, budynki gospodarcze i budowle, które nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych,
 - 2) maszyny rolnicze i sprzęt rolniczy,
 - 3) urządzenia mechaniczne,
 - 4) ziemiopłody,
 - 5) materiały i zapasy,
 - 6) zwierzęta gospodarskie,
 - 7) stałe elementy wewnątrz budynku mieszkalnego,
 - 8) ruchomości domowe,

- 9) szyby i elementy szklane,
- 10) anteny satelitarne i systemy słoneczne.

Zakres ubezpieczenia**§ 20**

1. TUZ TUW obejmuje ochroną ubezpieczeniową szkody powstałe w przedmiocie ubezpieczenia będące bezpośrednim następstwem ognia i innych zdarzeń losowych:
 - 1) deszczu nawalnego,
 - 2) dymu i sadzy,
 - 3) gradu,
 - 4) huków nadźwiękowego,
 - 5) huraganu,
 - 6) lawiny,
 - 7) naporu śniegu,
 - 8) osuwania się ziemi,
 - 9) powodzi,
 - 10) pożaru,
 - 11) uderzenia pioruna,
 - 12) uderzenia pojazdu lądowego,
 - 13) upadku drzewa lub masztu,
 - 14) upadku statku powietrznego,
 - 15) wybuchu,
 - 16) zapadania się ziemi,
 - 17) zalań,
 - 18) trzęsienia ziemi.
2. Na wniosek Ubezpieczającego, po opłaceniu dodatkowej składki TUZ TUW może rozszerzyć ochronę ubezpieczeniową o:
 - 1) ubezpieczenie ruchomości domowych i stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego za szkody powstałe wskutek:
 - a) działania wszystkich ryzyk (all risk), z zastrzeżeniem włączeń odpowiedzialności określonych w § 22 oraz ust. 3 niniejszego paragrafu,
 - b) kradzieży z włamaniem, rabunku i dewastacji,
 - c) przepięcia (w ramach rozszerzenia zakresu ubezpieczenia o przepięcia ochroną ubezpieczeniową objęte są również urządzenia mechaniczne oraz siłowniki bram);
 - 2) ubezpieczenie szyb i elementów szklanych za szkody powodujące ubytek wartości spowodowany ich stłuczeniem (rozbić, pęknięciem) z przyczyn innych niż określone w ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ppkt.a)-b) niniejszego paragrafu. W ramach sumy ubezpieczenia TUZ TUW pokrywa ponadto dodatkowe udokumentowane koszty poniesione przez Ubezpieczającego/Ubezpiezonego w związku z zaistniałym zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia związane z: demontażem, montażem i transportem,
 - 3) ubezpieczenie zewnętrznych elementów anten satelitarnych oraz systemów słonecznych przytwierdzonych do ubezpieczonego budynku (na dachu lub elewacji budynku) w zakresie od ognia i innych zdarzeń losowych, określonych w § 20 ust. 1 niniejszych OWU lub dewastacji, z zastrzeżeniem § 22 ust. 1 pkt 22 niniejszych OWU.
3. Zakres ubezpieczenia wybrany przez Ubezpieczającego dla stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego i ruchomości domowych jest jednakowy.

§ 21

1. Ubezpieczenie obejmuje szkody w mieniu powstałe w następstwie zdarzeń wchodzących w zakres ochrony ubezpieczeniowej, zaistniałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w miejscu ubezpieczenia (tj.

na terenie gospodarstwa rolnego należącego do Ubezpieczonego), z zastrzeżeniem ust. 2 niniejszego paragrafu..

2. Ubezpieczenie ziemiopłodów złożonych w balotach oraz zwierząt gospodarskich obejmuje również szkody powstałe na terenie gospodarstwa rolnego oraz na terenie dzierżawionych gruntów.

Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności**§ 22**

1. Ochroną ubezpieczeniową w ramach ubezpieczenia nie mogą być objęte:
 - 1) mienie osób trzecich zamieszkujących w budynku mieszkalnym należącym do Ubezpieczającego i użytkowanym na podstawie odrębnego tytułu prawnego,
 - 2) akta, dokumenty, rękopisy oraz czeki i weksle,
 - 3) platyna, złoto, srebro w złomie i w sztabach, nieoprawione kamienie szlachetne, półszlachetne i syntetyczne, substancje organiczne (perły, bursztyny) nie stanowiące wyrobu użytkowego;
 - 4) szyby w szklarniach, inspektach, oranżeriach, szkle artystycznym i częściach składowych stałych elementów lub ruchomości domowych nie wymienionych w § 18 pkt 30 niniejszych OWU;
 - 5) pojazdy samochodowe, jednostki pływające, statki powietrzne, pojazdy typu „quad”, paliwa napędowe, smary oraz materiały opałowe;
 - 6) komputerowe programy indywidualne użytkownika oraz dane, nagrania i rejestracje zawarte na komputerowych nośnikach informacji, w tym dźwiękowe i wizualne;
 - 7) dokumenty przechowywane w jednostkach centralnych komputerów, systemach informatycznych lub sterujących i wymiennych nośnikach danych;
 - 8) rękopisy, akta, plany konstrukcyjne, prototypy, wzory, eksponaty;
 - 9) prawa autorskie i szkody spowodowane ich naruszeniem, inne prawa do dóbr niematerialnych oraz niematerialnych praw mających charakter własności osobistej;
 - 10) karty płatnicze i kredytowe;
 - 11) żywność lub leki, które uległy rozmrożeniu lub zepsuciu w wyniku przerwy w dostawie prądu, awarii urządzeń gospodarstwa domowego lub niewłaściwego przechowywania;
 - 12) szklarnie, inspekty, kioski, namioty i tunele foliowe wraz z uprawami oraz znajdujące się w nich mienie;
 - 13) budynki zbudowane w całości z tworzyw sztucznych lub brezentu oraz znajdujące się w nich mienie;
 - 14) budynki o charakterze tymczasowym;
 - 15) wszelkiego rodzaju źródła światła: żarówki, świetlówki, halogeny, zniszczone na skutek zużycia eksploatacyjnego;
 - 16) wewnętrzne, wymienne elementy elektroniczne będące częścią ubezpieczonego sprzętu elektronicznego, które powstały bez jakiegokolwiek działania z zewnątrz;
 - 17) grzyby i grzybnie oraz mienie związane z ich produkcją,
 - 18) zwierzęta futerkowe, ryby, zwierzęta laboratoryjne,
 - 19) pszczoły i ule pszczele oraz mienie związane z produkcją miodu,
 - 20) sterty słomy i stogów siana po dniu 1 marca roku kalendarzowego, następnego po zbiorach,
 - 21) uprawy na polach, sadach i w ogrodzie,
 - 22) drzewa i krzewy;
 - 23) systemy słoneczne przytwierdzone do ubezpieczonego budynku, którego wiek przekracza 55 lat, chyba że został przeprowadzony remont generalny.
2. TUZ TUW nie odpowiada za szkody:
 - 1) których wysokość nie przekracza 200,00 zł (dwieście złotych) a w odniesieniu do szyb i elementów szklanych o wartości nie przekraczającej 100,00 zł (sto złotych),

- 2) spowodowane umyślnie przez Ubezpieczonego i osoby bliskie oraz zatrudnione przez Ubezpieczonego; w razie rażącego niedbalstwa odszkodowanie się nie należy, chyba że zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
- 3) powstałe w związku z działaniami wojennymi, stanem wyjątkowym, stanem wojennym, zamieszkami społecznymi, strajkami, lokautami, sabotażem, aktami terroru, działaniem energii jądrowej lub skażeniem radioaktywnym;
- 4) powstałe wskutek skażenia lub zanieczyszczenia środowiska;
- 5) górnicze, w rozumieniu prawa górniczego;
- 6) powstałe w przedmiocie ubezpieczenia zatrzymanym, skonfiskowanym, zajętym lub zarekwirowanym przez odpowiednie władze lub organy państwa;
- 7) w mieniu, którego nabycie potwierdzone jest fałszywymi dowodami zakupu, wprowadzonym na polski obszar celny lub do obrotu niezgodnie z prawem, albo w mieniu, na którego posiadanie Ubezpieczony nie ma zezwolenia wymaganego przez prawo;
- 8) spowodowane przez Ubezpieczonego lub osoby pozostające z nim we wspólnym gospodarstwie domowym lub osoby pracujące w gospodarstwie rolnym w stanie po użyciu alkoholu, po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, chyba że nie miało to wpływu na zajęcie wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- 9) w przedmiocie ubezpieczenia przeznaczonym do utylizacji albo sprzedaży na złom lub w celu uzyskania innych surowców wtórnych;
- 10) powstałe w mieniu służącym do prowadzenia działalności gospodarczej lub wykorzystywanym w celach zarobkowych, za wyjątkiem prowadzenia działalności w zakresie działu specjalnego produkcji rolnej oraz działalności agroturystycznej;
- 11) w budynkach gospodarczych i budowlach w budowie, przebudowie, modernizacji oraz w znajdującym się w nich mieniu;
- 12) w budynkach gospodarczych i budowlach przeznaczonych do rozbiórki oraz w znajdującym się w nich mieniu;
- 13) w budynkach gospodarczych i budowlach wzniesionych lub użytkowanych niezgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994r. - Prawo budowlane oraz znajdującym się w nich mieniu;
- 14) w budynkach gospodarczych i budowlach, których stan techniczny i wyposażenie uniemożliwia ich użytkowanie zgodnie z przeznaczeniem oraz w znajdującym się w nich mieniu;
- 15) w stałych elementach oraz ruchomościach domowych przechowywanych w budynku mieszkalnym nieużytkowanym przez okres dłuższy niż 90 dni;
- 16) powstałe wskutek nieprzestrzegania przez Ubezpieczonego przepisów powszechnie obowiązującego prawa, tj. w szczególności prawa budowlanego, przepisów przeciwpożarowych i porządkowych, niewykonania przez Ubezpieczonego przeglądów technicznych, badań okresowych lub czynności, do wykonania których Ubezpieczony jest zobowiązany przepisami powszechnie obowiązującego prawa, o ile miało to wpływ na powstanie lub rozmiar szkody;
- 17) powstałe wskutek systematycznego zawilgacania lub zalania wodą z powodu nieszczelności instalacji wodno – kanalizacyjnej i innych urządzeń rozprowadzających wodę lub parę lub urządzeń odprowadzających wodę z dachów (rur spustowych i rynien), lub złego stanu dachu, czy niezabezpieczenia otworów dachowych, balkonów, loggii, tarasów, okien, jeżeli spowodowane zostały zaniedbaniami przez Ubezpieczającego obowiązku konserwacji tych urządzeń i instalacji w obrębie ubezpieczonego budynku gospodarczego;
- 18) powstałe wskutek powodzi w mieniu znajdującym się na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią, tj. na terenach między wałem przeciwpowodziowym a linią brzegu, a także w strefie wybrzeża morskiego lub strefie przepływów wezbrań powodziowych, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 19) powstałe wskutek przenikania wód gruntowych lub przemarzania stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego oraz wskutek wydostania się wody z urządzeń wodno-kanalizacyjnych i ogrzewczych w wyniku uszkodzenia rur spowodowanego zamarznięciem wody i rozsadzeniem rur;
- 20) spowodowane przedostaniem się deszczu, gradu, śniegu przez niewłaściwie zamknięte oraz niedomknięte okna, drzwi zewnętrzne i inne otwory, chyba że otwory te powstały w wyniku wypadku ubezpieczeniowego;
- 21) powstałe w wyniku zalania wodą pochodzącą z opadów atmosferycznych, jeśli przyczyną powstania szkody był zły stan techniczny dachu lub innych elementów budynku;
- 22) spowodowane spiętrzeniem się wody w wyniku niedostatecznej drożności kanalizacji zbudowanej niezgodnie z normami budowlanymi lub zaniedbaniami Ubezpieczonego;
- 23) spowodowane wskutek trwałego oddziaływania dymu, w tym osmolenia lub sadzy powstałych w wyniku przygotowywania posiłków, eksploatacji kominków lub piecy;
- 24) powstałe wskutek drgań i wibracji;
- 25) powstałe w związku z prowadzonymi robotami ziemnymi;
- 26) w razie zapadnięcia się lub osuwania się ziemi;
- 27) powstałe wskutek działania prądu elektrycznego, w tym z powodu przerw w dostawie lub zasilania prądem elektrycznym urządzeń gospodarstwa rolnego, chyba że działanie prądu spowodowało pożar (nie dotyczy ubezpieczenia ryzyka przepięcia dla ruchomości domowych, stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego i siłowników bram oraz urządzeń mechanicznych);
- 28) w urządzeniach, instalacjach oraz aparatach elektrycznych i energetycznych w wyniku działania prądu elektrycznego, z wyłączeniem szkód powstałych na skutek uderzenia pioruna (nie dotyczy ubezpieczenia ryzyka przepięcia dla ruchomości domowych i stałych elementów wewnątrz budynku i siłowników bram, urządzeń mechanicznych, chyba że rozszerzono odpowiedzialność o ryzyko przepięcia)
- 29) w ziemiopłodach, materiałach i zapasach, których minął okres przydatności do użycia lub zepsutych, spleśniałych, zawilgoconych, zbrylonych, itp.,
- 30) w przedmiotach nie będących efektem produkcji rolnej Ubezpieczającego, których ilość wskazuje na przeznaczenie handlowe lub produkcyjno-usługowe,
- 31) spowodowane w sprzęcie audiowizualnym, radiowo-muzycznym, fotograficznym i komputerowym, instrumentach muzycznych, dziełach sztuki, biżuterii, wyrobach z metali szlachetnych, monetach złotych i srebrnych, jeżeli przedmioty te znajdują się poza budynkiem mieszkalnym;
- 32) w ruchomościach domowych znajdujących się na niezabudowanych balkonach, loggiach, tarasach lub w ogrodzie;
- 33) w broni myśliwskiej, w stosunku do której Ubezpieczający nie uzyskał wymaganego prawem pozwolenia;
- 34) w broni myśliwskiej, przedmiotach wartościowych oraz w wartościach pieniężnych, które zaginęły podczas akcji ratowniczej;
- 35) powstałe wskutek poplamienia, porysowania, pomalowania, w tym graffiti i uszkodzenia zewnętrznych powłok malarskich budynków mieszkalnych, gospodarczych, budowli oraz pomieszczeń gospodarczych;

- 36) wskutek porysowania, zadrapania, poplamienia, zmiany barwy ubezpieczonego przedmiotu lub odprysnięcia kawałków szyb i elementów szklanych;
 - 37) powstałe w trakcie montażu lub demontażu oraz wyniku na skutek złego montażu lub niewłaściwej technologii wykonawstwa elementów szklanych;
 - 38) w elementach szklanych spowodowane wadą konstrukcji budynku lub budowli;
 - 39) powstałe w oszkleniu maszyn i sprzętu rolniczego;
 - 40) powstałe wskutek upadku drzewa na przedmiot ubezpieczenia wskutek błędów pielęgnacyjnych, wycinania, przycinania bądź starości drzewa, jeżeli obowiązek pielęgnacji lub usunięcia spoczywa na Ubezpieczonym;
 - 41) powstałe wskutek upadku masztu na przedmiot ubezpieczenia wskutek zaniedbań konserwacyjnych i technicznych, jeżeli obowiązek konserwacji lub kontroli technicznej spoczywa na Ubezpieczonym;
 - 42) jeżeli pomieszczenia, budynki mieszkalne i gospodarcze, w których znajdowało się ubezpieczone mienie, nie posiadały zabezpieczeń przeciwkradzieżowych wymaganych przez TUZ TUW, lub systemy zabezpieczające nie były włączone, bądź były niesprawne;
 - 43) w zakresie o którym mowa w § 20 ust. 2 pkt 1 ppkt b) niniejszych OWU, jeżeli nie spełniono wymogów zabezpieczenia mienia, o których mowa w § 25 niniejszych OWU;
 - 44) w postaci utraconych zysków oraz poniesionych strat wynikających ze zobowiązań i umów Ubezpieczającego;
 - 45) spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy, w tym także niedotrzymaniem terminu wykonania umowy;
 - 46) powstałe wskutek kradzieży z włamaniem, rabunku, dewastacji oraz ryzyk wskazanych w § 20 ust. 2 pkt 1) ppkt b)-c) oraz § 20 ust. 2 pkt 2)-3) niniejszych OWU, o ile nie zostały objęte ochrona ubezpieczeniową za opłatą dodatkowej składki.
2. Dodatkowo w przypadku ubezpieczenia stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego oraz ruchomości domowych zawartego w wariancie od wszystkich ryzyk (all risk), określonych w §20 ust. 2 pkt 1) ppkt a) – niezależnie od włączeń określonych w ust. 1, TUZ TUW nie ponosi odpowiedzialności za szkody:
- 1) powstałe bezpośrednio wskutek:
 - a) wad projektowych lub materiałowych;
 - b) zamarznięcia instalacji wewnętrznych znajdujących się w nieogrzewanym budynku, jeżeli Ubezpieczony nie zapewnił w sezonie grzewczym należytego ogrzewania pomieszczeń/ budynku;
 - c) niezapewnienia przez Ubezpieczonego w sezonie grzewczym należytego ogrzewania pomieszczeń budynku mieszkalnego;
 - d) działania dzikich zwierząt, zwierząt domowych, w tym zwierząt Ubezpieczonego, osób bliskich, najemcy oraz insektów, kretów, kun, zwierząt utrzymywanych w celach hodowlanych, handlowych, produkcyjnych oraz roślin;
 - e) uszkodzenia, zniszczenia lub utraty mienia w niewyjaśniony sposób;
 - f) błędów w sztuce budowlanej, błędów projektu oraz błędów konstrukcyjnych, wad konstrukcji, wad technologicznych bądź materiałowych, wad ukrytych, zastosowaniu nieprawidłowego bądź wadliwego materiału, chyba że w ich następstwie wystąpiło inne zdarzenie nie wyłączone z zakresu ubezpieczenia, wówczas TUZ TUW ponosi odpowiedzialność wyłącznie za skutki takiego wypadku ubezpieczeniowego;
 - g) montażu, wymiany lub demontażu przedmiotu ubezpieczenia oraz szkód powstałych w trakcie przeprowadzki;
 - h) stopniowo postępującego pogarszania naturalnych właściwości ubezpieczonego mienia, odkształcenia lub deformacji, powolnego działania czynników termicznych i biologicznych na ubezpieczone mienie w postaci pleśni, porostów, grzybów, fermentacji bakterii mokrego i suchego rozkładu, insektów, wewnętrznego rozkładu oraz procesów zachodzących na zewnątrz lub wewnątrz mienia;
 - i) naturalnego zużycia w trakcie jego użytkowania przedmiotu ubezpieczenia lub starzenia się ubezpieczonego mienia w związku z jego normalnym użytkowaniem lub myciem, konserwacją mienia, a także szkody o charakterze wyłącznie estetycznym (takie jak ścieranie, zabrudzenie, zadrapanie, odbarwienie, poplamienie, pobrudzenie, pomalowanie, porysowanie, wyszczerbienie, otarcie w tym uszkodzenia tynków zewnętrznych i elewacji na skutek zalania wodą pochodzącą z opadów atmosferycznych, odchodów zwierząt oraz błota pośniegowego;
 - j) wynikające z korozji, erozji, kawitacji, procesów oksydacyjnych, kamienia kotłowego;
 - k) wypadnięcia przedmiotu do wody lub innej cieczy, które spowodował człowiek
 - l) procesów chemicznych, fizycznych zachodzących wewnątrz przedmiotu ubezpieczenia, chyba że ich przyczyną są wypadki ubezpieczeniowe;
 - m) zawilgocenia spowodowanego niewłaściwą wentylacją pomieszczeń, w tym również skraplania się wody na rurach i innych elementach instalacji wodnych lub skraplania się wilgoci na ścianach;
 - n) posiadania lub używania materiałów wybuchowych, petard, środków pirotechnicznych i innych podobnie działających środków; wybuchu wywołanego przez Ubezpieczonego w celach produkcyjnych; wybuchu w silniku, gdy wybuch związany jest z jego naturalną funkcją;
 - o) działania wirusów komputerowych, utraty, zniknięcia, manipulacji lub zmiany danych i informacji na elektronicznych nośnikach danych, na których dane te były zgromadzone;
 - p) dewastacji spowodowanej przez osoby trzecie, które za przyzwoleniem Ubezpieczonego przebywały w miejscu ubezpieczenia,
- 2) powstałe w okresie gwarancyjnym dotyczącym ubezpieczonego mienia i pokrywane przez producenta lub sprzedawcę oraz takie, za które na podstawie obowiązujących przepisów odpowiedzialne są osoby trzecie, takie jak: dostawcy, wytwórcy, sprzedawcy, przewoźnicy, spedytorzy, projektanci lub wykonawcy;
- 3) w ruchomościach domowych i stałych elementach wewnątrz budynku mieszkalnego znajdujących się w budynkach mieszkalnych niezamieszkałych;
- 4) w stałych elementach wewnątrz budynku mieszkalnego w trakcie ich montażu, instalowania lub demontażu;
- 5) bezpośrednie i pośrednie powstałe w związku z obliczaniem, porównywaniem, rozróżnianiem, porządkowaniem lub przetwarzaniem danych;
- 6) polegające na zachorowaniu, nieszczęśliwym wypadku lub śmierci zwierząt domowych oraz kosztów leczenia i zabiegów medycznych;
- 7) polegające na czystych stratach finansowych lub utraconych korzyściach, a także na zapłacie kar umownych, kar pieniężnych, grzywien sądowych i administracyjnych i innych zobowiązań pieniężnych;
- 8) polegające na stratach finansowych powstałych na skutek utraty haseł i kodów dostępu do rachunków bankowych oraz usług.
3. Ponadto odpowiedzialnością TUZ TUW nie są objęte inne dodatkowe koszty poniesione przez Ubezpieczającego w związku z powstałą szkodą z wyłączeniem kosztów, o których mowa w § 24 ust. 2 niniejszych OWU.

4. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ust. 1 i 2 niniejszego paragrafu stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.

Suma ubezpieczenia**§ 23**

1. Ubezpieczający deklaruje oddzielne sumy ubezpieczenia:
- 1) w ubezpieczeniu od ognia i innych zdarzeń losowych, gdzie suma ubezpieczenia powinna odpowiadać całej wartości zgłoszonego do ubezpieczenia mienia dla:
 - a) pomieszczeń, budynków gospodarczych i budowli,
 - b) maszyn i sprzętu rolniczego,
 - c) urządzeń mechanicznych,
 - d) ziemiopłodów,
 - e) materiałów i zapasów,
 - f) zwierząt gospodarskich,
 - g) stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego,
 - h) ruchomości domowych,
 - 2) w ubezpieczeniu od kradzieży z włamaniem, rabunku i dewastacji określając wysokość prawdopodobnej maksymalnej szkody, która może powstać w skutek jednego wypadku ubezpieczeniowego dla:
 - a) ruchomości domowych,
 - b) stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego.
 - 3) w ubezpieczeniu ryzyka przepięcia dla stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego, ruchomości domowych oraz urządzeń mechanicznych, gdzie suma ubezpieczenia ustalana jest przez Ubezpieczającego/Ubezpieczonego, jednak nie więcej niż do łącznej wysokości 20.000 zł; w przypadku siłowników bram ustala się podlimit odpowiedzialności w wysokości 2.000 zł.
 - 4) w ubezpieczeniu elementów szklanych, gdzie suma ubezpieczenia ustalana jest przez Ubezpieczającego, jednak nie więcej niż do wysokości:
 - a) 30 000 zł dla budynków mieszkalnych
 - b) 5.000 zł dla budynków gospodarczych

2. Suma ubezpieczenia dla:

- 1) stałych elementów budynku mieszkalnego, ruchomości domowych, pomieszczeń i budynków gospodarczych oraz budowli, anten satelitarnych oraz systemów słonecznych - ustalana jest według wartości odtworzeniowej,
- 2) zwierząt gospodarskich:
 - a) zarodowych – ustalana jest według udokumentowanej, indywidualnej wartości rynkowej na danym terenie,
 - b) hodowlanych oraz przychowku – ustalana jest według średniej wartości rynkowej na danym terenie.
- 3) ziemiopłodów oraz materiałów i zapasów - ustalana jest według średnich cen stosowanych na danym terenie na dzień szkody,
- 4) maszyn i sprzętu rolniczego, urządzeń mechanicznych – ustalana jest według wartości rzeczywistej.

§ 24

1. Górna granica odpowiedzialności TUZ TUW za szkody powstałe w poszczególnych składnikach mienia wynosi odpowiednio do:
- 1) 10% sumy ubezpieczenia ruchomości domowych za ruchomości domowe w pomieszczeniach gospodarczych, nie więcej jednak niż do wysokości 3.500 zł,
 - 2) 10% sumy ubezpieczenia ruchomości domowych za wartości pieniężne, nie więcej jednak niż do wysokości 1 500 zł,
 - 3) 30% sumy ubezpieczenia ruchomości domowych za urządzenia warsztatów chałupniczych,
 - 4) 40% sumy ubezpieczenia ruchomości domowych za wyroby ze srebra,

złota, kamieni szlachetnych i pereł, a także platyny i pozostałych metali z grupy platynowców nie więcej jednak niż do wysokości 10 000 zł,

- 5) 100% sumy ubezpieczenia za pozostałe przedmioty ubezpieczenia, o których mowa w § 19 ust. 2 niniejszych OWU, z zastrzeżeniem postanowień określonych w § 23 ust. 1 pkt 3 i 4 niniejszych OWU oraz ust. 3 niniejszego paragrafu.

2. W ubezpieczeniu ruchomości domowych w zakresie od wszystkich ryzyk (all risk) w szkodach powstałych w sprzęcie audiowizualnym, fotograficznym (w tym w sprzęcie teleinformatycznym, telekomunikacyjnym, smartphonach, tabletach, telefonach) komputerowym oraz instrumentach muzycznych, w szczególności w ekranach, monitorach, matrycach i wyświetlaczach w wyniku upadku, potrącenia, uderzenia bądź przewrócenia oraz wywołanymi zdarzeniami innymi niż określone w §20 ust. 1 niniejszych OWU, odpowiedzialność TUZ TUW ograniczona jest do limitu 50% wartości szkody.
3. Niezależnie od odszkodowania, TUZ TUW zwraca w granicach sumy ubezpieczenia udokumentowane koszty związane z:
- 1) zastosowaniem wszelkich dostępnych środków w celu zmniejszenia szkody oraz zabezpieczeniem bezpośrednio zagrożonego mienia przed szkodą, jeżeli środki te były właściwe, chociażby okazały się bezskuteczne,
 - 2) usunięciem pozostałości po szkodzie w granicach sumy ubezpieczenia, nie więcej niż do 5% wartości rozmiaru szkody.
4. Za uszkodzenia substancji lub elementów stałych budynku mieszkalnego (w szczególności drzwi, okien, zabezpieczeń przeciwkradzieżowych, ścian, stropów, dachów) oraz ruchomości domowych, powstałe w związku z dokonaniem lub usiłowaniem dokonania kradzieży z włamaniem, odszkodowanie wypłaca się w granicach sumy ubezpieczenia w zakresie kradzieży z włamaniem i rabunku stałych elementów i ruchomości domowych maksymalnie do wysokości 30.000 zł.

Wymogi zabezpieczenia mienia**§ 25**

1. Jeżeli zakres ubezpieczenia ruchomości domowych jest rozszerzony o szkody powstałe na skutek kradzieży z włamaniem, to miejsce ubezpieczenia musi być zabezpieczone w następujący sposób:
- 1) wszystkie wejścia do budynku zabezpieczone są pełnymi drzwiami zewnętrznymi, prawidłowo osadzonymi, które są zamknięte na co najmniej jeden zamek wielozastawkowy, lub jeden zamek wielopunktowy, lub jeden zamek mechaniczno-elektroniczny, lub drzwiami antywłamaniowymi (posiadającymi atest Instytutu Mechaniki Precyzyjnej lub innej instytucji uprawnionej do jego wydania) bez względu na ilość zamków. W przypadku gdy drzwi zewnętrzne zawierają w swej konstrukcji elementy szklane muszą być one zabezpieczone w sposób uniemożliwiający wejście do pomieszczeń lub otwarcie w tych drzwiach zamka przez otwór wybity w szybie;
 - 2) wejście do budynku gospodarczego lub innego pomieszczenia gospodarczego zabezpieczone jest drzwiami, które są zamknięte na co najmniej jeden zamek wielozastawkowy, kłódkę wielozastawkową lub inny atestowany system zabezpieczenia, o ile nie stanowią drzwi zewnętrznych budynku mieszkalnego i budynków gospodarczych oraz tych budowli, w których znajduje się ubezpieczone mienie; w przeciwnym razie stosuje się wymogi zawarte w pkt a; elektroniczny system zamykania drzwi garażowych jest należywym zabezpieczeniem, także w przypadku jeżeli drzwi te stanowią jednocześnie wejście do budynku mieszkalnego i budynków gospodarczych oraz tych budowli, w których znajduje się ubezpieczone mienie;
 - 3) drzwi balkonowe, drzwi tarasowe o konstrukcji drzwi balkonowych oraz okna są prawidłowo osadzone i zamknięte, w sposób

uniemożliwiający otwarcie ich przez osoby trzecie bez użycia siły i narzędzi, z zastrzeżeniem postanowień pkt 4),

- 4) otwory w ścianach i stropach są zabezpieczone w sposób uniemożliwiający dokonanie kradzieży bez pozostawienia śladów włamania.

Ustalenie wysokości szkody i odszkodowania

§ 26

1. Wysokość szkody ustala się:

- 1) w pomieszczeniach, budynkach gospodarczych i budowlach oraz w stałych elementach - na podstawie kosztorysu wystawionego przez jednostkę dokonującą odbudowy lub remontu domu jednorodzinnego, mieszkania, odzwierciedlającego koszty związane z odbudową lub remontem, określone zgodnie z obowiązującymi w budownictwie zasadami kalkulacji i ustalania cen robót budowlanych – przy uwzględnieniu dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia. W przypadku szkody polegającej na całkowitym zniszczeniu ścian i stropu budynków gospodarczych, wysokość szkody ustala się według średnich cen rynkowych budynków i pomieszczeń gospodarczych o tym samym standardzie, metrażu i położeniu,
- 2) w ruchomościach domowych - według cen detalicznych przedmiotów tego samego lub podobnego gatunku i rodzaju, albo według wysokości naprawy udokumentowanej rachunkami wykonawcy lub zweryfikowaną przez TUZ TUW kalkulacją poszkodowanego, który usunął szkodę własnymi siłami,
- 3) w pieniądzu i innych środkach płatniczych oraz w papierach wartościowych - według ich nominalnej wartości, z tym że wysokość szkody w akcjach notowanych na giełdzie ustala się według notowań giełdowych z dnia powstania szkody, a w monetach srebrnych i złotych - według wartości złomu, chyba że monety te stanowią prawny środek płatniczy; wtedy za wysokość szkody przyjmuje się ich wartość nominalną bez uwzględnienia ich wartości numizmatycznej,
- 4) w dziełach sztuki lub zbiorach kolekcjonerskich - według wyceny rzeczoznawcy, dokumentu zakupu (faktura, umowa sprzedaży) lub udokumentowanych kosztów naprawy;
- 5) w dowodach osobistych, legitymacjach szkolnych/studenckich/emeryta/rencisty; paszportach, prawach jazdy, dowodach rejestracyjnych; - według kosztów odtworzenia;
- 6) w elementach szklanych - przyjmując wartość przedmiotu tego samego rodzaju, gatunku materiału i wymiarów lub według kosztów naprawy, udokumentowanych rachunkiem, fakturą, albo na podstawie kosztorysu sporządzonego przez TUZ TUW, z uwzględnieniem zakresu rzeczywistych uszkodzeń,
- 7) w zwierzętach gospodarskich:
 - 1) zarodowych – według udokumentowanej indywidualnej wartości rynkowej na danym terenie na dzień szkody,
 - 2) hodowlanych oraz przychowku – według średniej wartości rynkowej na danym terenie na dzień szkody,
 - 3) przeznaczonych na opas lub do tuczu - według średniej wagi i średniej ceny jednostkowej żywca na danym terenie na dzień szkody,
- 8) w ziemiopłodach – według średnich cen stosowanych na danym terenie na dzień szkody,
- 9) w materiałach i zapasach – według średnich cen rynkowych stosowanych na danym terenie na dzień szkody,
- 10) w maszynach, sprzęcie rolniczym oraz urządzeniach mechanicznych - na podstawie kosztu naprawy lub ceny nabycia maszyny rolniczej (sprzętu rolniczego, urządzenia mechanicznego) tego samego rodzaju, typu i mocy, po uwzględnieniu stopnia technicznego zużycia, na dzień

powstania szkody, zwiększonego o koszt montażu.

2. Wysokość szkody, o której mowa w ust.1 niniejszego paragrafu, ustala się na podstawie:
 - 1) rachunku strat sporządzonego przez Ubezpieczającego/Ubezpiezonego, zawierającego wykaz utraconych lub zniszczonych przedmiotów, z podaniem ich liczby oraz wartości,
 - 2) stanu faktycznego szkody i okoliczności jej powstania stwierdzonych przez przedstawiciela TUZ TUW na miejscu szkody w obecności Ubezpiezonego, jeżeli wysokość szkody podana przez Ubezpiezonego w rachunku strat w istotny sposób różni się od ustaleń dokonanych przez TUZ TUW.
3. W uzasadnionych przypadkach TUZ TUW może wymagać przedstawienia umowy sprzedaży lub innego dokumentu potwierdzającego własność posiadanego mienia.
4. Przy ustalaniu wysokości szkody w przedmiotach stanowiących komplet lub tworzących jedną całość uwzględnia się ubytek wartości, jakiemu uległy pozostałe, nie uszkodzone lub nie utracone przedmioty wchodzące w skład tego kompletu lub całości danego przedmiotu, pod warunkiem, że nie ma możliwości rekonstrukcji całości przez zakup, dorobienie lub uzupełnienie utraconych elementów w jakikolwiek inny sposób.

§ 27

1. Wysokość szkody ustalona według kosztów naprawy nie może przekroczyć rzeczywistej wartości przedmiotu według cen aktualnych w dniu ustalania odszkodowania z tym, że nie większej niż suma ubezpieczenia, na jaką zawarto umowę ubezpieczenia.
2. Wszelkie rachunki dotyczące kosztów naprawy podlegają weryfikacji przez TUZ TUW co do zakresu robót i wysokości kosztów.
3. Wysokość szkody zmniejsza się o wartość pozostałości, które mogą być przeznaczone do dalszego użytku, przeróbki lub sprzedaży.

§ 28

Za szkody powstałe na skutek przepięć odszkodowanie wypłaca się do wysokości ustalonej sumy ubezpieczenia, jednak nie więcej niż suma ubezpieczenia danego mienia w przypadku szkód będących bezpośrednim następstwem ognia i innych zdarzeń losowych albo działania wszystkich ryzyk (warant all risk) oraz nie więcej niż do łącznej wysokości 20.000 zł, a w przypadku siłowników bram do wysokości podlimitu odpowiedzialności tj. do kwoty 2000 zł.

§ 29

Przy ustalaniu wysokości szkody nie uwzględnia się:

- 1) kosztów wynikających z braku części zamiennych lub materiałów potrzebnych do przywrócenia stanu istniejącego przed szkodą,
- 2) wartości naukowej, kolekcjonerskiej, zabytkowej, amatorskiej lub osobistych upodobań.

ROZDZIAŁ III

UBEZPIECZENIE OC W ŻYCIU PRYWATNYM

Definicje Produktowe

§ 30

Przez użyte w niniejszych Rozdziale określenia rozumie się:

- 1) czynności życia prywatnego – działanie lub zaniechania działania nie związane z pracą zawodową Ubezpiezonego albo osób bliskich, z którymi Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 2) czyste straty finansowe – szkody niewynikające bezpośrednio ze szkód w mieniu ani szkód na osobie;

- 3) działalność agroturystyczna - usługi świadczone dla osób trzecich przebywających na terenie gospodarstwa rolnego prowadzonego przez Ubezpieczonego w celach wypoczynkowych, polegające na:
 - a) wynajmie, na terenie gospodarstwa rolnego pokoi gościnnych albo miejsc na ustawienie namiotów lub przyczep turystycznych,
 - b) sprzedaży posiłków domowych,
 - c) świadczeniu innych usług rekreacyjnych związanych z pobytem turystów.
- 4) osoby trzecie - osoby inne niż Ubezpieczony, Ubezpieczający lub osoby bliskie;
- 5) szkoda osobowa - w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym śmierć, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, a także utracone korzyści, jakie osoba trzecia mogłaby osiągnąć gdyby nie wyrządzono jej szkody objętej ochroną ubezpieczeniową;
- 6) szkoda rzeczowa - w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym uszkodzenie, zniszczenie lub utrata rzeczy, a także utracone korzyści, jakie osoba trzecia mogłaby osiągnąć gdyby nie wyrządzono jej szkody objętej ochroną ubezpieczeniową.
- 7) pomoc międzysąsiedzka - czynności wykonywane przez Ubezpieczonego na rzecz osób trzecich będących rolnikami i prowadzących gospodarstwa rolne, o ile udzielana przez Ubezpieczonego pomoc sąsiedzka związana jest z prowadzeniem przez osoby trzecie (rolników) gospodarstwa rolnego;
- 8) mały sprzęt pływający - napędzane siłą mięśni: kajaki wodne, rowery wodne, łodzie wiosłowe, pontony
- 9) statek pływający - urządzenie pływające o napędzie mechanicznym lub bez napędu mechanicznego, w tym również prom, wodorolot i poduszkowiec, przeznaczone lub używane na wodach śródlądowych lub morskich do:
 - a) przewozu osób lub rzeczy,
 - b) pchania lub holowania,
 - c) inspekcji, nadzoru nad bezpieczeństwem ruchu żeglugowego lub szkolenia,
 - d) ratowania życia lub mienia,
 - e) połowu ryb,
 - f) wykonywania prac technicznych, utrzymania szlaków żeglugowych lub
 - g) eksploatacji złóż kruszyw,
 - h) uprawiania sportu lub rekreacji, za wyjątkiem małego sprzętu pływającego.

Przedmiot i zakres ubezpieczenia**§ 31**

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna Ubezpieczonego, za szkody na osobie lub szkody rzeczowe wyrządzone osobom trzecim w następstwie czynu niedozwolonego (OC delikt) w związku z wykonywaniem czynności życia prywatnego lub posiadaniem mieniem służącym do wykonywania czynności życia prywatnego, w granicach określonych przez prawo.
2. W ramach ubezpieczenia OC w życiu prywatnym ochrona ubezpieczeniowa obejmuje odpowiedzialność cywilną Ubezpieczonego za szkody nie objęte obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej rolnika, z zastrzeżeniem postanowień niniejszych OWU, w tym w szczególności postanowień niniejszego Rozdziału.
3. Zakres ubezpieczenia OC w życiu prywatnym za opłatą dodatkowej składki może zostać rozszerzony o odpowiedzialność cywilną:
 - 1) w związku z prowadzeniem działalności agroturystycznej („OC agroturystyki”);
 - 2) w związku z udzielaniem pomocy międzysąsiedzkiej („OC pomocy

międzysąsiedzkiej”)

4. W ramach udzielanej ochrony ubezpieczeniowej TUZ TUW odpowiada za straty rzeczywiste oraz utracone korzyści, jakie osoba trzecia mogłaby osiągnąć, gdyby jej szkody nie wyrządzono.
5. Zakresem ubezpieczenia objęte są szkody wyrządzone nieumyślnie, w tym wskutek rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczonego.
6. Za szkody wyrządzone osobom trzecim w związku z czynnościami życia prywatnego uważa się szkody:
 - 1) powstałe w związku z posiadaniem lub użytkowaniem mienia w miejscu ubezpieczenia,
 - 2) powstałe w związku z amatorskim uprawianiem sportu, tj. aktywnością sportową Ubezpieczonego, której celem jest odpoczynek i rozrywka,
 - 3) powstałe w związku z posiadaniem lub użytkowaniem mechanicznych: rowerów, hulajnóg, , deskorolek, za wyjątkiem elektrycznych urządzeń transportu osobistego (UTO);
 - 4) powstałe w związku z posiadaniem lub użytkowaniem elektrycznych wózków inwalidzkich,
 - 5) powstałe w związku z posiadaniem lub użytkowaniem małego sprzętu pływającego,
 - 6) spowodowane przez pomoc domową, zatrudnioną niezależnie od podstawy prawnej zatrudnienia i formy umowy, w związku z wykonywaniem zleconych czynności,
 - 7) spowodowane w związku z opieką nad niepełnoletnimi dziećmi zamieszkałymi z Ubezpieczonym oraz osobami niepełnosprawnymi,
 - 8) powstałe podczas zaspakajania potrzeb noclegowych (tj. krótkoterminowego wynajmu pokoi do 30 dni w hotelu, motelu, pensjonacie, domu wypoczynkowym i innych pomieszczeniach o podobnym charakterze),
 - 9) wynikające z czynności życia prywatnego, które nie są wyłączone z ochrony ubezpieczeniowej zgodnie z § 34.
7. TUZ TUW ponosi odpowiedzialność za szkody osobowe lub rzeczowe wyrządzone najemcy, z którym Ubezpieczony jako wynajmujący nieruchomość zawarł pisemną umowę najmu, dzierżawy, użytkowania, użyczenia lub inną umowę o podobnym charakterze nieruchomości wskazanej w umowie ubezpieczenia.

Suma gwarancyjna**§ 32**

1. Sumę gwarancyjną dla ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ustala Ubezpieczający. Suma gwarancyjna stanowi górną granicę odpowiedzialności TUZ TUW w odniesieniu do jednego i wszystkich zdarzeń objętych ochroną w okresie ubezpieczenia, łącznie dla szkód rzeczowych i osobowych.
2. Po wypłacie odszkodowania lub świadczeń dodatkowych suma gwarancyjna zmniejsza się o kwotę wypłaconego odszkodowania, aż do jej całkowitego wyczerpania.

§ 33

W przypadku szkód wyrządzonych przez Ubezpieczonego powstałych wskutek zniszczenia lub uszkodzenia sprzętu elektronicznego, audiowizualnego, komputerowego, tabletów, fotograficznego, telekomunikacyjnego (telefony, smartphony) oraz instrumentów muzycznych należących do osób trzecich, odszkodowanie z tytułu każdej szkody pomniejszone jest o franszyzę redukcyjną w kwocie 500 zł.

Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności**§ 34**

1. Ochroną ubezpieczeniową nie są objęte szkody powstałe w związku z:
 - 1) posiadaniem i użytkowaniem statków pływających,

- 2) prowadzeniem działalności gospodarczej lub pełnieniem funkcji w organizacjach, zrzeszeniach, partiach politycznych, a także za szkody wyrządzone przez rzeczy dostarczone lub wytworzone przez osoby objęte ubezpieczeniem, albo w związku z wykonanymi przez te osoby pracami lub świadczonymi usługami,
 - 3) powstałe wskutek uchybień w wykonywaniu czynności zawodowych przez osoby objęte ubezpieczeniem,
 - 4) posiadaniem, kierowaniem, uruchamianiem, używaniem, obsługą lub użytkowaniem pojazdów mechanicznych podlegających rejestracji,
 - 5) prowadzeniem działalności agroturystycznej, chyba że ustalono inaczej;
 - 6) wyrządzone w związku z wykonywaniem usług; w zakresie udzielania pomocy międzysąsiedzkiej ochrona ubezpieczeniowa jest wyłączona, chyba że rozszerzono zakres ubezpieczenia o Klauzulę OC pomocy międzysąsiedzkiej;
 - 7) posiadaniem, kierowaniem, uruchamianiem, używaniem lub użytkowaniem statków powietrznych (w tym dronów), zdalnie sterowanych modeli pojazdów i statków powietrznych lub wodnych, urządzeń i sprzętu latającego, w tym paralotniarstwo (z wyłączeniem latawców), pojazdów wodnych oraz urządzeń i sprzętu pływającego (z wyłączeniem małego sprzętu pływającego).
 2. Umowa ubezpieczenia nie obejmuje roszczeń o wykonanie umów oraz zwrotu kosztów poniesionych w związku z wykonywaniem umów.
 3. Zakres ubezpieczenia nie obejmuje ponadto odpowiedzialności za szkody:
 - 1) powstałe z winy umyślnej Ubezpieczonego lub osoby, z którą Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym,
 - 2) powstałe w związku z posiadaniem lub użytkowaniem domu jednorodzinnego lub mieszkania, budynków niemieszkalnych, ruchomości domowych, stałych elementów posesji, zielonych źródeł energii w innej lokalizacji niż wskazane w dokumencie ubezpieczenia miejsce ubezpieczenia,
 - 3) za które Ubezpieczony jest odpowiedzialny wskutek umownego przejścia odpowiedzialności cywilnej osoby trzeciej, albo wskutek rozszerzenia zakresu własnej odpowiedzialności cywilnej wynikającej z ustawy,
 - 4) związane z wykonywaniem prac społecznych oraz w związku z pełnieniem różnego rodzaju funkcji z tego tytułu,
 - 5) wyrządzone osobom bliskim przez Ubezpieczonego albo osobom przez nie zatrudnionym, bez względu na podstawę prawną zatrudnienia,
 - 6) powstałe w związku z wypadkiem przy pracy,
 - 7) wyrządzone sobie wzajemnie przez osoby objęte ubezpieczeniem,
 - 8) wyrządzone przez pomoc domową czynnościami nie mieszczącymi się w zakresie jej obowiązków,
 - 9) wynikłe z przeniesienia jakichkolwiek chorób,
 - 10) wyrządzone w stanie po użyciu alkoholu, narkotyków, leków psychotropowych lub innych środków odurzających ograniczających zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem, chyba że nie miało to wpływu na powstanie lub rozmiar szkody,
 - 11) powstałe wskutek zaburzeń psychicznych Ubezpieczonego lub osoby, za którą Ubezpieczony ponosi odpowiedzialność,
 - 12) w związku z uczestnictwem w bójkach rozumianych jako wzajemne starcie osób połączone z naruszeniem nietykalności cielesnej,
 - 13) związane z popełnieniem lub usiłowaniem popełnienia przestępstwa,
 - 14) w mieniu przywłaszczonym w wyniku przestępstwa lub będącym przedmiotem odrębnej umowy przechowania,
 - 15) związane z naruszeniem praw autorskich, patentów, znaków towarowych i oznaczeń przedsiębiorstw,
 - 16) związane z wyczynowym uprawianiem sportów,
 - 17) związane z uprawianiem sportów wysokiego ryzyka,
 - 18) powstałe w związku z uprawianiem sportów w celach zarobkowych,
 - 19) wynikłe z użycia lub przechowywania broni palnej, pneumatycznej, gazowej oraz uczestnictwa w polowaniach,
 - 20) powstałe w związku z posiadaniem koni i jazdą konną w ramach działalności agroturystycznej;
 - 21) polegające na zniszczeniu, uszkodzeniu lub utracie środków płatniczych, papierów wartościowych, dokumentów, nośników danych, planów, przedmiotów wartościowych, metali szlachetnych, zbiorów i kolekcji, a także wszelkich kart płatniczych wydawanych przez banki lub inne instytucje,
 - 22) powstałe wskutek stopniowego lub długotrwałego oddziaływania temperatury, gazów, oparów lub wilgoci, ścieków, zagrzybienia,
 - 23) wyrządzone w środowisku przez jego skażenie lub zanieczyszczenie oraz w drzewostanie lasów i parków,
 - 24) powstałe w wyniku wycinki drzew dokonywanej przez Ubezpieczonego, osoby bliskie lub pomoc domową bez stosownych zezwoleń i uprawnień,
 - 25) związane z dostępem i korzystaniem z sieci komputerowych i Internetu,
 - 26) polegające na wystąpieniu czystych strat finansowych,
 - 27) wyrządzone wskutek naruszenia dóbr osobistych innych niż życie lub zdrowie,
 - 28) powstałe w związku z posiadaniem mienia wraz z posesją, niezabudowanych gruntów, znajdujących się poza terenem Polski,
 - 29) powstałe w związku z prowadzeniem budowy,
 - 30) spowodowane utratą mienia niewynikającą z jego zniszczenia lub uszkodzenia,
 - 31) powstałe w mieniu, które osoby objęte ubezpieczeniem użytkowały na podstawie umowy najmu, dzierżawy, użytkowania, przechowania leasingu, użyczenia,
 - 32) powstałe w związku z posiadaniem pustostanów,
 - 33) powstałe w wyniku użytkowania lub posiadania elektrycznych urządzeń transportu osobistego (UTO) między innymi takich jak: rowerów, hulajnóg, deskorolek, skymaster, segway, segway shoes,
 - 34) powstałe wskutek wypuszczania w powietrze lampionów,
 - 35) powstałe wskutek emisji, wycieku lub przedostania się do powietrza, wody lub gruntu substancji stałych, ciekłych, lub gazowych; powstałe wskutek działania czynnika termicznego, chemicznego, biologicznego,
 - 36) powstałe w związku z prowadzeniem, kierowaniem lub użytkowaniem przez osobę objętą ubezpieczeniem pojazdu, sprzętu, urządzeń lub maszyn bez wymaganych prawem uprawnień, pod warunkiem, że szkoda była bezpośrednim następstwem nieposiadania tych uprawnień przez osobę objętą ubezpieczeniem (z wyłączeniem rowerów),
 - 37) objęte obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej,
 - 38) powstałe wskutek osiadania gruntu lub osunięcia się ziemi,
 - 39) których wartość nie przekracza 100 zł (franszyza integralna),
 - 40) wyrządzone przez psy, które w momencie zdarzenia nie posiadały aktualnych i obowiązkowych szczepień przeciwko wściekliznie; wyrządzone przez psy przewożone środkami transportu publicznego, o ile nie były na smyczy, a w odniesieniu do psów agresywnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wykazu ras psów uznawanych za agresywne, o ile nie były na smyczy i w kagańcu.
- Załącznik do ROZDZIAŁU III**
UBEZPIECZENIE OC W ŻYCIU PRYWATNYM
- § 35**
Klauzula - Ubezpieczenie OC agroturystyki
1. Z zachowaniem postanowień OWU, w tym w Rozdział III OWU, na

- wniosek Ubezpieczającego i za zapłatą dodatkowej składki, TUZ TUW rozszerza zakres ochrony ubezpieczeniowej o odpowiedzialność cywilną Ubezpieczonego za szkody osobowe lub rzeczowe powstałe w związku z prowadzeniem przez Ubezpieczonego działalności agroturystycznej.
2. Ochroną ubezpieczeniową objęta jest odpowiedzialność cywilna Ubezpieczonego.
 3. Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje odpowiedzialność cywilną za:
 - 1) szkody osobowe lub rzeczowe wyrządzone przez Ubezpieczonego wskutek czynu niedozwolonego lub niewykonania albo nienależytego wykonania zobowiązania, pozostające w związku z prowadzeniem działalności agroturystycznej;
 - 2) szkody osobowe lub rzeczowe wyrządzone przez pomoc domową czynem niedozwolonym lub niewykonaniem albo nienależytym wykonaniem zobowiązania, pozostające w związku ze zleconymi przez Ubezpieczonego, w ramach prowadzenia działalności agroturystycznej, pracami w gospodarstwie;
 - 3) szkody osobowe lub rzeczowe wyrządzone przez Ubezpieczonego w związku z udostępnieniem produktu spożywczego, pozostającym w związku z prowadzeniem działalności agroturystycznej. W ramach niniejszego ryzyka TUZ TUW odpowiada również za szkody wyrządzone wskutek przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń wywołujących zatrucia pokarmowe;
 4. Z zachowaniem wyłączeń zawartych w Rozdziale III niniejszych OWU, z odpowiedzialności TUZ TUW wyłączone są ponadto szkody:
 - a) wyrządzone przez nieprzetworzone produkty leśne i zwierzęciną;
 - b) wyrządzone przez podmioty, którym Ubezpieczony powierzył wykonanie usługi;
 - c) powstałe w pojazdach będących w pieczy, pod dozorem lub kontrolą Ubezpieczonego;
 - d) powstałe w związku z prowadzeniem jazdy konnej, turystyki konnej (w tym przewożenia osób pojazdami konnymi);
 - e) powstałe w związku z organizacją imprez dla osób trzecich (turystów), w której liczba uczestników przekracza liczbę miejsc noclegowych udostępnionych dla osób trzecich (turystów) na terenie gospodarstwa rolnego Ubezpieczonego;
 - f) spowodowane spożyciem żywności, przy której wytwarzaniu, przetwarzaniu lub podawaniu brała udział osoba nieposiadająca aktualnych wymaganych przepisami badań lekarskich;
 - g) w namiotach oraz ich wyposażeniu albo rzeczy w nich pozostawionych.
 5. Odpowiedzialność TUZ TUW za szkody, o których mowa w niniejszej Klauzuli, ograniczona jest do wysokości sumy gwarancyjnej odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym.

Klauzula - OC pomocy międzysąsiedzkiej

1. Z zachowaniem postanowień OWU, w tym w Rozdziale III OWU, na wniosek Ubezpieczającego i za zapłatą dodatkowej składki, TUZ TUW rozszerza zakres ochrony ubezpieczeniowej o odpowiedzialność cywilną Ubezpieczonego za szkody rzeczowe powstałe w związku udzielaniem pomocy międzysąsiedzkiej.
2. Za udzielanie pomocy międzysąsiedzkiej rozumie się czynności wykonywane przez Ubezpieczonego na rzecz osób trzecich będących rolnikami i prowadzących gospodarstwa rolne, o ile udzielana przez Ubezpieczonego pomoc sąsiadka związana jest z prowadzeniem przez osoby trzecie (rolników) gospodarstwa rolnego.
3. Z zachowaniem wyłączeń zawartych w Rozdziale III niniejszych OWU, z odpowiedzialności TUZ TUW wyłączone są ponadto:
 - 1) szkody w samym produkcie lub w przedmiocie pracy albo usłudze

wykonanej przez Ubezpieczonego,

- 2) szkody lub koszty powstałe w związku z koniecznością usunięcia, demontażu lub odsłonięcia wadliwej rzeczy oraz montażu, umocowania lub położenia rzeczy bez wad.
4. Odpowiedzialność TUZ TUW za szkody, o których mowa w niniejszej Klauzuli, ograniczona jest do wysokości sumy gwarancyjnej odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym.

ROZDZIAŁ IV

UBEZPIECZENIE NASTĘPSTW NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW

Definicje Produktowe

§ 36

Przez użyte w niniejszych Rozdziale określenia rozumie się:

- 1) **akt terroru** - nielegalne działanie lub akcja organizowana z pobudek ideologicznych, politycznych, religijnych lub społecznych, indywidualna lub grupowa, prowadzona przez osoby działające samodzielnie lub na rzecz bądź z ramienia jakiejkolwiek organizacji lub rządu, skierowana przeciwko osobom, obiektom lub społeczeństwu, mająca na celu wywarcie wpływu na rząd, wprowadzenie chaosu, zastraszenie ludności lub dezorganizację życia publicznego przy użyciu przemocy bądź groźby użycia przemocy;
- 2) **bójka** - fizyczna walka, co najmniej dwóch osób, podczas której osoby te atakują i bronią się nawzajem, gdzie każdy z uczestników bójki dobrowolnie i świadomie przyjmuje i godzi rolę napastnika z rolą broniącego się;
- 3) **choroba** - wymagająca pomocy medycznej reakcja organizmu na działanie czynnika chorobotwórczego, objawiająca się zaburzeniami funkcji lub uszkodzeniem struktury organizmu, wywołująca niepożądane objawy inne niż w przypadku prawidłowego działania zdrowego organizmu;
- 4) **choroba przewlekła** - zdiagnozowana przed rozpoczęciem ochrony ubezpieczeniowej choroba mająca długotrwały przebieg, trwająca zwykle miesiącami lub latami, leczona w sposób stały lub okresowy;
- 5) **epilepsja** (padaczka) - choroba neurologiczna objawiająca się napadami drgawek i utratą przytomności, zdiagnozowana przez lekarza specjalistę;
- 6) **nieszczęśliwy wypadek** - powstałe w okresie ubezpieczenia nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, niewynikające ze stanu zdrowia, w wyniku którego Ubezpieczony doznał obrażeń ciała, rozstroju zdrowia, lub zmarł; za nieszczęśliwy wypadek uznaje się również: zawał serca i udar mózgu, jeżeli choroby te zostały zdiagnozowane przez lekarza specjalistę w okresie odpowiedzialności TUZ TUW;
- 7) **osoba bliska** - małżonek, konkubent, dzieci, pasierbowie, dzieci przysposobione oraz przyjęte na wychowanie, rodzice, ojczym, macocha, teściowie, przysposabiający, dziadkowie, wnuki, rodzeństwo, zięciowie, synowie;
- 8) **rehabilitacja** - niezbędne z medycznego punktu widzenia, wykonywane przez uprawnione osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, zalecone przez lekarza leczenie usprawniające następstwa nieszczęśliwego wypadku, mające na celu uzyskanie optymalnego poziomu funkcjonowania organizmu oraz utraconych czynności uszkodzonego narządu lub organu;
- 9) **sporty o charakterze wyczynowym** - sport uprawiany przez Ubezpieczonego w celu uzyskania, w drodze indywidualnej lub zbiorowej rywalizacji, maksymalnych wyników sportowych, polegająca na uprawianiu przez Ubezpieczonego sportu poprzez uczestniczenie w treningach, zawodach, zgrupowaniach i obozach kondycyjnych lub szkoleniowych w ramach pozaszkolnych klubów, związków i organizacji sportowych;
- 10) **sporty o charakterze zawodowym** - sport uprawiany przez Ubezpieczonego za wynagrodzeniem, a także taki, za którego uprawianie otrzymuje sukcesywnie dietę, nagrody pieniężne lub inną korzyść o charakterze majątkowym, także sporty uprawiane przez osoby będące członkami klubów, uprawiające sporty indywidualnie lub w ramach gier

zespołowych biorące udział w rozgrywkach o charakterze profesjonalnym, ogólnokrajowym lub międzynarodowym, organizowanych przez właściwy dla danej dyscypliny związek sportowy;

- 11) **sporty wysokiego ryzyka** – sport, którego uprawianie wymaga ponadprzeciętnych umiejętności, odwagi, często wiążące się z działaniem w warunkach dużego ryzyka utraty zdrowia a nawet życia: abseiling, alpinizm, alpinizm podziemny, baloniarstwo, bobsleje, bouldering, bungee, base jumping, downhill Mtb, heli-skiing, heli-snowboarding, jazda quadem, jazda na rowerze (w tym górskim) po terenie obfitującym w przeszkody (muldy, koleiny skoczne) lub po specjalnie przygotowanych trasach (z wyjątkiem miejskich i turystycznych dróg rowerowych), jazda motocyklem lub samochodem po zamkniętym torze wyścigowym, kiteboarding, kite-skiing, kite-snowboarding, myślistwo, paralotniarstwo, parkour, rugby, spadochroniarstwo, speleologia, sporty lotnicze, sporty motorowodne w ramach sekcji sportowych, szybownictwo, wspinaczka, wspinaczka indoorowa, wspinaczka lodowa, wspinaczka wysokogórska, wyczynowa jazda na nartach lub snowboardzie poza wyznaczonymi trasami, wyprawy do miejsc charakteryzujących się ekstremalnymi warunkami klimatycznymi albo przyrodniczymi, wyprawy w obszary górskie lub wyżynne na wysokości powyżej 5500 m n.p.m.;
- 12) **świadczenie** - kwota, wypłacana Ubezpieczonemu lub Uprawnionemu z tytułu roszczenia powstałego w wyniku zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego, za które TUZ TUW ponosi odpowiedzialność; świadczenia określone zostały w § 37 ust. 6 niniejszych OWU;
- 13) **Tabela norm oceny procentowej uszczerbku na zdrowiu** – dokument, zawierający wykaz uszkodzeń ciała łącznie z towarzyszącymi powikłaniami oraz odpowiadający mu procentowy przedział uszczerbku na zdrowiu przysługujący za określone uszkodzenia ciała rekomendowany przez Polskie Towarzystwo Medycyny Ubezpieczeniowej. Tabela jest dostępna na stronie internetowej www.tuz.pl;
- 14) **trwały uszczerbek na zdrowiu** – obrażenia ciała lub rozstrój zdrowia, powodujące upośledzenie czynności organizmu nierokujące poprawy. Stopień i rodzaj trwałego uszczerbku na zdrowiu określany jest na podstawie przedłożonej dokumentacji medycznej;
- 15) **udar mózgu** – trwałe uszkodzenie tkanki mózgowej powstałe w następstwie niedokrwienia lub zawału tkanki mózgowej, zatoru, zakrzepu lub krwotoku wewnątrz czaszkowego, powodujące zmiany neurologiczne utrzymujące się ponad 24 godziny;
- 16) **Uprawniony** – osoba wyznaczona imiennie przez Ubezpieczonego do otrzymania świadczenia z tytułu śmierci Ubezpieczonego. W razie niewyznaczenia Uprawnionego lub gdy Uprawniony zmarł przed dniem zgonu Ubezpieczonego albo gdy Uprawniony utracił prawo do świadczenia ubezpieczeniowego, świadczenie przysługuje członkom rodziny Ubezpieczonego według następującej kolejności:
 - a) współmałżonkowi;
 - b) dzieciom w równych częściach – wobec braku współmałżonka;
 - c) rodzicom w równych częściach – wobec braku współmałżonka i dzieci;
 - d) rodzeństwu w równych częściach – wobec braku współmałżonka, dzieci i rodziców;
- e) wobec braku osób wymienionych powyżej – na zasadach ogólnych, zgodnie z postanowieniami Kodeksu cywilnego;
- 17) **wypadek w ruchu komunikacyjnym** – nieszczęśliwy wypadek, któremu uległ Ubezpieczony będąc jego uczestnikiem jako pieszy, kierowca lub pasażer środka lokomocji w związku z ruchem drogowym, wodnym lub powietrznym, a także w związku z ruchem pojazdu szynowego; W rozumieniu niniejszych OWU za środki lokomocji uznaje się:
 - a) lądowe pojazdy silnikowe w rozumieniu prawa o ruchu drogowym oraz hulajnoga i rower (w tym z napędem silnikowym) oraz motorower, z wyłączeniem quadów;

b) urządzenia pływające o napędzie silnikowym: statek wodny, prom, wodolot i poduszkowiec z wyłączeniem skuterów wodnych;

c) statki powietrzne, rozumiane jako urządzenia zdolne do unoszenia się w atmosferze, z wyłączeniem balonów, sterowców, szybowców, motoszybowców, motolotni, skrzydłowców oraz spadochronów;

- 18) **zawał serca** – martwica mięśnia serca powstała w wyniku jego niedokrwienia, wykazująca objawy elektrokardiograficzne, biochemiczne oraz rozpoznana w badaniach obrazowych takich jak ECHO, tomografia komputerowa.

Przedmiot i zakres ubezpieczenia

§ 37

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest zdrowie i życie Ubezpieczonego.
2. Zakres ubezpieczenia obejmuje następstwa nieszczęśliwego wypadku, któremu uległ Ubezpieczony w okresie ubezpieczenia, polegające na trwałym uszkodzeniu ciała lub śmierci Ubezpieczonego.
3. TUZ TUW obejmuje ochroną ubezpieczeniową zdarzenia ubezpieczeniowe powstałe na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (RP) i poza granicami kraju, z zastrzeżeniem ogólnych włączy odpowiedzialności określonych w OWU oraz odpowiednich postanowień dotyczących poszczególnych świadczeń.
4. Ochroną ubezpieczenia mogą być objęci Ubezpieczeni wskazani imiennie oraz zamieszkujący pod jednym adresem.
5. Ochrona ubezpieczeniowa jest całodobowa i trwa 7 dni w tygodniu.
6. TUZ TUW udziela ochrony ubezpieczeniowej, z tytułu wypadków ubezpieczeniowych będących następstwem nieszczęśliwego wypadku w zakresie świadczeń z tytułu:
 - 1) trwałego uszczerbku na zdrowiu Ubezpieczonego;
 - 2) śmierci Ubezpieczonego.

Suma ubezpieczenia

§ 38

1. Suma ubezpieczenia ustalona z Ubezpieczającym zostaje określona w dokumencie ubezpieczenia i stanowi górną granicę odpowiedzialności w okresie ubezpieczenia TUZ TUW w odniesieniu do jednego Ubezpieczonego.
2. W odniesieniu do wszystkich Ubezpieczonych na umowie ubezpieczenia ustalona jest jednakowa suma ubezpieczenia.
3. Suma ubezpieczenia ulega każdorazowo zmniejszeniu o wypłacone świadczenie, aż do jej wyczerpania.

Postanowienia szczegółowe dotyczące świadczeń

§ 39

1. Ubezpieczonemu przysługują określone w §37 ust. 6 niniejszych OWU, świadczenia z tytułu:
 - 1) trwałego uszczerbku na zdrowiu Ubezpieczonego powstałego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, przy czym:
 - a) TUZ TUW wypłaci Ubezpieczonemu świadczenie w wysokości 1% sumy ubezpieczenia określonej w dokumencie ubezpieczenia za każdy 1% trwałego uszczerbku na zdrowiu pod warunkiem, że trwały uszczerbek nastąpił przed upływem 24 miesiąca od daty zajścia nieszczęśliwego wypadku;
 - b) suma wszystkich świadczeń wypłaconych Ubezpieczonemu z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu nie może przekroczyć 100 % sumy ubezpieczenia określonej w dokumencie ubezpieczenia dla niniejszego świadczenia;
 - c) stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu ustalany jest przez TUZ TUW na podstawie dostarczonej dokumentacji medycznej, w oparciu o Tabelę norm oceny procentowej trwałego uszczerbku

na zdrowiu obowiązującej w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia po zakończeniu leczenia i rehabilitacji, nie później niż przed upływem 24 miesięcy od daty zajścia nieszczęśliwego wypadku;

- d) TUZ TUW zastrzega sobie możliwość zasięgnięcia opinii niezależnego eksperta w zakresie medycyny w celu ustalenia stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu;
 - e) przy ustalaniu stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu uwzględnia się wcześniejszą utratę lub uszkodzenie organu, narządu lub układu w taki sposób, że stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu określa się w wysokości różnicy między stopniem uszczerbku na zdrowiu właściwym dla danego organu, narządu lub układu w związku z następstwami nieszczęśliwym wypadku, a stopniem trwałego uszczerbku istniejącym bezpośrednio przed nieszczęśliwym wypadkiem;
 - f) świadczenie zostanie wypłacone po zweryfikowaniu zasadności roszczenia na podstawie dostarczonych do TUZ TUW dokumentów: zgłoszenia szkody oraz dokumentacji medycznej potwierdzającej konieczność poddania się leczeniu w związku z nieszczęśliwym wypadkiem, która zawiera diagnozę lekarską (rozpoznanie), karty informacyjnej ze szpitala, dokumentów wskazanych przez TUZ TUW w procesie likwidacji szkody niezbędnych do ustalenia zasadności roszczeń i wysokości świadczenia;
- 2) śmierci Ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, przy czym:
- a) w przypadku śmierci Ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, TUZ TUW wypłaci Uprawnionemu świadczenie w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w dokumencie ubezpieczenia dla niniejszego świadczenia;
 - b) świadczenie zostanie wypłacone, gdy śmierć Ubezpieczonego nastąpi w terminie nie dłuższym niż 24 miesiące od daty zajścia nieszczęśliwego wypadku;
 - c) jeżeli Ubezpieczony otrzymał świadczenie z tytułu następstwa nieszczęśliwego wypadku w postaci trwałego uszczerbku na zdrowiu, a następnie zmarł w ciągu 24 miesięcy na skutek tego samego nieszczęśliwego wypadku – świadczenie z tytułu śmierci wypłacane jest w wysokości różnicy kwoty należnego świadczenia z tego tytułu i kwoty otrzymanego wcześniej świadczenia z tytułu następstwa nieszczęśliwego wypadku w postaci trwałego uszczerbku na zdrowiu;
 - d) świadczenie z tytułu śmierci Ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku wypłacane jest Uprawnionemu, na podstawie dostarczonych do TUZ TUW dokumentów na zasadach szczegółowo określonych w § 12- 13 niniejszych OWU;
 - e) świadczenie zostanie wypłacone Uprawnionemu po zweryfikowaniu zasadności roszczenia na podstawie dostarczonych do TUZ TUW dokumentów: zgłoszenia szkody, kopii aktu zgonu oraz dokumentów wskazanych przez TUZ TUW w trybie likwidacji szkody niezbędnych do ustalenia zasadności roszczeń i wysokości świadczenia;

Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności

§ 40

1. TUZ TUW nie obejmuje ochroną ubezpieczeniową wypadków ubezpieczeniowych powstałych wskutek:
- 1) umyślnego działania Ubezpieczonego;
 - 2) samobójstwa, samookaleczenia, okaleczenia na prośbę Ubezpieczonego lub świadomego spowodowania rozstroju zdrowia niezależnie od stanu jego poczytalności;
 - 3) omdleń i utraty przytomności spowodowanej, z zastrzeżeniem,

że wyłączenie to nie dotyczy utraty przytomności spowodowanej zawałem serca, lub udarem mózgu;

- 4) prowadzenia przez Ubezpieczonego pojazdu mechanicznego lub innego pojazdu lub obsługi maszyn bez wymaganych prawem uprawnień, chyba że nie miało to wpływu na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 5) w stanie po użyciu alkoholu, po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 6) działań wojennych, stanu wojennego, stanu wyjątkowego, lokautu, jakichkolwiek działań zbrojnych;
 - 7) udziału Ubezpieczonego w marszach protestacyjnych i wiecach, strajkach, zamieszkach, bójkach, rozruchach, aktach terroru lub sabotażu;
 - 8) powstałych w wyniku choroby zakaźnej lub zakażenia w rozumieniu Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
 - 9) udziału Ubezpieczonego w zawodach pojazdów silnikowych: w tym rajdach, jazdach próbnych i testowych oraz zadaniach kaskaderskich;
 - 10) posługiwania się przez Ubezpieczonego materiałami lub wyrobami pirotechnicznymi lub wybuchowymi;
 - 11) użycia przez Ubezpieczonego broni palnej oraz uczestnictwa w polowaniach;
 - 12) działań polegających na usiłowaniu lub popełnieniu przestępstwa przez Ubezpieczonego;
 - 13) skażenia radioaktywnego, chemicznego, jądrowego, napromieniowania;
 - 14) zawału serca i udaru mózgu u osób w wieku powyżej 67 lat.
2. Ponadto z zakresu ochrony ubezpieczeniowej wyłączone są wypadki ubezpieczeniowe powstałe wskutek:
- 1) nieuzasadnionego nieskorzystania przez Ubezpieczonego z pomocy lekarskiej lub nieprzestrzegania zaleceń lekarskich;
 - 2) wszelkich chorób lub stanów chorobowych i ich następstw, nawet takich, które występują nagle (nie dotyczy zawału serca i udaru mózgu);
 - 3) drugiego i kolejnych zawałów serca oraz udarów mózgu albo pierwszego zawału serca albo udaru mózgu, jeżeli były spowodowane wcześniej zdiagnozowanymi przez lekarza stanami chorobowymi;
 - 4) następstw wyczynowego uprawiania sportu lub uprawiania sportów wysokiego ryzyka;
 - 5) chorób i zaburzeń psychicznych, chorób układu nerwowego, wad wrodzonych i ich następstw, chorób zawodowych i przewlekłych;
 - 6) zatrucia alkoholem, narkotykami, środkami odurzającymi, innymi środkami farmakologicznymi i psychotropowymi lub podobnie działającymi środkami;
 - 7) uszkodzenia ciała spowodowanego leczeniem lub zabiegami leczniczymi, bez względu na to przez kogo były wykonywane, chyba, że leczenie było spowodowane bezpośrednimi następstwami nieszczęśliwego wypadku objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 8) błędów w sztuce lekarskiej, eksperymentów medycznych, inwazyjnych zabiegów kosmetycznych wykonywanych przez osoby nieposiadające uprawnień do ich wykonywania;
 - 9) poddania się zabiegom o charakterze medycznym i paramedycznym poza kontrolą lekarzy;
 - 10) zdiagnozowanych chorób, stanów chorobowych i wypadków związanych z uszkodzeniami ciała lub rozstrojem zdrowia istniejącymi przed zawarciem umowy ubezpieczenia lub przystąpieniem do umowy ubezpieczenia, a zgłoszonych w trakcie trwania umowy ubezpieczenia;

- 11) nawykowego zwicznienia stawów;
 - 12) przeciążenia lub nadwyrężenia organizmu na skutek wykonywania powtarzalnych czynności fizycznych;
 - 13) schorzeń wynikających z uzależnienia od środków psychoaktywnych oraz innych chorób, nawet występujących nagle albo ujawniających się po zajściu nieszczęśliwego wypadku.
3. Odpowiedzialność TUZ TUW nie obejmuje:
- 1) strat materialnych związanych z nieszczęśliwym wypadkiem z tytułu utraty, uszkodzenia lub zniszczenia rzeczy osobistych lub wszelkiego mienia;
 - 2) czystych strat finansowych poniesionych w związku z nieszczęśliwym wypadkiem;
 - 3) zadośćuczynienia za poniesiony ból oraz cierpienie fizyczne i moralne.
4. TUZ TUW stosuje wyłączenie albo ograniczenie swojej odpowiedzialności, jeżeli pomiędzy wypadkiem ubezpieczeniowym lub szkodą, a okolicznością wskazaną w postanowieniach dotyczących danego wyłączenia albo ograniczenia odpowiedzialności istnieje adekwatny związek przyczynowo-skutkowy, tj. gdy wypadek ubezpieczeniowy lub szkoda są typowym, normalnym następstwem wspomnianej okoliczności.

Ustalenie wysokości szkody i świadczenia

§ 41

1. Ustalenie zasadności wypłaty świadczenia oraz jej wysokości następuje na podstawie przedłożonych przez Ubezpieczonego lub Uprawnionego dokumentów, przy czym TUZ TUW ma prawo do ich weryfikacji oraz zasięgnięcia opinii specjalistów.
2. Ubezpieczony lub Uprawniony ma obowiązek udostępnić inne dokumenty, które TUZ TUW uzna za niezbędne do rozpatrzenia roszczenia i ustalenia wysokości świadczenia.
3. Jeżeli Ubezpieczony jest objęty ochroną ubezpieczeniową na podstawie więcej niż jednej umowy ubezpieczenia w zakresie następstw nieszczęśliwego wypadku zawartych z TUZ TUW, świadczenia przysługują z każdej umowy ubezpieczenia.
4. Świadczenie wypłacane jest Ubezpieczonemu, Uprawnionemu lub osobie upoważnionej.
5. TUZ TUW wypłaca świadczenie w złotych polskich, bez względu na miejsce zaistnienia nieszczęśliwego wypadku.

ROZDZIAŁ V ZAWIADOMIENIA I OŚWIADCZENIA. SPRAWY SPORNE.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Zawiadomienia i oświadczenia

sprawy sporne

§ 42

1. Wszelkie zawiadomienia i oświadczenia w związku z umową ubezpieczenia powinny być składane na piśmie, lub w inny uzgodniony przez strony umowy sposób.
2. Powództwo o roszczenia wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sądem właściwym dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub Uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
3. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sądem właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
4. Prawem właściwym dla umowy ubezpieczenia zawartej na podstawie niniejszych OWU jest prawo polskie.
5. Spór między Klientem a TUZ TUW może być zakończony w drodze pozasądowego postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między

Klientem a TUZ TUW, prowadzonego przez Rzecznika Finansowego: adres strony internetowej Rzecznika Finansowego: www.rf.gov.pl.

6. Przez Klienta, o którym mowa w ust. 5 niniejszego paragrafu rozumie się osobę fizyczną będącą Ubezpieczającym, Ubezpieczonym, uposażonym lub uprawnionym z umowy ubezpieczenia.
7. Ubezpieczający zobowiązany jest poinformować TUZ TUW o zmianie adresu bądź siedziby w jednej z form wskazanych w ust. 1 niniejszego paragrafu.

Postanowienia końcowe

§ 43

1. Niniejsze OWU zostały zatwierdzone Uchwałą Zarządu TUZ TUW nr U/83/2021 z dnia 7 lipca 2021 r.
2. Niniejsze OWU mają zastosowanie dla umów ubezpieczenia zawartych od dnia 30 lipca 2021 r.

Aneks nr 1

do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Dobrowolnych Ubezpieczeń dla
Gospodarstwa Rolnego Bezpieczny Rolnik zatwierdzonych Uchwałą
Zarządu TUZ TUW nr U/83/2021 z dnia 7 lipca 2021 r. mających
zastosowanie dla umów ubezpieczenia zawartych od dnia 30 lipca
2021 r.

§ 1**1. Dotychczasowy zapis §18 pkt. 29 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:**

29) stałe elementy budynku mieszkalnego – elementy zamontowane lub wbudowane wewnątrz budynku mieszkalnego w sposób trwały, tzn. w taki sposób, aby nie można było ich zdemontować bez użycia narzędzi lub spowodowania utraty lub zmniejszenia ich wartości, w szczególności:

- a) instalacje – ciepła (grzewcza), wodna, kanalizacyjna (sanitarna), elektryczna, gazowa, klimatyzacyjna, wentylacyjna, telekomunikacyjna (w tym radiowo-telewizyjna), domofonowa, odgromowa, przeciwpożarowa, internetowa, alarmowa, centralnego odkurzenia, centralnego sterowania, zamontowane na stałe: sprzęt i urządzenia, piece, kominki, klimatyzatory, wentylatory, sterowniki centralnego sterowania, czujki, sygnalizatory i inne elementy systemu alarmowego, przyłącza mediów (grzejniki wszelkiego rodzaju, zakończenia instalacji np.: gniazdka, wyłączniki);
- b) armatura sanitarna, kabina natryskowa, brodzik, wanna, umywalka, sedes, bidet, podgrzewacz wody, zlewozmywak;
- c) wewnętrzne ścianki działowe dowolnej konstrukcji, antresole, przegrody, lustra wmontowane w ścianach, zamontowana na stałe stolarka okienna i drzwiowa wraz z oszklaceniami i zamknięciami, zabezpieczenia przeciwwłamaniowe okien i drzwi;
- d) obudowy instalacji i grzejników, wewnętrzne tynki i powłoki malarskie ścian oraz sufitów, okładziny: ścian, podłóg, schodów i sufitów; antresole, podwieszane sufity wraz z zamontowanymi w nich elementami np.: oprawami oświetlenia, wentylatorami, zakończeniami instalacji ppoż.;
- e) meble kuchenne wykonane na wymiar oraz szafy wbudowane lub zamontowane na stałe, sprzęt AGD i RTV, w tym przeznaczony do zabudowy lub montażu na ścianie/suficie, zabudowy balkonów/logii/tarasów;
- f) zewnętrzne elementy – rynny, płotki śniegowe, markizy, rolety przeciwsłoneczne, kraty, okiennice, balustrady, anteny telewizyjne i radiowe zainstalowane na budynku, zewnętrzne punkty oświetleniowe z włączeniem zewnętrznych elementów anteny satelitarnej oraz systemów słonecznych przytwierdzonych do budynku mieszkalnego.

2. Dotychczasowy zapis §18 pkt. 31 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:

- 31) system słoneczny – urządzenia do przetwarzania energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną lub ciepłą na potrzeby gospodarstwa rolnego, tj.:
- a) instalacja fotowoltaiczna w skład której wchodzi: panele składające się z ogniw fotowoltaicznych, falownik (inwerter) przetwarzający prąd stały na przemienny, przewody elektryczne, oraz inne elementy stanowiące wyposażenie instalacji fotowoltaicznej) lub
 - b) instalacja solarna w skład której wchodzi: kolektory słoneczne, zasobnik ciepłej wody, rury, łączące kolektory z zasobnikiem, pompy przetłaczające płyn solarny, sterownik, naczynie zbiorcze oraz inne elementy stanowiące wyposażenie instalacji solarnej -

zamontowane na dachu budynku mieszkalnego, budynku innego niż mieszkalny, jak również stanowiące samodzielną instalację zamontowaną w sposób trwały na gruncie.

3. Dotychczasowy zapis §18 pkt. 33 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:

33) uderzenie pioruna – bezpośrednie wyładowanie elektryczności atmosferycznej na przedmiot ubezpieczenia, pozostawiające bezsporne ślady na przedmiocie ubezpieczenia (np. stopienie, osmalenie); za uderzenie pioruna uważa się także pośrednie skutki wyładowania atmosferycznego w anteny satelitarne oraz systemy słoneczne.

4. Dotychczasowy zapis §19 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:

1. Przedmiotem ubezpieczenia może być mienie stanowiące własność Ubezpieczonego lub mienie znajdujące się w jego posiadaniu na podstawie udokumentowanego tytułu prawnego.
2. Na wniosek Ubezpieczającego ochroną ubezpieczeniową mogą być objęte następujące grupy mienia:
 - 1) pomieszczenia, budynki gospodarcze i budowle, które nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych,
 - 2) maszyny rolnicze i sprzęt rolniczy,
 - 3) urządzenia mechaniczne,
 - 4) ziemiopłody,
 - 5) materiały i zapasy,
 - 6) zwierzęta gospodarskie,
 - 7) stałe elementy wewnątrz budynku mieszkalnego,
 - 8) ruchomości domowe,
 - 9) szyby i elementy szklane,
 - 10) anteny satelitarne i systemy słoneczne zamontowane na dachu budynku innego niż mieszkalny, jak również stanowiące samodzielną instalację zamontowaną w sposób trwały na gruncie.

5. Dotychczasowy §20 ust. 2 pkt 3 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:

3) ubezpieczenie zewnętrznych elementów anten satelitarnych oraz systemów słonecznych przytwierdzonych do ubezpieczonego budynku (na dachu lub elewacji budynku) innego niż mieszkalny, jak również stanowiące samodzielną instalację zamontowaną w sposób trwały na gruncie w zakresie od ognia i innych zdarzeń losowych, określonych w §20 ust. 1 niniejszych OWU lub dewastacji, z zastrzeżeniem § 22 ust.1 pkt 23 niniejszych OWU.

6. Dotychczasowy §23 ust. 1 pkt 3 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:

3) w ubezpieczeniu ryzyka przepięcia dla stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego, ruchomości domowych oraz urządzeń mechanicznych, gdzie suma ubezpieczenia ustalana jest przez Ubezpieczającego/Ubezpieczonego; w przypadku siłowników bram ustala się podlimit odpowiedzialności w wysokości 2.000 zł.

7. Dotychczasowy zapis §28 zastępuje się nowym zapisem w brzmieniu:

Za szkody powstałe na skutek przepięć odszkodowanie wypłaca się do wysokości ustalonej sumy ubezpieczenia, jednak nie więcej niż suma ubezpieczenia danego mienia w przypadku szkód będących bezpośrednim następstwem ognia i innych zdarzeń losowych albo

działania wszystkich ryzyk (wariant all risk) w przypadku siłowników bram
do wysokości podlimitu odpowiedzialności, tj. do kwoty 2000 zł.

§ 2

1. Niniejszy Aneks nr 1 został zatwierdzony Uchwałą Zarządu TUZ TUW nr U/137/2021 z dnia 10 listopada 2021 r.
2. Niniejszy Aneks nr 1 ma zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 15 listopada 2021 r.

Aneks nr 2

do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Dobrowolnych Ubezpieczeń dla Gospodarstwa Rolnego Bezpieczny Rolnik zatwierdzonych Uchwałą Zarządu TUZ TUW nr U/83/2021 z dnia 7 lipca 2021 r. (dalej jako: „OWU”)

§ 1

Niniejszym Aneksem nr 2 do OWU wprowadza się następujące zmiany:

SKŁADKA UBEZPIECZENIOWA

1. **§ 10 ust. 6 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„6. W przypadku, gdy zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień wpływu składki na rachunek bankowy TUZ TUW”

DEFINICJE

2. **§ 18 pkt 3 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„3) **budowle** – znajdujące się w miejscu ubezpieczenia obiekty budowlane, trwale związane z gruntem, niebędące budynkami wchodzącymi w skład gospodarstwa rolnego w rozumieniu ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych wraz z instalacjami i urządzeniami umożliwiającymi ich użytkowanie zgodnie z przeznaczeniem, w szczególności:

- a) ogrodzenie, altana, basen, fontanna, śmietnik, lampa ogrodowa, studnia, kapliczki, posągi i wodotryski ogrodowe, zbiornik na gaz lub paliwo płynne, pompa w tym pompa ciepła, przydomowa oczyszczalnia ścieków, szambo, wyposażenie placu zabaw, grill ogrodowy, kojec i buda dla psa,
- b) twarda nawierzchnia ulepszona (boisko, place, chodniki, drogi i podjazdy klinkierowe, bitumiczno-asfaltowe, smołowe, betonowe lub z płyt kamiennie-betonowych),
- c) budowle dla potrzeb rolnictwa, magazynowania materiałów i zapasów oraz przechowywania ziemiofodów, w szczególności: silosy na kisonki, silosy na zboże i pasze, płyty do składowania obornika, zamknięte zbiorniki na płynne odchody, przy czym budowlą nie jest budynek, budynek tymczasowy i lekka konstrukcja (pokrycie namiotowe, powłoka pneumatyczna, basen naziemny (w tym baseny stelażowe, rozporowe i pneumatyczne), trampolina, parasol ogrodowy, barakowóz, obiekt kontenerowy);”

3. **§ 18 pkt 4 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„4) **budynek rolniczy** – budynek wchodzący w skład gospodarstwa rolnego w rozumieniu ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Wyróżnia się następujące jego rodzaje:

- a) mieszkalny – budynek służący zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych wraz z garażem stanowiącym część budynku mieszkalnego oraz pomieszczeniami przynależnymi; za budynek mieszkalny uważa się również budynek przeznaczony do czasowego zamieszkania w ramach prowadzonej działalności agroturystycznej;
- b) inwentarski – budynek służący do hodowli i chowu zwierząt gospodarskich;
- c) gospodarczy – budynek inny niż mieszkalny i inwentarski, służący między innymi do przechowywania sprzętu rolniczego, materiałów i zapasów, ziemiofodów lub też przeznaczony do parkowania pojazdów;”

4. **§ 18 pkt 11 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„11) **silny wiatr** – wiatr o prędkości nie mniejszej niż 16 m/s ustalonej przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW), którego działanie wyrządza masowe szkody, tj. szkody o dużej skali i natężeniu nie tylko w miejscu ubezpieczenia, ale również w okolicach miejsca ubezpieczenia; w przypadku braku opinii IMGW wystąpienie silnego wiatru stwierdza się na podstawie stanu faktycznego i rozmiaru szkód w miejscu ich powstania;”

5. **§ 18 pkt 19 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„19) **napór śniegu i lodu** – bezpośrednie, niszczące oddziaływanie ciężaru śniegu lub lodu na przedmiot ubezpieczenia. Ochrona obejmuje również szkody powstałe w ubezpieczonym mieniu wynikające z przewrócenia się mienia sąsiadującego na skutek bezpośredniego działania ciężaru śniegu lub lodu;”

6. § 18 pkt 25 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„25) **przepięcie** – gwałtowna zmiana napięcia w sieci elektrycznej lub komputerowej;”

7. § 18 pkt 29 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„29) **stałe elementy** – elementy budynku zamontowane lub wbudowane w sposób trwały, uniemożliwiający ich odłączenie bez pozostawienia śladów użycia siły fizycznej lub narzędzi, niebędące urządzeniami mechanicznymi budynku gospodarczego oraz zielonymi źródłami energii, w szczególności.:

- a) okładziny ścian, podłóg, schodów, sufitów i słupów,
- b) wewnętrzne: tynki, gładzie, szpachle ścian i sufitów, powłoki malarskie i okleiny,
- c) trwała zabudowa meblowa i kuchenna, obudowa instalacji, grzejników, wanien i kabin natryskowych, zabudowa wnęk, pawlaczy, ścian i podwieszane sufity,
- d) żyrandole, kinkiety,
- e) antresole, przegrody i ścianki działowe o konstrukcji szkieletowej,
- f) instalacje, przyłącza mediów (grzejniki, podgrzewacze, piece, kuchnia gazowa, elektryczna i indukcyjna, kominki, klimatyzatory, wentylatory, gniazda wtyczkowe i włączniki, czujki, sygnalizatory i elementy systemu alarmowego),
- g) zewnętrzna i wewnętrzna stolarka okienna i drzwiowa wraz z oszkleniem, zamknięciami i zamkami,
- h) zabezpieczenia przeciwkradzieżowe okien i drzwi, zewnętrzne i wewnętrzne żaluzje, kraty w oknach i drzwiach, rolety antywłamaniowe,
- i) lustra wmontowane w stałe elementy lub w ściany (w tym w meble stanowiące trwałą zabudowę),
- j) armatura sanitarna (umywalka, wanna, zlew, zlewozmywak, kabina natryskowa, brodzik, sedes i bidet),
- k) sprzęt zmechanizowany i urządzenia gospodarstwa domowego, wyposażenie kuchni, łazienki i WC,
- l) parapety zewnętrzne i wewnętrzne,
- m) zewnętrzne: tynki, elewacja, izolacja cieplna, przeciwwodna i dźwiękochłonna,
- n) schody, poręcze i podłogi,
- o) zabudowa balkonów, logii, tarasów i ogrodów zimowych,
- p) zewnętrzne elementy trwale związane z domem (rynny, płotki śniegowe),
- q) zewnętrzne elementy oświetlenia, instalacji alarmowych (w tym kamery, czujki i sygnalizatory) oraz instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych,
- r) sprzęt AGD i RTV;”

8. § 18 pkt 30 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„30) **stłuczenie stałych elementów** – rozbicie, stłuczenie lub pęknięcie:

- a. wewnętrznych i zewnętrznych szyb okiennych i drzwiowych,
- b. oszklenia ścian i dachów,
- c. szklanych przegród ściennych (w tym przegród z luksferów),
- d. elementów szklanych stanowiących składową część mebli wbudowanych na stałe lub stałych elementów z wyjątkiem sprzętu RTV,
- e. ceramicznych i szklanych kuchennych płyt grzewczych,
- f. luster przytwierdzonych na stałe,
- g. szklanych, ceramicznych i kamiennych blatów, okładzin ścian, słupów i filarów (z wyłączeniem podłóg),
- h. wbudowanych akwariów i terrariów,
- i. szyb kominkowych, szyb zabudowanych: piekarników, kuchenek mikrofalowych,
- j. szklanych lub plastikowych osłon: kabin natryskowych, boksów, wanien i brodzików,
- k. zabudowy: balkonów, tarasów, loggii i ogrodów zimowych (na stałe połączonych z budynkiem mieszkalnym);”

9. § 18 pkt 31 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„31) **zielone źródła energii** – systemy fotowoltaiczne, solarne i wykorzystujące energię pochodzącą z wiatru wraz z ich instalacją, znajdujące się w miejscu ubezpieczenia, trwale związane z gruntem, jako element budynku lub budowli zamontowane w sposób trwały (w sposób uniemożliwiający ich odłączenie bez użycia narzędzi);”

10. § 18 pkt 33 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„33) **uderzenie pioruna** – bezpośrednie lub pośrednie odprowadzenie ładunku elektrycznego z atmosfery do ziemi przez ubezpieczone mienie;”

11. § 18 pkt 45 lit. d OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„d) z wodnego/parowego/olejowego układu grzewczego lub klimatyzacji, pomp wodnych, zielonych źródeł energii”

PRZEDMIOT UBEZPIECZENIA

12. § 19 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„1. Przedmiotem ubezpieczenia może być mienie stanowiące własność Ubezpieczonego lub mienie znajdujące się w jego posiadaniu na podstawie udokumentowanego tytułu prawnego.

2. Na wniosek Ubezpieczającego ochroną ubezpieczeniową mogą być objęte następujące grupy mienia:

- 1) budowle, które nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych,
- 2) maszyny rolnicze i sprzęt rolniczy,
- 3) urządzenia mechaniczne,
- 4) ziemiopłody,
- 5) materiały i zapasy,
- 6) zwierzęta gospodarskie,
- 7) ruchomości domowe,
- 8) stałe elementy od stłuczenia,
- 9) zielone źródła energii.”

ZAKRES UBEZPIECZENIA

13. § 20 OWU otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„1. TUZ TUW obejmuje ochroną ubezpieczeniową szkody powstałe w przedmiocie ubezpieczenia będące bezpośrednim następstwem ognia i innych zdarzeń losowych:

- 1) deszczu nawalnego,
- 2) dymu i sadzy,
- 3) gradu,
- 4) huku ponaddzwiękowego,
- 5) silnego wiatru,
- 6) lawiny,
- 7) naporu śniegu i lodu,
- 8) osuwania się ziemi,
- 9) powodzi,
- 10) pożaru,
- 11) uderzenia pioruna,
- 12) uderzenia pojazdu lądowego,
- 13) upadku drzewa lub masztu,
- 14) upadku statku powietrznego,
- 15) wybuchu,
- 16) zapadania się ziemi,
- 17) zalania,
- 18) trzęsienia ziemi.

2. Na wniosek Ubezpieczającego, po opłaceniu dodatkowej składki, TUZ TUW może rozszerzyć ochroną ubezpieczeniową o:

- 1) ubezpieczenie ruchomości domowych i stałych elementów budynku mieszkalnego za szkody powstałe wskutek:
 - a) działania wszystkich ryzyk (all risk), z zastrzeżeniem wyłączeń odpowiedzialności określonych w § 22 niniejszych OWU oraz ust. 3 niniejszego paragrafu,
 - b) kradzieży z włamaniem, rabunku i dewastacji,
- 2) ubezpieczenie ruchomości domowych, stałych elementów budynków, urządzeń mechanicznych, zielonych źródeł energii i siłowników bram od ryzyka przepięcia;
- 3) stłuczenia stałych elementów z przyczyn innych niż określone w ust. 1 i ust. 2 pkt 1 niniejszego paragrafu. W ramach sumy ubezpieczenia TUZ TUW pokrywa ponadto dodatkowe udokumentowane koszty poniesione przez Ubezpieczającego/Ubezpieczonego w związku z zaistniałym zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia związane z ich demontażem, montażem i transportem,

4) ubezpieczenie zielonych źródeł energii od ognia i innych zdarzeń losowych, określonych w ust. 1 niniejszego paragrafu lub dewastacji, z zastrzeżeniem § 22 ust.1 pkt 23 niniejszych OWU.”

WYŁĄCZENIA I OGRANICZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

14. **§ 22 ust. 1 pkt 23 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„23) zielone źródła energii przytwierdzone do ubezpieczonego budynku, którego wiek przekracza 55 lat, chyba że został przeprowadzony remont generalny.”

SUMA UBEZPIECZENIA

15. **§ 23 ust. 2 pkt 1 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„1) stałych elementów budynku mieszkalnego, ruchomości domowych, budowli, anten satelitarnych oraz zielonych źródeł energii – ustalana jest według wartości odtworzeniowej,”

§ 2

Niniejszy Aneks nr 2 został zatwierdzony Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Nr U/183/2024 i ma zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 17 października 2024 r.

Aneks nr 3

do Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Dobrowolnych Ubezpieczeń dla Gospodarstwa Rolnego Bezpieczny Rolnik zatwierdzonych Uchwałą Zarządu TUZ TUW nr U/83/2021 z dnia 7 lipca 2021 r. (dalej jako: „OWU”)

§ 1

Niniejszym Aneks nr 3 wprowadza się następujące zmiany:

REKLAMACJE I SKARGI

1. **§ 17 OWU** otrzymuje nowe, następujące brzmienie:

„§17

1. Reklamacja albo skarga może być złożona w każdej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta.
2. Reklamacja albo skarga może być złożona w następujących formach:
 - 1) pisemnej:
 - a. osobiście w siedzibie lub w innej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta,
 - b. przesyłką pocztową wysłaną na adres siedziby lub innej jednostki TUZ TUW obsługującej Klienta,
 - 2) ustnej:
 - a. telefonicznie na numer: (+48) 22 327 60 60,
 - b. osobiście do protokołu podczas wizyty Klienta w siedzibie lub w innej jednostce TUZ TUW obsługującej Klienta;
 - c. pocztą elektroniczną na adres: reklamacje@tuz.pl;
 - d. korzystając z formularza umieszczonego na stronie internetowej www.tuz.pl;
 - e. wysłana na adres TUZ TUW do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 z późn. zm.), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
3. W celu sprawnego przeprowadzenia procesu rozpatrywania reklamacji albo skargi, reklamacja albo skarga powinna zawierać w szczególności:
 - 1) imię i nazwisko (nazwa) Klienta,
 - 2) adres zamieszkania (siedziby) Klienta lub adres do korespondencji oraz numer telefonu kontaktowego,
 - 3) numer polisy lub numer szkody lub numer sprawy, jeżeli taki został nadany.
4. Na żądanie Klienta TUZ TUW potwierdza fakt otrzymania reklamacji albo skargi w formie pisemnej lub w inny sposób uzgodniony z Klientem.
5. Odpowiedź na reklamację albo skargę, powinna być udzielona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania reklamacji albo skargi. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie odpowiedzi przed jego upływem.
6. W szczególnie skomplikowanych przypadkach, uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji albo skargi i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 5, TUZ TUW powinno przekazać Klientowi, który wystąpił z reklamacją albo skargą, informację, w której:
 - 1) wyjaśni przyczynę opóźnienia,
 - 2) wskaże okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy,
 - 3) określi przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji albo skargi i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
7. Odpowiedź na reklamację albo skargę powinna być udzielona w formie pisemnej (w postaci papierowej) albo wysłana na adres Klienta do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 z późn. zm.), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
8. Odpowiedź na reklamację albo skargę udzielona w formie pisemnej powinna być wysłana przesyłką pocztową lub listem poleconym wysłanym na adres wskazany przez Klienta.
9. Na wyłączny wniosek Klienta odpowiedź na reklamację albo skargę może być dostarczona pocztą elektroniczną lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji.
10. TUZ TUW podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.”

§ 2

Niniejszy Aneks nr 3 został zatwierdzony Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Nr U/29/2025 z dnia 5 marca 2025r. i ma zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 12 marca 2025 r.

ANEKS NR 4

do Ogólnych warunków ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego Bezpieczny Rolnik zatwierdzonych
Uchwałą Zarządu TUZ TUW nr U/83/2021 z dnia 7 lipca 2021 r. z późniejszymi zmianami

§ 1

Niniejszym Aneksem w związku ze zmianą formy prawnej TUZ Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych wprowadza się zmiany określone w § 2 Aneksu.

§ 2

1. § 1 ust. 1 OWU otrzymuje brzmienie:

„1. Niniejsze Ogólne warunki ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego BEZPIECZNY ROLNIK, zwane dalej „OWU”, mają zastosowanie w umowach ubezpieczenia zawieranych przez TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych) z siedzibą w Warszawie, ul. Domaniewska 41, 02 – 672 Warszawa, wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000171062, zwaną dalej „TUZ Ubezpieczenia”.

2. Ilekroć w treści OWU jest mowa o „TUZ TUW” należy rozumieć to jako odnoszące się do „TUZ Ubezpieczenia”.

§ 3

Niniejszy Aneks został zatwierdzony uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia nr U/3/2025 r. z dnia 28 sierpnia 2025 r. i ma zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 9 września 2025 r.

Obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników

Dokument zawierający informacje o produkcie ubezpieczeniowym

Przedsiębiorstwo: TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna
(poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), Polska

Produkt: Obowiązkowe ubezpieczenie OC rolników

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje dotyczące umowy podane są w innych dokumentach - w dokumencie ubezpieczenia (polisie) oraz w Ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003 Nr 124 poz. 1152 z późn. zm.) (zwana dalej: „Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych”), w których znajdują się szczegółowe informacje o zasadach udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie

Jest to ubezpieczenie majątkowe skierowane do osób fizycznych będących rolnikami.

Grupy ubezpieczenia: 13 II działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

✓ Przedmiot ubezpieczenia

- ✓ Ubezpieczeniem OC rolników jest objęta odpowiedzialność cywilna rolnika oraz każdej osoby, która pracując w gospodarstwie rolnym w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej wyrządziła szkodę w związku z posiadaniem przez rolnika tego gospodarstwa rolnego.
- ✓ Z ubezpieczenia OC rolników przysługuje odszkodowanie, jeżeli rolnik, osoba pozostająca z nim we wspólnym gospodarstwie domowym lub osoba pracująca w jego gospodarstwie rolnym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z posiadaniem przez rolnika tego gospodarstwa rolnego szkodę, będącą następstwem śmierci, uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia. W ramach powyższego przysługuje również odszkodowanie, jeżeli szkoda powstała w związku z ruchem pojazdów wolnobieżnych w rozumieniu przepisów prawa o ruchu drogowym, będących w posiadaniu rolników posiadających gospodarstwo rolne i użytkowanych w związku z posiadaniem tego gospodarstwa rolnego.
- ✓ Umowa ubezpieczenia obejmuje również szkody wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczającego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność.
- ✓ Umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej obejmuje szkody, o jakich mowa powyżej, będące następstwem zdarzenia, które miało miejsce w okresie ubezpieczenia.

✓ Suma gwarancyjna

Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej osoby odpowiedzialnej, najwyżej jednak do ustalonej w umowie sumy gwarancyjnej.

- ✓ Suma gwarancyjna nie może być niższa niż:

- ✓ 29 876 400 złotych w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte ubezpieczeniem bez względu na liczbę poszkodowanych – w przypadku szkód na osobie;
- ✓ 6 021 600 złotych w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte ubezpieczeniem bez względu na liczbę poszkodowanych – w przypadku szkód w mieniu.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

- ✗ odpowiedzialności cywilnej osób niepodlegających obowiązkowi zawarcia umowy ubezpieczenia OC rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego, na podstawie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Przez rolnika rozumie się: osobę fizyczną, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne.

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada za szkody:

- ! w mieniu, wyrządzone rolnikowi przez osoby pracujące w jego gospodarstwie rolnym lub pozostające z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym albo osobom pozostającym z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub pracującym w jego gospodarstwie rolnym;
- ! spowodowane przeniesieniem chorób zakaźnych nie pochodzących od zwierząt;
- ! w mieniu, spowodowane wadą towarów dostarczonych przez osobę objętą ubezpieczeniem albo wykonywaniem usług; jeżeli wskutek tych wad nastąpiła szkoda na osobie, zakład ubezpieczeń nie ponosi odpowiedzialności tylko wtedy, gdy osoba objęta ubezpieczeniem wiedziała o tych wadach;
- ! powstałe wskutek uszkodzenia, zniszczenia, utraty lub zaginięcia rzeczy wypożyczonych lub przyjętych przez osobę objętą ubezpieczeniem OC rolników do użytkowania, przechowania lub naprawy;
- ! polegające na utracie gotówki, biżuterii, dzieł sztuki, papierów wartościowych, wszelkiego rodzaju dokumentów oraz zbiorów filatelistycznych, numizmatycznych i innych;
- ! polegające na zanieczyszczeniu lub skażeniu środowiska;
- ! wyniki z kar pieniężnych, grzywn sądowych i administracyjnych, a także kar lub grzywn związanych z należnościami wobec budżetu państwa;
- ! w przypadku zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem, niedopełnienie obowiązków wymienionych na drugiej stronie niniejszego dokumentu pod tytułem **„Obowiązki w przypadku zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem”**, a których niedopełnienie miało wpływ na ustalenie istnienia lub zakresu ich odpowiedzialności cywilnej bądź też na zwiększenie rozmiarów szkody, TUZ Ubezpieczenia może dochodzić zwrotu części wypłaconego uprawnionemu odszkodowania lub ograniczyć wypłacane odszkodowania. Ciężar udowodnienia faktów, uzasadniających zwrot TUZ Ubezpieczenia części odszkodowania lub ograniczenia odszkodowania spoczywa na TUZ Ubezpieczenia.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

- ✓ Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – w związku z posiadaniem gospodarstwa rolnego wskazanym w dokumencie ubezpieczenia (polisie)

Co należy do obowiązków ubezpieczonego?

Obowiązki Ubezpieczającego Obowiązki na początku umowy

- opłacenia składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli w umowie ubezpieczenia wskazano późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, niż początek ochrony ubezpieczeniowej

Obowiązki Ubezpieczającego i Ubezpieczonego (jeżeli wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rzecz) Obowiązki w czasie trwania umowy

- zgłaszania zmian okoliczności, o których Ubezpieczający informował przed zawarciem umowy ubezpieczenia, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości;
- zgłaszania zmiany adresu zamieszkania;
- opłacenia składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli termin jej zapłaty przypadał w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej;
- powiadomienia na piśmie TUZ Ubezpieczenia, w terminie 14 dni od dnia zmiany posiadania, o zmianie w posiadaniu gospodarstwa rolnego oraz o danych osoby obejmującej gospodarstwo rolne w posiadanie. W przypadku gdy zmiana w posiadaniu gospodarstwa rolnego nastąpiła wskutek śmierci tego rolnika, obowiązek zawiadomienia zakładu ubezpieczeń spoczywa na osobie obejmującej gospodarstwo rolne w posiadanie. Dane osoby obejmującej gospodarstwo rolne w posiadanie, o których mowa powyżej, obejmują: imię, nazwisko, adres zamieszkania i numer PESEL, o ile został nadany.

Obowiązki w przypadku zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem

- przedsięwzięcia wszystkich środków w celu zapewnienia bezpieczeństwa w miejscu zdarzenia, starania się o złagodzenie skutków zdarzenia oraz zapewnienia pomocy lekarskiej poszkodowanym, jak również w miarę możliwości zabezpieczenia mienia osób poszkodowanych;
- zapobieżenia, w miarę możliwości, zwiększeniu się szkody;
- niezwłocznego powiadomienia Policji o zdarzeniu, o ile doszło do wypadku z ofiarami w ludziach lub do wypadku powstałego w okolicznościach nasuwających przypuszczenie, że zostało popełnione przestępstwo;
- udzielenia pozostałym uczestnikom zdarzenia niezbędnych informacji koniecznych do identyfikacji zakładu ubezpieczeń, łącznie z podaniem danych dotyczących zawartej umowy ubezpieczenia;
- niezwłocznego powiadomienia o zdarzeniu zakładu ubezpieczeń, udzielając mu niezbędnych wyjaśnień i przekazując posiadane informacje;
- przedstawienie TUZ Ubezpieczenia, posiadanych dowodów dotyczących zdarzenia i szkody oraz ułatwienie TUZ Ubezpieczenia ustalenia okoliczności zdarzenia i rozmiaru szkód, jak również udzielenia pomocy w dochodzeniu przez TUZ Ubezpieczenia roszczeń przeciwko sprawcy szkody.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Tryb płatności składki

Składka może być rozłożona na raty.

Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wynikającej z umowy ubezpieczenia.

Terminy płatności:

Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia chyba, że umówiono się inaczej.

Termin zapłaty składki lub w przypadku rozłożenia składki na raty pierwszej i kolejnych rat oraz ich wysokość określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

W przypadku, gdy składka lub rata składki płatna jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień opłacenia składki lub raty składki uważa się datę wpływu środków pieniężnych na właściwy rachunek TUZ Ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Początek i koniec okres ubezpieczenia określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy i zapłacenia składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem: jeżeli w umowie ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia wskazało późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy.

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia wynikająca z umowy ubezpieczenia OC rolników ustaje z chwilą rozwiązania umowy w przypadkach:

- z upływem 12 miesięcy, na które została zawarta;
- z chwilą, kiedy użytki i grunty, o których mowa poniżej, tracą charakter gospodarstwa rolnego *(obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczający łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych)*;
- z dniem zmiany stanu prawnego lub faktycznego powodującego niepodleganie opodatkowaniu podatkiem rolnym albo podatkiem dochodowym od osób fizycznych z tytułu prowadzenia produkcji rolnej stanowiącej dział specjalny;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia przez osobę obejmującą gospodarstwo rolne w posiadanie, w sytuacji gdy po zawarciu przez Ubezpieczającego umowy ubezpieczenia OC rolników posiadanie gospodarstwa rolnego przeszło na inną osobę; W przypadku braku wypowiedzenia prawa i obowiązki rolnika wynikające z umowy ubezpieczenia OC rolników przechodzą na osobę obejmującą gospodarstwo rolne w posiadanie, a umowa ubezpieczenia rozwiązuje się z upływem 12 miesięcy, na które została zawarta.
- z upływem 3 miesięcy od dnia ogłoszenia upadłości TUZ Ubezpieczenia;
- z dniem odstąpienia przez Ubezpieczającego, w przypadku gdy jest on konsumentem, który zawarł na odległość umowę ubezpieczenia;
- z dniem wypowiedzenia umowy zawartej z mocy prawa w przypadku, gdy posiadacz gospodarstwa rolnego w tym samym czasie jest ubezpieczony w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń, przy czym co najmniej jedna z umów ubezpieczenia OC rolników została zawarta z mocy prawa.

Jak rozwiązać umowę?

Składając pisemne oświadczenie woli na adres siedziby TUZ Ubezpieczenia lub u agenta ubezpieczeniowego działającego w imieniu TUZ Ubezpieczenia.

W przypadku nadania oświadczenia o wypowiedzeniu lub odstąpieniu od umowy ubezpieczenia obowiązkowego, przesyłką listową, za chwilę jego złożenia uważa się datę nadania oświadczenia w placówce Poczty Polskiej.

Rozwiązanie umowy ubezpieczenia na wniosek Ubezpieczającego może nastąpić w przypadkach:

- wypowiedzenia kolejnej umowy ubezpieczenia najpóźniej na jeden dzień przed końcem trwania okresu ubezpieczenia w bieżącej umowie ubezpieczenia;
- zawarcia umowy na odległość: Ubezpieczający będący konsumentem, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając oświadczenie na piśmie, w terminie 30 dni od dnia poinformowania go o zawarciu umowy lub od dnia potwierdzenia informacji, o którym mowa w art. 39 ust. 3 ustawy o prawach konsumenta, jeżeli jest to termin późniejszy. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenie zostało wysłane;
- jeżeli posiadacz gospodarstwa rolnego w tym samym czasie jest ubezpieczony w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń, przy czym co najmniej jedna z umów ubezpieczenia OC rolników została zawarta z mocy prawa (tj. w przypadku, gdy Ubezpieczający nie powiadomił na piśmie zakładu ubezpieczeń o wypowiedzeniu trwającej umowy ubezpieczenia OC rolników i umowa na kolejny 12 miesięczny okres ubezpieczenia została zawarta z mocy prawa w tym samym zakładzie ubezpieczeń), umowa zawarta w tym trybie może zostać przez Ubezpieczającego wypowiedziana na piśmie;
- przejścia w trakcie trwania umowy ubezpieczenia posiadania gospodarstwa rolnego na inną osobę, osoba obejmująca gospodarstwo rolne w posiadanie może umowę taką wypowiedzieć.

Obowiązkowe ubezpieczenie budynków rolniczych zakres ustawy i rozszerzony

TUZ
UBEZPIECZENIA

Dokument zawierający informacje o produkcie ubezpieczeniowym

Przedsiębiorstwo: TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna
(poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), Polska

Produkt: Obowiązkowe ubezpieczenie budynków rolniczych

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje dotyczące umowy podane są w innych dokumentach - w dokumencie ubezpieczenia (polisie) oraz w Ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003 Nr 124 poz. 1152 z późn. zm.) (zwana dalej: „Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych”), w Szczególnych warunkach ubezpieczenia uzupełniającego budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego (zwane dalej „SWU – ubezpieczenie uzupełniające budynków rolniczych”), obowiązujące od dnia 30 lipca 2021r., w których znajdują się szczegółowe informacje o zasadach udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie

Jest to ubezpieczenie majątkowe skierowane do osób fizycznych będących rolnikami.

Grupy ubezpieczenia: 8 II działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

✓ Przedmiot ubezpieczenia

✓ Przedmiotem ubezpieczenia są budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego, zwane dalej „budynkiem rolniczym” od ognia i innych zdarzeń losowych. Budynek wchodzący w skład gospodarstwa rolnego to obiekt budowlany o powierzchni powyżej 20 m² będący w posiadaniu rolnika. Gospodarstwo rolne to obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczający łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych

✓ Ubezpieczenie może zostać zawarta w zakresie:

zakres ustawowy – zgodnie z postanowieniami Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych ochrona ubezpieczeniowa obejmuje szkody powstałe w budynkach na skutek zdarzeń losowych w postaci: ognia, huraganu, powodzi, podtopienia, deszczu nawalnego, gradu, opadów śniegu, uderzenia pioruna, eksplozji, obsunięcia się ziemi, łapięcia, lawiny lub upadku statku powietrznego;

zakres rozszerzony – ochrona ubezpieczeniowa obejmuje szkody powstałe w budynkach na skutek zdarzeń losowych w postaci: dymu i sadzy, huku ponaddwukowego, trzęsienia ziemi, upadku drzewa lub masztu, uderzenia pojazdu lądowego, zalania. Ubezpieczenie w tym zakresie regulowane jest szczególnymi warunkami ubezpieczenia uzupełniającego budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego.

✓ Suma Ubezpieczenia

✓ Sumę ubezpieczenia, odrębnie dla każdego budynku rolniczego, ustala ubezpieczający z zakładem ubezpieczeń.

✓ Suma ubezpieczenia budynku rolniczego może odpowiadać wartości:

✓ rzeczywistej tego budynku, przez którą rozumie się wartość w stanie nowym w dniu zawarcia umowy, pomniejszoną o stopień zużycia budynku rolniczego;

✓ nowej – w odniesieniu do budynków nowych oraz takich, których stopień zużycia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia nie przekracza 10%.

Suma ubezpieczenia może być ustalona na podstawie:

✓ cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń do szacowania wartości budynków;

✓ załączonego powykonawczego kosztorysu budowlanego, sporządzonego zgodnie z zasadami kalkulacji i ustalenia wartości robót budowlanych obowiązującymi w budownictwie, przez osobę posiadającą uprawnienia w tym zakresie albo wyceny rzeczoznawcy; w tych przypadkach ustalenie sumy ubezpieczenia następuje na wniosek ubezpieczającego w razie ubezpieczenia budynku według wartości nowej (o ile stopień zużycia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia nie przekracza 10%);

✓ normy zużycia budynków rolniczych określa TUZ Ubezpieczenia stosownie do przepisów prawa budowlanego.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

- ✗ budynków rolniczych, których stan techniczny osiągnął 100% normy zużycia;
- ✗ budynków rolniczych przeznaczonych do rozbiórki na podstawie ostatecznych decyzji właściwych organów;
- ✗ namiotów i tuneli foliowych;
- ✗ budynków rolniczych niewchodzących w skład gospodarstwa rolnego;
- ✗ budynków rolniczych, które nie zostały pokryte dachem;
- ✗ Jeżeli w czasie trwania umowy ubezpieczenia budynków rolniczych budynek przestał spełniać warunki wymagane do objęcia go ubezpieczeniem, budynek ten zostaje wyłączony z ubezpieczenia, a suma ubezpieczenia zostaje obniżona o zadeklarowaną do ubezpieczenia wartość tego budynku.

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

Ubezpieczenie: **zakres ustawowy** tj. zgodnie z postanowieniami Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych – ubezpieczenie budynków rolniczych:

TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada za zaistniałe w budynkach rolniczych szkody:

- ! wyrządzone umyślnie przez ubezpieczającego lub przez osobę, za którą ubezpieczający ponosi odpowiedzialność lub która pozostaje z ubezpieczającym we wspólnym gospodarstwie domowym;
- ! wyrządzone wskutek rażącego niedbalstwa przez osoby, o których mowa powyżej;
- ! górnicze w rozumieniu przepisów prawa geologicznego i górnictwa;
- ! powstałe wskutek trzęsienia ziemi.

Ubezpieczenie: **zakres rozszerzony** tj. zgodnie z postanowieniami SWU – ubezpieczenie uzupełniające budynków rolniczych:

TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada m.in. za szkody:

- ! wyrządzone umyślnie przez Ubezpieczającego lub przez osobę, za którą Ubezpieczający ponosi odpowiedzialność lub która pozostaje z Ubezpieczającym we wspólnym gospodarstwie domowym;
- ! górnicze w rozumieniu przepisów prawa geologicznego i górnictwa;
- ! w trakcie budowy lub przebudowy oraz w znajdującym się w nich mieniu;
- ! zawilgocenia spowodowanego niewłaściwą wentylacją pomieszczeń lub nieszczelnością instalacji wodnej, centralnego ogrzewania, kanalizacyjnej, klimatyzacji, okien, dachu lub urządzeń odprowadzających wodę z dachu, ścian, tarasów i balkonów, jeżeli konserwacja tych instalacji, urządzeń lub elementów budynku należała do obowiązków Ubezpieczonego lub jeżeli wiedząc o istniejących zaniedbaniach w tym zakresie nie występował pisemnie do właściciela lub administratora budynku z żądaniem ich usunięcia;
- ! spiętrzenia wody spowodowanego niedostateczną drożnością kanalizacji zbudowanej niezgodnie z normami budowlanymi lub zaniedbaniem Ubezpieczonego;
- ! pęknięcia elementów instalacji wodnych spowodowanych ich przemarznięciem;
- ! przesiąkania wody gruntowej;
- ! zagrzybienia, pocienia się rur i innych elementów instalacji wodnych;
- ! stopniowego lub długotrwałego oddziaływania temperatury, gazów, oparów lub wilgoci, ścieków;
- ! upadku drzewa na obiekt ubezpieczenia wskutek błędów pielęgnacyjnych bądź starości drzewa, jeżeli obowiązek pielęgnacji lub usunięcia spoczywa na Ubezpieczonym;
- ! upadku masztu na przedmiot ubezpieczenia wskutek zaniedbań konserwacyjnych i technicznych, jeżeli obowiązek konserwacji lub kontroli technicznej spoczywa na Ubezpieczonym.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

- ✓ Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – w miejscu ubezpieczenia wskazanym w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Co należy do obowiązków ubezpieczonego?

Obowiązki Ubezpieczającego Obowiązki na początku umowy

- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli w umowie ubezpieczenia wskazano późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, niż początek ochrony ubezpieczeniowej.

Obowiązki w czasie trwania umowy

- zgłaszania zmian okoliczności, o których Ubezpieczający informował TUZ Ubezpieczenia przed zawarciem umowy ubezpieczenia, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości;
- zgłaszania zmiany adresu zamieszkania;
- opłacenia składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli termin jej zapłaty przypadał w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej;
- powiadomienia na piśmie TUZ Ubezpieczenia, w terminie 14 dni od dnia zmiany posiadania, o zmianie w posiadaniu gospodarstwa rolnego oraz o danych osoby obejmującej gospodarstwo rolne w posiadanie. W przypadku gdy zmiana w posiadaniu gospodarstwa rolnego nastąpiła wskutek śmierci tego rolnika, obowiązek zawiadomienia zakładu ubezpieczeń spoczywa na osobie obejmującej gospodarstwo rolne w posiadanie. Dane osoby obejmującej gospodarstwo rolne w posiadanie, o których mowa powyżej, obejmują: imię, nazwisko, adres zamieszkania i numer PESEL, o ile został nadany.

Obowiązki w przypadku zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem

- podjęcia wszystkich środków w celu zapewnienia bezpieczeństwa w miejscu zdarzenia, starania się o złagodzenie skutków zdarzenia oraz zapewnienia pomocy lekarskiej poszkodowanym, jak również w miarę możliwości zabezpieczenia mienia osób poszkodowanych;
- zapobieżenia, w miarę możliwości, zwiększeniu się szkody;
- niezwłocznego powiadomienia Policji o zdarzeniu, o ile doszło do wypadku z ofiarami w ludziach lub do wypadku powstałego w okolicznościach nasuwających przypuszczenie, że zostało popełnione przestępstwo;
- udzielenia pozostałym uczestnikom zdarzenia niezbędnych informacji koniecznych do identyfikacji zakładu ubezpieczeń, łącznie z podaniem danych dotyczących zawartej umowy ubezpieczenia;
- niezwłocznego powiadomienia o zdarzeniu zakładu ubezpieczeń, udzielając mu niezbędnych wyjaśnień i przekazując posiadane informacje.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Tryb płatności składki

Składka może być rozłożona na raty.

Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wynikającej z umowy ubezpieczenia.

Terminy płatności:

Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej.

Termin zapłaty składki lub w przypadku rozłożenia składki na raty pierwszej i kolejnych rat oraz ich wysokość określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

W przypadku, gdy składka lub rata składki płatna jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień opłacenia składki lub raty składki uważa się datę wpływu środków pieniężnych na właściwy rachunek TUZ Ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Początek i koniec okres ubezpieczenia określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy i zapłacenia składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem: jeżeli w umowie ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia wskazał późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy.

W umowie ubezpieczenia może zostać określony inny termin rozpoczęcia odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia w przypadku, gdy zawiera się umowę ubezpieczenia:

- przed objęciem budynków rolniczych w posiadanie, przy czym rozpoczęcie okresu odpowiedzialności nie może nastąpić później niż z chwilą objęcia budynków rolniczych w posiadanie;
- na okres kolejnych 12 miesięcy przed rozpoczęciem tego okresu, przy czym rozpoczęcie okresu odpowiedzialności nie może nastąpić później niż z upływem okresu, na który została zawarta poprzednia umowa.

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia wynikająca z umowy ubezpieczenia budynków rolniczych ustaje z chwilą rozwiązania umowy:

- z upływem 12 miesięcy, na które została zawarta;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia przez osobę obejmującą gospodarstwo rolne w posiadanie, w sytuacji gdy po zawarciu przez Ubezpieczającego umowy ubezpieczenia budynków rolniczych, w skład którego wchodziły te budynki, posiadanie gospodarstwa rolnego przeszło na inną osobę;
- W przypadku braku wypowiedzenia prawa i obowiązki wynikające z umowy ubezpieczenia budynków rolniczych przechodzą na osobę obejmującą gospodarstwo rolne w posiadanie, a umowa ubezpieczenia rozwiązuje się z upływem 12 miesięcy, na które została zawarta;
- z chwilą, kiedy użytki i grunty, o których mowa poniżej, na których jest położony budynek rolniczy tracą charakter gospodarstwa rolnego;
- (obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczający łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych);
- z upływem 3 miesięcy od dnia ogłoszenia upadłości TUZ Ubezpieczenia;
- z dniem odstąpienia przez Ubezpieczającego od umowy, w przypadku, gdy jest on konsumentem, który zawarł na odległość umowę ubezpieczenia;
- z dniem wypowiedzenia umowy zawartej z mocy prawa w przypadku, gdy posiadacz budynków rolniczych w tym samym czasie jest ubezpieczony w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń, przy czym co najmniej jedna z umów ubezpieczenia budynków rolniczych została zawarta z mocy prawa.

Jak rozwiązać umowę?

Składając pisemne oświadczenie woli na adres siedziby TUZ Ubezpieczenia lub u agenta ubezpieczeniowego działającego w imieniu TUZ Ubezpieczenia. W przypadku nadania oświadczenia o wypowiedzeniu lub odstąpieniu od umowy ubezpieczenia obowiązkowego, przesyłając listową, za chwilę jego złożenia uważa się datę nadania oświadczenia w placówce Poczty Polskiej.

Rozwiązanie umowy ubezpieczenia na wniosek Ubezpieczającego może nastąpić w przypadkach:

- wypowiedzenia kolejnej umowy ubezpieczenia najpóźniej na jeden dzień przed końcem trwania okresu ubezpieczenia w bieżącej umowie ubezpieczenia;
- zawarcia umowy na odległość: Ubezpieczający będący konsumentem, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając oświadczenie na piśmie, w terminie 30 dni od dnia poinformowania go o zawarciu umowy lub od dnia potwierdzenia informacji, o którym mowa w art. 39 ust. 3 ustawy o prawach konsumenta, jeżeli jest to termin późniejszy. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenie zostało wysłane;
- jeżeli posiadacz budynków rolniczych w tym samym czasie jest ubezpieczony w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń, przy czym co najmniej jedna z umów ubezpieczenia budynków rolniczych została zawarta z mocy prawa (tj. w przypadku, gdy Ubezpieczający nie powiadomił na piśmie zakładu ubezpieczeń o wypowiedzeniu trwającej umowy ubezpieczenia budynków rolniczych i umowa na kolejny 12 miesięczny okres ubezpieczenia została zawarta z mocy prawa w tym samym zakładzie ubezpieczeń), umowa zawarta w tym trybie może zostać przez Ubezpieczającego wypowiedziana na piśmie;
- przejścia w trakcie trwania umowy ubezpieczenia budynków rolniczych posiadania gospodarstwa rolnego, w skład którego wchodziły te budynki, na inną osobę, osoba obejmująca gospodarstwo rolne w posiadanie może umowę taką wypowiedzieć. Umowę ubezpieczenia w zakresie rozszerzonym dodatkowo Ubezpieczający może rozwiązać w przypadkach:
- wypowiedzenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody;
- odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni (a w przypadku, gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni) od dnia zawarcia umowy, jeżeli umowa ubezpieczenia została zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, a jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia nie poinformował Ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie odstąpienia od umowy, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym Ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie.

Dokument zawierający informacje o produkcie ubezpieczeniowym

Przedsiębiorstwo: TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna
(poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), Polska

Produkt: Bezpieczny Rolnik

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje dotyczące umowy podane są w innych dokumentach – dokumencie ubezpieczenia (polisie) oraz w Ogólnych warunkach ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego „BEZPIECZNY ROLNIK”, zatwierdzonych Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych) Nr U/3/2025 z dnia 28 sierpnia 2025r., obowiązujących od dnia 9 września 2025r., w których znajdują się szczegółowe informacje o zasadach udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie.

Jest to ubezpieczenie majątkowe skierowane do osób fizycznych prowadzących gospodarstwo rolne.

Grupy ubezpieczenia: 8 i 9 II działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

- ✓ Przedmiotem ubezpieczenia może być mienie stanowiące własność Ubezpieczonego lub mienie znajdujące się w jego posiadaniu na podstawie udokumentowanego tytułu prawnego.
- ✓ Na wniosek Ubezpieczającego ochroną ubezpieczeniową mogą być objęte następujące grupy mienia:
 - budowlę – znajdujące się w miejscu ubezpieczenia obiekty budowlane, niebędące budynkami wchodzącymi w skład gospodarstwa rolnego (w myśl ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych) trwale związane z gruntem wraz z instalacjami i urządzeniami;
 - maszyny rolnicze i sprzęt rolniczy;
 - urządzenia mechaniczne;
 - ziemiopłoddy;
 - materiały i zapasy;
 - zwierzęta gospodarskie;
 - stałe elementy budynku mieszkalnego;
 - ruchomości domowe;
 - szyby i element szklane;
 - zielone źródła energii - systemy fotowoltaiczne, solarne i wykorzystujące energię pochodzącą z wiatru wraz z ich instalacjami, znajdujące się w miejscu Ubezpieczenia, trwale związane z z gruntem, jako element budynku lub budowli zamontowane w sposób trwały.
- ✓ TUZ Ubezpieczenia obejmuje ochroną ubezpieczeniową szkody powstałe w przedmiocie Ubezpieczenia będące bezpośrednim następstwem ognia i innych zdarzeń losowych:
 - deszczu nawalnego, dymu i sadzy, gradu, huku ponaddzwiękowego, silnego wiatru, lawiny, naporu śniegu i lodu, osuwania się ziemi, pożaru, uderzenia pioruna, uderzenia pojazdu lądowego, upadku drzewa lub masztu, upadku statku powietrznego, wybuchu, zapadania się ziemi, zalania, trzęsienia ziemi.
- ✓ Na wniosek Ubezpieczającego, po opłaceniu dodatkowej składki TUZ Ubezpieczenia może rozszerzyć ochronę ubezpieczeniową o:
- ✓ ubezpieczenie ruchomości domowych i stałych elementów budynku mieszkalnego za szkody powstałe wskutek:
 - działania wszystkich ryzyk (all risk), z zastrzeżeniem wyłączeń odpowiedzialności określonych w § 22 OWU;
 - kradzieży z włamaniem, rabunku i dewastacji;
 - przepięcia (w ramach rozszerzenia zakresu Ubezpieczenia o przepięcia ochroną ubezpieczeniową objęte są również zielone źródła energii, urządzenia mechaniczne oraz siłowniki bram);
- ✓ śluczenie stałych elementów z przyczyn innych niż określone w § 20 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 (pkt a)-b) OWU. W ramach sumy ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia pokrywa dodatkowe udokumentowane koszty poniesione przez Ubezpieczającego / Ubezpieczonego w związku z zaistniałym zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia związane z ich demontażem, montażem i transportem;
- ✓ ubezpieczenia zielonych źródeł energii w zakresie od ognia i innych zdarzeń losowych określonych w § 20 ust. 1 OWU lub dewastacji, z zastrzeżeniem § 22 ust. 1 pkt 23 OWU.
- ✓ **Suma Ubezpieczenia**
- ✓ Ubezpieczający deklaruje oddzielne sumy ubezpieczenia:
- ✓ w ubezpieczeniu od ognia i innych zdarzeń losowych, gdzie suma ubezpieczenia powinna odpowiadać całej wartości zgłoszonego do ubezpieczenia mienia dla:
 - budowli;
 - maszyn i sprzętu rolniczego;
 - urządzeń mechanicznych;
 - ziemiopłodów;
 - zwierząt gospodarskich;
 - stałych elementów budynku mieszkalnego;
 - ruchomości domowych.
- ✓ w ubezpieczeniu od kradzieży z włamaniem, rabunku i dewastacji określając wysokość prawdopodobnej maksymalnej szkody, która może powstać wskutek jednego wypadku ubezpieczeniowego dla:
 - ruchomości domowych;
 - stałych elementów budynku mieszkalnego.
- ✓ w ubezpieczeniu ryzyka przepięcia w przypadku siłowników bram ustala się podlimit odpowiedzialności wysokości 2.000 zł
- ✓ w ubezpieczeniu elementów szklanych, gdzie suma ubezpieczenia ustalana jest przez Ubezpieczającego, jednak nie więcej niż do wysokości:
 - 30 000 zł dla budynków mieszkalnych;
 - 5 000 zł dla budynków gospodarczych.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

- ✗ mienia osób trzecich zamieszkujących w budynku mieszkalnym należącym do Ubezpieczającego i użytkowanym na podstawie odrębnego tytułu prawnego;
- ✗ szyb w szklarniach, inspektach, oranżeriach, szkle artystycznym i częściach składowych stałych elementów lub ruchomości domowych nie wymienionych w § 18 pkt 30 niniejszych OWU;
- ✗ szklarnie, inspektów, kiosków, namiotów i tuneli foliowych wraz z uprawami oraz znajdujące się w nich mieniu;
- ✗ grzybów i grzybní oraz mienia związanego z ich produkcją;
- ✗ stert słomy i stógów siana po dniu 1 marca roku kalendarzowego, następnego po zbiorach;
- ✗ upraw na polach, sadach i w ogrodzie;
- ✗ drzew i krzewów;
- ✗ szkód, których wysokość nie przekracza 200,00 zł (dwieście złotych) a w odniesieniu do szyb i elementów szklanych o wartości nie przekraczającej 100,00 zł (sto złotych), oraz innych wskazanych w OWU.

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

Główne wyłączenia odpowiedzialności:

TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada m.in. za szkody:

- ! powstałe w mieniu służącym do prowadzenia działalności gospodarczej lub wykorzystywanym w celach zarobkowych, za wyjątkiem prowadzenia działalności w zakresie działu specjalnego produkcji rolnej oraz działalności agroturystycznej;
- ! w budynkach gospodarczych i budowlach w budowie, przebudowie, modernizacji oraz w znajdującym się w nich mieniu;
- ! w stałych elementach oraz ruchomościach domowych przechowywanych w budynku mieszkalnym nieużytkowanym przez okres dłuższy niż 90 dni;
- ! powstałe wskutek nieprzestrzegania przez Ubezpieczonego przepisów powszechnie obowiązującego prawa, tj. w szczególności prawa budowlanego, przepisów przeciwpożarowych i porządkowych, niewykonania przez Ubezpieczonego przeglądów technicznych, badań okresowych lub czynności, do wykonania których Ubezpieczony jest zobowiązany przepisami powszechnie obowiązującego prawa, o ile miało to wpływ na powstanie lub rozmiar szkody;
- ! powstałe w skutek systematycznego zawilgacania lub zalania wodą z powodu nieszczelności instalacji wodno – kanalizacyjnej i innych urządzeń rozprzeczających wodę lub parę lub urządzeń odprowadzających wodę z dachów (rur spustowych i rynien), lub złego stanu dachu, czy niezabezpieczenia otworów dachowych, balkonów, logii, tarasów, okien, jeżeli spowodowane zostały zaniedbaniami przez Ubezpieczającego obowiązku konserwacji tych urządzeń i instalacji w obrębie ubezpieczonego budynku gospodarczego;
- ! powstałe wskutek powodzi w mieniu znajdującym się na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią, taj. na terenach między rzekami przeciwpowodziowym a linią brzegu, a także w strefie wybrzeża morskiego lub strefie przepływów wzebrzeń powodziowych, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- ! powstałe wskutek przenikania wód gruntowych lub przemarzania stałych elementów wewnątrz budynku mieszkalnego oraz wskutek wydostania się wody z urządzeń wodno – kanalizacyjnych i ogrzewczych w wyniku uszkodzenia rur spowodowanego zamarznięciem wody i rozsadzeniem rur;
- ! spowodowane przedostaniem się deszczu, gradu, śniegu przez niewłaściwie zamknięte oraz niedomknięte okna, drzwi zewnętrzne i inne otwory, chyba że otwory te powstały w wyniku wypadku ubezpieczeniowego;
- ! w ziemiopłodach, materiałach i zapasach, których minął okres przydatności do użycia lub zepsutych, spleśniałych, zawilgoconych, zbrzydlonych, itp.;
- ! w ruchomościach domowych znajdujących się na zabudowanych balkonach, loggiach, tarasach lub w ogrodzie;
- ! jeżeli pomieszczenia, budynki mieszkalne i gospodarcze, w których znajdowało się ubezpieczone mienie, nie posiadały zabezpieczeń przeciwkradzieżowych wymaganych przez TUZ Ubezpieczenia, lub systemy zabezpieczające nie były włączone, bądź były niesprawne;
- ! w postaci utraconych zysków oraz poniesionych strat wynikających ze zobowiązań i umów Ubezpieczającego;
- ! spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy, w tym także niedotrzymaniem terminu wykonania umowy;
- ! powstałe wskutek kradzieży z włamaniem, rabunku, dewastacji oraz ryzyk wskazanych w 20 ust. 2 pkt 1) (pkt b)-c) oraz 20 ust. 2 pkt 2)-3) niniejszych OWU, o ile nie zostały objęte ochroną ubezpieczeniową za opłatą dodatkowej składki.

Pozostałe wyłączenia określone zostały w OWU.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – w miejscu ubezpieczenia wskazanym w dokumencie ubezpieczenia (tj. na terenie gospodarstwa rolnego należącego do Ubezpieczonego). Ubezpieczenie ziemiopłodów złożonych w balotach oraz zwierząt gospodarskich obejmuje również szkody powstałe na terenie dzierżawionych gruntów.

Co należy do obowiązków Ubezpieczonego?

Obowiązki Ubezpieczającego Obowiązki na początku umowy

- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli w umowie ubezpieczenia wskazano późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, niż początek ochrony ubezpieczeniowej,
- podanie do wiadomości TUZ Ubezpieczenia wszystkie znane sobie okoliczności, o które TUZ Ubezpieczenia zapytywał przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane.

Obowiązki Ubezpieczającego i Ubezpieczonego (jeżeli wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rzecz) Obowiązki w czasie trwania umowy

- zgłaszanie zmian okoliczności, o których Ubezpieczający informował TUZ Ubezpieczenia przed zawarciem umowy ubezpieczenia, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości;
- przestrzeganie zaleceń wydawanych przez TUZ Ubezpieczenia oraz usunięcie w wyznaczonym terminie szczególnego zagrożenia, do którego usunięcie pisemnie zobowiązało go TUZ Ubezpieczenia (zalecenia); za szczególne zagrożenie uważa się takie, które spowodowało szkodę w terminie wcześniejszym;
- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli termin jej zapłaty przypadał w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej;
- użycie dostępnych środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia albo złagodzenia skutków wypadku ubezpieczeniowego oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów;
- w przypadku ubezpieczenia mienia od kradzieży z włamaniem i rabunku: przestrzeganie wymogów zabezpieczenia mienia.

Obowiązki w przypadku zgłoszenia roszczenia

- niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni, zawiadomić TUZ Ubezpieczenia pod numer telefonu, faxu lub e-mail wskazany w dokumencie ubezpieczenia o wystąpieniu wypadku, a gdyby zachowanie tego terminu było niemożliwe, w ciągu 7 dni od daty ustania przyczyny uniemożliwiającej zawiadomienie w terminie;
- niezwłocznie, jednak nie później niż następnego dnia roboczego, powiadomić o każdej szkodzie administratora zarządzającego obiektem, w celu spisania protokołu określającego okoliczności i rozmiar szkody;
- zapobiegać, w miarę możliwości, zwiększeniu się szkody;
- zezwolić TUZ Ubezpieczenia na dokonywanie czynności niezbędnych do ustalenia okoliczności powstania szkody i jej rozmiaru oraz udzielić w tym celu pomocy i wiarygodnych wyjaśnień, a także okazać i przekazać dowody i dokumenty odpowiednie do stanu rzeczy;
- zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę;
- powiadomić TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż na 7 dni od otrzymania pisma procesowego wszczynającego postępowanie sądowe w przypadku, gdy wobec Ubezpieczającego wystąpiło na drogę sądową, doręczyć TUZ Ubezpieczenia orzeczenia sądu w terminie umożliwiającym mu zajęcie stanowiska odnośnie wniesienia środka odwoławczego. Orzeczenie w postaci wyroku Ubezpieczający doręcza wraz z uzasadnieniem;
- dostarczyć do TUZ Ubezpieczenia postanowienie o umorzeniu dochodzenia wszczętego w sprawie szkody.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Tryb płatności składki:

Składka może być rozłożona na raty. Wysokość oraz terminy zapłaty pierwszej i kolejnych rat określa się w umowie ubezpieczenia. Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od tej wynikającej z umowy ubezpieczenia.

Terminy płatności:

Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej. Termin zapłaty składki lub w przypadku rozłożenia składki na raty pierwszej i kolejnych rat oraz ich wysokość określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie). Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień wpływu składki na rachunek bankowy TUZ Ubezpieczenia. Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wskazanej w umowie ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Początek i koniec okresu ubezpieczenia określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie). Odpowiedzialność za szkody w mieniu powstałe w wyniku działania w miejscu ubezpieczenia powodzi rozpoczyna się z upływem 30 dnia od dnia zawarcia umowy, jednakże nie wcześniej niż od dnia następnego po opłaceniu składki (karencja). Karencji nie stosuje się w przypadku nieprzerwanej kontynuacji ubezpieczenia od ryzyka powodzi. Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w polisie jako początek okresu ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od następnego dnia po zawarciu umowy ubezpieczenia i zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem okoliczności wskazanych w poniższym zdaniu. Jeżeli w polisie określono późniejszy termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w polisie jako początek okresu ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od następnego dnia po zawarciu umowy ubezpieczenia.

Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:

- z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
- z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 5 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 6 ust. 2 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, zgodnie z § 6 ust. 1 i 3 OWU;
- z upływem okresu, za który przypadła niezapłacona składka lub jej pierwsza rata;
- z upływem 7 dni, licząc od daty otrzymania przez Ubezpieczającego wezwania do zapłacenia zaległej raty składki, o którym mowa § 4 OWU;
- z chwilą zbycia własności przedmiotu ubezpieczenia na nowego właściciela, chyba że prawa z umowy ubezpieczenia zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia za zgodą TUZ Ubezpieczenia, zgodnie z § 7 OWU;
- z dnia określonym w porozumieniu stron ubezpieczenia;
- z chwilą wyczerpania się sumy ubezpieczenia.

Jak rozwiązać umowę?

- Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarto na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpić od umowy ubezpieczenia, w terminie 30 dni, a w przypadku, gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia.
- Ubezpieczający, jak i TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.
- Za porozumieniem stron możliwe jest rozwiązanie umowy ubezpieczenia przed końcem okresu ubezpieczenia, jeżeli rozwiązanie tej umowy ma na celu zawarcie z TUZ Ubezpieczenia kolejnych umów ubezpieczenia na ten sam okres ubezpieczenia i na bazie tych samych OWU (tzw. wyrównanie okresów ubezpieczenia).

Dokument zawierający informacje o produkcie ubezpieczeniowym

Przedsiębiorstwo: TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna
(poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), Polska

Produkt: Bezpieczny Rolnik

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje dotyczące umowy podane są w innych dokumentach – w dokumencie ubezpieczenia (polisie) oraz w Ogólnych warunkach ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego „BEZPIECZNY ROLNIK” zatwierdzonych uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych) Nr U/3/2025 z dnia 28 sierpnia 2025 r., obowiązujących od dnia 9 września 2025 r., w których znajdują się szczegółowe informacje o zasadach udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie.

Jest to ubezpieczenie majątkowe skierowane do osób fizycznych zamieszkujących w gospodarstwie rolnym.

Grupy ubezpieczenia: 1 II działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

✓ **Przedmiot i zakres ubezpieczenia**

Przedmiotem ubezpieczenia jest zdrowie i życie Ubezpieczonego.

Zakres ubezpieczenia obejmuje następstwa nieszczęśliwego wypadku, któremu uległ Ubezpieczony w okresie ubezpieczenia, polegające na trwałym uszkodzeniu ciała lub śmierci Ubezpieczonego.

TUZ Ubezpieczenia udziela ochrony ubezpieczeniowej z tytułu wypadków ubezpieczeniowych będących następstwem nieszczęśliwego wypadku w zakresie świadczeń z tytułu:

- trwałego uszczerbku na zdrowiu Ubezpieczonego;
- śmierci Ubezpieczonego.

✓ **Suma ubezpieczenia**

Suma ubezpieczenia ustalona z Ubezpieczającym zostaje określona w dokumencie ubezpieczenia i stanowi górną granicę odpowiedzialności w okresie Ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia w odniesieniu do jednego Ubezpieczonego.

Suma ubezpieczenia ulega każdorazowo zmniejszeniu o wypłacone świadczenia, aż do jej wyczerpania.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

- ✗ strat materialnych związanych z nieszczęśliwym wypadkiem z tytułu utraty, uszkodzenia lub zniszczenia rzeczy osobistych lub wszelkiego mienia;
- ✗ czystych strat finansowych poniesionych w związku z nieszczęśliwym wypadkiem;
- ✗ zadośćuczynienia z poniesiony ból oraz cierpienie fizyczne i moralne;

Ubezpieczenie nie obejmuje następstwa nieszczęśliwych wypadków lub choroby powstałe m.in. wskutek:

- ✗ samobójstwa, samookaleczenia, okaleczenia na prośbę Ubezpieczonego lub świadomego spowodowania rozstroju zdrowia niezależnie od stanu jego poczytalności;
- ✗ omdleń i utraty przytomności, z zastrzeżeniem, że wyłączenie to nie dotyczy utraty przytomności spowodowanej zawałem serca, lub udarem mózgu;
- ✗ chorób i zaburzeń psychicznych, chorób układu nerwowego, wad wrodzonych i ich następstw, chorób zawodowych i przewlekłych;
- ✗ zatrucia alkoholem, narkotykami, środkami odurzającymi, innymi środkami farmakologicznymi i psychotropowymi lub podobnie działającymi środkami;
- ✗ wyczynowego uprawiania sportu lub uprawiania sportów wysokiego ryzyka;

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada za następstwa nieszczęśliwych wypadków powstałe m.in. wskutek:

- ! umyślnego działania Ubezpieczonego;
- ! samobójstwa, samookaleczenia, okaleczenia na prośbę Ubezpieczonego lub świadomego spowodowania rozstroju zdrowia niezależnie od stanu jego poczytalności;
- ! omdleń i utraty przytomności, z zastrzeżeniem, że wyłączenie to nie dotyczy utraty przytomności spowodowanej zawałem serca, lub udarem mózgu;
- ! prowadzenia przez Ubezpieczonego pojazdu mechanicznego lub innego pojazdu lub obsługi maszyn bez wymaganych prawem uprawnień, chyba że nie miało to wpływu na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- ! działań wojennych, stanu wojennego, stanu wyjątkowego, lokautu, jakichkolwiek działań zbrojnych;
- ! udziału Ubezpieczonego w marszach protestacyjnych i wiecach, strajkach, zamieszkach, bójkach, rozruchach, aktach terroru lub sabotażu;
- ! udziału Ubezpieczonego w zawodach pojazdów silnikowych: w tym rajdach, jazdach próbnych i testowych oraz zadaniach kaskaderskich;
- ! posługiwania się przez Ubezpieczonego materiałami wybuchowymi lub wyrobami pirotechnicznymi lub wybuchowymi;
- ! użycia przez Ubezpieczonego broni palnej oraz uczestnictwa w polowaniach;
- ! działań polegających na usiłowaniu lub popełnieniu przestępstwa przez Ubezpieczonego;
- ! skażenia radioaktywnego, chemicznego, jądrowego, napromieniowania;
- ! zawału serca i udaru mózgu u osób w wieku powyżej 67 lat.

Oraz inne wymienione w OWU.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza granicami kraju. Ochrona ubezpieczeniowa jest całodobowa i trwa 7 dni w tygodniu.

Co należy do obowiązków Ubezpieczonego?

Obowiązki Ubezpieczającego
Obowiązki na początku umowy

- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli w umowie ubezpieczenia wskazano późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, niż początek ochrony ubezpieczeniowej;
- podanie do wiadomości TUZ Ubezpieczenia wszystkie znane sobie okoliczności, o które TUZ Ubezpieczenia zapytywał przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane.

Obowiązki Ubezpieczającego i Ubezpieczonego (jeżeli wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rzecz)
Obowiązki w czasie trwania umowy

- zgłaszanie zmian okoliczności, o których Ubezpieczający informował TUZ Ubezpieczenia przed zawarciem umowy ubezpieczenia, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości;
- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli termin jej zapłaty przypadał w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej.

Obowiązki w przypadku zgłoszenia roszczenia

- niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni, zawiadomić TUZ Ubezpieczenia pod numer telefonu, faxu lub e-mail wskazany w dokumencie ubezpieczenia o wystąpieniu wypadku, a gdyby zachowanie tego terminu było niemożliwe, w ciągu 7 dni od daty ustania przyczyny uniemożliwiającej zawiadomienie w terminie;
- starać się złagodzić skutki wypadku przez niezwłoczne zgłoszenie się do lekarza, poddać się opiece, zaleceniom i zabiegom lekarskim;
- podać szczegółowy opis przyczyn i okoliczności wraz z datą zajścia wypadku ubezpieczeniowego;
- przedstawić dokumentację medyczną potwierdzającą doznanie przez Ubezpieczonego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, stwierdzającą rozpoznanie (diagnozę lekarską) oraz uzasadniającą konieczność poddania się leczeniu i prowadzenia określonego sposobu leczenia lub dokumentację medyczną potwierdzającą fakt wystąpienia wypadku ubezpieczeniowego w okresie ubezpieczenia; dokumenty wskazane w trakcie likwidacji szkody, niezbędne do ustalenia zasadności roszczeń i wysokości świadczenia lub odszkodowania,
- poddać się badaniom lekarskim na wezwanie TUZ Ubezpieczenia oraz na koszt TUZ Ubezpieczenia w celu rozpoznania zgłoszonych obrażeń, o ile zaistnieje taka konieczność;
- zabezpieczyć dowody związane z zajściem nieszczęśliwego wypadku i zaistnieniem wypadku ubezpieczeniowego w celu uzasadnienia roszczenia;
- wyrazić zgodę na ujawnienie tajemnicy lekarskiej przez lekarzy, którzy sprawowali lub sprawują opiekę medyczną nad Ubezpieczonym, z obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej lub wyrażenia zgody na udostępnienie dokumentacji medycznej – w zakresie niezbędnym do uzyskania informacji związanych z weryfikacją podanych przez Ubezpieczonego informacji o jego stanie zdrowia,

- poprzez złożenie odpowiedniego oświadczenia przy zgłaszaniu roszczenia lub w trakcie likwidacji szkody;
 - umożliwić TUZ Ubezpieczenia zasięgnięcia informacji dotyczących okoliczności wypadku ubezpieczeniowego;
 - powiadomić TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż na 7 dni od uzyskania o tym wiadomości, jeżeli przeciwko Ubezpieczającemu w związku ze szkodą wszczęte zostało postępowanie karne;
 - powiadomić TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż na 7 dni od otrzymania pisma procesowego wszczynającego postępowanie sądowe w przypadku, gdy wobec Ubezpieczającego wystąpiono na drogę sądową, doręczyć TUZ Ubezpieczenia orzeczenia sądu w terminie umożliwiający mu zajęcie stanowiska odnośnie wniesienia środka odwoławczego. Orzeczenie w postaci wyroku Ubezpieczający doręcza wraz z uzasadnieniem;
 - dostarczyć do TUZ Ubezpieczenia postanowienie o umorzeniu dochodzenia wszczętego w sprawie szkody.
- Ubezpieczony na wniosek TUZ Ubezpieczenia ma obowiązek udostępnić inne dokumenty niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania związanego z likwidacją szkody. W przypadku śmierci Ubezpieczonego, Uprawniony do świadczenia jest zobowiązany do dostarczenia aktu zgonu, karty statystycznej zgonu lub zaświadczenia lekarskiego o przyczynie zgonu i wszystkich innych dokumentów niezbędnych do ustalenia zasadności roszczenia.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Tryb płatności składki:

Składka może być rozłożona na raty. Wysokość oraz terminy zapłaty pierwszej i kolejnych rat określa się w umowie ubezpieczenia.

Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od tej wynikającej z umowy ubezpieczenia.

Terminy płatności:

Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej.

Termin zapłaty składki lub w przypadku rozłożenia składki na raty pierwszej i kolejnych rat oraz ich wysokość określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień zlecenia zapłaty w banku lub w urzędzie pocztowym, pod warunkiem, że na rachunku Ubezpieczającego znajdowały się wystarczające środki finansowe. W odmiennym przypadku za dzień zapłaty uważa się dzień uznania rachunku TUZ Ubezpieczenia. Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wskazanej w umowie ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Początek i koniec okresu ubezpieczenia określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w polisie jako początek okresu ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od następnego dnia po zawarciu umowy ubezpieczenia i zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem okoliczności wskazanych w poniższym zdaniu.

Jeżeli w polisie określono późniejszy termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w polisie jako początek okresu ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od następnego dnia po zawarciu umowy ubezpieczenia.

Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:

- z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
- z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 5 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 6 ust. 2 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, zgodnie z § 6 ust. 1 i 3 OWU;
- z upływem okresu, za który przypadła niezapłacona składka lub jej pierwsza rata;
- z upływem 7 dni, licząc od daty otrzymania przez Ubezpieczającego wezwania do zapłacenia zaległej raty składki, o którym mowa w § 4 ust. 4 OWU;
- z dnia określonym w porozumieniu stron, o którym mowa w § 8 ust. 2;
- z chwilą wyczerpania się sumy ubezpieczenia;
- w dniu śmierci Ubezpieczonego.

Jak rozwiązać umowę?

- Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarto na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpić od umowy ubezpieczenia, w terminie 30 dni, a w przypadku, gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia.
- Ubezpieczający, jak i TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.
- Za porozumieniem stron możliwe jest rozwiązanie umowy ubezpieczenia przed końcem okresu ubezpieczenia, jeżeli rozwiązanie tej umowy ma na celu zawarcie z TUZ Ubezpieczenia kolejnych umów ubezpieczenia na ten sam okres ubezpieczenia i na bazie tych samych OWU (tzw. wyrównanie okresów ubezpieczenia).

UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ W ŻYCIU PRYWATNYM

TUZ
UBEZPIECZENIA

Dokument zawierający informacje o produkcie ubezpieczeniowym

Produkt: Bezpieczny Rolnik

Przedsiębiorstwo: TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna
(poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), Polska

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje dotyczące umowy podane są w innych dokumentach - w dokumencie ubezpieczenia (polisie) oraz w Ogólnych warunkach ubezpieczenia dobrowolnych ubezpieczeń dla gospodarstwa rolnego „BEZPIECZNY ROLNIK” zatwierdzonych Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych) Nr U/3/2025 z dnia 28 sierpnia 2025 r., obowiązujących od dnia 9 września 2025 r., w których znajdują się szczegółowe informacje o zasadach udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie

Jest to ubezpieczenie majątkowe skierowane do osób fizycznych będących rolnikami.

Grupy ubezpieczenia: 13 II działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

✓ Przedmiot ubezpieczenia

- ✓ Przedmiotem ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna Ubezpieczonego, za szkody na osobie lub szkody rzeczowe wyrządzone osobom trzecim następstwie czynu niedozwolonego (OC delikt) w związku z wykonywaniem czynności życia prywatnego lub posiadanym mieniem służącym do wykonywania czynności życia prywatnego, w granicach określonych przez prawo.
- ✓ W ramach ubezpieczenia OC w życiu prywatnym ochrona ubezpieczeniowa obejmuje odpowiedzialność cywilną Ubezpieczonego za szkody nie objęte obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej rolnika z zastrzeżeniem postanowień OWU.
- ✓ Zakres ubezpieczenia OC w życiu prywatnym za opłatą dodatkowej składki może zostać rozszerzony o odpowiedzialność cywilną:
 - w związku z prowadzeniem działalności agroturystycznej („OC agroturystyki”);
 - w związku z udzielaniem pomocy międzysąsiedzkiej („OC pomocy międzysąsiedzkiej”);
- ✓ W ramach udzielanej ochrony ubezpieczeniowej TUZ Ubezpieczenia odpowiada za straty rzeczywiste oraz utracone korzyści, jakie osoba trzecia mogłaby osiągnąć, gdyby jej szkody nie wyrządzono.
- ✓ Zakresem ubezpieczenia objęte są szkody wyrządzone nieumyślnie, w tym wskutek rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczonego.

TUZ Ubezpieczenia ponosi odpowiedzialność za szkody osobowe lub rzeczowe wyrządzone najemcy, z którym Ubezpieczony jako wynajmujący nieruchomości zawarł pisemną umowę najmu, dzierżawy, użytkowania, użyczenia lub inną umowę o podobnym charakterze nieruchomości wskazanej w umowie Ubezpieczenia.

✓ Suma gwarancyjna

- Sumę gwarancyjną dla ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ustala Ubezpieczający. Suma gwarancyjna stanowi górną granicę odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia w odniesieniu do jednego i wszystkich zdarzeń objętych ochroną w okresie ubezpieczenia, łącznie dla szkód rzeczowych i osobowych.
- Po wypłacie odszkodowania lub świadczeń dodatkowych suma gwarancyjna zmniejsza się o kwotę wypłaconego odszkodowania, aż do jej całkowitego wyczerpania.
- ✓ Klauzula - Ubezpieczenie OC agroturystyki:
 - Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia za szkody, o których mowa w niniejszej Klauzuli, ograniczona jest do wysokości sumy gwarancyjnej odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym.
 - W przypadku wypłaty odszkodowania z zakresu objętego niniejszą klauzulą, zmniejszeniu ulega zarówno suma gwarancyjna odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym jak również podlimit odpowiedzialności określony w niniejszej Klauzuli.
- ✓ Klauzula OC pomocy międzysąsiedzkiej
 - Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia za szkody, o których mowa w niniejszej Klauzuli, ograniczona jest do wysokości sumy gwarancyjnej odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym.
 - W przypadku wypłaty odszkodowania z zakresu objętego niniejszą klauzulą, zmniejszeniu ulega zarówno suma gwarancyjna odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym jak również podlimit odpowiedzialności określony w ust. 4 Klauzuli.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

- ✗ odpowiedzialności cywilnej osób podlegających obowiązkom zawarcia umowy ubezpieczenia OC rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego, na podstawie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych;

W przypadku szkód wyrządzonych przez Ubezpieczonego powstałych wskutek zniszczenia lub uszkodzenia sprzętu elektronicznego, audiowizualnego, komputerowego, tabletów, fotograficznego, telekomunikacyjnego (telefonach, smartfonach) oraz instrumentach muzycznych należących do osób trzecich, odszkodowanie z tytułu każdej szkody pomniejszone jest o franszyzę redukcyjną w kwocie 500 zł.

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

Ochroną ubezpieczeniową nie są objęte szkody powstałe w związku z:

- ! prowadzeniem działalności gospodarczej lub pełnieniem funkcji w organizacjach, zrzeszeniach, partiach politycznych także za szkody wyrządzone przez rzeczy dostarczone lub wytworzone przez osoby objęte ubezpieczeniem, albo w związku z wykonanymi przez te osoby pracami lub świadczeniami usługami;
- ! posiadaniem, kierowaniem, uruchamianiem, używaniem, obsługą lub użytkowaniem pojazdów mechanicznych podlegających rejestracji;
- ! Zakresem ubezpieczenia nie obejmuje ponadto odpowiedzialności za szkody:
 - ! powstałe z winy umyślnej Ubezpieczonego lub osoby, z którą Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym;
 - ! powstałe w związku z posiadaniem lub użytkowaniem domu jednorodzinnego lub mieszkania, budynków niemieszkalnych, ruchomości domowych, stałych elementów posesji, zielonych źródeł energii w innej lokalizacji niż wskazane w dokumencie ubezpieczenia miejsce ubezpieczenia;
 - ! za które Ubezpieczony jest odpowiedzialny wskutek umownego przejęcia odpowiedzialności cywilnej osoby trzeciej, albo wskutek rozszerzenia zakresu własnej odpowiedzialności cywilnej wynikającej z ustawy;
 - ! związane z wykonywaniem prac społecznych oraz w związku z pełnieniem różnego rodzaju funkcji z tego tytułu;
 - ! wyrządzone w stanie po użyciu alkoholu, narkotyków, leków psychotropowych lub innych środków odurzających ograniczających zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem, chyba że nie miało to wpływu na powstanie lub rozmiar szkody;
 - ! powstałe wskutek zaburzeń psychicznych Ubezpieczonego lub osoby, za którą Ubezpieczony ponosi odpowiedzialność;
 - ! związane z popełnieniem lub usiłowaniem popełnienia przestępstwa;
 - ! w mieniu przywłaszczonym w wyniku przestępstwa lub będącym przedmiotem odrębnej umowy przechowania;
 - ! wynikłe z użycia lub przechowywania broni palnej, pneumatycznej, gazowej oraz uczestnictwa w polowaniach;
 - ! powstałe w związku z posiadaniem koni i jazdą konną w ramach działalności agroturystycznej;
 - ! wyrządzone w środowisku przez jego skażenie lub zanieczyszczenie oraz w drzewostanie lasów i parków;
 - ! powstałe w wyniku wycinki drzew dokonywanej przez Ubezpieczonego, osoby bliskie lub pomoc domową bez stosownych zezwoleń i uprawnień;
 - ! polegające na wystąpieniu czystych strat finansowych;
 - ! wyrządzone wskutek naruszenia dóbr osobistych innych niż życie lub zdrowie;
 - ! powstałe w związku z posiadaniem pustostanów.

Ponadto z odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia wyłączone są szkody:

w przypadku rozszerzenia ochrony o Klauzulę - Ubezpieczenie OC agroturystyki:

- ! wyrządzone przez nieprzetworzone produkty leśne i zwierzęinę łowną;
 - ! wyrządzone przez podmioty, którym Ubezpieczony powierzył wykonanie usługi;
 - ! powstałe w pojazdach będących w pieczy, pod dozorem lub kontrolą Ubezpieczonego;
 - ! powstałe w związku z prowadzeniem jazdy konnej, turystyki konnej (w tym przewożenia osób pojazdami konnymi);
 - ! powstałe w związku z organizacją imprez dla osób trzecich (turystów), w której liczba uczestników przekracza liczbę miejsc noclegowych udostępnionych dla osób trzecich (turystów) na terenie gospodarstwa rolnego Ubezpieczonego;
 - ! spowodowane spożyciem żywności, przy której wytwarzaniu, przetwarzaniu lub podawaniu brała udział osoba nieposiadająca aktualnych wymaganych przepisami badań lekarskich;
 - ! w namiotach oraz ich wyposażeniu albo rzeczy w nich pozostawionych;
- w przypadku rozszerzenia ochrony o Klauzulę OC pomocy międzysąsiedzkiej:
- ! szkody w samym produkcie lub w przedmiocie pracy albo usłudze wykonanej przez Ubezpieczonego;
 - ! szkody lub koszty powstałe w związku z koniecznością usunięcia, demontażu lub odsłonięcia wadliwej rzeczy oraz montażu, umocowania lub położenia rzeczy bez wad.

Oraz inne wskazane w OWU.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Co należy do obowiązków ubezpieczonego?

Obowiązki Ubezpieczającego Obowiązki na początku umowy

- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli w umowie ubezpieczenia wskazano późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, niż początek ochrony ubezpieczeniowej;
- podanie do wiadomości TUZ Ubezpieczenia wszystkie znane sobie okoliczności, o które TUZ Ubezpieczenia zapytywało w formularzu ubezpieczenia albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane.

Obowiązki Ubezpieczającego i Ubezpieczonego (jeżeli wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rzecz) Obowiązki w czasie trwania umowy

- zgłaszanie zmian okoliczności, o których Ubezpieczający informował TUZ Ubezpieczenia przed zawarciem umowy ubezpieczenia, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości;
- użycie dostępnych środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia albo złagodzenia skutków wypadku ubezpieczeniowego oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów;
- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli termin jej zapłaty przypadał w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej.

Obowiązki w przypadku zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego objętego ubezpieczeniem

- powiadomienie TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie o powstałej szkodzie, nie później niż w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o wystąpieniu przez osobę trzecią (poszkodowanego) z roszczeniem o odszkodowanie przeciwko Ubezpieczonemu z tytułu wyrządzenia szkody osobowej lub szkody rzeczowej;
- podjęcie wszystkich środków w celu zapewnienia bezpieczeństwa w miejscu zdarzenia, starania się o złagodzenie skutków zdarzenia oraz zapewnienia pomocy lekarskiej poszkodowanym, jak również w miarę możliwości zabezpieczenia mienia osób poszkodowanych;
- zapobieżenie, w miarę możliwości, zwiększeniu się szkody;
- powiadomienie TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od uzyskania o tym wiadomości, jeżeli przeciwko Ubezpieczającemu w związku ze szkodą wszczęte zostało postępowanie karne;
- powiadomienie TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od otrzymania pisma procesowego wszczynającego postępowanie sądowe w przypadku, gdy wobec Ubezpieczającego wystąpiono na drogę sądową;
- doręczenia TUZ Ubezpieczenia orzeczenia sądu w terminie umożliwiającym mu zajęcie stanowiska odnośnie wniesienia środka odwoławczego. Orzeczenie w postaci wyroku Ubezpieczający doręcza wraz z uzasadnieniem;
- dostarczenie do TUZ Ubezpieczenia postanowienia o umorzeniu dochodzenia wszczętego w sprawie szkody.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Tryb płatności składki

Składka może być rozłożona na raty. Wysokość oraz terminy zapłaty pierwszej i kolejnych rat określa się w umowie ubezpieczenia.

Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wynikającej z umowy ubezpieczenia.

Terminy płatności:

Zapłatę składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia chyba, że umówiono się inaczej.

Termin zapłaty składki lub w przypadku rozłożenia składki na raty pierwszej i kolejnych rat oraz ich wysokość określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień zlecenia zapłaty w banku lub w urzędzie pocztowym, pod warunkiem że na rachunku Ubezpieczającego znajdowały się wystarczające środki finansowe. W odmiennym przypadku za dzień zapłaty uważa się dzień uznania rachunku TUZ Ubezpieczenia.

Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wskazanej w umowie ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Początek i koniec okresu ubezpieczenia określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w polisie jako początek okresu ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od następnego dnia po zawarciu umowy ubezpieczenia i zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem okoliczności wskazanych w poniższym zdaniu.

Jeżeli w polisie określono późniejszy termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w polisie jako początek okresu ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od następnego dnia po zawarciu umowy ubezpieczenia.

Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:

- z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
- z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 5 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 6 ust. 2 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, zgodnie z § 6 ust. 1 i 3 OWU;
- z upływem okresu, za który przypadała niezapłacona składka lub jej pierwsza rata;
- z upływem 7 dni, licząc od daty otrzymania przez Ubezpieczającego wezwania do zapłacenia zaległej raty składki, o którym mowa w § 4 ust. 4 OWU;
- z dniem określonym w porozumieniu stron, o którym mowa w § 8 ust. 2;
- z chwilą wyczerpania się sumy gwarancyjnej.

Jak rozwiązać umowę?

- Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarto na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpić od umowy ubezpieczenia, w terminie 30 dni, a w przypadku, gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia.
- Ubezpieczający, jak i TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.
- Za porozumieniem stron możliwe jest rozwiązanie umowy ubezpieczenia przed końcem okresu ubezpieczenia, jeżeli rozwiązanie tej umowy ma na celu zawarcie z TUZ Ubezpieczenia kolejnych umów ubezpieczenia na ten sam okres ubezpieczenia i na bazie tych samych OWU (tzw. wyrównanie okresów ubezpieczenia).

**OGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZENIA
MASZYN I SPRZĘTU ROLNICZEGO
AGROCASCO**

Informacja o postanowieniach ogólnych warunków ubezpieczenia, zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub wartości wykupu ubezpieczenia	§ 2 - 4; § 6; § 8; § 11; § 13 - 15; § 17; § 25 - 28 Załącznik nr 1: ust. 2-3; ust. 5-6; ust. 7; ust. 10; ust. 12
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	§ 2 - 4; § 6 - 7; § 8 - 11; § 13 - 15; § 16; § 21 - 22; § 25 - 28 Załącznik nr 1: ust. 2-5; ust. 8; ust. 10; ust. 12

SPIS TREŚCI

POSTANOWIENIA OGÓLNE.....	3
DEFINICJE OGÓLNE.....	4
PRZEDMIOT UBEZPIECZENIA	5
MIEJSCE UBEZPIECZENIA	6
OKRES UBEZPIECZENIA	6
ZAKRES UBEZPIECZENIA	7
KOSZTY DODATKOWE.....	8
UDZIAŁ WŁASNY	8
MINIMALNE WYMOGI ZABEZPIECZENIA	8
WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI	9
SUMA UBEZPIECZENIA	10
ZAWARCIE UMOWY UBEZPIECZENIA	11
POCZĄTEK I KONIEC ODPOWIEDZIALNOŚCI TUZ UBEZPIECZENIA	11
ODSTĄPIENIE OD UMOWY UBEZPIECZENIA	12
WYPOWIEDZENIE UMOWY UBEZPIECZENIA	12
PRZENIESIENIE PRAW Z UMOWY UBEZPIECZENIA	12
WYGAŚNIĘCIE STOSUNKU UBEZPIECZENIOWEGO	12
SKŁADKA UBEZPIECZENIOWA.....	13
OBOWIAZKI UBEZPIECZAJĄCEGO	14
POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU SZKODY	15
OBOWIAZKI TUZ UBEZPIECZENIA	15
OGÓLNE ZAZADU USTALANIA ROZMIARU SZKODY I WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA.....	16
SZKODA CZĘŚCIOWA	16
SZKODA CAŁKOWITA	17
WYPŁATA ODSZKODOWANIA.....	18
DOKUMENTY NIEZBĘDNE DO WYPŁATY ODSZKODOWANIA	18
ROSZCZENIA REGRESOWE	19
REKLAMACJE I SKARGI.....	19
POSTANOWIENIA KOŃCOWE	20
ZAŁĄCZNIK NR 1 DO OWU MASZYN I SPRZĘTU ROLNICZEGO AGROCASCO	20

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

1. Ogólne warunki ubezpieczenia maszyn i sprzętu rolniczego AGROCASCO zwane dalej OWU, mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych pomiędzy TUZ Ubezpieczenia Towarzystwem Ubezpieczeń Spółką Akcyjną (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), z siedzibą w Warszawie, ul. Domaniewska 41, 02 – 672 Warszawa, wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0001190962, zwaną dalej TUZ Ubezpieczenia, a Ubezpieczającym.
2. OWU znajdują zastosowanie również do umów ubezpieczenia zawieranych przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość.
3. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na cudzy rachunek - na rachunek Ubezpieczonego, w takim przypadku postanowienia OWU odnoszące się do Ubezpieczającego stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego. Ubezpieczający zobowiązany jest do zapłacenia składki.
4. W przypadku gdy umowa ubezpieczenia została zawarta na cudzy rachunek, Ubezpieczający zobowiązuje się do doręczenia Ubezpieczonemu OWU przed zawarciem umowy ubezpieczenia. Ubezpieczony może żądać, aby TUZ Ubezpieczenia udzieliło mu informacji o postanowieniach zawartej umowy oraz OWU w zakresie, w jakim dotyczą jego praw i obowiązków.
5. Za porozumieniem stron do umowy ubezpieczenia mogą być wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odmienne od ustalonych w niniejszych OWU oraz zmiany zawartej już umowy ubezpieczenia, pod warunkiem sporządzenia ich na piśmie pod rygorem nieważności i dołączenia pełnej treści postanowień odmiennych do umowy ubezpieczenia. Zawiadomienia i oświadczenia, jakie w związku z umową ubezpieczenia składane są przez strony tej umowy, mogą być dokonywane na piśmie albo drogą elektroniczną, jeżeli Ubezpieczający, Ubezpieczony lub Uprawniony wyraził na to zgodę.
6. W sprawach nieuregulowanych w OWU do umowy ubezpieczenia mają zastosowanie właściwe przepisy prawa polskiego, a w szczególności: Kodeks cywilny oraz ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

DEFINICJE OGÓLNE

§ 2

Użyte w niniejszych OWU pojęcia oznaczają:

- 1) **akt terroru** - nielegalne działanie lub akcja organizowana z pobudek ideologicznych, politycznych, religijnych lub społecznych, indywidualna lub grupowa, prowadzona przez osoby działające samodzielnie lub na rzecz bądź z ramienia jakiejkolwiek organizacji lub rządu, skierowana przeciwko osobom, obiektom lub społeczeństwu, mająca na celu wywarcie wpływu na rząd, wprowadzenie chaosu, zastraszenie ludności lub dezorganizację życia publicznego przy użyciu przemocy bądź groźby użycia przemocy;
- 2) **amortyzacja** - roczny wskaźnik zużycia elementów maszyny rolniczej/ sprzętu rolniczego określany procentowo w zależności od okresu eksploatacji (daty produkcji maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego), zgodnie z poniższą tabelą:

Wiek maszyny/sprzętu rolniczego	Stopień amortyzacji
do 10 lat	0%
11-15 lat	7% rocznie, tj. 7%-35%
16-20 lat	65%

- 3) **awaria** – stan niesprawności maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego, powstały w trakcie wykonywania sezonowych prac polowych, spowodowany na skutek przedostania się do maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego ciała obcego o rozmiarach nieprzewidywanych w konstrukcji maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego, występujący nagle i powodujący ich niewłaściwe działanie lub całkowite unieruchomienie;
- 4) **bieżąca konserwacja** - wykonywanie czynności niezbędnych do utrzymania maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego lub ich części w odpowiednim stanie technicznym, aby nie ulegał pogorszeniu z powodu codziennej eksploatacji;
- 5) **dokument maszyny rolniczej** – dowód rejestracyjny lub pozwolenie czasowe dopuszczające maszynę rolniczą do ruchu i karta pojazdu (o ile była wydana), umowa sprzedaży, dokument potwierdzający sprowadzenie maszyny rolniczej na terytorium RP;
- 6) **dokument ubezpieczenia** - polisa albo inny dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia;
- 7) **działalność rolnicza** - działalność wytwórcza w rolnictwie w zakresie upraw rolnych lub chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, rybactwa śródlądowego, a także usług związanych z agroturystyką polegającą w szczególności na wynajmowaniu pokoi, sprzedaży posiłków domowych;
- 8) **Centrala TUZ Ubezpieczenia**- siedziba TUZ Ubezpieczenia przy ul. Domaniewskiej 41, 02 – 672 Warszawa;
- 9) **gospodarstwo rolne** - obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczających łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym;
- 10) **gwarantowana suma ubezpieczenia maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego** - określona w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia odpowiadająca wartości przedmiotu ubezpieczenia z dnia złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, będąca podstawą do ustalenia wysokości odszkodowania za szkodę całkowitą lub kradzież przedmiotu ubezpieczenia, polegająca na utrzymaniu jego wartości z dnia zawarcia umowy ubezpieczenia przez cały okres trwania tej umowy i będąca podstawą do wyliczenia odszkodowania;
- 11) **Klient** - (definicja ma zastosowanie wyłącznie w zakresie składania skarg i reklamacji - § 31 niniejszych OWU):
 - a. osoba prawna,
 - b. spółka nieposiadająca osobowości prawnej,
 - c. osoba fizyczna będąca Ubezpieczającym, Ubezpieczonym, uposażonym lub uprawnionym z umowy ubezpieczenia;
- 12) **kluczyki, karty kodowe, sterowniki** – przedmioty służące do otworzenia lub uruchomienia przedmiotu ubezpieczenia albo odblokowania jego zabezpieczeń przeciwkradzieżowych;
- 13) **kradzież** - zachowanie sprawcy o znamionach określonych w polskim Kodeksie Karnym tj. w art. 278 (kradzież), art. 279 (kradzież z włamaniem) lub art. 280 (rozbój), które doprowadziło do zaboru maszyny rolniczej/ narzędzia rolniczego; pojęcie to nie obejmuje przywłaszczenia (art. 284);
- 14) **maszyna rolnicza** – maszyna wraz z wyposażeniem podstawowym wykorzystywana w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, prowadzoną działalnością rolniczą lub produkcyjną, w tym maszyny wykorzystywane do prac leśnych, ogrodniczych albo komunalnych; za maszynę rolniczą uważa się także maszynę zawieszoną lub ciągniętą, o ile jest wykorzystywana do powyższej działalności;
- 15) **miejsce garażowania** – miejsce (samodzielny lub część obiektu budowlanego - pomieszczenie; wydzielona powierzchnia terenu) przeznaczone do przechowywania przedmiotu ubezpieczenia wskazane w umowie ubezpieczenia, znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 16) **niedoubezpieczenie** – sytuacja, gdy ustalona w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia suma ubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia jest niższa o co najmniej 20% od wartości przedmiotu ubezpieczenia, będącej podstawą ustalenia sumy ubezpieczenia, zgodnie z § 11 ust. 5 OWU;
- 17) **plody rolne** – naturalne biologicznie produkty przyrody ożywionej mające swe źródło witalne w glebie, uzyskane z upraw rolnych lub ogrodniczych;

- 18) **ogumienie** – opony, dętki, gumowe gąsienice;
- 19) **okres ubezpieczenia** – określony w dokumencie ubezpieczenia okres, w którym TUZ Ubezpieczenia udziela ochrony ubezpieczeniowej;
- 20) **odszkodowanie** – kwota ustalona według zasad określonych w niniejszych OWU, należna w razie powstania szkody;
- 21) **osoba bliska** – małżonek, konkubent, dzieci, pasierbowie, dzieci przysposobione oraz przyjęte na wychowanie, rodzice, ojczym, macocha, teściowie, przysposabiający, dziadkowie, wnuki, rodzeństwo, zięciowie, synowie;
- 22) **reklamacja** - wystąpienie skierowane do TUZ Ubezpieczenia przez Klienta, w którym Klient zgłasza zastrzeżenia dotyczące usług świadczonych przez TUZ Ubezpieczenia;
- 23) **skarga** - wystąpienie skierowane przez Klienta, z wyłączeniem spraw objętych zakresem podmiotowym i przedmiotowym zarezerwowanym dla reklamacji, dotyczące zaniedbań uchybień, czy też nienależytego wykonania obowiązków przez jednostki organizacyjne TUZ Ubezpieczenia, pracowników TUZ Ubezpieczenia lub agentów ubezpieczeniowych, z którymi współpracuje TUZ Ubezpieczenia;
- 24) **sprzęt rolniczy** - narzędzia lub urządzenia wraz z wyposażeniem podstawowym, które są montowane, zawieszane lub połączone z maszyną rolniczą inną niż ciągnik rolniczy, z możliwością ich odłączenia i bez których maszyna rolnicza nie może wykonywać funkcji, do której jest przeznaczona;
- 25) **szkoda** – częściowa lub całkowita polegająca na uszkodzeniu, utracie lub zniszczeniu przedmiotu ubezpieczenia bezpośrednio w wyniku zdarzenia objętego ochroną ubezpieczeniową;
- 26) **szkoda całkowita** - zniszczenie lub uszkodzenie w okresie odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia objętego ochroną ubezpieczeniową przedmiotu ubezpieczenia, w takim stopniu, że koszt naprawy przekracza 70% wartości maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego w dniu zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego albo z przyczyn technicznych wykonanie naprawy nie jest możliwe; za szkodę całkowitą rozumie się również utratę przedmiotu ubezpieczenia w wyniku kradzieży;
- 27) **szkoda częściowa** – uszkodzenie w okresie odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia objętego ochroną ubezpieczeniową przedmiotu ubezpieczenia w wyniku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, które kwalifikuje się do naprawy;
- 28) **ubezpieczający** - osoba fizyczna, osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, zawierająca umowę ubezpieczenia i zobowiązana do zapłacenia składki;
- 29) **ubezpieczony** – osoba fizyczna, osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, która jest właścicielem lub użytkownikiem przedmiotu ubezpieczenia i na rzecz, której Ubezpieczający zawarł umowę ubezpieczenia;
- 30) **udział własny** - określony procentowo lub kwotowo w umowie ubezpieczenia lub OWU udział odnoszący się do sumy ubezpieczenia lub szkody, który jest pokrywany przez Ubezpieczonego;
- 31) **usługowe wykorzystanie przedmiotu ubezpieczenia** - wykorzystywanie przedmiotu ubezpieczenia na rzecz innych osób niż Ubezpieczony, które może mieć charakter płatny lub bezpłatny; przedmiot ubezpieczenia wykorzystywany do tych celów może być kierowany lub obsługiwany przez inne osoby niż Ubezpieczony;
- 32) **Użytkownik** - osoba upoważniona do korzystania z przedmiotu ubezpieczenia przez jego właściciela;
- 33) **wartość fakturowa nowa** – wartość przedmiotu ubezpieczenia wynikająca z faktury pierwotnego zakupu dokonanego nie wcześniej niż w okresie 1 roku przed datą zawarcia umowy ubezpieczenia;
- 34) **wartość rynkowa** – wartość przedmiotu ubezpieczenia z uwzględnieniem jego roku produkcji, rodzaju, marki, modelu, przebiegu, mocy, typu oraz stopnia amortyzacji na dzień powstania szkody;
- 35) **wiek maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego** - przedział czasu pomiędzy datą pierwszej rejestracji (bez względu na kraj) albo daty produkcji, a datą wystąpienia szkody;
- 36) **wybuch** - gwałtowna zmiana stanu równowagi układu z jednoczesnym wyzwoleniem się gazów, pyłów, cieczy lub pary, wywołanym ich właściwością rozprzestrzeniania się; w odniesieniu do naczyń ciśnieniowych i innych tego rodzaju zbiorników warunkiem uznania zdarzenia za wybuch jest, aby ściany tych naczyń i zbiorników uległy rozdarciu w takich rozmiarach, iż wskutek ujścia gazów, pyłów, pary lub cieczy nastąpiło nagłe wyrównanie ciśnień; za wybuch uważa się również implozję polegającą na uszkodzeniu zbiornika lub aparatu próżniowego ciśnieniem zewnętrznym;
- 37) **wyposażenie dodatkowe** – urządzenia lub elementy montowane do/w przedmiocie ubezpieczenia przez producenta, generalnego importera lub w autoryzowanej stacji obsługi, zgłoszone do umowy ubezpieczenia umożliwiające jego użytkowanie zgodnie z przeznaczeniem;
- 38) **wyposażenie podstawowe** - urządzenia lub elementy standardowo montowane w przedmiocie ubezpieczenia przez producenta lub generalnego importera w sposób trwały, umożliwiające jego użytkowanie zgodnie z przeznaczeniem;
- 39) **zdarzenie ubezpieczeniowe** – nieprzewidywalne i niezależne od woli Ubezpieczonego zdarzenie objęte ochroną ubezpieczeniową TUZ Ubezpieczenia na podstawie niniejszych OWU, które wystąpiło w okresie ubezpieczenia.

PRZEDMIOT UBEZPIECZENIA

§ 3

1. Przedmiotem ubezpieczenia mogą być maszyny rolnicze oraz sprzęt rolniczy wraz z wyposażeniem dodatkowym:

- 1) zgłoszone do umowy ubezpieczenia stanowiące własność lub znajdujące się w posiadaniu Ubezpieczonego na podstawie udokumentowanego tytułu prawnego;
- 2) wyłącznie wskazane na polisie w sposób umożliwiający jego jednoznaczną identyfikację.
2. Ubezpieczeniem mogą być objęte maszyny rolnicze:
 - 1) z napędem własnym:
 - a. kombajny rolnicze;
 - b. ciągniki rolnicze;
 - c. sieczkarnie polowe;
 - d. opryskiwacze;
 - e. ładowarki używane w rolnictwie;
 - 2) bez napędu własnego:
 - a. agregaty uprawowe, kultywatory, glebogryzarki ciągnikowe, deszczownie;
 - b. siewniki, sadzarki, rozrzutniki, roztrzaskacze;
 - c. kosiarki, zgrabiarki, owijarki, snopowiązałki, zgrabiarki, rozdrabniacze polowe;
 - d. prasy, młocarnie;
 - e. środki transportowe jak przyczepy, naczepy rolnicze, wózki beczkowozy, wozy paszowe;
 - f. suszarnie mobilne, sortowniki, ładowarki, ładowacze;
 - g. opryskiwacze, obsypniki, opylacze;
 - h. przetrząsacze, wialnie.
3. Ubezpieczeniem może być objęty sprzęt rolniczy:
 - 1) hedery do zbioru zbóż, wózki do hederu;
 - 2) przystawki do zbioru kukurydzy oraz do samojezdnych sieczkarni polowych;
 - 3) stoły do rzepaku;
 - 4) ładowacze czołowe;
 - 5) chwytak do beł;
 - 6) krokodyl, widło-krokodyl;
 - 7) szufla, szufla-krokodyl.
4. Ubezpieczeniem może zostać objęte wyposażenie dodatkowe, w tym:
 - 1) system GPS;
 - 2) koła bliźniacze;
 - 3) inne zgłoszone i przyjęte do ubezpieczenia, o ile zostało wymienione w umowie ubezpieczenia i uwzględnione w wartości maszyny rolniczej lub sprzętu rolniczego.
5. Ochrona ubezpieczeniowa nie obejmuje maszyn rolniczych/sprzętu rolniczego:
 - 1) których wiek w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia przekracza 20 lat;
 - 2) przerabianych we własnym zakresie lub wykonanych systemem gospodarczym (tzw. samy);
 - 3) złożone poza zakładem producenta, generalnego importera lub poza autoryzowaną stacją obsługi (tzw. składaki);
 - 4) typu „quad”.

MIEJSCE UBEZPIECZENIA

§ 4

1. Przedmiot ubezpieczenia objęty jest ochroną ubezpieczeniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Za zgodą TUZ Ubezpieczenia oraz za opłatą dodatkowej składki zakres terytorialny może zostać rozszerzony o szkody powstałe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności na terenach przygranicznych.
3. Przedmiot ubezpieczenia objęty jest ochroną ubezpieczeniową w miejscu:
 - 1) garażowania wskazanym w umowie ubezpieczenia;
 - 2) wykorzystywania do prac rolnych – podczas pracy, postoju lub składowania;
 - 3) usługowego wykorzystania przedmiotu ubezpieczenia oraz jego przechowywania,oraz podczas przemieszczania pomiędzy miejscem garażowania a miejscem wykonywania pracy przy użyciu przedmiotu ubezpieczenia oraz podczas przemieszczania pomiędzy miejscem garażowania a miejscem jego naprawy.

OKRES UBEZPIECZENIA

§ 5

1. Umowę ubezpieczenia zawiera się na okres jednego roku, chyba że strony umówiły się inaczej. Przez roczny okres ubezpieczenia rozumie się 365 kolejnych dni, a w roku przestępnym 366 dni.
2. Okres ubezpieczenia określa się w umowie ubezpieczenia.

ZAKRES UBEZPIECZENIA**§ 6**

1. Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje zaistniałe w okresie ubezpieczenia zdarzenia ubezpieczeniowe polegające na uszkodzeniu, utracie lub zniszczeniu ubezpieczonych maszyn rolniczych lub sprzętu rolniczego wraz z wyposażeniem dodatkowym, z zachowaniem wyłączeń odpowiedzialności określonych w § 10 niniejszych OWU.
2. TUZ Ubezpieczenia w ramach zakresu podstawowego obejmuje ochroną ubezpieczeniową:
 - 1) szkody w ogumieniu, przy czym:
 - a. jeśli powstały jednocześnie z uszkodzeniem lub zniszczeniem pozostałych elementów maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego, do wysokości poniesionej szkody w ogumieniu;
 - b. jeśli uszkodzeniu lub zniszczeniu uległo tylko ogumienie bez równoczesnego uszkodzenia pozostałych elementów maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego odpowiedzialność ogranicza się do limitu odpowiedzialności w wysokości 15% sumy ubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia jednak nie więcej niż 5 000 zł, z zastrzeżeniem wypłaty odszkodowania wyłącznie za ogumienie, które zostało uszkodzone lub zniszczone;
 - c. odszkodowanie dla zdarzeń ubezpieczeniowych określonych w ppkt b) wypłacane jest wyłącznie za ten element ogumienia, który uległ uszkodzeniu i nie obejmuje ewentualnej konieczności wymiany pozostałych, nieuszkodzonych elementów ogumienia, nawet jeśli taka konieczność wynika z przepisów prawa bądź z przyczyn technicznych;
 - 2) szkody powstałe wskutek awarii, określonej w § 2 pkt 3) niniejszych OWU. Odpowiedzialność ogranicza się do limitu odpowiedzialności w wysokości do 50 000 zł;
 - 3) szkody w płodach rolnych – polegające na zniszczeniu lub uszkodzeniu ich podczas transportu ubezpieczonym przedmiotem ubezpieczenia, pod warunkiem jednoczesnej szkody w ubezpieczonej maszynie rolniczej. Odpowiedzialność ogranicza się do limitu odpowiedzialności w wysokości do 400 zł/tona w zależności od rodzaju transportowanych płodów rolnych, nie więcej niż 5 000 zł;
 - 4) koszty odtworzenia utraconych kluczyków, kart kodowych albo sterowników powstałych w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczenia; ochrona obejmuje również niezbędne koszty wymiany oraz przekodowania zamków lub zabezpieczeń przeciwwkradzieżowych. Odpowiedzialność ogranicza się do limitu odpowiedzialności w wysokości 1 000 zł;
3. Na wniosek Ubezpieczającego oraz za opłatą dodatkowej składki umowa ubezpieczenia może zostać rozszerzona o:
 - 1) usługowe wykorzystanie przedmiotu ubezpieczenia, zdefiniowane w § 2 pkt 31) niniejszych OWU;
 - 2) koszty wynajmu zastępczego przedmiotu ubezpieczenia – dla przedmiotu ubezpieczenia nie starszego niż 15 lat w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, pod następującymi warunkami:
 - a. wystąpienia szkody objętej odpowiedzialnością TUZ Ubezpieczenia na podstawie niniejszych OWU;
 - b. okres unieruchomienia przedmiotu ubezpieczenia jest nie krótszy niż 3 dni;
 - c. braku możliwości prowadzenia prac rolnych, do których przedmiot ubezpieczenia był przeznaczony;
 - d. konieczności wykorzystania zastępczego przedmiotu ubezpieczenia w terminie 30 dni od dnia wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - e. początek okresu wynajmu może rozpocząć się od 4 dnia do max. 30 dnia od daty wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - f. maksymalny okres wynajmu nie może być dłuższy niż 7 dni;
 - g. koszty wynajmu zastępczego przedmiotu ubezpieczenia ustala się na podstawie cen usług obowiązujących na terytorium RP w dniu ustalenia wysokości szkody;
 - h. zwrot poniesionych kosztów wynajmu następuje na podstawie imiennych rachunków lub faktur VAT i dowodów zapłaty i nie dotyczy usługowego wykorzystania przedmiotu ubezpieczenia, pomimo rozszerzenia ochrony ubezpieczeniowej;
 - i. limit odpowiedzialności ograniczony jest do wysokości 10% sumy ubezpieczenia dla danego przedmiotu ubezpieczenia, nie więcej niż 5 000 zł;
 - 3) szkody w szybach (czołowa, boczne i tylna) – ogranicza się do wysokości poniesionej szkody w szybach;
 - 4) zniesienie amortyzacji dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku od 11 do 15 lat, związanych ze zużyciem części przedmiotu ubezpieczenia, w tym materiałów lakierniczych, w przypadku wystąpienia szkody objętej ochroną ubezpieczeniową;
 - 5) gwarantowaną sumę ubezpieczenia dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku nieprzekraczającym 10 lat w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, z tym że gwarantowana suma ubezpieczenia nie będzie uwzględniana przy ustaleniu wartości szkody całkowitej.
4. Ponadto za opłatą dodatkowej składki i na wniosek Ubezpieczającego umowa ubezpieczenia może zostać zawarta:
 - 1) ze zwiększonym limitem odpowiedzialności dla szkód powstałych wskutek awarii, określonej w § 2 pkt 3) niniejszych OWU, gdzie odpowiedzialność ogranicza się do limitu odpowiedzialności w wysokości do 100 000 zł, dla umów zawartych na okres dłuższy niż 6 miesięcy;
 - 2) z rozszerzeniem o Klauzulę ryzyka awarii, wywołanej z innej przyczyny niż określona w § 2 pkt 3) niniejszych OWU, stanowiącej załącznik do OWU;
 - 3) ze zwiększonym limitem odpowiedzialności dla szkód w ogumieniu, określonych w § 6 ust. 2 pkt 1) ppkt b), gdzie odpowiedzialność ogranicza się do limitu odpowiedzialności w wysokości do 10 000 zł.

KOSZTY DODATKOWE**§ 7**

1. W granicach sumy ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia zwraca udokumentowane i uzasadnione okolicznościami zdarzenia ubezpieczeniowego koszty:
 - 1) parkowania uszkodzonego lub zniszczonego przedmiotu ubezpieczenia do czasu dokonania oględzin przez TUZ Ubezpieczenia;
 - 2) holowania lub transportu uszkodzonego, lub zniszczonego przedmiotu ubezpieczenia do najbliższego serwisu naprawczego albo siedziby Ubezpieczonego, albo do miejsca garażowania - decyzję o wyborze miejsca holowania lub transportu podejmuje Ubezpieczony; łączny limit odpowiedzialności na pokrycie kosztów, o których mowa w pkt. 1) - 2) wynosi 15 000 zł;
 - 3) wyniki z zastosowania wszelkich dostępnych Ubezpieczającemu/ Ubezpieczonemu środków w celu zmniejszenia powstałej szkody w przedmiocie ubezpieczenia i zabezpieczenia bezpośrednio zagrożonego przedmiotu ubezpieczenia przed szkodą, jeżeli środki te były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne.
2. TUZ Ubezpieczenia zastrzega sobie prawo weryfikacji przedłożonych dokumentów, w tym rachunków i kosztorysów potwierdzających poniesione koszty, określone w ust. 1 związanych z ustaleniem okoliczności, rozmiaru i wysokości szkody.

UDZIAŁ WŁASNY**§ 8**

1. TUZ Ubezpieczenia wprowadza udział własny w każdej szkodzie w wysokości 1% sumy ubezpieczenia, nie mniej niż 500 zł, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Ponadto TUZ Ubezpieczenia wprowadza udziały własne dla szkód:
 - 1) powstałych wskutek awarii niezależnie od wysokości limitu odpowiedzialności w wysokości 1,5% sumy ubezpieczenia i nie mniej niż 4 000 zł;
 - 2) w szybach w wysokości 5% wartości szkody;
 - 3) powstałych wskutek kradzieży w wysokości 10% sumy ubezpieczenia.
3. W przypadku, gdy do obliczenia wartości odszkodowania ma zastosowanie więcej niż jeden udział własny, oblicza się go metodą iloczynową.
4. Na wniosek Ubezpieczającego i za zgodą TUZ Ubezpieczenia oraz za opłatą dodatkowej składki udział własny, określony w ust. 1 może zostać zniesiony.

MINIMALNE WYMOGI ZABEZPIECZENIA**§ 9**

1. Każdorazowo przedmiot ubezpieczenia musi być zabezpieczony przed kradzieżą w sposób przewidziany w jego konstrukcji.
2. Kluczyki, sterowniki, karty kodowe umożliwiające otwarcie lub uruchomienie przedmiotu ubezpieczenia i dokumenty takie jak dowód rejestracyjny + karta pojazdu (jeśli były wydane) należy zabezpieczyć poza przedmiotem ubezpieczenia, w taki sposób, aby uniemożliwić łatwy dostęp do nich innym osobom niż kierowca, operator przedmiotu ubezpieczenia, w przypadku, jeżeli nikt nie przebywa w przedmiocie ubezpieczenia.
3. Przedmiot ubezpieczenia niewykorzystywany do prac powinien być zabezpieczony w sposób chroniący go przed dostępem osób trzecich i przechowywany w miejscu garażowania, spełniającym poniższe wymagania:
 - 1) drzwi prowadzące do pomieszczeń powinny być w dobrym stanie technicznym oraz tak skonstruowane, osadzone i zamknięte, aby ich wyłamanie lub wyważenie nie było możliwe bez użycia siły i narzędzi; drzwi powinny być zaopatrzone w co najmniej jeden zamek wielozapadkowy lub kłódkę wielozapadkową. Przy drzwiach dwuskrzydłowych (zawieszonych na zawiasach lub rozsuwanych na prowadnicach jedno skrzydło powinno być unieruchomione zasuwaniami od góry i od dołu);
 - 2) klucze do pomieszczenia powinny być przechowywane w sposób chroniący je przed kradzieżą i uniemożliwiający dostęp do nich osobom nieupoważnionym; w przypadku zgubienia kluczy albo ich kradzieży (także zapasowych), Ubezpieczony po otrzymaniu o tym wiadomości, obowiązany jest bezzwłocznie zmienić zamknięcia;
 - 3) za miejsce przechowywania należy zabrać zabezpieczone uważa się również place składowe i podwórza ogrodzone w całości lub w części, będące miejscem garażowania przedmiotu ubezpieczenia będącego maszyną rolniczą/sprzętem rolniczym, gdzie wszystkie bramy zamykane są co najmniej na kłódkę wielozapadkową.
4. Maszyna rolnicza z napędem własnym powinna być wyposażona w przynajmniej jedno zabezpieczenie przeciwkradzieżowe, trwale zamontowane w procesie produkcji maszyny rolniczej lub zamontowane poza procesem produkcji przez podmiot profesjonalnie trudniący się montażem zabezpieczeń przeciwkradzieżowych. Za zabezpieczenie przeciwkradzieżowe uznawane są homologowane, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, urządzenia takie jak: autoalarm, mechaniczna blokada skrzyni biegów, immobiliser, jak również urządzenie z funkcją antynapadową lub antyporwaniową.
5. Maszyna rolnicza bez napędu własnego lub sprzęt rolniczy powinien być przechowywany w pomieszczeniach zabezpieczonych zgodnie z ust. 3 niniejszego paragrafu.

6. TUZ Ubezpieczenia zastrzega sobie prawo do wyrażenia zgody na zawarcie umowy ubezpieczenia na podstawie niniejszych OWU od spełnienia dodatkowych wymogów dotyczących zabezpieczeń przeciwkradzieżowych niż zabezpieczenia, o których mowa w ust. 1-5.
7. W przypadku, gdy do maszyny rolniczej z napędem własnym z uzasadnionych konstrukcyjnie lub technicznie powodów niemożliwe jest zastosowanie minimalnych zabezpieczeń, określonych w ust. 4-6, TUZ Ubezpieczenia na podstawie indywidualnej oceny ryzyka może ustalić inne sposoby zabezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 10

1. TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada za szkody:
 - 1) wyrządzone umyślnie przez Ubezpieczonego/Ubezpieczającego; w razie rażącego niedbalstwa odszkodowanie nie należy się, chyba że zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności,
 - 2) wyrządzone umyślnie oraz wskutek rażącego niedbalstwa przez osoby, z którymi Ubezpieczony/Ubezpieczający pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, użytkowników oraz inne osoby upoważnione do korzystania z przedmiotu ubezpieczenia;
 - 3) spowodowane uszkodzeniami lub defektami istniejącymi w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, o których Ubezpieczający albo jego reprezentanci wiedzieli lub przy zachowaniu należytej staranności mogli się dowiedzieć, niezależnie od faktu, czy TUZ Ubezpieczenia było o nich powiadomione;
 - 4) powstałe w związku z działaniami wojennymi, stanem wyjątkowym, stanem wojennym, zamieszkami społecznymi, strajkami, lokautami, sabotażem, aktami terroru, działaniem energii jądrowej lub skażeniem radioaktywnym;
 - 5) powstałe wskutek skażenia lub zanieczyszczenia środowiska;
 - 6) w przedmiotach ubezpieczenia, które brały udział w blokadach dróg;
 - 7) powstałe w przedmiocie ubezpieczenia zatrzymanym, skonfiskowanym, zajętym lub zarekwirowanym przez odpowiednie władze lub organy państwa;
 - 8) w przedmiocie ubezpieczenia przeznaczonym do utylizacji albo sprzedaży na złom lub w celu uzyskania innych surowców wtórnych;
 - 9) powstałe podczas kierowania przedmiotem ubezpieczenia w stanie po użyciu alkoholu, po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 10) powstałe podczas obsługi przedmiotu ubezpieczenia przez osoby nieposiadające wymaganych prawem uprawnień do kierowania i obsługi przedmiotu ubezpieczenia, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 11) powstałe wskutek użycia przedmiotu ubezpieczenia bez zgody Ubezpieczonego/Użytkownika, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 12) powstałe w niezarejestrowanym przedmiocie ubezpieczenia (jeżeli zgodnie z prawem podlega rejestracji);
 - 13) powstałe w przedmiocie ubezpieczenia nie posiadającym ważnego badania technicznego (jeżeli zgodnie z prawem jest wymagane) w dniu zaistnienia szkody, potwierdzonego wpisem do dowodu rejestracyjnego, chyba że nie miało to wpływ na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 14) podczas użytkowania przedmiotu ubezpieczenia jako narzędzia przestępstwa, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 15) w materiałach eksploatacyjnych, materiałach pędnych lub smarnych, lub związane z koniecznością wymiany, lub uzupełnienia tych materiałów;
 - 16) polegające na naturalnym zużyciu przedmiotu ubezpieczenia (jego części) w wyniku zużycia eksploatacyjnego przedmiotu ubezpieczenia, w tym szkody polegające na utlenianiu, korozji, ścieraniu, odbarwieniu, zawilgoceniu, zapleśnieniu, oksydacji, włączając powolne działanie czynników atmosferycznych;
 - 17) powstałe wskutek pogorszenia stanu technicznego spowodowane długotrwałym postojem;
 - 18) spowodowane wskutek deformacji lub odbarwień elementów przedmiotu ubezpieczenia składających się z tworzyw sztucznych;
 - 19) polegające na uszkodzeniach estetycznych, takich jak zadrapania na powierzchniach malowanych, polerowanych lub emaliowanych, chyba że uszkodzenia są skutkiem zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 20) spowodowane przez insekty lub gryzonie;
 - 21) powstałe podczas wykonywania napraw lub konserwacji przedmiotu ubezpieczenia;
 - 22) wyrządzone przez przewożony ładunek, a także zaistniałe wskutek niewłaściwego załadunku i rozładunku, z zastrzeżeniem, że zakres ochrony obejmuje szkody powstałe podczas transportu, jeśli:
 - a. przedmiot ubezpieczenia jest zawieszony na środku transportu lub jest ciągnięty przez środek transportu, lub
 - b. przedmiot ubezpieczenia jest transportowany w wózkach lub przyczepach, lub naczepach do tego przystosowanych;

- 23) powstałe w następstwie użytkowania przedmiotu ubezpieczenia niezgodnie z jego przeznaczeniem i instrukcją obsługi, chyba że nie miało to wpływu na powstanie i rozmiar szkody;
 - 24) powstałe podczas niestandardowego wykorzystania przedmiotu ubezpieczenia;
 - 25) spowodowane wybuchem w silnikach cieplnych, gdy wybuch jest związany z ich naturalną funkcją;
 - 26) wynikające z wad konstrukcyjnych lub produkcyjnych przedmiotu ubezpieczenia;
 - 27) wynikające z modyfikacji lub wykonania przedmiotu ubezpieczenia;
 - 28) polegające na utracie lub wynikające z użycia niewłaściwego paliwa, płynów lub materiałów eksploatacyjnych;
 - 29) polegające na uszkodzeniu napędu własnego (silnika) w wyniku zassania wody;
 - 30) w przedmiocie ubezpieczenia, którego wiek przekroczył 20 lat;
 - 31) w postaci utraconych zysków oraz poniesionych strat wynikających ze zobowiązań i umów;
 - 32) polegających na utracie wartości handlowej przedmiotu ubezpieczenia wskutek szkody;
 - 33) powstałe w następstwie działalności górniczej w rozumieniu prawa górniczego;
 - 34) objęte gwarancją lub rękojmią;
 - 35) podczas jazd próbnych, prototypowych, testów, rajdów, wyścigów, treningów;
 - 36) powstałe wskutek przestępstwa przywłaszczenia, o którym mowa w art. 284 kodeksu karnego, w szczególności sprzedaży przedmiotu ubezpieczenia, która miała miejsce w trakcie przywłaszczenia;
 - 37) powstałe wskutek kradzieży przedmiotu ubezpieczenia przez osoby bliskie;
 - 38) powstałe wskutek kradzieży przedmiotu ubezpieczenia, w sytuacji, jeśli Ubezpieczony nie przeniósł na żądanie TUZ Ubezpieczenia prawa własności do przedmiotu ubezpieczenia przed wypłatą odszkodowania;
 - 39) powstałe wskutek kradzieży przedmiotu ubezpieczenia, gdy:
 - a. nie był zabezpieczony w sposób przewidziany w jego konstrukcji; z zastrzeżeniem § 9 ust. 7 niniejszych OWU;
 - b. w sytuacji, pozostawienia w przedmiocie ubezpieczenia dokumentów (dowód rejestracyjny, karta pojazdu, jeżeli były wydane), kluczyków, kart kodowych lub sterowników umożliwiających jego otwarcie lub uruchomienie;
 - c. nie zabezpieczono poza przedmiotem ubezpieczenia dokumentów (dowód rejestracyjny, karta pojazdu, jeżeli były wydane), kluczyków, kart kodowych lub sterowników umożliwiających jego otwarcie lub uruchomienie, w taki sposób, aby uniemożliwić łatwy dostęp do nich innym osobom niż kierowca, użytkownik lub operator przedmiotu ubezpieczenia;
 - 40) powstałe wskutek kradzieży, jeżeli nie zachowano minimalnych wymogów zabezpieczenia, określonych w § 9 niniejszych OWU;
 - 41) powstałe podczas obsługi maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego niezgodnie z warunkami bezpieczeństwa i higieny pracy określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze ciągników, maszyn, narzędzi i urządzeń technicznych stosowanych w rolnictwie w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 42) których wartość nie przekracza 200 zł;
 - 43) w związku z usługowym wykorzystaniem przedmiotu ubezpieczenia, chyba że umowa ubezpieczenia została rozszerzona za opłatą dodatkowej składki;
 - 44) polegające na pokryciu kosztów wynajmu zastępczego przedmiotu ubezpieczenia, chyba że umowa ubezpieczenia została rozszerzona za opłatą dodatkowej składki;
 - 45) powstałe w szybach przedmiotu ubezpieczenia, chyba że umowa ubezpieczenia została rozszerzona za opłatą dodatkowej składki;
 - 46) polegające na awarii wywołanej z innej przyczyny niż przyczyna wskazana w § 2 pkt 3) niniejszych OWU, chyba że umowa ubezpieczenia została rozszerzona za opłatą dodatkowej składki (Klauzula ryzyka awarii zgodnie z załącznikiem do OWU).
2. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek wyłączenia odpowiedzialności stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.

SUMA UBEZPIECZENIA**§ 11**

1. Sumę ubezpieczenia ustala Ubezpieczający w porozumieniu z TUZ Ubezpieczenia i wskazana jest w dokumencie ubezpieczenia.
2. Suma ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia, chyba że strony ustaliły niższe limity odpowiedzialności.
3. Suma ubezpieczenia oraz limit odpowiedzialności określony jest na jedno i wszystkie zdarzenia ubezpieczeniowe, zaistniałe w okresie ubezpieczenia.
4. Ubezpieczający może wskazać:
 - 1) oddzielną sumę ubezpieczenia dla każdego przedmiotu ubezpieczenia lub
 - 2) łączną sumę ubezpieczenia dla kilku przedmiotów ubezpieczenia tego samego rodzaju.
5. Suma ubezpieczenia powinna odpowiadać:
 - 1) wartości rynkowej – dla przedmiotów ubezpieczenia starszych niż 1 rok;
 - 2) wartości fakturowej nowej – dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku do 1 roku.
6. Suma ubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia powinna uwzględniać wartość zainstalowanego wyposażenia dodatkowego.

7. TUZ Ubezpieczenia zastrzega, że zawarcie umowy ubezpieczenia może być uzależnione od przedstawienia przez Ubezpieczającego wyceny przedmiotu ubezpieczenia dokonanej przez rzeczoznawcę mającego uprawnienia do tego typu wycen.
8. Suma ubezpieczenia może być ustalona wraz z VAT (wartość brutto) lub bez VAT (wartość netto) bez względu na przysługujące Ubezpieczającemu lub właścicielowi przedmiotu ubezpieczenia prawo do odliczenia VAT. Decyzję w tym zakresie podejmuje Ubezpieczający.
9. Suma ubezpieczenia oraz limity odpowiedzialności nie ulegają pomniejszeniu o wartość wypłaconego odszkodowania - dotyczy wyłącznie szkód częściowych.
10. Jeżeli w okresie ubezpieczenia ustalona wartość przedmiotu ubezpieczenia wzrośnie, w szczególności przez wymianę silnika, komputera pokładowego, podzespołu stanowiącego jego integralną część, Ubezpieczający w porozumieniu z TUZ Ubezpieczenia może podwyższyć sumę ubezpieczenia.
11. Jeżeli po zawarciu umowy ubezpieczenia, wartość przedmiotu ubezpieczenia uległa zmniejszeniu, Ubezpieczający może żądać odpowiedniego zmniejszenia sumy ubezpieczenia. Zmniejszenia sumy ubezpieczenia może także z tej samej przyczyny dokonać jednostronnie TUZ Ubezpieczenia, zawiadamiając o tym jednocześnie Ubezpieczającego.

ZAWARCIE UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 12

1. Umowę ubezpieczenia zawiera się na wniosek Ubezpieczającego.
2. Ubezpieczający zobowiązany jest podać przed zawarciem umowy ubezpieczenia co najmniej następujące dane:
 - 1) okres ubezpieczenia;
 - 2) nazwę (dane osobowe), siedzibę (adres) i REGON Ubezpieczającego, a także takie dane dotyczące osoby trzeciej, o ile umowa ubezpieczenia ma być zawarta na rzecz tej osoby,
 - 3) adres miejsca garażowania;
 - 4) dane dotyczące przedmiotu ubezpieczenia, w szczególności:
 - a. rodzaj, marka, model;
 - b. rok produkcji
 - 5) sumę ubezpieczenia dla przedmiotu ubezpieczenia;
 - 6) wnioskowany zakres ubezpieczenia;
 - 7) informację o liczbie i wartości szkód za ostatnie 3 lata.
3. TUZ Ubezpieczenia może uzależnić zawarcie umowy ubezpieczenia od informacji mających wpływ na ocenę ryzyka, o które zapytało Ubezpieczającego, w szczególności od:
 - 1) udokumentowania informacji podanych przez Ubezpieczającego;
 - 2) oględzin przedmiotu ubezpieczenia.
4. Zawarcie umowy ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia potwierdza dokumentem ubezpieczenia.
5. W przypadku wskazania przez Ubezpieczającego łącznej sumy ubezpieczenia, Ubezpieczający obowiązany jest dołączyć do wniosku o ubezpieczenie wykaz przedmiotów ubezpieczenia danego rodzaju, podając dla każdego z nich informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 3)-7) niniejszego paragrafu.
6. W przypadku podania nieprawdziwych danych mających wpływ na wysokość składki, TUZ Ubezpieczenia zastrzega sobie prawo rekalkulacji składki ubezpieczeniowej.
7. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na odległość. Warunkiem zawarcia umowy na odległość jest zapoznanie się i zaakceptowanie postanowień regulaminu określającego zasady zawierania umowy na odległość, OWU i warunków umowy, a także zapłata składki ubezpieczeniowej w ustalonym terminie.

POCZĄTEK I KONIEC ODPOWIEDZIALNOŚCI TUZ UBEZPIECZENIA

§ 13

1. Jeżeli nie umówiono się inaczej, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia następującego po zawarciu umowy ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia następnego po zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 niniejszego paragrafu.
2. Jeżeli w umowie ubezpieczenia określono termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty przypadający po dniu, w którym rozpoczyna się oznaczony w umowie ubezpieczenia okres ubezpieczenia, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w umowie ubezpieczenia jako początek okresu ubezpieczenia.
3. Jeżeli TUZ Ubezpieczenia ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie, TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres, przez który ponosił odpowiedzialność. W braku wypowiedzenia umowy wygasa ona z końcem okresu, za który przypadała niezapłacona składka.
4. W razie opłacania składki w ratach, niezapłacenie we wskazanym w dokumencie ubezpieczenia terminie kolejnej raty składki powoduje ustanie odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia, o ile po upływie terminu TUZ Ubezpieczenia wezwało Ubezpieczającego

do zapłaty raty składki z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania spowoduje ustanie odpowiedzialności.

5. Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia kończy się z upływem okresu ubezpieczenia, chyba że stosunek ubezpieczeniowy wygaś przed tym terminem.
6. Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia kończy się z chwilą wygaśnięcia umowy ubezpieczenia.
7. Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia kończy się z dniem wyczerpania sumy ubezpieczenia – dotyczy szkody całkowitej.

ODSTĄPIENIE OD UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 14

1. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku, gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą - w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy. Jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia TUZ Ubezpieczenia nie poinformował ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie odstąpienia od umowy, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym Ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłacenia składki za okres, w jakim ubezpieczyciel udzielał ochrony ubezpieczeniowej.
2. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, Ubezpieczający będący konsumentem może odstąpić od umowy ubezpieczenia bez podania przyczyny, składając oświadczenie na piśmie, w terminie 30 dni od dnia poinformowania go o zawarciu umowy lub od dnia potwierdzenia informacji, o którym mowa w art. 39 ust. 3 ustawy o prawach konsumenta, jeżeli jest to termin późniejszy. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenie zostało wysłane.
3. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłacenia składki za okres, w jakim TUZ Ubezpieczenia udzielało ochrony ubezpieczeniowej.

WYPOWIEDZENIE UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 15

1. Ubezpieczający, jak i TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.
2. Jeżeli umowa zawarta jest na czas określony, TUZ Ubezpieczenia może ją wypowiedzieć jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie, a także z ważnego powodu określonego poniżej:
 - 1) udowodnionej próby wyłudzenia lub wyłudzenia odszkodowania przez Ubezpieczającego (a w przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek – Ubezpieczonego).

PRZENIESIENIE PRAW Z UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 16

1. W razie zbycia przedmiotu ubezpieczenia prawa z umowy ubezpieczenia mogą być przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia. Przeniesienie tych praw wymaga zgody TUZ Ubezpieczenia.
2. W razie przeniesienia praw, o których mowa w ust. 1, na nabywcę przedmiotu przechodzą także obowiązki, które ciążyły na zbywcy, chyba że strony za zgodą TUZ Ubezpieczenia umówiły się inaczej. Pomimo tego przejścia obowiązków zbywca odpowiada solidarnie z nabywcą za zapłatę składki przypadającej za czas do chwili przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
3. Jeżeli prawa, o których mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia, stosunek ubezpieczenia wygasa z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
4. Postanowienia ust. 1-3 niniejszego paragrafu nie mają zastosowania do przenoszenia wierzytelności, jakie powstały lub mogą powstać wskutek zajścia przewidzianego w umowie zdarzenia ubezpieczeniowego.

WYGAŚNIĘCIE STOSUNKU UBEZPIECZENIOWEGO

§ 17

1. Umowa ubezpieczenia wygasa:
 - 1) z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
 - 2) z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 14 niniejszych OWU;
 - 3) z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 15 niniejszych OWU;
 - 4) z dniem wypowiedzenia przez TUZ Ubezpieczenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym lub z upływem okresu, za który przypadała niezapłacona składka lub jej pierwsza rata, zgodnie z § 13 ust. 3 niniejszych OWU;
 - 5) z upływem 7 dni, licząc od daty otrzymania przez Ubezpieczającego wezwania do zapłacenia zaległej raty składki, o którym mowa w § 13 ust. 4 niniejszych OWU;

- 6) z chwilą przeniesienia własności przedmiotu ubezpieczenia na nowego właściciela, chyba że:
 - a. prawa z umowy ubezpieczenia zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia za zgodą TUZ Ubezpieczenia, zgodnie z § 16 niniejszych OWU;
 - b. własność przedmiotu ubezpieczenia została przeniesiona przez leasingodawcę na dotychczasowego posiadacza, użytkownika przedmiotu ubezpieczenia (leasingobiorcę), który jest Ubezpieczającym w umowie ubezpieczenia);
 - 7) z dniem określonym w porozumieniu stron, o którym mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu;
 - 8) z chwilą wyczerpania się sumy ubezpieczenia, w przypadku szkody całkowitej.
2. Rozwiązanie umowy ubezpieczenia za porozumieniem stron możliwe jest przed końcem okresu ubezpieczenia:
- 1) jeżeli rozwiązanie tej umowy ma na celu zawarcie z TUZ Ubezpieczenia kolejnych umów ubezpieczenia na ten sam okres ubezpieczenia i na bazie tych samych ogólnych warunków ubezpieczenia (tzw. wyrównanie okresów ubezpieczenia;
 - 2) w sytuacji, kiedy własność przedmiotu ubezpieczenia została przeniesiona przez leasingodawcę na dotychczasowego posiadacza, użytkownika przedmiotu ubezpieczenia (leasingobiorcę), który jest Ubezpieczającym w umowie ubezpieczenia.

SKŁADKA UBEZPIECZENIOWA

§ 18

1. Składkę ubezpieczeniową oblicza się za czas trwania odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia.
2. Wysokość i termin zapłaty składki określa się w umowie ubezpieczenia.
3. Składka może być rozłożona na raty. Wysokość oraz terminy zapłaty pierwszej i kolejnych rat określa się w umowie ubezpieczenia.
4. Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej.
5. Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień zlecenia zapłaty w banku lub w urzędzie pocztowym, pod warunkiem, że na rachunku Ubezpieczającego znajdowały się wystarczające środki finansowe. W odmiennym przypadku za dzień zapłaty uważa się dzień uznania rachunku TUZ Ubezpieczenia.
6. Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wynikającej z umowy ubezpieczenia.
7. Jeżeli toczy się jeszcze proces likwidacji szkody, na Ubezpieczającym nadal ciąży obowiązek zapłaty składki lub jej rat w terminie oznaczonym w umowie ubezpieczenia.
8. W razie ujawnienia okoliczności pociągającej za sobą istotne zwiększenie prawdopodobieństwa powstania szkody, TUZ Ubezpieczenia może odpowiednio zwiększyć składkę, poczynając od chwili, gdy zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W takim przypadku TUZ Ubezpieczenia wezwie Ubezpieczającego do zapłaty podwyższonej składki.
9. Zmniejszenie sumy ubezpieczenia pociąga za sobą odpowiednie zmniejszenie składki poczynawszy od dnia pierwszego tego miesiąca, w którym Ubezpieczający zażądał zmniejszenia sumy ubezpieczenia lub w którym TUZ Ubezpieczenia zawiadomił Ubezpieczającego o jednostronnym zmniejszeniu tej sumy ubezpieczenia.
10. W przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia przed upływem okresu na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, Ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.
11. Zmiana wysokości sumy ubezpieczenia (zmniejszenie lub zwiększenie) lub rozszerzenie zakresu ochrony ubezpieczeniowej następuje na wniosek Ubezpieczającego, a składka ubezpieczeniowa ustalana jest zgodnie z taryfą składek obowiązującą w dniu jej zmiany.
12. Podwyższenie sumy ubezpieczenia lub rozszerzenie zakresu ubezpieczenia w czasie trwania okresu ubezpieczenia następuje od dnia następnego po opłaceniu dodatkowej składki ubezpieczeniowej.
13. Składka dodatkowa płatna jest jednorazowo.
14. Spadek wartości rynkowej przedmiotu ubezpieczenia w czasie trwania okresu ubezpieczenia nie stanowi podstawy do zwrotu składki.
15. Roszczenie o zapłatę składki przysługuje TUZ Ubezpieczenia wyłącznie przeciwko Ubezpieczającemu.

§ 19

Wysokość składki za ubezpieczenie uzależniona jest od:

- 1) okresu ubezpieczenia;
- 2) przedmiotu ubezpieczenia;
- 3) zakresu ochrony ubezpieczeniowej;
- 4) wysokości sumy ubezpieczenia;
- 5) przebiegu ubezpieczeń w poprzednich okresach ubezpieczenia.

§ 20

1. Ubezpieczającemu mogą przysługiwać zniżki składki w szczególności z tytułu:
 - 1) jednorazowej zapłaty składki;
 - 2) bezszkodowego przebiegu ubezpieczeń w poprzednich okresach ubezpieczenia;

- 3) zawarcia umowy ubezpieczenia na warunkach odmiennych od postanowień niniejszych OWU;
- 4) oceny ryzyka ubezpieczeniowego.
2. TUZ Ubezpieczenia może stosować wyższą składkę w szczególności z tytułu:
 - 1) niesienia amortyzacji;
 - 2) rozłożenia zapłaty składki na raty;
 - 3) szkodowego przebiegu ubezpieczeń w poprzednich okresach ubezpieczenia;
 - 4) rozszerzenia zakresu ubezpieczenia;
 - 5) zawarcia umowy ubezpieczenia na warunkach odmiennych od postanowień niniejszych OWU;
 - 6) oceny ryzyka ubezpieczeniowego.

OBOWIĄZKI UBEZPIECZAJĄCEGO

§ 21

1. W przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek Ubezpieczający powinien umożliwić Ubezpieczonemu zapoznanie się z informacjami wynikającymi z umowy ubezpieczenia dotyczącymi przesłanek wypłaty odszkodowania i innych świadczeń oraz ograniczeń i wyłączeń odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia uprawniających do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia.
2. Ubezpieczający zobowiązany jest podać do wiadomości TUZ Ubezpieczenia wszystkie znane sobie okoliczności, o które TUZ Ubezpieczenia zapytywało w formularzu ubezpieczenia albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane.
3. Ubezpieczający w czasie trwania umowy ubezpieczenia obowiązany jest niezwłocznie zgłaszać TUZ Ubezpieczenia wszelkie zmiany okoliczności, które mogą mieć wpływ na zwiększenie prawdopodobieństwa szkody, o które TUZ Ubezpieczenia zapytywało w formularzu ubezpieczenia albo innych pismach przed zawarciem umowy ubezpieczenia.
4. TUZ Ubezpieczenia nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ust. 2-4 niniejszego paragrafu nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ust. 2, 3 lub 4 niniejszego paragrafu doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że zdarzenie przewidziane umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.
5. Ubezpieczający obowiązany jest do:
 - 1) przestrzegania powszechnie obowiązujących przepisów mających na celu zapobieganie powstaniu szkody, w szczególności przepisów prawa budowlanego, o ochronie przeciwpożarowej, a także dotyczących normalizacji, certyfikacji, budowy i eksploatacji urządzeń technicznych oraz wykonywania dozoru technicznego nad tymi urządzeniami, jak również zaleceń producenta w zakresie montażu, warunków eksploatacji i sposobu użytkowania maszyn rolniczych/ sprzętu rolniczego i urządzeń;
 - 2) konserwacji i dbałości o przewody i urządzenia doprowadzające i odprowadzające wodę, parę wodną lub inne ciecze oraz stosowania w terminie odpowiednich środków ochronnych w celu zabezpieczenia przed mrozem przewodów i urządzeń narażonych na jego działanie, o ile należało to do obowiązków Ubezpieczającego;
 - 3) użytkowania przedmiotu ubezpieczenia zgodnie z zasadami określonymi w instrukcji obsługi i zgodnie z jego przeznaczeniem;
 - 4) utrzymania budynków i pomieszczeń, w których garażowane są przedmioty ubezpieczenia w należyłym stanie technicznym;
 - 5) przestrzegania minimalnych wymogów zabezpieczenia mienia, o których mowa w § 9 niniejszych OWU;
 - 6) przestrzegania zaleceń wydanych przez TUZ Ubezpieczenia oraz usunięcia w wyznaczonym terminie szczególnego zagrożenia, do którego usunięcia pisemnie zobowiązało go TUZ Ubezpieczenia (zalecenia); za szczególne zagrożenie uważa się takie, które doprowadziło już do powstania szkody, za którą TUZ Ubezpieczenia już wypłaciło odszkodowanie;
 - 7) przestrzegania zaleceń wydanych przez TUZ Ubezpieczenia oraz usunięcia w wyznaczonym terminie szczególnego zagrożenia, do którego usunięcia pisemnie zobowiązało go TUZ Ubezpieczenia (zalecenia); za szczególne zagrożenie uważa się takie, które spowodowało szkody w terminie wcześniejszym;
 - 8) umożliwienia przedstawicielowi TUZ Ubezpieczenia podjęcia czynności niezbędnych do oceny ryzyka, w tym udzielenia pomocy przy lustracji miejsca ubezpieczenia zarówno przed zawarciem, jak i w trakcie trwania umowy ubezpieczenia oraz po zakończeniu okresu ubezpieczenia, jeżeli czynności te są niezbędne do prawidłowej likwidacji szkody.
6. W razie niedopełnienia przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego z winy umyślnej lub wskutek rażącego niedbalstwa obowiązków, o których mowa w ust. 5 niniejszego paragrafu, a ich niedopełnienie miało wpływ na powstanie szkody lub zwiększenie jej rozmiarów, TUZ Ubezpieczenia wolny jest od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.
7. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ust. 2-3, 5 niniejszego paragrafu stosuje się również do Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU SZKODY**§ 22**

1. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, Ubezpieczający obowiązany jest użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów, w tym niezwłocznego powiadomienia straży pożarnej lub policji jeżeli okoliczności, w jakich doszło do powstania wypadku lub jego rodzaj wymagają obecności lub interwencji tych służb.
2. Jeżeli Ubezpieczający umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie zastosował środków określonych w ust. 1 niniejszego paragrafu, TUZ Ubezpieczenia jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
3. W razie ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ust. 1-2 niniejszego paragrafu stosuje się również do Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

§ 23

1. W razie powstania szkody mogącej powodować odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia, Ubezpieczający obowiązany jest:
 - 1) do powiadomienia TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia powstania szkody lub uzyskania informacji o powstaniu szkody, z podaniem w zgłoszeniu jej przyczyny, przedmiotu, zakresu, szacunkowej wysokości oraz miejsca jej powstania;
 - 2) do niezwłocznego, jednak nie później niż następnego dnia roboczego, powiadomienia o każdej szkodzie administratora zarządzającego obiektem, w którym zlokalizowane jest miejsce garażowania w celu spisania protokołu określającego okoliczności i rozmiar szkody;
 - 3) do niezwłocznego powiadomienia o zmianie stanu faktycznego w miejscu szkody, w tym zachowania uszkodzonego mienia i udostępnienia go przedstawicielowi TUZ Ubezpieczenia w celu przeprowadzenia oględzin, chyba że podjęto niezbędne działania mające na celu zabezpieczenie mienia pozostałego po szkodzie lub zmniejszenie rozmiaru szkody; postanowienie to nie obowiązuje, jeżeli TUZ Ubezpieczenia nie podjęło czynności związanych z likwidacją szkody w ciągu 7 dni roboczych od daty jej zgłoszenia do TUZ Ubezpieczenia;
 - 4) do zezwolenia TUZ Ubezpieczenia na dokonywanie czynności niezbędnych do ustalenia okoliczności powstania szkody i jej rozmiaru oraz udzielenia w tym celu pomocy i wiarygodnych wyjaśnień, a także okazania i przekazania dowodów i dokumentów odpowiednich do stanu rzeczy;
 - 5) do zabezpieczenia możliwości dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę.
2. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązku określonego w ust. 1 pkt 1 niniejszego paragrafu, TUZ Ubezpieczenia może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło TUZ Ubezpieczenia ustalenie okoliczności i skutków szkody.
3. Skutki braku powiadomienia TUZ Ubezpieczenia o szkodzie nie następują, jeżeli TUZ Ubezpieczenia w terminie wyznaczonym do zawiadomienia otrzymał wiadomość o okolicznościach, które należało podać do jego wiadomości.
4. W przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, powiadomienie o wystąpieniu szkody, o którym mowa ust. 1 pkt 1 niniejszego paragrafu, może zgłosić również Ubezpieczony albo jego spadkobiercy. W tym przypadku spadkobierca jest traktowany tak jak uprawniony z umowy ubezpieczenia.
5. W razie niedopełnienia przez Ubezpieczającego z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa któregokolwiek z obowiązków, o których mowa w ust. 1 pkt 2-5 niniejszego paragrafu, a ich niedopełnienie pozostaje w jakimkolwiek związku przyczynowym z powstałą szkodą, TUZ Ubezpieczenia odmawia przyznania odszkodowania w całości lub w części za szkodę powstałą z tego tytułu, o ile niedopełnienie tego obowiązku uniemożliwiło ustalenie okoliczności szkody, jej rozmiaru bądź uniemożliwiło dochodzenie roszczeń regresowych.
6. Ubezpieczający obowiązany jest dostarczyć do TUZ Ubezpieczenia postanowienie o umorzeniu dochodzenia wszczętego w sprawie szkody bądź odpis prawomocnego orzeczenia sądowego w terminie umożliwiającym TUZ Ubezpieczenia zajęcie stanowiska w sprawie ewentualnego dalszego postępowania.
7. Jeżeli zdarzenie w wyniku, którego powstała szkoda, objęta jest zakresem ubezpieczenia również na podstawie umowy zawartej z innym zakładem ubezpieczeń, Ubezpieczający obowiązany jest do natychmiastowego pisemnego poinformowania tego zakładu ubezpieczeń o powstaniu szkody i uzyskania potwierdzenia odebrania tej wiadomości oraz do zawiadomienia TUZ Ubezpieczenia o przekazaniu takiej informacji (dostarczenie kopii pisma).
8. Jeżeli przeciwko Ubezpieczającemu w związku ze szkodą wszczęte zostało postępowanie karne lub cywilne, Ubezpieczający jest zobowiązany niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od uzyskania o tym wiadomości, powiadomić o tym TUZ Ubezpieczenia.
9. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ust. 1-8 niniejszego paragrafu stosuje się również do Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.

OBOWIĄZKI TUZ UBEZPIECZENIA**§ 24**

1. Po otrzymaniu zawiadomienia o wystąpieniu wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, TUZ Ubezpieczenia informuje o tym Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, jeżeli nie są

oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz podejmuje postępowanie dotyczące ustalenia stanu faktycznego Wypadku ubezpieczeniowego, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania, a także informuje osobę występującą z roszczeniem, na piśmie lub w inny sposób, na który osoba ta wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia lub wysokości odszkodowania, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania.

2. TUZ Ubezpieczenia udostępnia Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, osobie występującej z roszczeniem lub uprawnionemu z umowy ubezpieczenia informacje i dokumenty gromadzone w celu ustalenia odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia lub wysokości odszkodowania lub świadczenia. Osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez TUZ Ubezpieczenia udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem przez TUZ Ubezpieczenia.
3. Informacje i dokumenty, o których mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu, TUZ Ubezpieczenia udostępnia, na żądanie, w postaci elektronicznej.
4. Sposób:
 - 1) udostępniania informacji i dokumentów, o których mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu,
 - 2) zapewniania możliwości pisemnego potwierdzania udostępnianych zgodnie z ust. 2 niniejszego paragrafu informacji,
 - 3) zapewniania możliwości sporządzania kserokopii dokumentów i potwierdzania ich zgodności z oryginałem zgodnie z ust. 2 niniejszego paragrafu,nie może wiązać się z nadmiernymi utrudnieniami dla osób, o których mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu.
5. Koszty sporządzenia kserokopii oraz udostępniania informacji i dokumentów w postaci elektronicznej, ponoszone przez osoby, o których mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu nie mogą odbiegać od przyjętych w obrocie zwykłych kosztów wykonywania tego rodzaju usług.
6. TUZ Ubezpieczenia przechowuje informacje i dokumenty, o których mowa w ust. 2 niniejszego paragrafu, do czasu upływu terminu przedawnienia roszczeń z umowy ubezpieczenia.

OGÓLNE ZASADY USTALANIA ROZMIARU SZKODY I WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA

§ 25

1. Wysokość odszkodowania ustala się w granicach sum ubezpieczenia określonych w § 11 niniejszych OWU na podstawie cen z dnia ustalenia odszkodowania, z uwzględnieniem udziału własnego, chyba że został zniesiony.
2. Suma pieniężna wypłacona z tytułu ubezpieczenia nie może być wyższa od poniesionej szkody.
3. Jeżeli suma ubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia odpowiada:
 - 1) wartości brutto - odszkodowanie jest wypłacane z uwzględnieniem podatku VAT;
 - 2) wartości netto – odszkodowanie jest wypłacane bez uwzględnienia podatku VAT.
4. TUZ Ubezpieczenia przygotowuje we własnym zakresie lub zleci przygotowanie kalkulacji kosztów naprawy przedmiotu ubezpieczenia, która będzie uwzględniała zakres i rozmiar uszkodzeń lub zniszczeń powstałych w związku ze szkodą w przedmiocie ubezpieczenia. TUZ Ubezpieczenia ustali również czy szkoda ma charakter szkody częściowej czy całkowitej.
5. Koszty związane z ustaleniem wysokości szkody, każda ze stron umowy ubezpieczenia ponosi we własnym zakresie.
6. Wszelkie faktury, rachunki dotyczące kosztów naprawy podlegają weryfikacji przez TUZ Ubezpieczenia co do zakresu robót i wysokości kosztów.
7. TUZ Ubezpieczenia może żądać od Ubezpieczającego przedstawienia umowy sprzedaży lub innego dokumentu potwierdzającego własność posiadanego mienia.
8. Przy ustalaniu rozmiaru szkody nie uwzględnia się:
 - 1) wartości naukowej, kolekcjonerskiej, zabytkowej lub pamiątkowej ubezpieczonego mienia;
 - 2) kosztów wynikających z braku części zamiennych lub materiałów potrzebnych do przywrócenia stanu istniejącego przed szkodą.

SZKODA CZĘŚCIOWA

§ 26

1. Wysokość szkody dla maszyn rolniczych/sprzętu rolniczego ubezpieczonych w wartości ustalonej w § 11 ust. 5 niniejszych OWU, ustala się na podstawie kosztu naprawy lub ceny nabycia maszyny rolniczej i sprzętu rolniczego tego samego rodzaju, typu i mocy, po uwzględnieniu amortyzacji (chyba że została zniesiona) na dzień powstania szkody, zwiększonego o koszt demontażu / montażu uszkodzonego przedmiotu ubezpieczenia, niezbędnego do dokonania jego naprawy.
2. Wysokość szkody częściowej ustala się wg. następujących zasad:
 - 1) zakres i rozmiar szkody jest ustalany przez TUZ Ubezpieczenia na podstawie przeprowadzonych lub zleconych przez TUZ Ubezpieczenia oględzin uszkodzonego lub zniszczonego przedmiotu ubezpieczenia; w uzasadnionych przypadkach TUZ Ubezpieczenia zastrzega sobie prawo do ponownych oględzin;

- 2) TUZ Ubezpieczenia pokrywa koszty naprawy uszkodzonego lub zniszczonego przedmiotu ubezpieczenia wyłącznie w takim zakresie, w jakim uszkodzenia lub zniszczenia przedmiotu ubezpieczenia pozostają w związku przyczynowo skutkowym z wypadkiem ubezpieczeniowym;
- 3) koszty naprawy przedmiotu ubezpieczenia są ustalane w dniu ustalania wysokości szkody z uwzględnieniem:
 - a. cen usług i oryginalnych części/materiałów (w tym materiałów lakierniczych), z zastrzeżeniem ust. 4;
 - b. średniego poziomu cen usług naprawczych obowiązujących na danym terenie RP;
 - c. maksymalnych cen części/materiałów zamiennych (w tym lakierniczych) przedmiotu ubezpieczenia zalecanych przez producenta lub autoryzowaną stację obsługi.
3. W odniesieniu do przedmiotów ubezpieczenia do 10 roku eksploatacji odszkodowanie będzie wypłacane bez stosowania amortyzacji przedmiotu ubezpieczenia lub jego części, za wyjątkiem szkód w:
 - 1) elementach ciernych układu hamulcowego;
 - 2) akumulatorze;
 - 3) amortyzatorach;
 - 4) sprzęgłach;
 - 5) elementach układu wydechowego;
 - 6) ogumieniu,dla których amortyzację ustala się indywidualnie.
4. Dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku między 11 a 20 rokiem eksploatacji odszkodowanie będzie wypłacane ze stosowaniem amortyzacji przedmiotu ubezpieczenia lub jego części, zgodnie z § 2 pkt 2) niniejszych OWU.
5. Ustalenie wysokości szkody częściowej może być dokonane w wariantcie serwisowym lub kosztorysowym.
6. Rozliczenie szkody częściowej w wariantcie serwisowym polega na wypłacie odszkodowania na podstawie kosztorysu/wyceny/specyfikacji naprawy przedmiotu ubezpieczenia i faktury lub rachunku za naprawę przedmiotu ubezpieczenia, z zastrzeżeniem, że koszty naprawy i sposób naprawy muszą być wcześniej uzgodnione z TUZ Ubezpieczenia.
7. Rozliczenie szkody częściowej w wariantcie kosztorysowym z zachowaniem § 25 oraz § 26 ust. 1-3 niniejszych OWU, polega na wypłacie odszkodowania w oparciu o kalkulację kosztów naprawy przygotowaną przez TUZ Ubezpieczenia lub na jego zlecenie, według:
 - 1) stawki za roboczogodzinę za wykonane prace w wysokości 65 zł netto;
 - 2) kompletu oryginałów rachunków lub faktur dotyczących kosztów robocizny, części zamiennych i użytych materiałów (w tym lakierniczych) – jeżeli całkowite koszty naprawy przekraczają wartość określoną w kosztorysie.

SZKODA CAŁKOWITA

§ 27

1. Szkoda całkowita polega na:
 - 1) uszkodzeniu lub zniszczeniu przedmiotu ubezpieczenia, w takim stopniu, że koszt naprawy przekracza 70% jego wartości;
 - 2) kradzieży przedmiotu ubezpieczenia.
2. Kwalifikacja szkody jako całkowitej następuje poprzez porównanie wartości przedmiotu ubezpieczenia w dniu zaistnienia zdarzenia ubezpieczeniowego do kosztów jego naprawy, z tym, że w przypadku umowy zawartej z gwarantowaną sumą ubezpieczenia nie będzie ona uwzględniana przy kwalifikacji szkody jako szkody całkowitej.
3. Koszty naprawy pojazdu stanowiące podstawę do wyliczenia wartości szkody całkowitej (nie będące podstawą do wypłaty odszkodowania) ustalone są na podstawie wyceny sporządzonej przez TUZ Ubezpieczenia według: zasad określonych w § 26 ust. 2 pkt 3) niniejszych OWU.
4. W przypadku niedoubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia wysokość odszkodowania pomniejsza się w takim stopniu, w jakim przyjęta suma ubezpieczenia pozostaje do wartości przedmiotu ubezpieczenia w dniu zawierania umowy ubezpieczenia.
5. TUZ Ubezpieczenia ustala wysokość odszkodowania na dzień wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego dla:
 - 1) szkody całkowitej, z uwzględnieniem wartości, w której przedmiot ubezpieczenia został przyjęty do umowy ubezpieczenia (wartość rynkowa albo wartość fakturowa nowa) oraz amortyzacji (chyba, że została zniesiona) pomniejszonej o wartość pozostałości maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego (ustalonych w oparciu o ceny lub notowania rynkowe, z zastosowaniem amortyzacji);
 - 2) kradzieży przedmiotu ubezpieczenia, z uwzględnieniem wartości, w której przedmiot ubezpieczenia został przyjęty do umowy ubezpieczenia (wartość rynkowa albo wartość fakturowa nowa) oraz amortyzacji (chyba, że została zniesiona).
6. W przypadku rozszerzenia umowy ubezpieczenia o gwarantowaną sumę ubezpieczenia wysokość odszkodowania ustala się w wysokości sumy ubezpieczenia:
 - 1) w której przedmiot został przyjęty do umowy ubezpieczenia (wartość rynkowa albo wartość fakturowa nowa) oraz amortyzacji (chyba, że została zniesiona) pomniejszonej o wartość pozostałości maszyny rolniczej/sprzętu rolniczego (ustalonych w oparciu o ceny lub notowania rynkowe, z zastosowaniem amortyzacji) - dla szkody całkowitej;
 - 2) określonej w umowie ubezpieczenia – dla szkody powstałej wskutek kradzieży.
7. TUZ Ubezpieczenia na wniosek Ubezpieczonego może udzielić pomocy w zagospodarowaniu pozostałości po szkodzie.

8. W szkodach powstałych wskutek kradzieży TUZ Ubezpieczenia może uzależnić wypłatę odszkodowania od przeniesienia prawa własności przez właściciela skradzionego przedmiotu ubezpieczenia na TUZ Ubezpieczenia.

WYPŁATA ODSZKODOWANIA**§ 28**

1. TUZ Ubezpieczenia wypłaca odszkodowanie na podstawie uznania roszczenia Uprawnionego z umowy ubezpieczenia w wyniku własnych ustaleń dokonanych w postępowaniu dotyczącym określenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń, wysokości odszkodowania; zawartej z Uprawnionym ugody lub prawomocnego orzeczenia sądowego.
2. Jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka u dwóch lub więcej ubezpieczycieli na sumy, które łącznie przewyższają jego wartość ubezpieczeniową, każdy z ubezpieczycieli odpowiada do wysokości szkody w takim stosunku, w jakim przyjęta przez niego suma ubezpieczenia pozostaje do łącznych sum wynikających z podwójnego lub wielokrotnego ubezpieczenia.
3. Odszkodowanie wypłacane jest w ciągu 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o zdarzeniu ubezpieczeniowym.
4. Jeżeli wyjaśnienie okoliczności potrzebnych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczeniowej TUZ Ubezpieczenia lub wysokości odszkodowania w terminie określonym w ust. 3 niniejszego paragrafu okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, jednakże bezsporną część odszkodowania TUZ Ubezpieczenia wypłaca w terminie określonym w ust. 3 niniejszego paragrafu.
5. Jeżeli w terminach określonych w ust. 3-4 niniejszego paragrafu, TUZ Ubezpieczenia nie wypłaci odszkodowania lub świadczenia, zawiadamia na piśmie:
 - 1) osobę zgłaszającą roszczenie oraz
 - 2) Ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenieo przyczynach niemożności zaspokojenia ich roszczeń w całości lub w części, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania lub świadczenia.
6. Jeżeli odszkodowanie lub świadczenie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określona w zgłoszonym roszczeniu, TUZ Ubezpieczenia informuje o tym na piśmie:
 - 1) osobę występującą z roszczeniem oraz
 - 2) Ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie,wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania lub świadczenia. Informacja ta zawiera pouczenie o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej.
7. Jeżeli Ubezpieczający, Ubezpieczony lub Uprawniony z umowy ubezpieczenia nie zgadza się z odmową zaspokojenia roszczeń lub ustaloną wysokością odszkodowania lub świadczenia, może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez TUZ Ubezpieczenia z siedzibą w Warszawie.
8. Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu lub Uprawnionemu z umowy ubezpieczenia przysługuje prawo dochodzenia swoich roszczeń przed właściwym sądem, niezależnie od prawa żądania ponownego rozpatrzenia sprawy przez TUZ Ubezpieczenia. Odzyskanie utraconych przedmiotów po wypłacie odszkodowania zobowiązuje Ubezpieczonego do zwrotu odszkodowania wypłaconego za te przedmioty albo zrzeczenia się praw do nich na rzecz TUZ Ubezpieczenia.

DOKUMENTY NIEZBĘDNE DO WYPŁATY ODSZKODOWANIA**§ 29**

1. TUZ Ubezpieczenia zastrzega sobie prawo weryfikacji przedłożonych przez Ubezpieczającego/Ubezpieczonego rachunków, kosztorysów i innych dokumentów związanych z ustaleniem okoliczności, rozmiaru i wysokości szkody oraz zasięgnięcia opinii specjalistów. Ponadto TUZ Ubezpieczenia ma prawo wglądu do ksiąg i dokumentów Ubezpieczonego związanych z realizacją umowy ubezpieczenia oraz sporządzania z nich kopii. Jednocześnie TUZ Ubezpieczenia zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy informacji, które uzyskało od Ubezpieczającego.
2. TUZ Ubezpieczenia ma prawo wyznaczenia niezależnego eksperta w celu określenia przyczyny, wartości szkody i należnego odszkodowania oraz w celu udzielenia Ubezpieczonemu instrukcji i wskazówek dotyczących postępowania zmierzającego do złagodzenia skutków zdarzenia lub zminimalizowania wartości szkody.
3. Ubezpieczający jest obowiązany dostarczyć TUZ Ubezpieczenia lub wyznaczonemu przez niego ekspertowi wszystkie dokumenty, które TUZ Ubezpieczenia lub wyznaczony ekspert uważa za niezbędne do rozpatrzenia wniosku o wypłatę odszkodowania.
4. W razie zawarcia umowy na cudzy rachunek postanowienia ust. 1-4 niniejszego paragrafu stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.

ROSZCZENIA REGRESOWE

§ 30

1. Z dniem wypłaty odszkodowania roszczenia Ubezpieczającego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na TUZ Ubezpieczenia do wysokości wypłaconego odszkodowania. Jeżeli TUZ Ubezpieczenia pokryło tylko część szkody, Ubezpieczającemu przysługuje co do pozostałej części pierwszeństwo zaspokojenia roszczeń.
2. Nie przechodzą na TUZ Ubezpieczenia roszczenia Ubezpieczającego przeciwko osobom, z którymi Ubezpieczający pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, chyba że sprawca wyrządził szkodę umyślnie.
3. Jeżeli postępowanie przeciwko Ubezpieczającemu zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem sądu stwierdzającym jego winę umyślną za powstanie szkody TUZ Ubezpieczenia przysługuje roszczenie do Ubezpieczającego o zwrot uprzednio wypłaconego odszkodowania.
4. W razie zawarcia umowy na cudzy rachunek postanowienia ust. 1-3 niniejszego paragrafu stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.

REKLAMACJE I SKARGI

§ 31

1. Reklamacja albo skarga może być złożona w każdej jednostce TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta.
2. Reklamacja albo skarga może być złożona w następujących formach:
 - 1) pisemnej:
 - a. osobiście w siedzibie lub w innej jednostce TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta,
 - b. przesyłką pocztową wysłaną na adres siedziby lub innej jednostki TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta,
 - 2) ustnej:
 - a. telefonicznie na numer: (+48) 22 327 60 60,
 - b. osobiście do protokołu podczas wizyty Klienta w siedzibie lub w innej jednostce TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta;
 - 3) pocztą elektroniczną na adres: reklamacje@tuz.pl;
 - 4) korzystając z formularza umieszczonego na stronie internetowej www.tuz.pl;
 - 5) wysłana na adres TUZ Ubezpieczenia do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 z późn. zm.), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
3. W celu sprawnego przeprowadzenia procesu rozpatrywania reklamacji albo skargi, reklamacja albo skarga powinna zawierać w szczególności:
 - 1) imię i nazwisko (nazwa) Klienta,
 - 2) adres zamieszkania (siedziby) Klienta lub adres do korespondencji oraz numer telefonu kontaktowego,
 - 3) numer polisy lub numer szkody lub numer sprawy jeżeli taki został nadany.
4. Na żądanie Klienta TUZ Ubezpieczenia potwierdza fakt otrzymania reklamacji albo skargi w formie pisemnej lub w inny sposób uzgodniony z Klientem.
5. Odpowiedź na reklamację albo skargę, powinna być udzielona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania reklamacji albo skargi. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie odpowiedzi przed jego upływem.
6. W szczególnie skomplikowanych przypadkach, uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji albo skargi i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 5, TUZ Ubezpieczenia powinno przekazać Klientowi, który wystąpił z reklamacją albo skargą, informację, w której:
 - 1) wyjaśni przyczynę opóźnienia,
 - 2) wskaże okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy,
 - 3) określi przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji albo skargi i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
7. Odpowiedź na reklamację albo skargę powinna być udzielona w formie pisemnej (w postaci papierowej) albo wysłana na adres Klienta do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 z późn. zm.), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
8. Odpowiedź na reklamację albo skargę udzielona w formie pisemnej powinna być wysłana przesyłką pocztową lub listem poleconym wysłanym na adres wskazany przez Klienta.
9. Na wyłączny wniosek Klienta odpowiedź na reklamację albo skargę może być dostarczona pocztą elektroniczną lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji.
10. TUZ Ubezpieczenia podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 32

1. Wszelkie zawiadomienia i oświadczenia w związku z umową ubezpieczenia powinny być składane na piśmie, lub w inny uzgodniony przez strony umowy sposób, chyba, że postanowienia umowy ubezpieczenia (w tym OWU) przewidują inaczej.
2. Powództwo o roszczenia wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sądem właściwym dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub Uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
3. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
4. Prawem właściwym dla umowy ubezpieczenia zawartej na podstawie niniejszych OWU jest prawo polskie.
5. Spór między Klientem a TUZ Ubezpieczenia może być zakończony w drodze pozasądowego postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między Klientem a TUZ Ubezpieczenia, prowadzonego przez Rzecznika Finansowego: adres strony internetowej Rzecznika Finansowego: www.rf.gov.pl.
6. Przez Klienta, o którym mowa w ust. 5 niniejszego paragrafu rozumie się osobę fizyczną będącą Ubezpieczającym, Ubezpieczonym, uposażonym lub uprawnionym z umowy ubezpieczenia.
7. Ubezpieczający zobowiązany jest poinformować TUZ Ubezpieczenia o zmianie adresu bądź siedziby w jednej z form wskazanych w ust. 1 niniejszego paragrafu.

§ 33

1. Niniejsze OWU zostały zatwierdzone Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej Nr U/3/2025 z dnia 28 sierpnia 2025 r.
2. Niniejsze OWU mają zastosowanie dla umów ubezpieczenia zawartych od dnia 9 września 2025 r.

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO OWU MASZYN I SPRZĘTU ROLNICZEGO AGROCASCO

Klauzula rozszerzenia ochrony o ryzyko awarii z innych przyczyn niż przedostanie się ciała obcego

1. Zachowując postanowienia OWU maszyn i sprzętu rolniczego AGROCASCO, zatwierdzone Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej nr U/3/2025 z dnia 28 sierpnia 2025 roku, zwane dalej OWU, na podstawie wniosku Ubezpieczającego TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), zwanej dalej TUZ Ubezpieczenia, rozszerza zakres udzielonej ochrony ubezpieczeniowej o ryzyko awarii przedmiotu ubezpieczenia z innych przyczyn, niż zdefiniowane w § 2 pkt 3) OWU.
2. Przez pojęcia zdefiniowane w niniejszej Klauzuli rozumie się:
 - 1) **implozja** – nagłe uszkodzenie zbiornika lub aparatu próżniowego zaistniałe pod wpływem różnicy ciśnień pomiędzy ciśnieniem zewnętrznym zbiornika i rozrzedzonym gazem/próżnią w jego wnętrzu, w wyniku czego jego części zostają wyrzucone na zewnątrz;
 - 2) **wada materiałowa** – materiał, z którego wykonany jest przedmiot ubezpieczenia lub jego część, jest innej jakości albo nie odpowiada standardom ustalonym przez producenta/importera tego przedmiotu, co powoduje, iż nie ma opisanych właściwości;
 - 3) **zwarcie** – nagłe zmniejszenie rezystancji powstałe wskutek połączenia przewodów obwodu lub uszkodzenia izolacji elektrycznej w wyniku jej przebicia, spowodowane przez przepięcie atmosferyczne, przepięcia i pomyłki łączeniowe, długotrwałe przeciążenia ruchowe powodujące przegrzewanie izolacji, jej zawilgocenie, zniszczenie izolatorów, działaniem zwierząt (ptaki, gryzonie), niefachowym obchodzeniem się z instalacją elektryczną przedmiotu ubezpieczenia.
3. Przedmiotem ubezpieczenia są maszyny rolnicze i sprzęt rolniczy, określony w § 3 ust. 1-4, z zachowaniem postanowień ust. 5 pkt 2) - 4) OWU, z zastrzeżeniem ust. 4 – 5 niniejszej Klauzuli.
4. Z ochrony ubezpieczenia wyłączone są:
 - 1) przedmioty ubezpieczone w wieku powyżej 8 lat;
 - 2) części wymienne, tj. formy odlewnicze, wiertła, noże, ostrza i brzeszczoty pił, kamienie,
 - 3) części, które w wyniku użytkowania lub ich naturalnych właściwości ulegają przyspieszonemu zużyciu, tj.: materiały żaroodporne, kruszarki młotkowe, przedmioty zrobione ze szkła, porcelany, ceramika, taśmy, liny, druty, łańcuchy, pasy, siła, węże, okładziny, opaski z tkanin i tworzyw sztucznych, szczotki, opony gumowe, media robocze, takie jak (smary, paliwa, chłodziwa, katalizatory) z wyjątkiem olejów w transformatorach i wyłącznikach, które pełnią funkcję izolacyjną, z tym że TUZ Ubezpieczenia zastrzega, że ponosi odpowiedzialność za przedmioty wskazane w pkt 1) oraz 2), jeżeli uległy one uszkodzeniu wskutek zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego w innych częściach przedmiotu ubezpieczenia.
5. Ponadto za opłatą dodatkowej składki i na wniosek Ubezpieczającego ochroną ubezpieczeniową może zostać objęty przedmiot ubezpieczenia w wieku powyżej 8 lat, z zastrzeżeniem, że w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia jego wiek nie może przekroczyć 11 lat.
6. Zakres ubezpieczenia zostaje rozszerzony o szkody powstałe wskutek:

- 1) błędów w obsłudze, polegających na nieostrożności, zaniedbaniu, niewłaściwym albo nieumiejętnym użytkowaniu;
 - 2) błędów montażowych;
 - 3) wad materiałowych oraz odlewniczych;
 - 4) implozji;
 - 5) rozdarcia na skutek działania sił odśrodkowych;
 - 6) zwarcia;
 - 7) wad projektowych lub produkcyjnych;
 - 8) z innych wyraźnie niewyłączonych przyczyn, określonych w ust. 7 niniejszej Klauzuli powodujących konieczność naprawy lub wymiany przedmiotu ubezpieczenia.
7. Ponadto zakres ochrony ubezpieczeniowej obejmuje szkody powstałe podczas:
- 1) pracy lub postoiu przedmiotu ubezpieczenia;
 - 2) montażu lub demontażu przedmiotu ubezpieczenia;
 - 3) prób lub testów związanych z okresowymi naprawami, przeglądami przedmiotu ubezpieczenia, które miały miejsce już po wprowadzeniu maszyny do eksploatacji, z wyłączeniem modernizacji.
8. Zakres ochrony ubezpieczeniowej nie obejmuje szkód:
- 1) będących następstwem:
 - a. pożaru oraz jego gaszenia;
 - b. wyburzenia albo zawalenia się budynku;
 - c. bezpośredniego uderzenia pioruna;
 - d. powodzi;
 - e. wybuchu chemicznego i fizycznego;
 - f. upadku statku powietrznego bądź innych konstrukcji powietrznych lub wyrzuconych z nich przedmiotów;
 - g. zalania;
 - h. zasypania;
 - i. trzęsienia ziemi;
 - j. kolizji ze zwierzęciem lub innym przedmiotem lub osobą;
 - k. przewrócenia się lub upadku przedmiotu ubezpieczenia;
 - l. osunięcia lub zapadania się ziemi;
 - m. załadunku lub rozładunku przedmiotu ubezpieczenia;
 - n. zamieci;
 - o. huraganu i innych katastrof naturalnych;
 - p. kradzieży;
 - q. dewastacji;
 - r. przywłaszczenia w rozumieniu art. 284 Kodeksu karnego lub zaginięcia;
 - s. awarii spowodowanej przedostaniem się do przedmiotu ubezpieczenia ciała obcego, zdefiniowanej w § 2 pkt 3) OWU;
 - 2) wyrządzonych umyślnie przez Ubezpieczonego/Ubezpieczającego; w razie rażącego niedbalstwa odszkodowanie nie należy się, chyba że zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
 - 3) wyrządzonych umyślnie oraz wskutek rażącego niedbalstwa przez osoby, z którymi Ubezpieczony/Ubezpieczający pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, użytkowników oraz inne osoby upoważnione do korzystania z przedmiotu ubezpieczenia;
 - 4) powstałych podczas kierowania przedmiotem ubezpieczenia w stanie po użyciu alkoholu, po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 5) spowodowanych uszkodzeniami lub defektami istniejącymi w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, o których Ubezpieczający albo jego reprezentanci wiedzieli lub przy zachowaniu należytej staranności mogli się dowiedzieć, niezależnie od faktu, czy TUZ Ubezpieczenia było o nich powiadomione;
 - 6) powstałych podczas obsługi przedmiotu ubezpieczenia przez osoby nie posiadające wymaganych prawem uprawnień do kierowania i obsługi przedmiotu ubezpieczenia, chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
 - 7) powstałych w związku z działaniami wojennymi, stanem wyjątkowym, stanem wojennym, zamieszkami społecznymi, strajkami, lokautami, sabotażem, aktami terroru, działaniem energii jądrowej lub skażeniem radioaktywnym;
 - 8) powstałych wskutek skażenia lub zanieczyszczenia środowiska;
 - 9) powstałych w następstwie działalności górniczej w rozumieniu prawa górniczego;
 - 10) w przedmiocie ubezpieczenia przeznaczonym do utylizacji albo sprzedaży na złom lub w celu uzyskania innych surowców wtórnych;
 - 11) będących wynikiem zamierzonego przeciążenia, doświadczeń lub eksperymentów;

- 12) powstałych w przedmiocie ubezpieczenia nieposiadającym ważnego badania technicznego (jeżeli zgodnie z prawem jest wymagane) w dniu zaistnienia szkody, potwierdzonego wpisem do dowodu rejestracyjnego, chyba że nie miało to wpływ na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 13) powstałych podczas jazd próbnych, prototypowych, rajdów, wyścigów, treningów;
 - 14) polegających na naturalnym zużyciu przedmiotu ubezpieczenia (jego części) w wyniku zużycia eksploatacyjnego przedmiotu ubezpieczenia, w tym szkody polegające na utlenianiu, korozji, ścieraniu, odbarwieniu, zawilgoceniu, zapleśnieniu, oksydacji włączając powolne działanie czynników atmosferycznych;
 - 15) powstałych wskutek pogorszenia stanu technicznego spowodowanego długotrwałym postojem;
 - 16) polegających na uszkodzeniu napędu własnego (silnika) w wyniku zassania wody;
 - 17) objętych gwarancją lub rękojmią albo wyrządzonych przez serwis naprawczy, z zastrzeżeniem, że jeśli wskazane w niniejszym pkt podmioty nie chcą przyjąć swojej odpowiedzialności, TUZ Ubezpieczenia wypłaci odszkodowanie na warunkach niniejszej umowy ubezpieczenia;
 - 18) powstałych podczas niestandardowego wykorzystania przedmiotu ubezpieczenia;
 - 19) polegających na utracie wartości handlowej przedmiotu ubezpieczenia wskutek szkody;
 - 20) w postaci kosztów pośrednich związanych z wystąpieniem zdarzenia ubezpieczeniowego, tj. utrata możliwości użytkowania, utrata zysku, kary umowne, kary administracyjne;
 - 21) powstałych w przedmiotach ubezpieczenia w wieku powyżej 8 lat, z zastrzeżeniem ust. 5 niniejszej Klauzuli;
 - 22) których wartość nie przekracza 200 zł.
9. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek wyłączenia odpowiedzialności stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.
 10. Z zastrzeżeniem ust. 11 niniejszej Klauzuli, limit sumy ubezpieczenia w ramach niniejszej klauzuli, do wyboru przez Ubezpieczającego wynosi:
 - 1) wariant I – 50 000 zł na jedno i wszystkie zdarzenia w okresie ubezpieczenia, nie więcej niż ustalona w umowie ubezpieczenia suma przedmiotu ubezpieczenia;
 - 2) wariant II – 100 000 zł na jedno i wszystkie zdarzenia w okresie ubezpieczenia, nie więcej niż ustalona w umowie ubezpieczenia suma przedmiotu ubezpieczenia.
 11. Po indywidualnej ocenie ryzyka TUZ Ubezpieczenia i za opłatą dodatkowej składki może wyrazić zgodę na zastosowanie limitu odpowiedzialności w innej wysokości, niż określone w ust. 10 niniejszej Klauzuli.
 12. TUZ Ubezpieczenia wprowadza udział własny w wysokości 5% wysokości szkody, nie mniej niż 4 000 zł, chyba że umówiono się inaczej.
 13. W niniejszej Klauzuli nie mają zastosowania postanowienia § 6, § 8 oraz § 10 OWU.
 14. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej Klauzuli mają zastosowanie postanowienia OWU.

Pełne informacje podawane przed zawarciem umowy i informacje dotyczące umowy podane są w innych dokumentach - w dokumencie ubezpieczenia (polisie) oraz Ogólnych warunkach ubezpieczenia maszyn i sprzętu rolniczego AGROCASCO zatwierdzonych Uchwałą Zarządu TUZ Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych) Nr U/3/2025 z dnia 28 sierpnia 2025 r., obowiązujących od dnia 9 września 2025 r., w których znajdują się szczegółowe informacje o zasadach udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

Jakiego rodzaju jest to ubezpieczenie

Jest to ubezpieczenie majątkowe skierowane do osoby fizycznej, osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną.

Grupy ubezpieczenia: grupa 3 działu II ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Co jest przedmiotem ubezpieczenia?

- ✓ **Przedmiotem ubezpieczenia może być następujące mienie:**
 - maszyny rolnicze/sprzęt rolniczy, których wiek nie przekracza 20 lat;
 - ✓ maszyny rolnicze z napędem własnym:
 - kombajny rolnicze; ciągniki rolnicze; sieczkarnie polowe; opryskiwacze; ładowarki używane w rolnictwie;
 - ✓ maszyny rolnicze bez napędu własnego:
 - agregaty uprawowe, kultywatory, glebogryzarki ciągnikowe, deszczownice; siewniki, sadzarki, rozrzutniki, rozrząsacze; kosiarki, zgrabiarki, owijarki; snopowiązałki, zgrabiarki, rozdrabniacze polowe; prasy, młocarnie; środki transportowe jak przyczepy, naczepy rolnicze, wózki beczkowozy, wozy paszowe; suszarnie mobilne, sortowniki, ładowarki, ładowacze; opryskiwacze, obsypniki, opylacze; przetrząsacze, wialnie;
 - ✓ sprzęt rolniczy:
 - hedery do zbioru zbóż, wózki do hederu; przystawki do zbioru kukurydzy oraz do samodzielných sieczkarni polowych; stoły do rzepaku; ładowacze czołowe; chwytak do beł; krokodyl, widło-krokodyl; szufła, szufla-krokodyl;
 - ✓ wyposażenie dodatkowe:
 - system GPS; koła bliźniacze; inne zgłoszone i przyjęte do ubezpieczenia.
- ✓ **Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje** zaistniałe w okresie ubezpieczenia zdarzenia ubezpieczeniowe polegające na uszkodzeniu, utracie lub zniszczeniu ubezpieczonych maszyn rolniczych lub sprzętu rolniczego wraz z wyposażeniem dodatkowym, z zachowaniem włączytelności odpowiedzialności określonych w § 11 OWU.

W ramach zakresu podstawowego TUZ Ubezpieczenia obejmuje ochroną ubezpieczeniową: szkody w ogumieniu, szkody powstałe wskutek awarii, szkody w płodach rolnych, koszty odtworzenia utraconych kluczyków, kart kodowych albo sterowników powstałych w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczenia; ochrona obejmuje również niezbędne koszty wymiany oraz przekodowania zamków lub zabezpieczeń przeciwkradzieżowych.
- ✓ **Umowa ubezpieczenia może zostać rozszerzona o:**
 - usługowe wykorzystanie przedmiotu ubezpieczenia;
 - koszty wynajmu zastępczego przedmiotu ubezpieczenia – dla przedmiotu ubezpieczenia nie starszego niż 15 lat w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia;
 - szkody w szybach (czołowa, boczne i tylna);
 - zniesienie amortyzacji dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku od 11 do 15 lat;
 - gwarantowaną sumę ubezpieczenia dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku nieprzekraczającym 10 lat w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.
- ✓ **Za opłatą dodatkowej składki i na wniosek Ubezpieczającego umowa ubezpieczenia może zostać zawarta:**
 - ze zwiększonym limitem odpowiedzialności dla szkód powstałych wskutek awarii;
 - z rozszerzeniem o Klauzulę ryzyka awarii, wywołanej z innej przyczyny niż określona w § 2 pkt 3) OWU;
 - ze zwiększonym limitem odpowiedzialności dla szkód w ogumieniu, określonych w § 6 ust. 2 pkt 1) ppkt. b) OWU.
- ✓ **Suma Ubezpieczenia**

Suma ubezpieczenia powinna odpowiadać:

 - wartości rynkowej – dla przedmiotów ubezpieczenia starszych niż 1 rok;
 - wartości fakturowej nowej – dla przedmiotów ubezpieczenia w wieku do 1 roku.

Suma ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności TUZ Ubezpieczenia, chyba że strony ustaliły niższe limity odpowiedzialności. Suma ubezpieczenia oraz limit odpowiedzialności określony jest na jedno i wszystkie zdarzenia ubezpieczeniowe, zaistniałe w okresie ubezpieczenia. Ubezpieczający może wskazać:

 - oddzielną sumę ubezpieczenia dla każdego przedmiotu ubezpieczenia, lub
 - łączną sumę ubezpieczenia dla kilku przedmiotów ubezpieczenia tego samego rodzaju.

Limity odpowiedzialności:

 - szkody w ogumieniu: 15% sumy ubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia jednak nie więcej niż 5 000 zł;
 - szkody powstałe wskutek awarii: do 50 000 zł;
 - szkody w płodach rolnych: do 400 zł/tona w zależności od rodzaju transportowanych płodów rolnych: nie więcej niż 5 000 zł;
 - koszty odtworzenia utraconych kluczyków, kart kodowych albo sterowników: do wysokości 10% sumy ubezpieczenia dla danego przedmiotu ubezpieczenia, nie więcej niż 5 000 zł;
 - szkody w szybach (czołowa, boczne i tylna): do wysokości poniesionej szkody.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie?

- ✗ Ochrona ubezpieczeniowa nie obejmuje maszyn rolniczych/sprzętu rolniczego:
 - których wiek w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia przekracza 20 lat;
 - przerabianych we własnym zakresie lub wykonanych systemem gospodarczym (tzw. samy);
 - złożone poza zakładem producenta, generalnego importera lub poza autoryzowaną stacją obsługi (tzw. składki);
 - typu „quad”.
- ✗ W umowie ubezpieczenia zastosowanie ma udział własny w każdej szkodzie w wysokości 1% sumy ubezpieczenia, nie mniej niż 500 zł.
- ✗ Ponadto wprowadzono udziały własne dla szkód:
 - powstałych wskutek awarii niezależnie od wysokości limitu odpowiedzialności w wysokości 1,5% sumy ubezpieczenia i nie mniej niż 4 000 zł;
 - w szybach w wysokości 5% wartości szkody;
 - powstałych wskutek kradzieży w wysokości 10% sumy ubezpieczenia.

Jakie są ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej?

- ! TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada za szkody:
- ! powstałe wskutek winy umyślnej Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub osób pozostających z Ubezpieczającym lub Ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym;
- ! powstałe wskutek rażącego niedbalstwa Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, lub Użytkownika przedmiotu ubezpieczenia, chyba że: zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności, albo za zapłatą dodatkowej składki umowa ubezpieczenia została rozszerzona o szkody powstałe wskutek rażącego niedbalstwa Użytkownika przedmiotu ubezpieczenia na podstawie Klauzuli nr 2 do OWU;
- ! powstałe podczas kierowania lub obsługi przedmiotu ubezpieczenia przez osobę w stanie po użyciu alkoholu, w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środków odurzających, lub substancji psychotropowych, albo środków zastępczych w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, chyba że nie miało to wpływu na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- ! powstałe podczas obsługi przedmiotu ubezpieczenia przez osoby nieposiadające wymaganych prawem uprawnień do kierowania lub obsługi przedmiotu ubezpieczenia, chyba że nie miało to wpływu na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- ! powstałe w przedmiocie ubezpieczenia nieposiadającym ważnego badania technicznego (jeżeli zgodnie z prawem jest wymagane) w dniu zaistnienia szkody, potwierdzonego wpisem do dowodu rejestracyjnego, chyba że nie miało to wpływ na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- ! spowodowane przez insekty lub gryzonie;
- ! wyrządzone przez przewoźników ładunek, a także zaistniałe wskutek niewłaściwego załadunku i rozładunku, z zastrzeżeniem, że zakres ochrony obejmuje szkody powstałe podczas transportu, jeśli przedmiot ubezpieczenia jest zawieszony na środku transportu lub jest ciągnięty przez środek transportu, lub przedmiot ubezpieczenia jest transportowany w wózkach lub przyczepach, lub naczepach do tego przystosowanych;
- ! powstałe podczas użytkowania przedmiotu ubezpieczenia niezgodnie z jego przeznaczeniem i instrukcją obsługi, chyba że nie miało to wpływu na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- ! powstałe podczas niestandardowego wykorzystania przedmiotu ubezpieczenia, chyba że nie miało to wpływu na zajście wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową;
- ! wynikające z wad konstrukcyjnych lub produkcyjnych przedmiotu ubezpieczenia;
- ! wynikające z modyfikacji lub wykonania przedmiotu ubezpieczenia;
- ! polegające na utracie lub wynikające z użycia niewłaściwego paliwa, płynów lub materiałów eksploatacyjnych;
- ! polegające na uszkodzeniu napędu własnego (silnika) w wyniku zassania wody;
- ! w przedmiocie ubezpieczenia, którego wiek przekroczył 20 lat;
- ! których wartość nie przekracza 500 zł.
- ! Jeżeli zakres ubezpieczenia nie został rozszerzony o Klauzulę dodatkową, wskazane w Załączniku nr 1, TUZ Ubezpieczenia nie ponosi odpowiedzialności z tego tytułu.

Gdzie obowiązuje ubezpieczenie?

Przedmiot ubezpieczenia objęty jest ochroną ubezpieczeniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Za zgodą TUZ Ubezpieczenia oraz za opłatą dodatkowej składki zakres terytorialny może zostać rozszerzony o szkody powstałe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności na terenach przygranicznych.

Przedmiot ubezpieczenia objęty jest ochroną ubezpieczeniową w miejscu:

- garażowania wskazanym w umowie ubezpieczenia;
- wykorzystywania do prac rolnych – podczas pracy, postoju lub składowania;
- usługowego wykorzystania przedmiotu ubezpieczenia oraz jego przechowywania;

oraz podczas przemieszczania pomiędzy miejscem garażowania, a miejscem wykonywania pracy przy użyciu przedmiotu ubezpieczenia.

Co należy do obowiązków ubezpieczonego?

Obowiązki na początku umowy

- opłacenie składki lub raty składki ubezpieczeniowej, jeżeli w umowie ubezpieczenia wskazano późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, niż początek ochrony ubezpieczeniowej;
- podanie do wiadomości TUZ Ubezpieczenia wszystkie znane sobie okoliczności, o które TUZ Ubezpieczenia zapytywało przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane.

Obowiązki w czasie trwania umowy

- zgłaszanie zmian okoliczności, o których Ubezpieczający informował TUZ Ubezpieczenia przed zawarciem umowy ubezpieczenia, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości;
- zapobieganie powstaniu szkody, w szczególności przestrzeganie przepisów prawa budowlanego, o ochronie przeciwpożarowej, a także dotyczących normalizacji, certyfikacji, budowy i eksploatacji urządzeń technicznych oraz wykonywania dozoru technicznego nad tymi urządzeniami, jak również zaleceń producenta w zakresie montażu, warunków eksploatacji i sposobu użytkowania maszyn rolniczych/sprzętu rolniczego i urządzeń;
- konserwacji i dbałości o przewody i urządzenia doprowadzające i odprowadzające wodę, parę wodną lub inne ciecze oraz stosowania w terminie odpowiednich środków ochronnych w celu zabezpieczenia przed mrozem przewodów i urządzeń narażonych na jego działanie, o ile należało to do obowiązków Ubezpieczającego;
- użytkowania przedmiotu ubezpieczenia zgodnie z zasadami określonymi w instrukcji obsługi i zgodnie z jego przeznaczeniem;
- utrzymania budynków i pomieszczeń, w których garażowane są przedmioty ubezpieczenia w należytym stanie technicznym;
- przestrzegania minimalnych wymogów zabezpieczenia mienia, o których mowa w § 10 OWU;
- przestrzegania zaleceń wydanych przez TUZ Ubezpieczenia oraz usunięcia w wyznaczonym terminie szczególnego zagrożenia, do którego usunięcia pisemnie zobowiązało go TUZ Ubezpieczenia (zalecenia); za szczególne zagrożenie uważa się takie, które doprowadziło już do powstania szkody, za którą TUZ Ubezpieczenia już wypłaciło odszkodowanie;
- przestrzegania zaleceń wydanych przez TUZ Ubezpieczenia oraz usunięcia w wyznaczonym terminie szczególnego zagrożenia, do którego usunięcia pisemnie zobowiązało go TUZ Ubezpieczenia (zalecenia); za szczególne zagrożenie uważa się takie, które spowodowało szkody w terminie wcześniejszym;
- umożliwienia przedstawicielowi TUZ Ubezpieczenia podjęcia czynności niezbędnych do oceny ryzyka, w tym udzielenia pomocy przy lustracji miejsca ubezpieczenia zarówno przed zawarciem, jak i w trakcie trwania umowy ubezpieczenia oraz po zakończeniu okresu ubezpieczenia, jeżeli czynności te są niezbędne do prawidłowej likwidacji szkody.

Obowiązki w przypadku zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem

- użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzi lub zmniejszenia jej rozmiarów, w tym niezwłocznego powiadomienia straży pożarnej lub policji jeżeli okoliczności, w jakich doszło do powstania wypadku lub jego rodzaj wymagają obecności lub interwencji tych służb;
- powiadomić TUZ Ubezpieczenia niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia powstania szkody lub uzyskania informacji o powstaniu szkody, z podaniem w zgłoszeniu jej przyczyny, przedmiotu, zakresu, szacunkowej wysokości oraz miejsca jej powstania;
- niezwłocznie, jednak nie później niż następnego dnia roboczego, powiadomić o każdej szkodzi administratora zarządzającego obiektem, w którym zlokalizowane jest miejsce garażowania w celu spisania protokołu określającego okoliczności i rozmiar szkody;
- nie zmieniać stanu faktycznego w miejscu szkody, w tym zachować uszkodzone mienie i udostępnić je przedstawicielowi TUZ Ubezpieczenia w celu przeprowadzenia oględzin, chyba że podjęto niezbędne działania mające na celu zabezpieczenie mienia pozostałego po szkodzi lub zmniejszenie rozmiaru szkody; postanowienie to nie obowiązuje, jeżeli TUZ Ubezpieczenia nie podjęło czynności związanych z likwidacją szkody w ciągu 7 dni roboczych od daty jej zgłoszenia do TUZ Ubezpieczenia;
- zezwolić TUZ Ubezpieczenia na dokonywanie czynności niezbędnych do ustalenia okoliczności powstania szkody i jej rozmiaru oraz udzielić w tym celu pomocy i wiarygodnych wyjaśnień, a także okazać i przekazać dowody i dokumenty odpowiednie do stanu rzeczy;
- zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodzi;
- dostarczyć do TUZ Ubezpieczenia postanowienie o umorzeniu dochodzenia wszczętego w sprawie szkody bądź odpis prawomocnego orzeczenia sądowego w terminie umożliwiający TUZ Ubezpieczenia zajęcie stanowiska w sprawie ewentualnego dalszego postępowania. Jeżeli zdarzenie w wyniku, którego powstała szkodzi, objęta jest zakresem ubezpieczenia również na podstawie umowy zawartej z innym zakładem ubezpieczeń, Ubezpieczający obowiązany jest do natychmiastowego pisemnego poinformowania tego zakładu ubezpieczeń o powstaniu szkody i uzyskania potwierdzenia odebrania tej wiadomości oraz do zawiadomienia TUZ Ubezpieczenia o przekazaniu takiej informacji (dostarczenie kopii pisma). Jeżeli przeciwko Ubezpieczającemu w związku ze szkodzi wszczęte zostało postępowanie karne lub cywilne, Ubezpieczający jest zobowiązany niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od uzyskania o tym wiadomości, powiadomić o tym TUZ Ubezpieczenia.

Jak i kiedy należy opłacać składki?

Tryb płatności składki

Wysokość i termin zapłaty składki określa się w umowie ubezpieczenia. Składka może być rozłożona na raty. Wysokość oraz terminy zapłaty pierwszej i kolejnych rat określa się w umowie ubezpieczenia. Składka dodatkowa płatna jest jednorazowo.

Terminy płatności:

Zapłaty składki lub jej pierwszej raty Ubezpieczający dokonuje w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia chyba, że umówiono się inaczej.

Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za dzień zapłaty uważa się dzień zlecenia zapłaty w banku lub w urzędzie pocztowym, pod warunkiem że na rachunku Ubezpieczającego znajdowały się wystarczające środki finansowe. W odmiennym przypadku za dzień zapłaty uważa się dzień uznania rachunku TUZ Ubezpieczenia.

Za zapłatę składki lub raty składki nie uważa się zapłaty kwoty niższej od wynikającej z umowy ubezpieczenia.

Kiedy rozpoczyna się i kończy ochrona ubezpieczeniowa?

Początek i koniec okresu ubezpieczenia określa się w dokumencie ubezpieczenia (polisie).

Jeżeli w umowie ubezpieczenia określono termin zapłaty składki lub jej pierwszej raty przypadający po dniu, w którym rozpoczyna się oznaczony w umowie ubezpieczenia okres ubezpieczenia, odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia rozpoczyna się od dnia oznaczonego w umowie ubezpieczenia jako początek okresu ubezpieczenia.

Jeżeli TUZ Ubezpieczenia ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zaplaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie, TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres, przez który ponosił odpowiedzialność. w braku wypowiedzenia umowy wygasa ona z końcem okresu, za który przypadała niezapłacona składka.

Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia kończy się:

- z upływem okresu ubezpieczenia, chyba że stosunek ubezpieczeniowy wygaś przed tym terminem;
- z chwilą wygaśnięcia umowy ubezpieczenia;
- z dniem wyczerpania sumy ubezpieczenia – dotyczy szkody całkowitej.

Umowa ubezpieczenia wygasa:

- z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
- z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 15 OWU;
- z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 16 OWU;
- z dniem wypowiedzenia przez TUZ Ubezpieczenia umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym lub z upływem okresu, za który przypadała niezapłacona składka lub jej pierwsza rata, zgodnie z § 14 ust. 3 OWU;
- z upływem 7 dni, licząc od daty otrzymania przez Ubezpieczającego wezwania do zaplacenienia zaległej raty składki, o którym mowa w § 14 ust. 4 OWU;
- z chwilą przeniesienia własności przedmiotu ubezpieczenia na nowego właściciela;
- z dniem określonym w porozumieniu stron;
- z chwilą wyczerpania się sumy ubezpieczenia, w przypadku szkody całkowitej.

Jak rozwiązać umowę?

Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarto na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpić od umowy ubezpieczenia, w terminie 30 dni, a w przypadku gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia.

Ubezpieczający, jak i TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.

Za porozumieniem stron możliwe jest rozwiązanie umowy ubezpieczenia przed końcem okresu ubezpieczenia, jeżeli rozwiązanie tej umowy ma na celu zawarcie z TUZ Ubezpieczenia kolejnych umów ubezpieczenia na ten sam okres ubezpieczenia i na bazie tych samych OWU (tzw. wyrównanie okresów ubezpieczenia).

**SZCZEGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZENIA
UZUPEŁNIAJĄCEGO BUDYNKÓW WCHODZĄCYCH
W SKŁAD GOSPODARSTWA ROLNEGO**

Informacja o postanowieniach ogólnych warunków ubezpieczenia, zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub wartości wykupu ubezpieczenia	§ 2, § 3, § 7
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	§ 1 ust. 4, § 2, § 4, § 7

SPIS TREŚCI

POSTANOWIENIA OGÓLNE.....	3
DEFINICJE OGÓLNE.....	3
PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA	4
WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI	4
ODSTĄPIENIE OD UMOWY UBEZPIECZENIA	5
WYPOWIEDZENIE UMOWY UBEZPIECZENIA	5
WYGAŚNIĘCIE STOSUNKU UBEZPIECZENIA	5
REKLAMACJE I SKARGI.....	5
ZAWIADOMIENIA I OŚWIADCZENIA, SPRAWY SPORNE.....	6
POSTANOWIENIA KOŃCOWE	7

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

- Niniejsze szczególne warunki ubezpieczenia uzupełniającego budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, zwane dalej „SWU”, mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych przez TUZ Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną (poprzednio: TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych), z siedzibą w Warszawie, ul. Domaniewska 41, 02 – 672 Warszawa, wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000171062, zwaną dalej „TUZ Ubezpieczenia ” z osobami fizycznymi będącymi rolnikami, zwanymi dalej „Ubezpieczającymi”, posiadającymi budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego.
- SWU dotyczą ubezpieczenia uzupełniającego do obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego zawartego na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, które może być oferowane wyłącznie Ubezpieczającym, którzy jednocześnie zawierają w TUZ Ubezpieczenia wymienione powyżej ubezpieczenie obowiązkowe.
- Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na cudzy rachunek, w takim przypadku postanowienia SWU stosuje się odpowiednio do Ubezpieczonego.
- Nie są objęte ubezpieczeniem w gospodarstwach rolnych:
 - budynki, których stan techniczny osiągnął 100% normy zużycia;
 - budynki przeznaczone do rozbiórki na podstawie ostatecznych decyzji właściwych organów;
 - namoty i tunele foliowe.
- W sprawach nieuregulowanych w SWU do umowy ubezpieczenia mają zastosowanie właściwe przepisy prawa polskiego, a w szczególności: ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, w tym Rozdziału 4 „Ubezpieczenie budynków rolniczych”, za wyjątkiem przepisów: art. 60, art. 62, art. 63 ust. 2-5, art. 64, art. 65, art. 67, art. 73 i art. 75.

DEFINICJE OGÓLNE

§ 2

Użyte w SWU pojęcia oznaczają:

- akt terroryzmu** – nielegalne działanie lub akcja organizowana z pobudek ideologicznych, religijnych, politycznych lub społecznych, indywidualna lub grupowa, prowadzona przez osoby działające samodzielnie lub na rzecz, bądź z ramienia jakiegokolwiek organizacji lub rządu, skierowana przeciwko osobom, obiektom lub społeczeństwu mająca na celu wywarcie wpływu na rząd, wprowadzenie chaosu, zastraszenie ludności lub dezorganizację życia publicznego przy użyciu przemocy bądź groźby użycia przemocy,
- budynek wchodzący w skład gospodarstwa rolnego** – obiekt budowlany o powierzchni powyżej 20 m² określony w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, będący w posiadaniu rolnika,
- dym i sadza** – produkty niepełnego spalania ciał stałych, cieczy lub gazu, które nieprzewidzianie i nagle wydobyły się ze znajdujących się w miejscu ubezpieczenia urządzeń paleniskowych lub grzewczych (eksploatowanych zgodnie z przeznaczeniem i przepisami technicznymi, przy sprawnym funkcjonowaniu urządzeń wentylacyjnych i oddymiających) lub wydobyły się poza miejscem ubezpieczenia w wyniku pożaru,
- gospodarstwo rolne** – obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczający łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem

- rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- 5) **huk ponaddźwiękowy** - bezpośrednia fala uderzeniowa wywołana przez samoloty odrzutowe podczas przekraczania bariery dźwięku,
 - 6) **Klient** (definicja ma zastosowanie wyłącznie w zakresie składania skarg i reklamacji - § 8 niniejszych SWU):
 - a. osoba prawna,
 - b. spółka nieposiadająca osobowości prawnej,
 - c. osoba fizyczna będąca, ubezpieczonym, uposażonym lub uprawnionym z umowy ubezpieczenia;
 - 7) **uderzenie pojazdu lądowego** – bezpośrednie uderzenie pojazdu mechanicznego w ubezpieczone mienie; definicja nie obejmuje pojazdu kierowanego lub eksploatowanego przez Ubezpieczonego lub osobę, z którą Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym,
 - 8) **upadek drzewa lub masztu** – nie będące następstwem działalności ludzkiej przewrócenie się na przedmiot ubezpieczenia rosnących drzew lub postawionych masztów, słupów energetycznych i telegraficznych, latarni oświetleniowych oraz innych konstrukcji masztowych ustawionych zgodnie z obowiązującymi przepisami dla tego typu budowli,
 - 9) **trzęsienie ziemi** - naturalny, krótki i gwałtowny wstrząs (lub ich serie) gruntu, powstały pod powierzchnią ziemi i rozchodzący się w postaci fal sejsmicznych od ośrodka (epicentrum), znajdującego się na powierzchni, gdzie drgania są najsilniejsze; przy określaniu siły trzęsienia ziemi używa się skali magnitud (skala Richtera),
 - 10) **rolnik** – osoba fizyczna, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne;
 - 11) **zalanie** – nagły, niezamierzony i niekontrolowany wyciek wody, pary lub cieczy:
 - a. na skutek awarii lub uszkodzenia rur dopływowych (instalacji wodociągowej) i połączeń giętkich wraz z armaturą,
 - b. na skutek awarii lub uszkodzenia rur odpływowych (instalacji kanalizacyjnej) znajdujących się wewnątrz domu jednorodzinnego lub mieszkania,
 - c. na skutek wydostania się wody z urządzeń domowych, takich jak pralki, wirówki, zmywarki na skutek ich awarii,
 - d. z wodnego/parowego/olejowego układu grzewczego lub klimatyzacji, pomp wodnych, słonecznego układu ogrzewania wody,
 - e. z instalacji tryskaczowej lub gaśniczej,
 - f. na skutek cofnięcia się wody lub ścieków z instalacji kanalizacyjnej, znajdującej się wewnątrz mieszkania, domu jednorodzinnego lub budynku gospodarczego,
 - g. na skutek nieumyślnego zostawienia otwartych kranów lub innych zaworów w urządzeniach sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i grzewczej,
 - h. z akwarium lub łózka wodnego, spowodowany samoistnym ich uszkodzeniem, tj. niezależnym od działań Ubezpieczonego, osób trzecich lub zwierząt domowych,
 - i. na skutek zalania wodą lub innym płynem spowodowane przez osoby trzecie.

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 3

1. Przedmiotem ubezpieczenia mogą być budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego będące w posiadaniu rolnika.
2. Przedmiot ubezpieczenia objęty jest ochroną ubezpieczeniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w miejscu ubezpieczenia określonym w umowie ubezpieczenia.
3. TUZ Ubezpieczenia ponosi odpowiedzialność za szkody w przedmiocie ubezpieczenia będące bezpośrednim następstwem działania w miejscu ubezpieczenia następujących zdarzeń losowych:
 - 1) dymu i sadzy,
 - 2) huku ponaddźwiękowego,
 - 3) trzęsienia ziemi,
 - 4) upadku drzewa lub masztu,
 - 5) uderzenia pojazdu lądowego,
 - 6) zalania.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 4

TUZ Ubezpieczenia nie odpowiada za zaistniałe w budynkach wchodzących w skład gospodarstwa rolnego szkody:

- 1) wyrządzone umyślnie przez Ubezpieczającego lub przez osobę, za którą Ubezpieczający ponosi odpowiedzialność lub która pozostaje z Ubezpieczającym we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 2) wyrządzone wskutek rażącego niedbalstwa przez osoby, o których mowa w pkt 1, chyba że zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności,
- 3) górnicze w rozumieniu przepisów prawa geologicznego i górniczego,
- 4) w trakcie budowy lub przebudowy oraz w znajdującym się w nich mieniu,

- 5) działań wojennych, stanu wojennego, stanu wyjątkowego, zamieszek, rozruchów, niepokojów społecznych, strajków i lokautów oraz aktów terroryzmu i sabotażu, a także nacjonalizacji lub przetrzymywania mienia przez władzę uprawnioną lub uzurpowaną,
- 6) stanu nietrzeźwości lub odurzenia: szkody będące następstwem pozostawiania Ubezpieczonego albo osób, z którymi Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem narkotyków albo innych środków odurzających,
- 7) zawilgocenia spowodowanego niewłaściwą wentylacją pomieszczeń lub nieszczelnością instalacji wodnej, centralnego ogrzewania, kanalizacyjnej, klimatyzacji, okien, dachu lub urządzeń odprowadzających wodę z dachu, ścian, tarasów i balkonów, jeżeli konserwacja tych instalacji, urządzeń lub elementów budynku należała do obowiązków Ubezpieczonego lub jeżeli wiedząc o istniejących zaniedbaniach w tym zakresie nie występował pisemnie do właściciela lub administratora budynku z żądaniem ich usunięcia,
- 8) spiętrzenia wody spowodowanego niedostateczną drożnością kanalizacji zbudowanej niezgodnie z normami budowlanymi lub zaniedbaniem Ubezpieczonego,
- 9) pęknięcia elementów instalacji wodnych spowodowanych ich przemarzeniem,
- 10) przesiąkania wody gruntowej,
- 11) zagrzybienia, pocenia się rur i innych elementów instalacji wodnych,
- 12) systematycznego działania hałasu, wibracji, ciepła, wody,
- 13) stopniowego lub długotrwałego oddziaływania temperatury, gazów, oparów lub wilgoci, ścieków,
- 14) upadku drzewa na obiekt ubezpieczenia wskutek błędów pielęgnacyjnych bądź starości drzewa, jeżeli obowiązek pielęgnacji lub usunięcia spoczywa na Ubezpieczonym,
- 15) upadku masztu na przedmiot ubezpieczenia wskutek zaniedbań konserwacyjnych i technicznych, jeżeli obowiązek konserwacji lub kontroli technicznej spoczywa na Ubezpieczonym.

ODSTĄPIENIE OD UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 5

Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku, gdy ubezpieczający jest przedsiębiorcą – w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy. Jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy ubezpieczyciel nie poinformował ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie odstąpienia od umowy, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia ubezpieczającego z obowiązku zapłacenia składki za okres, w jakim ubezpieczyciel udzielał ochrony ubezpieczeniowej.

WYPOWIEDZENIE UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 6

Ubezpieczający, jak i TUZ Ubezpieczenia może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w terminie 14 dni od otrzymania od drugiej strony żądania zmiany wysokości składki na skutek ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa powstania szkody.

WYGAŚNIĘCIE STOSUNKU UBEZPIECZENIA

§ 7

1. Umowa ubezpieczenia wygasa:
 - 1) z upływem ostatniego dnia okresu ubezpieczenia, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
 - 2) z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 5 SWU;
 - 3) z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 6 SWU;
 - 4) w przypadku określonym w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.
 - 5) z dniem wypowiedzenia umowy zgodnie z art. 62a ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.
2. Odpowiedzialność TUZ Ubezpieczenia wynikająca z umowy ubezpieczenia uzupełniającego budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego ustaje z chwilą wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia w przypadkach określonych w ust. 1 niniejszego paragrafu.

REKLAMACJE I SKARGI

§ 8

1. Reklamacja albo skarga może być złożona w każdej jednostce TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta.

2. Reklamacja albo skarga może być złożona w następujących formach:
 - 1) pisemnej:
 - a. osobiście w siedzibie lub w innej jednostce TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta,
 - b. przesyłką pocztową wysłaną na adres siedziby lub innej jednostki TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta,
 - 2) ustnej:
 - a. telefonicznie na numer: (+48) 22 327 60 60,
 - b. osobiście do protokołu podczas wizyty Klienta w siedzibie lub w innej jednostce TUZ Ubezpieczenia obsługującej Klienta;
 - 3) pocztą elektroniczną na adres: reklamacje@tuz.pl;
 - 4) korzystając z formularza umieszczonego na stronie internetowej www.tuz.pl;
 - 5) wysłana na adres TUZ Ubezpieczenia do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 z późn. zm.), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
3. W celu sprawnego przeprowadzenia procesu rozpatrywania reklamacji albo skargi, reklamacja albo skarga powinna zawierać w szczególności:
 - 1) imię i nazwisko (nazwa) Klienta,
 - 2) adres zamieszkania (siedziby) Klienta lub adres do korespondencji oraz numer telefonu kontaktowego,
 - 3) numer polisy lub numer szkody lub numer sprawy, jeżeli taki został nadany.
4. Na żądanie Klienta TUZ Ubezpieczenia potwierdza fakt otrzymania reklamacji albo skargi w formie pisemnej lub w inny sposób uzgodniony z Klientem.
5. Odpowiedź na reklamację albo skargę, powinna być udzielona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania reklamacji albo skargi. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie odpowiedzi przed jego upływem.
6. W szczególnie skomplikowanych przypadkach, uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji albo skargi i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 5, TUZ Ubezpieczenia powinno przekazać Klientowi, który wystąpił z reklamacją albo skargą, informację, w której:
 - 1) wyjaśni przyczynę opóźnienia,
 - 2) wskaże okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy,
 - 3) określi przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji albo skargi i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
7. Odpowiedź na reklamację albo skargę powinna być udzielona w formie pisemnej (w postaci papierowej) albo wysłana na adres Klienta do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 z późn. zm.), wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.
8. Odpowiedź na reklamację albo skargę udzielona w formie pisemnej powinna być wysłana przesyłką pocztową lub listem poleconym wysłanym na adres wskazany przez Klienta.
9. Na wyłączny wniosek Klienta odpowiedź na reklamację albo skargę może być dostarczona pocztą elektroniczną lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji.
10. TUZ Ubezpieczenia podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

ZAWIADOMIENIA I OŚWIADCZENIA, SPRAWY SPORNE

§ 9

1. Wszelkie zawiadomienia i oświadczenia w związku z umową ubezpieczenia powinny być składane na piśmie, lub w inny uzgodniony przez strony umowy sposób.
2. Ubezpieczający zobowiązany jest poinformować TUZ Ubezpieczenia o zmianie adresu bądź siedziby w jednej z form wskazanych w ust. 1 niniejszego paragrafu.
3. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
4. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy Ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
5. Prawem właściwym dla umowy ubezpieczenia zawartej na podstawie niniejszych SWU jest prawo polskie.
6. Spór między Klientem a TUZ Ubezpieczenia może być zakończony w drodze pozasądowego postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między Klientem a TUZ Ubezpieczenia, prowadzonego przez Rzecznika Finansowego, adres strony internetowej Rzecznika Finansowego: www.rf.gov.pl.
7. Przez Klienta, o którym mowa w ust. 6 niniejszego paragrafu rozumie się osobę fizyczną będącą uposażonym lub uprawnionym z umowy ubezpieczenia.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE**§ 10**

SWU zostały zatwierdzone uchwałą Zarządu Tuz Ubezpieczenia Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej Nr U/3/2025 dnia 28 sierpnia 2025 r. i mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 9 września 2025 r.

**TABELA NORM OCENY PROCENTOWEJ
TRWAŁEGO USZCZERBKU NA ZDROWIU
WSKUTEK NIESZCZĘŚLIWEGO WYPADKU**

Tabela opracowana przez ekspertów z Polskiego Towarzystwa Medycyny
Ubezpieczeniowej we współpracy z Polską Izbą Ubezpieczeń

TABELA NORM OCENY PROCENTOWEJ TRWAŁEGO USZCZERBKU NA ZDROWIU NA SKUTEK NIESZCZĘŚLIWEGO WYPADKU

A. USZKODZENIA GŁOWY

Procent trwałego uszczerbku na zdrowiu

1. Uszkodzenie skóry, powłok czaszki (bez uszkodzeń kostnych):

- a) Błizny - rozległe (powyżej 5 cm długości lub 2,5 cm²), szpecące, ściągające - w zależności od rozmiaru, widoczności, tkliwości itp. **1-10**

Utrata skóry owłosionej - oskalpowanie (w zależności od obszaru):

- b) poniżej 25% powierzchni skóry owłosionej..... **1-10**
c) od 25% do 75 % powierzchni skóry owłosionej **11-20**
d) powyżej 75% powierzchni skóry owłosionej..... **21-30**

UWAGA:

W przypadku skutecznej replantacji skalpu lub uzupełnienia ubytku skóry owłosionej przeszczepem skóry oraz odtworzenia własnego owłosienia należy oceniać wg punktu 1 a.

2. Uszkodzenie kości sklepienia i podstawy czaszki w zależności od rozległości obrażeń, wgłębień, fragmentacji **1-10**

3. Ubytki w kościach sklepienia czaszki o łącznej powierzchni - w zależności od rozmiarów:

- a) poniżej 10 cm²..... **1-10**
b) od 10 do 50 cm² **11-15**
c) powyżej 50 cm²..... **16-25**

UWAGA:

*Jeżeli powstały ubytek kości został uzupełniony operacją plastyczną z dobrym efektem, wielkość trwałego uszczerbku na zdrowiu, ocenioną wg powyższej zasady, należy zmniejszyć o połowę. Jeżeli przy uszkodzeniach i ubytkach kości czaszki (poz. 2 i 3) występują jednocześnie uszkodzenia powłok czaszki (poz. 1), należy osobno oceniać stopień uszczerbku za uszkodzenia **lub** ubytki kości wg poz. 2 **lub** 3 i osobno za uszkodzenia powłok czaszki wg poz.1.*

4. Nawracający płynotok uszny lub nosowy, przewlekłe zapalenie kości, ropowica podczepcowa leczona operacyjnie - uznane jako utrwalone, utrzymujące się mimo prawidłowego leczenia, powikłania obrażeń wymienionych w poz. 1, 2, 3 – ocenia się dodatkowo – w zależności od rodzaju i stopnia powikłań:..... **1-15**

5. Porażenia i niedowłady pochodzenia mózgowego (uwzględniając skalę Lovetta i/lub skalę Ashwortha):

- a) porażenie połowicze, porażenie kończyn dolnych uniemożliwiające samodzielne stanie i chodzenie
(0- 1 ° według skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha) **100**
b) głęboki niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych znacznie utrudniający sprawność kończyn
(2 ° do 3° według skali Lovetta lub 4°-3° według skali Ashwortha) **60-80**
c) średniego stopnia niedowład połowiczny lub niedowład obu kończyn dolnych (3° - 4° według skali Lovetta lub 3°-2° według skali Ashwortha)..... **40-60**

d) nieznacznego stopnia (niewielki, dyskretny) niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych (4 ° lub 4/5° według skali Lovetta lub 2-1°, 1° według skali Ashwortha), dyskretny deficyt siły przy obecności zaburzeń napięcia mięśniowego, niedostatecznej precyzji ruchów itp.....	5 - 35
e) porażenie kończyny górnej (0- 1° według skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha) z niedowładem kończyny dolnej (3-4° według skali Lovetta lub 3-2° według skali Ashwortha):	
- prawej	70-90
- lewej.....	60-80
f) niedowład kończyny górnej (3- 4 ° według skali Lovetta lub 3-2° według skali Ashwortha) z porażeniem kończyny dolnej (0- 1 ° według skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha) :	
-prawej.....	70-90
- lewej	60-80
g) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej (0-1° według skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha) :	
- prawa	50-60
- lewa	40-50
h) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej (2°-2/3 ° według skali Lovetta lub 4-3 ° według skali Ashwortha):	
- prawa	30-50
- lewa.....	20-40
i) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej (3- 4 ° według skali Lovetta lub 3-2° według skali Ashwortha):	
- prawa	10- 30
- lewa	5-20
j) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej (0-1° według skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha):	40-50
k) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej (2-2/3° według skali Lovetta lub 4-3° według skali Ashwortha):	25-40
l) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej (3- 3/4 ° według skali Lovetta lub 3-2° według skali Ashwortha)	15-25
ł) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej (4- 4/5 ° według skali Lovetta lub 2/1, 1° według skali Ashwortha)	5-15

UWAGA:

- W przypadku współistnienia zaburzeń mowy pochodzenia ośrodkowego oceniać dodatkowo według punktu 11 uwzględniając, że całkowity uszczerbek na zdrowiu z tytułu uszkodzenia mózgu nie może przekroczyć 100%.
- W przypadku różnicy w nasileniu niedowładu pomiędzy kończynami dolnymi należy oceniać według punktu od 5 j do 5ł oddzielnie dla każdej kończyny.

SKALA LOVETTA

- 0° - brak czynnego skurczu mięśnia - brak siły mięśniowej,
1° - ślad czynnego skurczu mięśnia - 5 % prawidłowej siły mięśniowej,
2° - wyraźny skurcz mięśnia i zdolność wykonania ruchu przy pomocy i odciążeniu odcinka ruchomego - 20 % prawidłowej siły mięśniowej,
3° - zdolność do wykonywania ruchu czynnego samodzielnego z pokonaniem ciężkości danego odcinka - 50 % prawidłowej siły mięśniowej,
4° - zdolność do wykonania czynnego ruchu z pewnym oporem - 80% prawidłowej siły mięśniowej
5° - prawidłowa siła, tj. zdolność wykonywania czynnego ruchu z pełnym oporem - 100 % prawidłowej siły mięśniowej

SKALA ASHWORTH

- 1° - brak wzmożonego napięcia mięśniowego
2° - nieznaczny wzrost napięcia mięśniowego występujący w trakcie zgięcia lub prostowania kończyny

- 3° - bardziej zaznaczony wzrost napięcia mięśniowego, ale dotknięta część łatwo poddaje się zginaniu
 4° - wyraźny wzrost napięcia mięśniowego, ruch bierny trudny do wykonania
 5° – sztywność badanego odcinka podczas zgięcia i prostowania

6. Zespoły pozapiramidowe:

- a) utrwalony zespół pozapiramidowy znacznie utrudniający sprawność ustroju i wymagający opieki drugiej osoby 100
 b) znacznego stopnia zespół pozapiramidowy utrudniający sprawność ustroju i samoobsługę, nie wymagający opieki drugiej osoby 41-80
 c) średniego stopnia zespół pozapiramidowy utrudniający sprawność ustroju i samoobsługę 21-40
 d) nieznacznego stopnia zespół pozapiramidowy utrudniający sprawność ustroju..... 11-20
 e) zaznaczony zespół pozapiramidowy 5-10

7. Zaburzenia równowagi i zaburzenia sprawności ruchowej (ataksja , dysmetria) pochodzenia centralnego, zespoły mózdkowe:

- a) uniemożliwiające chodzenie i samodzielne funkcjonowanie. 100
 b) utrudniające w dużym stopniu chodzenie i sprawność ruchową. 41-80
 c) utrudniające w miernym stopniu chodzenie i sprawność ruchową. 11-40
 d) utrudniające w niewielkim stopniu chodzenie i sprawność ruchową, dyskretne upośledzenie zborności i precyzji ruchów..... 1-10

8. Padaczka jako izolowane następstwo uszkodzenia mózgu:

- a) padaczka z bardzo częstymi napadami -3 napady w tygodniu i więcej 30-40
 b) padaczka z napadami - powyżej 2 na miesiąc 20-30
 c) padaczka z napadami - 2 i mniej na miesiąc 10-20
 d) padaczka z napadami o różnej morfologii - bez utrat przytomności..... 1-10

UWAGA:

*Podstawą rozpoznania padaczki są: powtarzające się napady padaczkowe, typowe zmiany EEG, dokumentacja ambulatoryjna względnie szpitalna potwierdzające rozpoznanie, ustalone rozpoznanie przez lekarza leczącego(podejrzenie padaczki nie jest wystarczające do uznania uszczerbku z tego tytułu). Ocena częstości napadów po leczeniu.
 W przypadku współistnienia padaczki z innymi objawami organicznego uszkodzenia mózgu należy oceniać wg punktu 9.*

9. Zaburzenia neurologiczne i psychiczne spowodowane organicznym uszkodzeniem mózgu (encefalopatie) w zależności od stopnia zaburzeń neurologicznych i psychicznych:

- a) ciężkie zaburzenia psychiczne i neurologiczne utrudniające znacznie lub uniemożliwiające samodzielną egzystencję..... 80-100
 b) encefalopatia ze znacznymi zmianami charakterologicznymi i/lub dużym deficytem neurologicznym 50-80
 c) encefalopatia ze zmianami charakterologicznymi i/lub deficytem neurologicznym o średnim nasileniu. 25-50
 d) encefalopatia z niewielkimi zmianami charakterologicznymi i/lub niewielkim deficytem neurologicznym 10-25

UWAGA:

Rozpoznanie encefalopatii powinno być potwierdzone występowaniem trwałego deficytu w stanie neurologicznym i psychicznym, udokumentowane badaniem neurologicznym, psychiatrycznym, psychologicznym (testami psychologicznymi, np. tzw. triady psychoorganicznej i in.) oraz zmianami w obrazie EEG, TK(CT) lub RM(NMR).

10. Zaburzenia adaptacyjne, nerwice, tzw. zespoły cerebrasteniczne i inne utrwalone skargi subiektywne powstałe w następstwie urazów czaszkowo-mózgowych:

- a) utrwalone skargi subiektywne związane z urazem głowy w zależności od stopnia zaburzeń (ból głowy, zawroty głowy, zaburzenia pamięci i koncentracji, zaburzenia snu, drażliwość, nadpobudliwość utrzymujące się powyżej 6 miesięcy od urazu mimo leczenia 1-5
 b) zespół stresu pourazowego, utrwalone nerwice związane z urazem czaszkowo-mózgowym lub ciężkim uszkodzeniem ciała - w zależności od stopnia zaburzeń, wymagające stałego leczenia psychiatrycznego. 6-20

- 11. Zaburzenia mowy:**
- a) afazja całkowita (sensoryczna lub sensoryczno-motoryczna) z agرافیą i aleksją 100
 - b) afazja całkowita motoryczna 60
 - c) afazja w znacznym stopniu utrudniająca porozumiewanie się 40-59
 - d) afazja w umiarkowanym i niewielkim stopniu utrudniająca porozumiewanie się 20-39
 - e) afazja nieznacznie stopnia, afazja amnestyczna, dyskretne zaburzenia mowy, dysfazja 10-19
- 12. Zespoły podwzgórzowe i inne utrwalone zaburzenia wewnątrzwydzielnicze z potwierdzonym pochodzeniem ośrodkowym (moczówka prosta, cukrzyca, nadczynność tarczycy itp.):**
- a) znacznie upośledzające czynność ustroju 31-50
 - b) nieznacznie upośledzające czynność ustroju 15-30
- 13. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów ruchowych gałki ocznej (nerwy: okoruchowy, błotkowy, odwodzący):**
- a) z objawami dwojenia obrazu, opadania powieki i zaburzeniami akomodacji 20-35
 - b) z objawami dwojenia obrazu i opadania powieki 11-20
 - c) z objawami dwojenia obrazu bez opadania powieki 5-10
 - d) zaburzenia akomodacji lub inne zaburzenia czynności mięśni wewnętrznych oka 1-10
- 14. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu trójdzielnego – w zależności od stopnia uszkodzenia:**
- a) czuciowe (w tym neuralgia pourazowa) 1-10
 - b) ruchowe 1-10
 - c) czuciowo - ruchowe 3-20
- 15. Uszkodzenie nerwu twarzowego:**
- a) obwodowe całkowite z niedomykaniem powieki 20
 - b) obwodowe częściowe w zależności od nasilenia dolegliwości 3-19
 - c) izolowane uszkodzenie centralne 2-10
- UWAGA:**
Współistnienie uszkodzenia nerwu twarzowego z pęknięciem kości skalistej oceniać wg poz. 48. Uszkodzenie centralne nerwu twarzowego współistniejące z innymi objawami świadczącymi o uszkodzeniu mózgu oceniać wg punktu 5 lub 9.
- 16. Utrwalone uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów językowo-gardłowego i błędnego – w zależności od stopnia zaburzeń mowy, połykania, oddechu, krążenia i przewodu pokarmowego:**
- a) niewielkiego stopnia 5-10
 - b) średniego stopnia 10-25
 - c) dużego stopnia 25-50
- 17. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu dodatkowego – w zależności od stopnia uszkodzenia 3-15**
- 18. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu podjęzykowego – w zależności od stopnia uszkodzenia 5-20**
- UWAGA:**
Jeżeli uszkodzeniom nerwów czaszkowych towarzyszą inne uszkodzenia mózgu należy oceniać wg punktu 9.

B. USZKODZENIA TWARZY

- 19. Uszkodzenia powłok twarzy (blizny i ubytki):**

- a) Oszpeczenia- szpecące, rozległe(powyżej 2 cm długości, lub powyżej 1,5 cm² powierzchni) blizny, bez zaburzeń funkcji - w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy **1-10**
- b) oszpeczenia z miernymi zaburzeniami funkcji - w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji po optymalnej korekcji **5-25**
- c) oszpeczenia połączone z dużymi zaburzeniami funkcji (sumując ocenę za oszpeczenie z oceną poszczególnych zaburzeń funkcji - przyjmowania pokarmów, zaburzeń oddychania, mowy, zaburzenia funkcji powiek itp.) - w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji po optymalnej korekcji **26-60**
- d) blizny po oparzeniach powyżej stopnia IIA - za 1%TBSA (całkowitej powierzchni ciała). **5**

20. Uszkodzenia nosa (w tym złamania kości nosa, przegrody nosa, uszkodzenia części chrzęstnej, ubytki części miękkich):

- a) widoczne, szpecące zniekształcenie nosa, utrzymujące się po korekcji, bez zaburzeń oddychania i powonienia - w zależności od rozległości uszkodzenia **1-5**
- b) uszkodzenie struktury chrzęstno-kostnej nosa z zaburzeniami oddychania utrzymującymi się po korekcji - w zależności od rozległości uszkodzenia i stopnia zaburzeń oddychania **6-15**
- c) uszkodzenie struktury chrzęstno-kostnej nosa z zaburzeniami oddychania i powonienia, utrzymujące się po korekcji - w zależności od stopnia zaburzeń w oddychaniu i powonieniu **10-20**
- d) zaburzenia lub utrata powonienia w następstwie uszkodzenia przedniego dołu czaszki **2-5**
- e) utrata znacznej części nosa lub utrata całkowita (łącznie z kośćmi nosa). **20-30**

UWAGA:

Jeżeli zniekształceniu nosa towarzyszą blizny nosa oceniać łącznie wg punktu 20.

Jeżeli uszkodzenie nosa wchodzi w zespół uszkodzeń objętych punktem 19, należy stosować ocenę wg punktu 19.

21. Utrata zębów:

- a) stałe siekacze i kły - za każdy ząb:
 - I. utrata częściowa korony (poniżej ½ korony) **0,5**
 - II. utrata korony (co najmniej ½ korony) i /lub korzenia **1**
- b) pozostałe zęby - za każdy ząb:
 - I. utrata korony (co najmniej ½ korony) **0,5**
 - II. całkowita utrata zęba wraz z korzeniem **1**

22. Złamania kości oczodołu, kości szczękowych, kości jarzmowej, w zależności od zrostu w przemieszczeniu, utrwalonych zniekształceń, asymetrii zgryzu, upośledzenia żucia, zaburzeń czucia:

- a) nieznacznego stopnia **1-5**
- b) średniego stopnia **6-10**
- c) znacznego stopnia **11-20**

UWAGA

W przypadku urazu oczodołu z dwojeniem obrazu bez zaburzeń ostrości wzroku, należy oceniać dodatkowo wg punktu 27b, w przypadku zaburzeń ostrości wzroku według tabeli 27a.

W przypadku pojawienia się dużych deficytów neurologicznych dotyczących unerwienia twarzy orzekać dodatkowo z punktu właściwego dla danego nerwu.

Jeżeli uszkodzeniom kości twarzoczaszki towarzyszy oszpeczenie oceniać jedynie wg punktu 19.

W przypadku złamania żuchwy z innymi kośćmi twarzoczaszki, następstwa uszkodzeń żuchwy oceniać oddzielnie od złamania pozostałych kości twarzoczaszki - dodatkowo z punktu 24.

23. Utrata szczęki lub żuchwy łącznie z oszpeceniem i utratą zębów – w zależności od wielkości ubytków, oszpeczenia i powikłań:

- a) częściowa **10-35**
- b) całkowita **40-50**

24. Złamania żuchwy wygojone z przemieszczeniem odłamów:

- a) bez zaburzeń czynności stawu żuchwowo-skroniowego - w zależności od stopnia zniekształcenia i rozwarcia szczęk **1-5**
- b) z zaburzeniami czynności stawu żuchwowo-skroniowego - w zależności od stopnia zaburzeń żucia i rozwarcia szczęk **6-15**

25. Ubytek podniebienia

- a) z zaburzeniami mowy i połykania - w zależności od stopnia zaburzeń **10-25**
 b) z dużymi zaburzeniami mowy i połykania - w zależności od stopnia zaburzeń **26-40**

26. Ubytki i urazy języka - w zależności od wielkości ubytków, zniekształceń, zaburzeń mowy, trudności w połykaniu:

- a) Ubytki języka, w zależności od wielkości uszkodzeń - ubytki niewielkiego stopnia bez istotnych zaburzeń mowy **1-3**
 b) ubytki języka - ubytki i zniekształcenia średniego stopnia upośledzające odżywianie i mowę w stopniu nieznacznie utrudniającym porozumiewanie się, w zależności od stopnia **4-15**
 c) duże ubytki języka i znaczne zniekształcenia, upośledzające odżywianie i mowę w stopniu umiarkowanym i znacznie utrudniającym porozumiewanie się, w zależności od stopnia. **16-40**
 d) całkowita utrata języka **50**

C. USZKODZENIA NARZĄDU WZROKU**27. Obniżenie ostrości wzroku bądź utrata jednego lub obu oczu:**

- a) przy obniżeniu ostrości wzroku lub utracie wzroku jednego lub obu oczu, trwały uszczerbek ocenia się wg poniższej tabeli:

Tabela 27a

Ostrość wzroku oka prawego	1,0 (10/10)	0,9 (9/10)	0,8 (8/10)	0,7 (7/10)	0,6 (6/10)	0,5 (5/10)	0,4 (4/10)	0,3 (3/10)	0,2 (2/10)	0,1 (1/10)	0
Ostrość wzroku oka lewego	Procent trwałego uszczerbku										
1,0 (10/10)	0	2,5	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35
0,9 (9/10)	2,5	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40
0,8 (8/10)	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45
0,7 (7/10)	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50
0,6 (6/10)	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50	55
0,5 (5/10)	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
0,4 (4/10)	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65
0,3 (3/10)	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
0,2 (2/10)	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	80
0,1 (1/10)	30	35	40	45	50	55	60	65	70	80	90
0	35	40	45	50	55	60	65	70	80	90	100

- b) utrwalone dwojenie obrazu bez zaburzeń ostrości wzroku **1-10**
 c) utrata wzroku jednego oka z jednoczesnym wyluszczeniem gałki ocznej **40**

UWAGA:

Ostrość wzroku zawsze określa się po optymalnej korekcji szklami, zarówno przy zmętnieniu rogówki lub soczewki, jak i przy współistnieniu uszkodzenia siatkówki lub nerwu wzrokowego. Ocenę końcową należy pomniejszyć o ewentualne wcześniejsze upośledzenie ostrości wzroku. Wartość uszczerbku w punkcie 27 c obejmuje oszpecenie związane z wyluszczeniem gałki ocznej.

- 28. Porażenie nastawności (akomodacji) przy braku zaburzeń ostrości wzroku po korekcji:**
a) jednego oka **15**
b) obu oczu **30**
- 29. Uszkodzenie gałki ocznej wskutek urazów tępych:**
a) z zaburzeniami ostrości wzroku **wg tabeli 27a**
b) bez zaburzeń ostrości wzroku, z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej – w zależności od stopnia **1-5**
- 30. Uszkodzenie gałki ocznej- wskutek urazów drążących:**
a) z zaburzeniami ostrości wzroku **wg tabeli 27 a**
b) bez zaburzeń ostrości wzroku, z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej – w zależności od stopnia **1-5**
- 31. Uszkodzenie gałki ocznej wskutek urazów chemicznych, termicznych, spowodowanych promieniowaniem elektromagnetycznym oraz energią elektryczną:**
a) w zależności od zaburzeń ostrości wzroku **wg tabeli 27a**
b) bez zaburzeń ostrości wzroku, z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej- w zależności od stopnia **1-5**

32. Koncentryczne zwężenie pola widzenia oceniać wg poniższej tabeli 32:

Tabela 32

Zwężenie do	Przy nienaruszonym drugim oku	W obu oczach	Przy ślepotcie drugiego oka
60°	0	0	20 -35%
50°	1- 5%	10 -15%	35- 45%
40°	5- 10%	15- 25%	45 -55%
30°	10 - 15%	25- 50%	55-70%
20°	15 - 20%	50 - 80%	70 -85%
10°	20 - 25%	80 - 90%	85- 95%
poniżej 10°	25 - 35%	90 - 95%	95-100%

- 33. Połowicze i inne niedowidzenia:**
a) dwuskroniowe **50**
b) dwunosowe **25**
c) jednoimienne **25**
d) inne ubytki pola widzenia (jednookne) **1-15**
- 34. Bezsoczewkowość pourazowa bez współistnienia zaburzeń ostrości wzroku po optymalnej korekcji:**
a) w jednym oku **15**
b) w obu oczach **30**

UWAGA:

W przypadku gdy współistnieją nie dające się skorygować zaburzenia ostrości wzroku ocenia się dodatkowo wg tabeli 27a z ograniczeniem do 35 % dla jednego oka i 100 % za oba oczy.

35. Pseudosoczewkowość pourazowa (usunięcie soczewki wskutek urazu z wszczepieniem sztucznej soczewki wewnątrzgałkowej) przy współistnieniu nie poddających się korekcji zaburzeń ostrości wzroku :
- a) w jednym oku..... wg tabeli 27a w granicach 15-35
- b) w obu oczach..... wg tabeli 27a w granicach 30 –100

36. Zaburzenia w drożności przewodów łzowych (łzawienie), po korekcji operacyjnej – w zależności od stopnia i natężenia objawów:
- a) w jednym oku..... 5- 10
- b) w obu oczach..... 10-15

37. Odwarstwienie siatkówki jednego oka - pourazowe – oceniać wg tabeli 27a i 32 i/lub punktu 33d, nie mniej niż..... 3

UWAGA:

Odwarstwienie siatkówki jednego oka, tylko jeśli występuje po urazie oka lub głowy (odejmując inwalidztwo istniejące przed urazem). Odwarstwienia siatkówki bez potwierdzonego urazu oka lub głowy, po wysiłku, dźwignięciu, pochyleniu, skoku itp. nie są uznawane za pourazowe.

38. Jaskra - wtórna pourazowa, po potwierdzonym urazie oka lub głowy - ocena wg tabeli ostrości wzroku 27a oraz tabeli koncentrycznego zwężenia pola widzenia 32, z zastrzeżeniem, że ogólny procent trwałego uszczerbku na zdrowiu nie może wynosić więcej niż 35% za jedno oko i 100% za oba oczy, nie mniej niż 3

39. Wytrzeszcz tętniący - w zależności od stopnia..... 35-100

40. Zaćma pourazowa - oceniać wg tabeli ostrości wzroku (poz. 27a), po zakończonym leczeniu i optymalnej korekcji.

41. Przewlekłe zapalenie spojówek w związku z urazem oka:
- a) niewielkie zmiany..... 1-5
- b) duże zmiany, blizny rogówki i spojówki, zrosty powiek..... 6-10

UWAGA:

Suma orzeczonego uszczerbku na zdrowiu z tytułu uszkodzeń poszczególnych struktur oka nie może przekroczyć wartości uszczerbku przewidzianej za całkowitą utratę wzroku w jednym oku (35 %) lub w obu oczach (100 %).

Jeżeli uraz powiek lub tkanek oczodołu wchodzi w skład uszkodzeń innych części twarzy oceniać według punktu 19 lub 22 uzupełniając ocenę o punkt 27a

D. USZKODZENIA NARZĄDU SŁUCHU

42. Upośledzenie ostrości słuchu,

- a) Przy upośledzeniu ostrości słuchu, trwały uszczerbek ocenia się wg niżej podanej tabeli:

Tabela 42a

Obliczanie procentowego uszczerbku na zdrowiu z tytułu utraty słuchu wg Rosera (w mod.)				
Ucho prawe \ Ucho lewe	0 - 25 dB	26 - 40 dB	41 - 70 dB	Pow. 70 dB
0 - 25 Db	0	5%	10%	20%
26 - 40 Db	5%	15%	20%	30%
41 - 70 dB	10%	20%	30%	40%
pow. 70 dB	20%	30%	40%	50%

UWAGA:

Oblicza się oddzielnie średnią dla ucha prawego i lewego biorąc pod uwagę częstotliwości dla 500, 1000 i 2000 Hz. Jeżeli różnica pomiędzy wartościami dla 500 Hz i 2000 Hz jest większa niż 40 dB, ubytek słuchu wylicza się jako średnią z czterech progów : 500, 1000, 2000 i 4000 Hz. Jeżeli różnica pomiędzy wartościami dla 500 Hz i 2000 Hz jest większa niż 40 dB, ale próg

słyszalności dla 4000 Hz jest lepszy niż dla 2000 Hz, ubytek słuchu wylicza się jako średnią z trzech progów 500, 1000, 4000 Hz

b) pourazowe, utrwalone szumy uszne - w zależności od stopnia nasilenia 1-5

UWAGA:

Jeżeli szum uszny towarzyszy deficytowi słuchu należy oceniać wyłącznie według tabeli 42a, natomiast jeżeli towarzyszy zaburzeniom równowagi to oceniać wg punktu 48.

43. Urazy małżowiny usznej:

- a) zniekształcenie małżowiny (blizny, oparzenia i odmrożenia) lub utrata części małżowiny - w zależności od stopnia uszkodzeń 1-10
- b) całkowita utrata jednej małżowiny 15
- c) całkowita utrata obu małżowin 30

44. Zwężenie lub zarośnięcie zewnętrznego przewodu słuchowego - jednostronne lub obustronne z upośledzeniem słuchu oceniać wg tabeli 42a

45. Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego, w związku z urazem:

- a) jednostronne 5
- b) obustronne 10

46. Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego pourazowe, powikłane perlakiem, próchnicą kości lub polipem ucha - w zależności od stopnia powikłań:

- a) jednostronne 5-15
- b) obustronne 10-20

47. Uszkodzenie ucha środkowego, błony bębenkowej, kosteczek słuchowych, kości skroniowej:..... Oceniać wg tabeli 42a

48. Uszkodzenie ucha wewnętrznego:

- a) z uszkodzeniem części słuchowej Oceniać wg tabeli 42a
- b) z uszkodzeniem części statycznej (zawroty głowy, nudności, niewielkie zaburzenia równowagi)..... 1-20
- c) z uszkodzeniem części statycznej (zawroty głowy, zaburzenia równowagi utrudniające poruszanie się, nudności, wymioty) 21-50
- d) z uszkodzeniem części słuchowej i statycznej - w zależności od stopnia uszkodzenia: ocena wg tabeli 42a, zwiększając stopień inwalidztwa, wg p. 48b lub 48c

49. Uszkodzenie nerwu twarzowego łącznie z pęknięciem kości skalistej:

- a) jednostronne - w zależności od stopnia uszkodzenia. 5-25
- b) dwustronne 10-60

E. USZKODZENIA SZYI, KRTANI, TCHAWICY I PRZĘŁYKU

50. Uszkodzenie gardła z upośledzeniem funkcji 5-10

51. Uszkodzenie lub zwężenie krtani, uszkodzenie nerwów krtaniowych, pozwalające na obchodzenie się bez rurki tchawiczej - w zależności od stopnia uszkodzenia:

- a) niewielka okresowa duszność, chrypka 5-10
- b) świst krtaniowy, duszność przy umiarkowanych wysiłkach, zachłystywanie się, w zależności od nasilenia objawów 11-30

52. Uszkodzenie krtani, powodujące konieczność stałego noszenia rurki tchawiczej:

- a) z zaburzeniami głosu - w zależności od stopnia 30-59
- b) z bezgłosem 60

53. Uszkodzenie tchawicy ze zwężeniem jej światła - w zależności od stopnia jej zwężenia:

- a) bez niewydolności oddechowej 1-10
- b) duszność w trakcie wysiłku fizycznego 11-20

- c) duszność w trakcie chodzenia po poziomym odcinku drogi wymagająca okresowego zatrzymania się w celu nabrania powietrza. 21-40
- d) duże zwężenie, utrzymujące się po korekcji, potwierdzone badaniem bronchoskopowym z dusznością spoczynkową.....41-60

54. Uszkodzenie przełyku :

- a) z trwałym zwężeniem, bez zaburzeń w odżywianiu. 1-5
- b) z częściowymi trudnościami w odżywianiu - w zależności od stopnia upośledzenia stanu odżywiania, nie wymagające zabiegów rekonstrukcyjnych.....6-20
- c) ze znacznymi zaburzeniami drożności, trudnościami w odżywianiu, wymagające zabiegów rekonstrukcyjnych, w zależności od stopnia upośledzenia stanu odżywiania. 21-50
- d) powikłania po uszkodzeniu przełyku i zabiegach rekonstrukcyjnych, zwężenia w zespoleniach, stałe przetoki, itp.- ocena wg poz. 54c, zwiększając stopień uszczerbku, w zależności od stopnia powikłań o 10-30

55. Uszkodzenie tkanek miękkich skóry, mięśni - w zależności od blizn, ruchomości szyi, ustawienia głowy:

- a) blizny skórne, rozległe (powyżej 5 cm długości), widoczne, szpecące, bez ograniczenia ruchomości szyi, w zależności od rozmiaru, widoczności, twardości blizn. 1-5
- b) zmiany z trwałym ograniczeniem ruchomości szyi małego i średniego stopnia - do 50% zakresu ruchomości 6-14
- c) zmiany ze znacznym ograniczeniem ruchomości szyi - powyżej 50% zakresu ruchomości, z niesymetrycznym ustawieniem głowy.....15-30
- d) blizny po oparzeniach powyżej stopnia IIA - za 1%TBSA (całkowitej powierzchni ciała)..... 2

UWAGA:

Zakresy ruchomości kręgosłupa szyjnego: zgięcie 50°, prostowanie 60°, rotacja po 80°, pochylenie na boki po 45°.

Uszkodzenie tkanek miękkich z jednoczesnym uszkodzeniem kręgosłupa szyjnego - oceniać wg punktu 89.

F. USZKODZENIA KLATKI PIERSIOWEJ I ICH NASTĘPSTWA

56. Urazy części miękkich klatki piersiowej, grzbietu - w zależności od stopnia zniekształcenia, rozległości blizn, ubytków mięśni i stopnia upośledzenia oddychania:

- a) widoczne zniekształcenia, ubytki i blizny skórne, rozległe (powyżej 5 cm długości), widoczne, szpecące, nie ograniczające ruchomości klatki piersiowej 1-5
- b) mierne ograniczenie ruchomości klatki piersiowej- blizny, ubytki mięśniowe z niewielkim zmniejszeniem wydolności oddechowej 6-10
- c) średniego stopnia ograniczenie ruchomości klatki piersiowej- blizny, ubytki mięśniowe ze średnim zmniejszeniem wydolności oddechowej 11-25
- d) znacznego stopnia ograniczenie ruchomości klatki piersiowej, rozległe ściągające blizny, duże ubytki mięśniowe ze znacznym zmniejszeniem wydolności oddechowej 26-40
- e) blizny po oparzeniach powyżej stopnia IIA - za 3%TBSA (całkowitej powierzchni ciała). 1

UWAGA:

Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w uwadze po punkcie 62.

57. Uszkodzenie lub utrata sutka u kobiet (u mężczyzn orzekanie wg p.56):

- a) blizny lub częściowa utrata brodawki w zależności od rozległości blizn 1-5
- b) znaczna lub całkowita utrata brodawki - do 45 roku życia.....10-15
- c) znaczna lub całkowita utrata brodawki - po 45 roku życia.....5-10
- d) częściowe uszkodzenie sutka lub jego częściowa utrata w zależności od wielkości ubytku do 45 roku życia. 5-15
- e) częściowe uszkodzenie sutka lub jego częściowa utrata w zależności od wielkości ubytku po 45 roku życia. 1-10
- f) znaczna lub całkowita utrata sutka - do 45 roku życia. 15-20

- g) znaczna lub całkowita utrata sutka – po 45 roku życia..... 11-15
- h) utrata sutka z częścią mięśnia piersiowego - oceniać wg powyższych punktów dodając, w zależności od stopnia deformacji , dysfunkcji klatki piersiowej i kończyny górnej 1-10

58. Złamanie (co najmniej 2-ch) żeber:

- a) z obecnością zniekształceń i bez zmniejszenia wydolności oddechowej 1-5
- b) z miernym ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej - z niewielkiego stopnia zmniejszeniem wydolności oddechowej 6-10
- c) ze średniego stopnia ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej - ze średniego stopnia zmniejszeniem wydolności oddechowej 11-25
- d) ze znacznego stopnia ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej, ze znacznym zmniejszeniem wydolności oddechowej 26-40

UWAGA:

Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w uwadze po punkcie 62.

59. Złamanie mostka:

- a) bez zniekształceń, z potwierdzonym przewlekłym zespołem bólowym.....1-3
- b) ze zrostem w przemieszczeniu, w zależności od stopnia zniekształceń i dolegliwości 4-10

60. Złamanie żeber lub mostka powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przetokami - ocenia się wg poz. 58-59, zwiększając stopień uszczerbku - w zależności od stopnia powikłań i upośledzenia funkcji o:..... 1-15

61. Uszkodzenie płuc i opłucnej (zrosty opłucnowe, uszkodzenie tkanki płucnej, ubytki tkanki płucnej, ciała obce itp.):

- a) uszkodzenie płuc i opłucnej bez cech niewydolności oddechowej 1-5
- b) z objawami niewydolności oddechowej niewielkiego stopnia 5-10
- c) z objawami niewydolności oddechowej średniego stopnia 10-25
- d) z niewydolnością oddechową znacznego stopnia 25-40

62. Uszkodzenie tkanki płucnej powikłane przetokami oskrzelowymi, ropniem płuc – oceniać wg p.61, zwiększając stopień uszczerbku - w zależności od stopnia powikłań o:..... 10-20

UWAGA:

Przy ocenie wg punktów 56, 58, 60-62 poza badaniem rentgenowskim, uszkodzenia tkanki płucnej i stopnie niewydolności oddechowej muszą być potwierdzone badaniem spirometrycznym i/ lub badaniem gazometrycznym. W przypadku gdy następstwa obrażeń klatki piersiowej są oceniane z kilku punktów tabeli, a niewydolność oddechowa towarzyszy tym następstwom, trwałe uszczerbek na zdrowiu wynikający ze stopnia niewydolności oddechowej ustala się wyłącznie w oparciu o jeden z tych punktów (oprócz p.60 i 62).

STOPNIE UPOŚLEDZENIA WYDOLNOŚCI ODDECHOWEJ:

- niewielkiego stopnia zmniejszenie wydolności oddechowej - VC 70 -80%, FEV1 70 -80 %, FEV1%VC - 70-80% - w odniesieniu do wartości należnych,
- średniego stopnia zmniejszenie wydolności oddechowej - VC 50 - 70%, FEV1 50 -70 %, FEV1%VC 50 - 70 % - w odniesieniu do wartości należnych,
- znaczne zmniejszenie wydolności oddechowej - VC poniżej 50%, FEV1 poniżej 50%, FEV1%VC poniżej 50 % - w odniesieniu do wartości należnych.

63. Uszkodzenie serca lub osierdza:

- a) wymagające leczenia operacyjnego, z wydolnym układem krążenia, EF powyżej 55 %, powyżej 10 MET, bez zaburzeń kurczliwości 5
- b) I klasa NYHA , EF 50 - 55%, powyżej 10 MET, niewielkie zaburzenia kurczliwości..... 6-15
- c) II klasa NYHA, EF 45% -55% 7-10 MET, umiarkowane zaburzenia kurczliwości..... 16-25
- d) III klasa NYHA, EF 35%- 45 %, 5-7 MET, nasilone zaburzenia kurczliwości 26-55
- e) IV klasa NYHA, EF <35 %, poniżej 5 MET, znaczne zaburzenia kurczliwości 56-90

UWAGA:

Stopień wydolności układu krążenia musi być oceniony na podstawie badania klinicznego, badań obrazowych serca i/ lub badania EKG wysiłkowego. Przy zaliczaniu następstw do poszczególnych podpunktów, muszą być spełnione co najmniej dwa z następujących kryteriów: klasyfikacja NYHA, EF, MET i zaburzeń kurczliwości.

KLASYFIKACJA NYHA - KLASYFIKACJA NOWOJORSKIEGO TOWARZYSTWA KARDIOLOGICZNEGO WYRÓŻNIA NASTĘPUJĄCE STANY CZYNNOŚCIOWE SERCA:

Klasa I.	Choroba serca bez ograniczenia fizycznej aktywności. Podstawowa aktywność fizyczna nie powoduje zmęczenia, duszności, kołatania serca i bólów wieńcowych.
Klasa II.	Choroba serca powodująca niewielkie ograniczenia aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Podstawowa aktywność powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.
Klasa III.	Choroba serca powodująca ograniczenie aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Mniejsza niż podstawowa aktywność fizyczna powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.
Klasa IV.	Choroba serca, która przy jakiegokolwiek aktywności fizycznej wywołuje dyskomfort. Objawy niewydolności serca lub niewydolności wieńcowej mogą występować nawet w spoczynku. Jeśli zostanie podjęta jakakolwiek aktywność fizyczna, wzrasta dyskomfort.

DEFINICJA EF – FRAKCJA WYRZUTOWA LEWEJ KOMORY:

Fracja wyrzutowa lewej komory - objętość krwi wyrzucana z lewej komory w czasie skurczu serca. Fracja wyrzutowa jest wyrażana w procentach - stosunek objętości krwi wypływającej w czasie skurczu z lewej komory do całkowitej objętości lewej komory. Fracja wyrzutowa wyraża zdolność serca do skurczu i jest wykładnikiem wydolności hemodynamicznej serca.

DEFINICJA RÓWNOWAŻNIKA METABOLICZNEGO – MET, STOSOWANEGO PRZY OCENIE PRÓBY WYSIŁKOWEJ:

MET-y (MET - równoważnik metaboliczny jest jednostką spoczynkowego poboru tlenu , ok. 3,5 ml tlenu na kilogram masy ciała na minutę) uzyskuje się, dzieląc objętość tlenu (w ml/min) przez iloczyn: masy ciała (w kg) x 3,5. Liczbę 3,5 przyjmuje się jako wartość odpowiadającą zużyciu tlenu w spoczynku i wyraża w mililitrach tlenu na kilogram masy ciała na minutę.

64. Uszkodzenia przepony – rozerwanie przepony, przepukliny przeponowe - w zależności od stopnia zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego, oddychania i krążenia:

- bez zaburzeń funkcji po leczeniu operacyjnym, w zależności od rozległości uszkodzeń.....**1-5**
- zaburzenia niewielkiego stopnia.....**6-10**
- zaburzenia średniego stopnia.....**11-20**
- zaburzenia dużego stopnia.....**21-40**

F. USZKODZENIA BRZUCHA I ICH NASTĘPSTWA

65. Uszkodzenia powłok jamy brzusznej (przepukliny urazowe, przetoki, blizny itp.), okolicy lędźwiowej i krzyżowej - w zależności od charakteru blizn, ubytków, umiejscowienia i rozmiarów uszkodzenia:

- widoczne zniekształcenia, ubytki i blizny skórne, rozległe (powyżej 5 cm długości), widoczne, szpecące.....**1-5**
- uszkodzenia powłok i ubytki mięśniowe, przepukliny pourazowe utrzymujące się po korekcji.....**5-15**
- blizny po oparzeniach powyżej stopnia IIA - za 3%TBSA (całkowitej powierzchni ciała).....**1**

UWAGA:

Za przepukliny urazowe uważa się wyłącznie przepukliny spowodowane pourazowym uszkodzeniem powłok brzusznych (np. po rozerwaniu mięśni powłok brzusznych). Przepukliny pachwinowe, pępkowe itp., oraz wszystkie, które uwidoczniły się po wysiłku, dźwignięciu, gwałtownym ruchu - nie są uznawane za pourazowe.

66. Uszkodzenia żołądka, jelit, sieci, krezki jelita:	
a) Wymagające leczenia operacyjnego, bez zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego.....	1-5
b) z niewielkiego stopnia zaburzeniami funkcji i dostatecznym stanem odżywiania	6-10
c) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywiania - w zależności od stopnia zaburzeń i stanu odżywiania.....	11-40
d) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywiania -odżywianie jedynie pozajelitowe.	50
67. Trwałe przetoki jelitowe, kałowe i odbytu sztuczny - w zależności od możliwości zaopatrzenia sprzętem stomijnym i miejscowych powikłań przetoki:	
a) jelita cienkiego.	30-80
b) jelita grubego	20-60
68. Uszkodzenie dużych naczyń krwionośnych jamy brzusznej i miednicy (aorty brzusznej, tętnic biodrowych wspólnych, zewnętrznych i wewnętrznych) nie powodujące upośledzenia funkcji innych narządów w zależności od rozległości uszkodzenia naczyń:.....	1-10
69. Uszkodzenie odbytu, zwieracza odbytu:	
a) blizny, zwężenia, niewielkie dolegliwości	1-5
b) powodujące stałe, całkowite nietrzymanie kału i gazów	60
70. Uszkodzenia odbytnicy:	
a) pełnościennne uszkodzenie - niewielkie dolegliwości, bez zaburzeń funkcji	1-5
b) wypadanie błony śluzowej	6-10
c) wypadanie odbytnicy w zależności od stopnia wypadania, utrzymujące się po leczeniu operacyjnym	11-30
71. Uszkodzenia śledziony:	
a) leczone zachowawczo (krwiak, pęknięcie narządu- potwierdzone badaniem obrazowym)	2
b) leczone operacyjnie z zachowaniem narządu	5
c) utrata u osób powyżej 18 roku życia	15
d) utrata u osób poniżej 18 roku.	20
72. Uszkodzenie wątroby i przewodów żółciowych, pęcherzyka żółciowego lub trzustki - w zależności od powikłań i zaburzeń funkcji:	
a) bez zaburzeń funkcjonalnych, pourazowa utrata pęcherzyka żółciowego.....	1-5
b) zaburzenia czynności wątroby w stopniu A wg Childa- Pugh'a , zaburzenia czynności zewnątrzwydzielniczej trzustki niewielkiego stopnia lub utrata części narządu.....	6-15
c) zaburzenia czynności wątroby w stopniu B wg Childa- Pugh'a , zaburzenia czynności zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczej trzustki średniego stopnia lub utrata znacznej części narządu	16-40
d) zaburzenia czynności wątroby w stopniu C wg Childa- Pugh'a, ciężkie zaburzenia czynności zewnątrz - i wewnątrzwydzielniczej trzustki	41-60

UWAGA:

Przetokę trzustkową oceniać wg – ilości wydzielanej treści, stopnia wydolności zewnątrzwydzielniczej oraz zmian wtórnych powłok jamy brzusznej wg punktu 72 b-d.

Przetokę żółciową oceniać wg ilości wydzielanej treści oraz zmian wtórnych powłok brzusznych wg punktu 72 b-d.

Zwężenia dróg żółciowych – orzekać wg częstości nawrotów zapaleń dróg żółciowych oraz zmian wtórnych w wątrobie wg punktu 72 b-d.

KLASYFIKACJA CHILDA –PUGHA- w odniesieniu do wartości należnych

Parametr	Liczba punktów		
	1	2	3
Albumina (g/dl) w sur.	>3,5	2,8-3,5	<2,8
Bilirubina (umol/l) w sur.	<25	25-40	>40
Czas protrombinowy (sek. ponad normę)	<4	4-6	>6
Wodobrzusze	Brak	niewielkie	nasilone
Nasilenie encefalopatii	Brak	I - II°	III- IV°

GRUPA A – 5-6 pkt, GRUPA B – 7-9 pkt, GRUPA C – 10-15 pkt

G. USZKODZENIA NARZĄDÓW MOCZOWO-PŁCIOWYCH

73. Uszkodzenie jednej nerki lub obu nerek powodujące upośledzenie ich funkcji – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji 5-25
74. Utrata jednej nerki przy drugiej zdrowej i prawidłowo działającej: 30
75. Utrata jednej nerki i upośledzenie funkcjonowania drugiej nerki - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji pozostałej nerki: 35-75
76. Uszkodzenie moczowodu, powodujące zwężenie jego światła:
- a) nie powodujące zaburzeń funkcji 1-5
 - b) z zaburzeniem funkcji układu moczowego 6-20
77. Uszkodzenie pęcherza - w zależności od stopnia zmniejszenia jego pojemności, zaburzeń w oddawaniu moczu, przewlekłych stanów zapalnych:
- a) Wymagające leczenia operacyjnego, bez zaburzeń funkcji 3-5
 - b) niewielkiego i średniego stopnia zaburzenia funkcji 6-15
 - c) znacznego stopnia zaburzenia funkcji 16-30
78. Przetoki górnych dróg moczowych, pęcherza moczowego i cewki moczowej, utrzymujące się po leczeniu zabiegowym:
- a) upośledzające jakość życia (w zależności od możliwości i sposobu zaopatrzenia przetoki i innych zaburzeń wtórnych) w stopniu średnim 10-25
 - b) upośledzające jakość życia (w zależności od możliwości i sposobu zaopatrzenia przetoki i innych zaburzeń wtórnych) w stopniu znacznym 26-50
79. Zwężenia cewki moczowej:
- a) powodujące trudności w oddawaniu moczu 5-15
 - b) z nietrzymaniem moczu lub zaleganiem moczu 16-40
 - c) z nietrzymaniem lub zaleganiem moczu z powikłaniami 41-60

UWAGA:

Stopień zaburzeń w oddawaniu moczu powinien być potwierdzony badaniami urodynamicznymi.

80. Utrata całkowita prącia:	40
81. Uszkodzenie lub częściowa utrata prącia - w zależności od stopnia uszkodzenia i zaburzenia funkcji:	3-35
82. Uszkodzenie lub utrata jednego jądra, jajnika oraz pozostałych struktur układu rozrodczego (nie ujętych w pozostałych punktach tabeli) – w zależności od stopnia uszkodzenia i upośledzenia funkcji:	
a) w wieku do 50 roku życia.	2-20
b) w wieku po 50 roku życia.	1-10
83. Utrata obu jąder lub obu jajników:	
a) w wieku do 50 roku życia.	40
b) w wieku po 50 roku życia.	20
84. Pourazowy wodniak jądra:	
a) wyleczony operacyjnie.	2
b) w zależności od nasilenia zmian utrzymujących się po leczeniu operacyjnym	3-10
85. Utrata macicy:	
a) w wieku do 50 lat.	40
b) w wieku powyżej 50 lat.	15
86. Pourazowe uszkodzenie krocza, worka mosznowego, sromu, pochwy, pośladków:	
a) Rozległe blizny, ubytki, deformacje	1-5
b) wypadanie pochwy, utrzymujące się po leczeniu zabiegowym	5-10
c) wypadanie pochwy i macicy, utrzymujące się po leczeniu zabiegowym,	30

H. OSTRE ZATRUCIA, NAGŁE DZIAŁANIA CZYNNIKÓW CHEMICZNYCH, FIZYCZNYCH I BIOLOGICZNYCH

(orzeczenie stopnia inwalidztwa może nastąpić nie wcześniej niż po 6-ciu miesiącach)

87. Nagłe zatrucia gazami oraz substancjami chemicznymi – uznane za nieszczęśliwy wypadek:	
a) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu niewielkim lub średnim, które nie są oceniane w odrębnych punktach odpowiednich dla danego narządu lub układu	1-15
b) z trwałym uszkodzeniem układu krwiotwórczego	10-25

UWAGA:

Trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu znacznym – oceniać według punktów odpowiednich dla danego narządu lub układu.

88. Inne następstwa zatruc oraz ogólne następstwa działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych (porażenia prądem, porażenia piorunem, następstwa ukąszeń) w zależności od stopnia uszkodzenia powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu niewielkim lub średnim	1-15
--	-------------

UWAGA:

Trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu znacznym – oceniać według punktów odpowiednich dla danego narządu lub układu.

Jeśli potwierdzono, że do zatrucia doszło w wyniku nieszczęśliwego wypadku – uszkodzenie wzroku i słuchu oceniać według odpowiednich Tabel do punktów 27a, 32, 42.

Miejscowe następstwa działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych oceniać według punktów odpowiednich dla danej okolicy ciała.

I. USZKODZENIA KRĘGOSŁUPA, RDZENIA KRĘGOWEGO I ICH NASTĘPSTWA

89. Uszkodzenie kostno-więzadłowe kręgosłupa szyjnego potwierdzone badaniami dodatkowymi (RTG czynnościowe, TK, RM):	
a) z ograniczeniem ruchomości do 25%	1-5
b) z ograniczeniem ruchomości 26% - 50%	6-14

c) z ograniczeniem ruchomości 51% - 75%.....	15-20
d) z ograniczeniem ruchomości ponad 75%.....	21-29
e) zeszywnienie w pozycji zbliżonej do fizjologicznej.....	30
f) zeszywnienie w niekorzystnym ustawieniu głowy.....	45
g) obniżenie wysokości trzonu o co najmniej 10%, ocena wg p. 89 a-f, dodając, w zależności od stopnia zniekształcenia.....	2-10
h) niestabilności (na podstawie czynnościowych zdjęć rtg: przemieszczenie sąsiednich trzonów i/lub rotację) ocenia się wg poz. 89 a-g, zwiększając stopień inwalidztwa o	1-8
i) Uszkodzenia kręgosłupa powikłane zapaleniem kręgów, obecnością ciała obcego itp. - ocenia się wg p. 89a-h zwiększając stopień inwalidztwa o	5

UWAGA: Przy występowaniu objawów korzeniowych dodatkowa ocena wg poz. 94. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa szyjnego jest zespół bólowy korzeniowy lub uraz w mechanizmie zgięciowo-odgięciowym („whiplash”, „smagnięcia biczem”) z zespołem bólowym bez uszkodzeń korzeni nerwowych, orzekać wyłącznie według pozycji 94. Łączny stopień pourazowego inwalidztwa kręgosłupa szyjnego nie może przekroczyć 45%.

Zakresy ruchomości : zgięcie 50°, prostowanie 60°, rotacja po 80°, pochylanie na boki po 45°.

90. Uszkodzenia kostno-więzadłowe kręgosłupa w odcinku piersiowym (Th1-Th10) potwierdzone badaniami dodatkowymi (RTG, TK, RM):

a) z ograniczeniem ruchomości do 50%	1-9
b) z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%	10-19
c) zeszywnienie w pozycji fizjologicznej	20
d) zeszywnienie w ustawieniu niekorzystnym	25 –30
e) obniżenie wysokości trzonu co najmniej 10%, ocenia się wg poz. 90 a-d, zwiększając stopień inwalidztwa, w zależności od stopnia zniekształcenia o	1-5
f) niestabilności (na podstawie czynnościowych zdjęć rtg: przemieszczenie sąsiednich trzonów kręgów i/lub rotacja) ocenia się wg poz. 90 a-e zwiększając stopień inwalidztwa o	1-7
g) Uszkodzenia kręgosłupa powikłane zapaleniem kręgów, obecnością ciała obcego itp. - ocenia się wg p. 90a-f zwiększając stopień inwalidztwa o	5

UWAGA: Przy występowaniu objawów korzeniowych dodatkowa ocena wg poz. 94. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa jest zespół bólowy orzekać wyłącznie według pozycji 94. Łączny stopień pourazowego inwalidztwa kręgosłupa piersiowego nie może przekroczyć 30%.

Zakresy ruchomości : zgięcie 60°, rotacja po 30°, test Schobera 10-11cm (od C7 do S1) z tego odcinek piersiowy 2-3 cm.

91. Uszkodzenia kostno-więzadłowe kręgosłupa w odcinku piersiowo-lędźwiowym (Th11-L5) potwierdzone badaniami dodatkowymi (RTG, TK, RM):

a) z ograniczeniem ruchomości do 25%.	1-5
b) z ograniczeniem ruchomości 26% - 50%.....	6-14
c) z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%.....	15-29
d) zeszywnienie w pozycji zbliżonej do fizjologicznej.....	30
e) zeszywnienie w niekorzystnym ustawieniu tułowia.....	40
f) obniżenie wysokości trzonu co najmniej o 10%, ocenia się wg poz. 91 a-e, zwiększając stopień inwalidztwa, w zależności od stopnia zniekształcenia, o	3-12
g) niestabilności (na podstawie czynnościowych zdjęć rtg: przemieszczenie sąsiednich trzonów kręgów i/lub rotacja)-ocenia się wg poz. 91 a-f zwiększając stopień inwalidztwa o	1-9
h) uszkodzenia kręgosłupa powikłane zapaleniem kręgów, obecnością ciała obcego itp. - ocenia się wg p. 91a-g zwiększając stopień inwalidztwa o	5

UWAGA:

Przy występowaniu objawów korzeniowych dodatkowa ocena wg poz. 94. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa jest zespół bólowy korzeniowy orzekać wyłącznie według pozycji 94. Łączny stopień pourazowego inwalidztwa kręgosłupa lędźwiowego nie może przekroczyć 40%.

Kręgozmyk rzekomy (zwyródnieniowy) i prawdziwy (na tle kręgoszczeliny) nie jest traktowany jako następstwo nieszczęśliwego wypadku.

ZAKRESY RUCHOMOŚCI: zgięcie 60°, wyprost 25°, pochylanie na boki po 25°, test Schobera 10-11cm (od C7 do S1) z tego odcinek lędźwiowy 7-8 cm.

92. Izolowane złamanie wyrostków poprzecznych, kolczystych, ościstych - w zależności od ograniczenia ruchomości kręgosłupa, ocenia się wg p.p. 89-91.

93. Uszkodzenie rdzenia kręgowego:

- a) zaburzenia czucia, zespoły bólowe bez niedowładów w zależności od stopnia zaburzeń 1-10
- b) zaburzenia ze strony zwieraczy i narządów płciowych bez niedowładów, zespół stożka końcowego oraz objawy piramidowe bez niedowładu, w zależności od stopnia zaburzeń. 5-30
- c) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych (4° w skali Lovetta lub 2° według skali Ashwortha), zespół Brown-Sequarda, będący następstwem uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn (4° w skali Lovetta lub 2° według skali Ashwortha) lub uszkodzenie rdzenia w odcinku piersiowym - z niedowładem kończyny dolnej (3-4° w skali Lovetta lub 3-2° według skali Ashwortha) 5-30
- d) średniego stopnia niedowład kończyn górnych lub dolnych (3° w skali Lovetta lub 3° według skali Ashwortha), zespół Brown-Sequarda, będący następstwem uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn (3° w skali Lovetta lub 3° według skali Ashwortha), lub uszkodzenie rdzenia w odcinku piersiowym- z niedowładem kończyny dolnej (0-2° w skali Lovetta lub 5-4° według skali Ashwortha).....31 –60
- e) głęboki niedowład kończyn górnych lub dolnych (2° w skali Lovetta lub 4° według skali Ashwortha), niedowład cztero kończynowy (3° w skali Lovetta lub 3° według skali Ashwortha), zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia z niedowładem kończyn (2° w skali Lovetta lub 4° według skali Ashwortha) 61-90
- f) porażenie kończyn górnych i /lub dolnych (0-1° w skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha), głęboki niedowład cztero kończynowy (2° w skali Lovetta lub 4° według skali Ashwortha), zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia z porażeniem kończyn (0-1° w skali Lovetta lub 5° według skali Ashwortha) 100

94. Urazowe zespoły korzeniowe (ból, ruch, czucie lub mieszane) oraz utrwalone urazowe zespoły bólowe bez uszkodzenia korzeni - w zależności od stopnia:

- a) szyjne bólowe 1-4
- b) szyjne bez niedowładów - ból, zaburzenia czucia, osłabienie lub brak odruchów.....5-15
- c) szyjne z obecnością niedowładów - w zależności od stopnia niedowładu i zaników mięśniowych (co najmniej 2 cm) 5-30
- d) piersiowe. 1-10
- e) lędźwiowo- krzyżowe bólowe. 1-4
- f) lędźwiowo-krzyżowe bez niedowładów - ból, zaburzenia czucia, osłabienie lub brak odruchów 5-15
- g) lędźwiowo - krzyżowe z obecnością niedowładów - w zależności od stopnia niedowładu i zaników mięśniowych (co najmniej 2 cm).....5-30
- h) guziczne (w tym złamania kości guzicznej) 1-5

UWAGA:

Zaburzenia stwierdzane w punkcie 94 a-h muszą mieć potwierdzenie w obiektywnej dokumentacji medycznej z diagnostyki i leczenia następstw zdarzenia. Zespół bólowy po urazie w mechanizmie zgięciowo-odgięciowym („smagnięcia biczem”) orzekać wyłącznie według pozycji 94a lub 94b.

J. USZKODZENIA MIEDNICY

95. Utrwalone rozejście spojenia łonowego i/lub zwichnięcie stawu krzyżowo-biodrowego - w zależności od stopnia przemieszczenia i zaburzeń chodu:

- a) utrwalone rozejście spojenia łonowego, bez dolegliwości ze strony stawów krzyżowo-biodrowych, bez zaburzeń chodu 1-4
- b) utrwalone rozejście spojenia łonowego z dolegliwościami ze strony stawów krzyżowo-biodrowych, z zaburzeniami chodu 5-15
- c) utrwalone zwichnięcie stawu krzyżowo- biodrowego niewielkiego stopnia nie wymagające leczenia operacyjnego, w zależności od stopnia zaburzeń chodu. 2-9
- d) utrwalone zwichnięcie stawu krzyżowo- biodrowego znacznego stopnia, leczone operacyjnie, w zależności od stopnia zaburzeń chodu..... 10-30

UWAGA:

Jeżeli rozejściu spojenia łonowego towarzyszy złamanie kości miednicy oceniać według punktu 96 lub 98

96. Złamanie miednicy z przerwaniem obręczy biodrowej, jedno- lub wielomiejscowe - w zależności od zniekształcenia i upośledzenia chodu:

- a) w odcinku przednim jednostronne (kość łonowa , kość łonowa i kulszowa) **1-10**
- b) w odcinku przednim obustronnie. **5-15**
- c) w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaigne'a). **10-30**
- d) w odcinku przednim i tylnym obustronnie. **20-40**

UWAGA:

Złamania stabilne kości miednicy, złamania awulsyjne oceniać według punktu 98.

97. Złamanie panewki stawu biodrowego, z centralnym, lub bez centralnego zwicznienia stawu - w zależności od upośledzenia funkcji stawu oceniać wg p.143.

UWAGA:

Uraz stawu biodrowego wygojony sztucznym stawem oceniać wg punktu 146.

98. Izolowane złamania kości miednicy i kości krzyżowej bez przerwania obręczy kończyny dolnej:

- a) jednomiejscowe złamanie kości miednicy (np. złamanie jednej gałęzi kości łonowej lub kulszowej), kości krzyżowej - bez istotnego zniekształcenia i z niewielkimi zaburzeniami funkcji **1-3**
- b) jednomiejscowe złamanie kości miednicy (np. złamanie jednej gałęzi kości łonowej lub kulszowej), kości krzyżowej - ze zniekształceniem i zaburzeniami funkcji **4-8**
- c) mnogie złamania kości miednicy i /lub kości krzyżowej - bez istotnego zniekształcenia i z niewielkimi zaburzeniami funkcji **2-7**
- d) mnogie złamania kości miednicy i/ lub kości krzyżowej ze zniekształceniem i z zaburzeniami funkcji **5-15**

UWAGA:

Towarzyszące złamaniom uszkodzenia narządów miednicy i objawy neurologiczne ocenia się dodatkowo wg pozycji dotyczących odpowiednich uszkodzeń narządów miednicy lub uszkodzeń neurologicznych.

K.USZKODZENIA KOŃCZYNY GÓRNEJ

Prawa (dominująca) Lewa

ŁOPATKA

99. Złamanie łopatki:

- a) wygojone złamanie łopatki z nieznacznym przemieszczeniem i niewielkimi zaburzeniami funkcji kończyny **1-5 1-3**
- b) wygojone złamanie łopatki z wyraźnym przemieszczeniem i niewielkim upośledzeniem funkcji kończyny - z ograniczeniem ruchomości do 30%..... **6-12 4-9**
- c) wygojone złamanie łopatki z wyraźnym przemieszczeniem i średnim upośledzeniem funkcji kończyny - z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-50%..... **13-20 10-15**
- d) wygojone złamanie łopatki z wyraźnym przemieszczeniem i znacznym upośledzeniem funkcji kończyny - z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%..... **21- 40 16-30**

UWAGA:

Normy pozycji 99 uwzględniają również ewentualne powikłania neurologiczne.

OBOJCZYK

100. Stan po wadliwym wygojeniu złamania obojczyka w zależności od stopnia zniekształcenia i ograniczenia ruchomości:

- a) niewielkiego stopnia deformacja z ograniczeniem ruchomości stawu ramienno-łopatkowego do 20%..... **1-8 1-6**
- b) deformacja z wyraźnym ograniczeniem ruchomości stawu ramienno-łopatkowego powyżej 20%..... **9-20 7-15**

- 101. Staw rzekomy obojczyka - w zależności od zniekształceń, przemieszczeń, upośledzenia funkcji kończyny:**
- a) zmiany wtórne z ograniczeniem ruchomości w stawie ramiennie-łopatkowym do 20%.....**10-14 8-12**
- b) zmiany wtórne z ograniczeniem ruchomości w stawie ramiennie-łopatkowym powyżej 20%.....**15-25 13-20**

UWAGA:

W przypadku złamania obojczyka powikłanego stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 101

- 102. Zwinięcie, podwinięcie stawu obojczykowo-barkowego lub obojczykowo-mostkowego - w zależności od ograniczenia ruchów, stopnia zniekształcenia i upośledzenia funkcji:**

- a) brak lub niewielka deformacja i ograniczenie ruchomości do 10% (I°)..... **1-5 1-3**
- b) wyraźna deformacja i ograniczenie ruchomości do 20% (II°, II°/III°)..... **6-10 4-8**
- c) wyraźna deformacja i ograniczenie ruchomości powyżej 20% (II°/III°, III°)..... **11-25 9-20**

UWAGA:

W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny górnej wynika z nakładania się skutków złamania obojczyka oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie wg pozycji 181. W przypadku nie nakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 181.

- 103. Uszkodzenia obojczyka powikłane przewlekłym zapaleniem kości - ocenia się wg poz. 100-102 - zwiększając stopień trwałego uszczerbku o:** **5**

BARK – STAW RAMIENNO-ŁOPATKOWY

- 104. Uszkodzenia stawu łopatkowo-ramiennego (zwinięcia, złamania - głowy, nasady bliższej kości ramiennej, panewki, szyjki łopatki, skręcenia) oraz uszkodzenia pozostałych struktur barku - w zależności od ubytków tkanek, ograniczenia ruchów, zaników mięśni, przemieszczeń i zniekształceń złamanej głowy kości ramiennej itp.:**
- a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 30%..... **1-11 1-7**
- b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31%-50%..... **12-19 8-14**
- c) znaczne zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%..... **20-35 15-30**

UWAGA:

Uszkodzenie stawu ramiennie-łopatkowego wygojone sztucznym stawem należy oceniać według punktu 104, nie mniej niż 10%.

- 105. Zastarzałe nieodprowadzalne zwinięcie stawu łopatkowo -ramiennego w zależności od zakresu ruchów i ustawienia kończyny:** **20-35 15-30**
- 106. Nawykowe zwinięcie stawu ramiennie-łopatkowego potwierdzone dokumentacją lekarską i radiologiczną:**..... **5- 25 5-20**

UWAGA:

Kolejnych epizodów nawykowego zwinięcia nie należy traktować jako kolejnego nieszczęśliwego wypadku lecz jako skutek ostatniego urazowego zwinięcia stawu łopatkowo-ramiennego. Przy orzekaniu według punktu 106 należy zebrać szczegółowy wywiad w kierunku przebytych wcześniej urazowych zwinięć w stawie oraz zapoznać się z dodatkową dokumentacją medyczną – w celu ustalenia daty ostatniego zwinięcia urazowego oraz daty pierwszego zwinięcia nawykowego. Konieczna analiza dokumentacji medycznej i wypadkowej wraz z analizą mechanizmu urazu celem identyfikacji przedmiotowego zdarzenia jako nieszczęśliwego wypadku.

- 107. Staw wiotki, cepowy w następstwie pourazowych ubytków kości - w zależności od zaburzeń funkcji:**..... **25-40 20-35**

UWAGA:

Staw wiotki z powodu porażeń - ocenia się wg norm neurologicznych.

- 108. Zesztywnienie stawu barkowego (całkowity brak ruchomości w stawie ramiennie-łopatkowym):**
a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym - w zależności od ustawienia i funkcji ..	20-35	15-30
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym.....	40	35

109. Bliznowaty przykurcz stawu barkowego - w zależności od zaburzeń czynności stawu:
orzekać według punktu 104 lub 108.

110. Uszkodzenie barku powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami itp. - ocenia się wg poz. 104-109, zwiększając stopień uszczerbku o 5

UWAGA:

W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny górnej wynika z nakładania się skutków uszkodzeń barku oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie wg pozycji 181.

W przypadku nie nakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 181.

111. Utrata kończyny w stawie ramiennie-łopatkowym:..... 70 65

112. Utrata kończyny wraz z łopatką: 75 70

ZAKRESY RUCHOMOŚCI STAWU RAMIENNO-ŁOPATKOWEGO

- zgięcie 0 - 180°, wyprost 0 - 60°, odwodzenie 0 - 90°, unoszenie 90 - 180° (niekiedy odwodzenie i unoszenie określane jest jednym terminem - odwodzenie i wtedy zakres ruchu wynosi 0 - 180°), przywodzenie 0 - 50°, rotacja zewnętrzna 0 - 70°, rotacja wewnętrzna 0 - 100° (pozycja funkcjonalna, swobodna - 20 - 40° zgięcia, 20 - 50° odwodzenia i 30 - 50° rotacji wewnętrznej)

RAMIĘ

Prawe (dominujące) Lewe

113. Złamanie trzonu kości ramiennej - w zależności od przemieszczeń, ograniczeń ruchu w stawie łopatkowo-ramiennym i łokciowym:

a) upośledzenie funkcji kończyny z ograniczeniem ruchomości w stawie ramiennie-łopatkowym lub łokciowym do 30%.....	1-15	1-10
b) upośledzenie funkcji kończyny z ograniczeniem ruchomości w stawie ramiennie-łopatkowym lub łokciowym powyżej 30%.....	16-30	11-25
c) złamania powikłane przewlekłym zapaleniem kości, brakiem zrostu, stawem rzekomym itp. ocenia się wg poz. 113 a lub b, zwiększając stopień inwalidztwa w zależności od zaburzeń funkcji o		5-15

114. Uszkodzenia mięśni, uszkodzenia ścięgien i ich przyczepów - w zależności od zmian wtórnych i upośledzenia funkcji:

a) zmiany niewielkie	1-5	1-4
b) zmiany średnie	6-12	5-9
c) zmiany duże	13-20	10-15

UWAGA:

Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 113.

115. Utrata kończyny w obrębie ramienia:

a) z zachowaniem tylko 1/3 bliższej kości ramiennej.....	70	65
b) przy dłuższych kikutach	65	60

116. Trwałe przepukliny mięśniowe ramienia. oceniać wg.p.114a.

117. Złamania w obrębie łokcia (nasada dalsza kości ramiennej, nasada bliższa kości promieniowej i łokciowej) - w zależności od zaburzeń osi, ograniczenia ruchów w stawie łokciowym oraz innych zmian wtórnych:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 20%.....	1-5	1-4
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 21-50%.....	6-15	5-10
c) duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%.....	16-30	11-25

118. Zesztywnienie stawu łokciowego:

a) w zgięciu zbliżonym do kąta prostego i z zachowanymi ruchami obrotowymi przedramienia.....	25	20
b) w zgięciu zbliżonym do kąta prostego i w zależności od ograniczenia zakresu ruchów obrotowych przedramienia.....	26-30	21-25
c) w ustawieniu wyprostnym lub zbliżonym (do 20°).....	45	40
d) w innych niekorzystnych ustawieniach - w zależności od przydatności czynnościowej kończyny	30-45	25-40

119. Uszkodzenia łokcia - zwłknięcia, skręcenia, uszkodzenia tkanek miękkich - w zależności od ograniczenia ruchów, zaników mięśni, przemieszczeń, zniekształceń oraz innych zmian wtórnych:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 20%.....	1-5	1-4
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 21-50%.....	6-15	5-10
c) duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%.....	16-30	11-25

UWAGA:

Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 117.

120. Ciepły staw łokciowy, utrwalony mimo leczenia - w zależności od stopnia wiotkości i stanu mięśni:

15-30 10-25

121. Uszkodzenia stawu łokciowego powikłane przewlekłym stanem zapalnym, przetokami itp. ocenia się według pozycji 117-120, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu o.....

5

UWAGA:

Funkcjonalny pełny wyprost stawu łokciowego 0°, pełne zgięcie 140°, supinacja i pronacja 0°-80°. (pozycja funkcjonalna 80° zgięcia)

PRZEDRAMIĘ

Prawe(dominujące) Lewe

122. Złamania w obrębie dalszych nasad jednej lub obu kości przedramienia, powodujące ograniczenia ruchomości nadgarstka i zniekształcenia - w zależności od stopnia zaburzeń funkcji:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 30%.....	1-6	1-5
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-60%.....	7-15	6-10
c) duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 60%.....	16-25	11-20
d) usztywnienie nadgarstka w położeniu korzystnym (wyprost i pronacja).....	15-20	10-15
e) usztywnienie nadgarstka w położeniu niekorzystnym.....	20-30	15-25

123. Złamania trzonów jednej lub obu kości przedramienia - w zależności od zniekształceń i zaburzeń czynnościowych:

a) niewielkie zmiany.....	1-6	1-5
b) średnie zmiany.....	7-15	6-10
c) duże zmiany, zmiany wtórne i inne	16-30	11-25

124. Izolowane uszkodzenie części miękkich przedramienia, skóry, mięśni, ścięgien, naczyń - w zależności od rozmiarów, uszkodzenia i upośledzenia funkcji, zmian wtórnych (troficzne, krążeniowe, blizny i inne):

a) niewielkie zmiany.....	1-5	1-4
b) średnie zmiany	6-10	5-8
c) znaczne zmiany.....	11-20	9-15

UWAGA:

Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktów 122, 123, 125, 126.

125. Staw rzekomy kości łokciowej lub promieniowej - w zależności od zniekształceń, ubytków kości, upośledzenia funkcji i innych zmian wtórnych:

a) średniego stopnia.....	10-20	10-15
b) dużego stopnia.....	21-35	16-30

UWAGA:

W przypadku złamania jednej kości przedramienia powikłanej stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 125.

126. Brak zrostu, staw rzekomy obu kości przedramienia - w zależności od zniekształceń, ubytków kości, upośledzenia funkcji, zmian wtórnych:

a) średniego stopnia.....	10-25	10-20
b) dużego stopnia.....	26-40	21-35

UWAGA:

W przypadku złamania obu kości przedramienia powikłanych stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 126.

127. Uszkodzenie przedramienia powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, ubytkiem tkanki kostnej - ocenia się wg poz. 122-126, zwiększając stopień trwałego uszczerbku o 5

128. Utrata kończyny w obrębie przedramienia - w zależności od charakteru kikuta i jego przydatności do oprotezowania: 55-60 50-55

129. Utrata przedramienia w okolicy nadgarstka: 55 50

ZAKRESY RUCHOMOŚCI PRZEDRAMIENIA :

- nawracanie 0 - 80°, odwracanie 0 - 80° (pozycja funkcjonalna, swobodna - 20° nawrócenia)

NADGARSTEK

Prawy (dominujący) Lewy

130. Uszkodzenia nadgarstka: skręcenia, zwichnięcia , złamania - w zależności od blizn, ubytków, zniekształceń, niestabilności, upośledzenia funkcji, zmian troficznych i innych zmian wtórnych:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 30%	1-6	1-5
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-60%.....	7-15	6-10
c) duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 60%	16-25	11-20

131. Całkowite zeszytywnienie w obrębie nadgarstka:

a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji ręki i palców.....	15-20	10-15
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji ręki i palców.....	21-30	16-25

132. Uszkodzenie nadgarstka powikłane trwałymi zmianami troficznymi, przewlekłym ropnym zapaleniem kości nadgarstka, przetokami - ocenia się wg poz. 130-131, zwiększając stopień trwałego uszczerbku o 5

133. Utrata ręki na poziomie nadgarstka:..... 55 50

ZAKRESY RUCHOMOŚCI NADGARSTKA:

zgięcie dłoniowe 60° (czynne), 80° (bierne), zgięcie grzbietowe 60° (czynne), 80° (bierne),
odchylenie promieniowe 20°, odchylenie łokciowe 30°, (pozycja funkcjonalna – od 10° zgięcia
dłoniowego do 10° zgięcia grzbietowego i od 0° do 10° odchylenia łokciowego).

ŚRÓDRĘCZE

Prawe Lewe

134. . Uszkodzenie śródręcza: kości, części miękkich - w zależności od ubytków, zniekształceń oraz upośledzenia funkcji ręki, palców i innych zmian wtórnych:

- a) I kość śródręcza(w zależności od funkcji kciuka):
I. z ograniczeniem ruchomości kciuka do 30%.....	1-6	1-5
II. z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-60%.....	7-12	6-9
III. z ograniczeniem ruchomości powyżej 60%.....	13-20	10-15
- b) II kość śródręcza (w zależności od ruchomości palca wskazującego):
I. z ograniczeniem ruchomości do 30%.....	1-5	1-3
II. z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-60%.....	6-9	4-6
III. z ograniczeniem powyżej 60%.....	10-15	7-10
- c) III kość śródręcza (w zależności od ruchomości palca III i innych zmian wtórnych):
I. z ograniczeniem ruchomości w zakresie 20-50%.....	1-2	1
II. z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%.....	3-5	2-4
- d) IV,V kość śródręcza (w zależności od ruchomości odpowiednich palców i innych zmian wtórnych)
- ocena osobna dla każdej kości śródręcza:
I. z ograniczeniem ruchomości w zakresie 20-50%.....	1-2	1
II. z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%.....	3-4	2

KCIUK

Prawy (dominujący) Lewy

135. Utrata w zakresie kciuka – w zależności od rozmiaru ubytku, jakości kikuta, zniekształceń, ograniczenia ruchomości palca oraz upośledzenia funkcji ręki i innych zmian wtórnych:

- a) częściowa lub całkowita utrata opuszki.....**1-4 1-2**
- b) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego w zależności od zmian wtórnych..**5-10 3-6**
- c) utrata paliczka paznokciowego i paliczka podstawnego (do $\frac{2}{3}$ długości paliczka podstawnego) - w zależności od zmian wtórnych.....**11-15 7-10**
- d) utrata paliczka paznokciowego i paliczka podstawnego poniżej $\frac{2}{3}$ długości lub utrata obu paliczków bez kości śródręcza.....**16-20 11-15**
- e) utrata obu paliczków z kością śródręcza**20-25 15-20**

136. Inne uszkodzenia kciuka (złamania, zwichnięcia, uszkodzenia tkanek miękkich) w zależności od upośledzenia ruchomości kciuka oraz funkcji ręki i zmian wtórnych:

- a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 25%.....**1-5 1-3**
- b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 26-50%.....**6-10 4-8**
- c) znaczne zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 51-75%.....**11-15 9-12**
- d) bardzo duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 75%.....**16-20 13-15**
- e) rozległe zmiany palca i ręki, graniczące z funkcjonalną utratą palca wraz z pierwszą kością śródręcza.....**20-25 15-20**

UWAGA: Przy ocenie stopnia zaburzeń czynności kciuka bierze się pod uwagę przede wszystkim zdolność odwodzenia, przeciwstawiania i chwytu.

ZAKRESY RUCHOMOŚCI KCIUKA:

- staw śródręczno-paliczkowy 0-60° (pozycja funkcjonalna 20° zgięcia)
- staw międzypaliczkowy 0-80° (pozycja funkcjonalna 20° zgięcia)
- odwodzenie 0-50°

- przywodzenie - maksymalna odległość między kresą zgięciową stawu międzypaliczkowego kciuka, a kresą zgięciową stawu śródręczno-paliczkowego palca V - pełny zakres ruchu - 0 cm, brak ruchu - 8 cm
- opozycja (przeciwstawianie) - maksymalna odległość między kresą zgięciową stawu międzypaliczkowego kciuka, a kresą zgięciową stawów śródręczno-paliczkowych na wysokości III stawu śródręczno-paliczkowego - pełny zakres ruchu - 8 cm, brak ruchu - 0 cm

PALEC WSKAZUJĄCY

Prawy (dominujący) Lewy

137. Utrata w obrębie wskaziciela - w zależności od zniekształceń, jakości kikuta, ograniczenia ruchów wskaziciela, upośledzenia funkcji ręki:

a) utrata częściowa lub całkowita opuszki.....	1-2	1
b) utrata paliczka paznokciowego.....	3-5	2-3
c) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka środkowego	6-9	4-7
d) utrata paliczka środkowego	10	8
e) utrata trzech paliczków	15	10
f) utrata wskaziciela z kością śródręcza	15-20	10-15

138. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie wskaziciela: złamania, zwichnięcia, uszkodzenia części miękkich - w zależności od zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki, przykurczów stawów, zeszywnień, zmian troficznych i innych zmian wtórnych - w zależności od stopnia:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 20%.....	1-3	1-2
b) zmiany średniego stopnia z ograniczeniem ruchomości w zakresie 21-40%.....	4-6	3-4
c) zmiany dużego stopnia z ograniczeniem ruchomości w zakresie 41-70%.....	7-11	5-7
d) zmiany znacznego stopnia z ograniczeniem ruchomości powyżej 70%.....	12-15	8-10
e) rozległe zmiany palca i ręki, graniczące z funkcjonalną utratą palca wraz z kością śródręcza.....	15-20	10-15

PALEC TRZECI, CZWARTY I PIĄTY

Prawy (dominujący) Lewy

139. Palec III, IV i V - w zależności od poziomu utraty:

a) palec III - utrata częściowa lub całkowita opuszki.....	1-2	1
b) palec III - utrata paliczka paznokciowego.....	3	2
c) palec III - utrata dwóch paliczków.....	7	5
d) palec III - utrata trzech paliczków	10	8
e) palec IV - utrata częściowa lub całkowita opuszki.....	1	0,5
f) palec IV - utrata paliczka paznokciowego.....	2	1
g) palec IV - utrata dwóch paliczków	4	2
h) palec IV - utrata trzech paliczków	7	3
i) palec V - za utratę każdego paliczka	1	1

140. Utrata palców III, IV lub V z kością śródręcza:

a) palec III	12	10
b) palec IV	9	5
c) palec V	5	4

141. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie palców III, IV lub V - złamania, zwichnięcia, uszkodzenia części miękkich - w zależności od zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, przykurczów stawów, zeszywnień, zmian troficznych i innych zmian wtórnych - za każdy palec w zależności od stopnia:

a) palec III:		
I. ograniczenie ruchomości do 50% bez zmian wtórnych.....	1-2	1-2
II. ograniczenie ruchomości powyżej 50% bez zmian wtórnych.....	3-5	3-4
III. ograniczenie ruchomości do 50% ze zmianami wtórnymi.....	1-5	1-4
IV. ograniczenie ruchomości powyżej 50% ze zmianami wtórnymi.....	6-10	5-8
b) palec IV :		
I. ograniczenie ruchomości do 50% bez zmian wtórnych.....	1-2	1
II. ograniczenie ruchomości powyżej 50% bez zmian wtórnych.....	3-4	2
III. ograniczenie ruchomości do 50% ze zmianami wtórnymi.....	1-4	1-2

IV. ograniczenie ruchomości powyżej 50% ze zmianami wtórnymi.....	5-7	3
b) palec V:		
I. ograniczenie ruchomości do 50% bez zmian wtórnych.....	1	1
II. ograniczenie ruchomości powyżej 50% bez zmian wtórnych.....	2	2
III. ograniczenie ruchomości do 50% ze zmianami wtórnymi.....	2	2
IV. ograniczenie ruchomości powyżej 50% ze zmianami wtórnymi.....	3	3

UWAGA: Łączny stopień pourazowego inwalidztwa ręki nie może przekroczyć 55% - prawej i 50% - lewej.

Przy uszkodzeniach obejmujących większą liczbę palców globalna ocena musi być niższa niż łączna całkowita utrata tych palców i odpowiadać stopniowi użyteczności ręki. Niektóre przykłady podano powyżej w p.140c.

ZAKRESY RUCHOMOŚCI - PALCE II - V:

- staw śródrečno-palczkowy 0-90° (pozycja funkcjonalna 30° zgięcia)
- staw międzypalczkowy bliższy 0-100° (pozycja funkcjonalna 40° zgięcia)
- staw międzypalczkowy dalszy 0-70° (pozycja funkcjonalna 20° zgięcia)

L. USZKODZENIA KOŃCZYNY DOLNEJ

STAW BIODROWY

142. Utrata kończyny dolnej:

a) przez wyluszczenie jej w stawie biodrowym	70
b) odjęcie powyżej ½ uda	60

143. Uszkodzenia stawu biodrowego – zwichnięcia, złamania panewki, złamania bliższej nasady kości udowej, złamania szyjki, złamania krętarzowe, urazowe złuszczenia głowy kości udowej oraz uszkodzenia tkanek miękkich okolicy stawu biodrowego - w zależności od ubytków, stopnia ograniczenia ruchów, zniekształceń i zmian wtórnych:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 30%	2-12
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-60%	13-24
c) duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 60%	25-40

144. Zesztywnienie stawu biodrowego - w zależności od ustawienia i wtórnych zaburzeń statyki i dynamiki:

a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym	30-35
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym	36-45

145. Przykurcze i zesztywnienia powikłane przewlekłym zapaleniem tkanki kostnej, z przetokami itp. - ocenia się wg poz. 143, zwiększając stopień inwalidztwa o.....5

146. Pourazowa endoprotezoplastyka stawu biodrowego, w zależności od ruchomości, dolegliwości bólowych, konieczności zaopatrzenia ortopedycznego, możliwości i zaburzeń chodu:

a) bez ograniczeń funkcji	15
b) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 50%	16-25
b) znaczne zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%	26-45

UWAGA: Należy zwracać uwagę na zgłaszane jako wynik urazowego uszkodzenia biodra zmiany chorobowe: krwiopochodne ropne zapalenie kości, gruźlica kostno-stawowa, nowotwory, martwice aseptyczne kości, biodro szpotawe dorastających i inne zniekształcenia powodujące zaburzenia statyki. Przy tego rodzaju stanach chorobowych ocenę inwalidztwa ogranicza się wyłącznie do spowodowanego przedmiotowym nieszczęśliwym wypadkiem.

W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny dolnej wynika z nakładania się skutków uszkodzeń biodra oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie wg pozycji 181. W przypadku nie nakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 181.

ZAKRESY RUCHOMOŚCI STAWU BIODROWEGO

- zgięcie 0 - 120°, wyprost 0 - 20°, odwodzenie 0 - 50°, przywodzenie 0 - 40°, rotacja (obracanie) na zewnątrz 0-45°, rotacja do wewnątrz 0 - 50° .

UDO

147. Złamanie kości udowej - w zależności od zniekształceń, zaburzenia osi kończyny, skrócenia, zaników mięśni, ograniczenia ruchów w stawie biodrowym i kolanowym, zaburzeń chodu, zaburzeń funkcji kończyny i innych zmian wtórnych:

a) skrócenie w zakresie 1-3 cm bez zmian wtórnych.....	3-10
b) skrócenie w zakresie 3,1-5 cm bez zmian wtórnych.....	11-20
c) skrócenie powyżej 5 cm bez zmian wtórnych.....	21-30
d) niewielkie zmiany ze skróceniem do 3 cm.....	10-15
e) średnie zmiany ze skróceniem w zakresie 3,1-5 cm, upośledzenie chodu w stopniu średnim.....	16-29
f) duże zmiany ze skróceniem powyżej 5 cm, upośledzenie chodu w stopniu znacznym.....	30-40

UWAGA:

Ocena zmian wtórnych według tej pozycji powinna być zgodna z wartościami uszczerbku opisanymi w punktach 143 i 154 opisującymi procentowo utratę ruchomości w stawach biodrowym i kolanowym z ograniczeniem do 60%.

148. Staw rzekomy kości udowej, ubytki kości udowej uniemożliwiające obciążenie kończyny, - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji, skrócenia, zmian zapalnych i zaburzeń wtórnych:

40-60

149. Izolowane uszkodzenia tkanek miękkich – w zależności od zaburzeń funkcji kończyny :

a) niewielkiego stopnia.....	1- 5
b) średniego stopnia.....	6-10
c) znacznego stopnia.....	11-20

UWAGA:

Według tej pozycji oceniać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości oceniać według punktu 147.

150. Uszkodzenie dużych naczyń, tętniaki pourazowe - w zależności od stopnia zaburzeń ukrwienia kończyny i powikłań:.....

5-30

151. Uszkodzenie uda powikłane przewlekłym ropnym zapaleniem kości, przetokami, skostnieniem pozaszkieletowym - ocenia się wg punktu 147 zwiększając stopień uszczerbku - w zależności od rozmiarów powikłań o:.....

5-10.

152. Uszkodzenie uda powikłane współistniejącym uszkodzeniem nerwu kulszowego ocenia się wg punktu 147-150, zwiększając stopień trwałego uszczerbku - w zależności od rozmiarów uszkodzenia nerwu o:

10-60

UWAGA:

Łączny stopień uszczerbku ocenianego wg poz. 147-152 i poz. 153 nie może przekroczyć 60%.

153. Utrata kończyny - w zależności od długości kikuta i jego przydatności do oprotegowania:

55-60

KOLANO

154. Złamania kości tworzących staw kolanowy i inne uszkodzenia - w zależności od zniekształceń, przykurczów, ograniczenia ruchów, stabilności stawu i innych zmian wtórnych. Dodatkowo ocenia się wg poz. 155, 156:

a) utrata ruchomości w zakresie 0-40° za każde 2° ubytku ruchu	1
b) utrata ruchomości w zakresie 41°-90° za każde 5°	1
c) utrata ruchomości w zakresie 91°-120° za każde 10° ubytku ruchu	1
d) zeszywnienie stawu kolanowego w pozycji funkcjonalnie korzystnej (0-15°)	25
e) zeszywnienie stawu kolanowego w pozycji funkcjonalnie niekorzystnej	35

155. Uszkodzenia aparatu więzadłowo – torebkowego w zależności od stabilności stawu oraz wydolności statyczno-dynamicznej kończyny. Dodatkowa ocenia się wg poz. 154.

a) niestabilność jednopłaszczyznowa I ^o , z niewielkimi zmianami wtórnymi (zaniki mięśniowe i zmniejszenie siły mięśniowej, itp.)	1-4
b) niestabilność jednopłaszczyznowa II ^o , dwupłaszczyznowa I ^o , w zależności od zmian wtórnych (zaniki mięśniowe i zmniejszenie siły mięśniowej, itp.)	5-12
c) niestabilność jednopłaszczyznowa III ^o lub dwupłaszczyznowa II ^o , w zależności od zmian wtórnych (zaniki mięśniowe i zmniejszenie siły mięśniowej, itp.)	13-19
d) niestabilność dwupłaszczyznowa III ^o , w zależności od zmian wtórnych (zaniki mięśniowe i zmniejszenie siły mięśniowej, itp.)	20-25
e) pełna niestabilność wielopłaszczyznowa, w zależności od zmian wtórnych (zaniki mięśniowe i zmniejszenie siły mięśniowej, itp.)	26-35

156. Inne następstwa urazów stawu kolanowego (zaburzenia osi stawu, przewlekłe wysiękowe zapalenia, przewlekłe dolegliwości bólowe, chondromalacja, niestabilności rzepki, złamania rzepki, uszkodzenia łąkotek, w zależności od funkcji stawu kolanowego oraz stopnia nasilenia istniejących dolegliwości. Ocenia się wg poz. 154 i/lub 155, zwiększając stopień inwalidztwa o: 1-10

UWAGA: Łączny stopień pourazowego inwalidztwa stawu kolanowego nie może przekroczyć 40%. Patrz analogiczna uwaga do p.106. Należy zwracać uwagę na mechanizm urazu, obrażenia (rozerwanie torebki stawowej i krwiak śródstawowy), sposób leczenia (unieruchomienie w opatrunku gipsowym lub nie), a także współistnienie predyspozycji pod postacią zmian anatomicznych lub chorób. Analiza powinna być oparta o pełną dokumentację medyczną.

UWAGA:

Uszkodzenie stawu kolanowego wywołane sztucznym stawem należy oceniać według punktu 154 i 156, nie mniej niż 15%.

157. Utrata kończyny na poziomie stawu kolanowego.....50

UWAGA:

Prawidłowo funkcjonalny zakres ruchów w stawie kolanowym przyjmuje się od 0° dla wyprostu do 120° dla zgięcia.

PODUDZIE

158. Złamanie kości podudzia w zależności od zniekształceń, skrócenia, ograniczenia ruchomości w stawie skokowym i kolanowym oraz innych zmian wtórnych:

a) izolowane skrócenie w zakresie 1-3 cm bez zmian wtórnych	2-10
b) izolowane skrócenie w zakresie 3,1-5 cm bez zmian wtórnych.....	11-20
c) izolowane skrócenie powyżej 5 cm bez zmian wtórnych.	21-30
d) niewielkie zmiany ze skróceniem w zakresie 0 -3 cm	3-15
e) średnie zmiany ze skróceniem w zakresie 3,1-5 cm	16-29
f) duże zmiany ze skróceniem powyżej 5 cm	30-40

UWAGA:

Ocena zmian wtórnych według tej pozycji powinna być zgodna z wartościami uszczerbku opisanymi w punktach 154 i 162 opisującymi procentowo utratę ruchomości w stawach kolanowym i skokowo-goleniowym z ograniczeniem do 40%.

159. Izolowane złamanie strzałki - w zależności od przemieszczeń, zniekształceń, upośledzenia funkcji kończyny 1-3

160. Uszkodzenia tkanek miękkich podudzia, skóry, mięśni, naczyń, ścięgna Achillesa i innych ścięgien – w zależności od rozległości uszkodzenia oraz ograniczeń czynnościowych i innych zmian wtórnych:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 30%	1-5
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 31-50%.	6-10
c) znaczne zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%.	11-20

161. Utrata kończyny w obrębie podudzia - w zależności od charakteru kikuta, długości, przydatności do oprotezowania i zmian wtórnych w obrębie kończyny:

a) przy długości kikuta do 8 cm mierząc od szpary stawowej	50
--	----

b) przy dłuższych kikutach.....	45-50
---------------------------------	-------

UWAGA:

W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny dolnej wynika z nakładania się skutków uszkodzeń podudzia oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie wg pozycji 181. W przypadku nie nakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 181.

STAW GOLENIOWO-SKOKOWY I SKOKOWO-PIĘTOWY, STOPA

162. Uszkodzenie stawu skokowo – goleniowego i skokowo- piętowego: złamania, skręcenia, zwichnięcia, uszkodzenia więzadeł, torebki stawowej itp. - w zależności od zniekształceń, ograniczenia ruchomości, zmian wtórnych i utrzymujących się dolegliwości:

a) niewielkiego stopnia z ograniczeniem ruchomości do 20%	1-4
b) średniego stopnia z ograniczeniem ruchomości w zakresie 21-50%	5-10
c) dużego stopnia z ograniczeniem powyżej 50%	11-20
d) powikłane przewlekłym zapaleniem kości, stawów, przetokami oraz innymi zmianami wtórnymi, zwiększyć ocenę inwalidztwa o	5

163. Zesztywnienie stawu skokowo- goleniowego w zależności od utrzymujących się dolegliwości oraz ograniczenia funkcji:

a) pod kątem zbliżonym do prostego $\pm 5^\circ$	20
b) w innych ustawieniach czynnościowo niekorzystnych w zależności od ustawienia	21-30
c) w ustawieniach niekorzystnych z przetokami, zapaleniem kości itp. - zwiększyć ocenę inwalidztwa o	5

164. Złamania kości skokowej lub piętowej - w zależności od utrzymujących się dolegliwości oraz ograniczenia funkcji:

a) niewielkie zmiany z ograniczeniem ruchomości do 20%	1-4
b) średnie zmiany z ograniczeniem ruchomości w zakresie 21-50%	5-10
c) duże zmiany z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%	11-20

165. Utrata kości skokowej i/lub piętowej - w zależności od wielkości, blizn, zniekształceń, zaburzeń statyczno- dynamicznych stopy i innych powikłań: .

a) częściowa utrata.	20-30
b) całkowita utrata.....	30-40

166. Uszkodzenie kości stępu z przemieszczeniem, zniekształceniem oraz innymi zmianami wtórnymi:

a) zmiany niewielkiego stopnia z ograniczeniem ruchomości do 20%.....	1-4
b) zmiany średniego stopnia z ograniczeniem ruchomości w zakresie 21-50%	5-10
c) zmiany znacznego stopnia z ograniczeniem ruchomości powyżej 50%	11-20

167. Złamania kości śródstopia - w zależności od przemieszczeń, zniekształceń stopy, zaburzeń statyczno dynamicznych i innych zmian wtórnych:

a) I lub V kości śródstopia:	
I. niewielkie zmiany bez zniekształceń.....	1-4
II. znaczne zmiany, zniekształcenie, ograniczenie ruchomości stopy.....	5-10
b) II, III lub IV kości śródstopia:	
I. niewielkie zmiany	1-3
II. znaczne zmiany ze zniekształceniem i ograniczeniem ruchomości stopy	4-7
c) złamania dwóch kości śródstopia – w zależności od zniekształceń i zaburzeń czynnościowych.....	2-10
d) złamania trzech i więcej kości śródstopia – w zależności od zniekształceń i zaburzeń czynnościowych.....	3-15

168. Złamania kości śródstopia powikłane zapaleniem kości, przetokami, wtórnymi zmianami troficznymi ocenia się wg poz. 167 zwiększając stopień inwalidztwa o

5

169. Inne uszkodzenia okolicy stępu i śródstopia – skręcenia, stłuczenia, uszkodzenia mięśni, ścięgien w zależności od zniekształceń, zmian troficznych, zaburzeń dynamicznych stopy i innych zmian wtórnych:

a) zmiany niewielkie.....	1-4
---------------------------	-----

b) średnie zmiany	5-10
c) duże zmiany	11-15
170. Utrata stopy w całości.....	45
171. Utrata stopy na poziomie stawu Choparta.....	40
172. Utrata stopy na poziomie stawu Lisfranka	35
173. Utrata stopy w obrębie kości śródstopia w zależności od rozległości utraty przodostopia i jakości kikuta	20-30

ZAKRESY RUCHOMOŚCI STAWU SKOKOWEGO

- zgięcie grzbietowe 0 - 20°, zgięcie podaszewowe 0 - 40-50°, nawracanie 0 - 10°, odwracanie 0 - 40°, przywodzenie 0-10°, odwodzenie 0 - 10°.

UWAGA:

W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny dolnej wynika z nakładania się skutków uszkodzeń stopy oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie wg pozycji 181. W przypadku nie nakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 181.

PALCE STOPY

174. Utrata w zakresie palucha - w zależności od wielkości ubytków, charakteru kikuta:	
a) ubytki opuszki lub częściowa utrata paliczka paznokciowego palucha.....	1-3
b) utrata paliczka paznokciowego palucha.....	4
c) utrata w obrębie paliczka podstawnego palucha.....	5-7
d) utrata paliczka podstawnego palucha	8
175. Inne uszkodzenia palucha - zwichnięcia, złamania, uszkodzenia tkanek miękkich - w zależności od rozległości blizn, ubytków, zniekształcenia, upośledzenia funkcji stopy, ograniczenia ruchomości:	
a) niewielkie zmiany, ograniczenie ruchomości do 30%.	1-2
b) średnie zmiany, ograniczenie ruchomości w zakresie 31-50%.	3-4
c) duże zmiany, ograniczenie ruchomości powyżej 50%.	5-7
176. Utrata palucha :	
a) wraz z kością śródstopia - w zależności od rozmiaru utraty kości śródstopia.	9-12
b) wraz z co najmniej trzema innymi palcami stopy	15
c) wraz ze wszystkim innymi palcami stopy	20
177. Utrata w zakresie palców II, III, IV, V:	
a) częściowa utrata	1
b) całkowita utrata	2
178. Utrata palca V z kością śródstopia	3-8
179. Utrata palców II, III, IV z kością śródstopia - w zależności od wielkości utraty kości śródstopia, ustawienia stopy i innych zmian wtórnych	3-5
180. Uszkodzenia II, III, IV i V palca - zwichnięcia, złamania, uszkodzenia tkanek miękkich - w zależności od rozległości ubytków, zniekształcenia, ustawienia, stopnia upośledzenia funkcji i liczby uszkodzonych palców:	
a) średnie i znaczne zmiany w obrębie każdego palca.....	1
b) łącznie za wszystkie uszkodzone palce II-V jednej stopy	1-5

ZAKRESY RUCHOMOŚCI PALCÓW STOPY

- zgięcie 0 - 40° (czynne), 0-60° (bierne)
- wyprost 0 - 45°(czynne), 0-80° (bierne).

UWAGA: Łączny stopień pourazowego inwalidztwa kończyny dolnej nie może przekroczyć wartości za amputację na tym poziomie.
Wartość uszczerbku ustalona za uszkodzenie jednego palca nie może przekroczyć wartości przewidzianej za całkowitą utratę tego palca.

M. PORAŻENIA LUB NIEDOWŁADY POSZCZEGÓLNYCH NERWÓW OBWODOWYCH

Prawa(dominująca) Lewa

181. Uszkodzenie częściowe lub całkowite - w zależności od stopnia zaburzeń:

a)	nerwu przeponowego poniżej jego połączenia z nerwem podobojczykowym.....	5-15	
b)	nerwu piersiowego długiego.....	5-15	5-10
c)	nerwu pachowego- części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-25	2-20
d)	nerwu mięśniowo-skórnego- części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu.....	3-20	2-15
e)	nerwu promieniowego powyżej odejścia gałązki do mięśnia trójkłowego ramienia - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu.....	3-35	2-30
f)	nerwu promieniowego poniżej odejścia gałązki do mięśnia trójkłowego ramienia - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu.....	3-30	2-20
g)	nerwu promieniowego nad wejściem do kanału mięśnia odwracacza przedramienia - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu.....	3-25	2-15
h)	nerwu promieniowego po wyjściu z kanału mięśnia odwracacza przedramienia - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	2-15	1-10
i)	nerwu pośrodkowego w zakresie ramienia - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-35	2-25
j)	nerwu pośrodkowego w zakresie nadgarstka - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-20	2-15
k)	nerwu łokciowego- części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu.....	2-25	1-20
l)	splotu barkowego części nadobojczykowej (górnej).....	10-25	5-20
m)	splotu barkowego części podobojczykowej (dolnej).....	10-45	5-40
n)	pozostałych nerwów odcinka szyjno-piersiowego	1-15	
o)	nerwu zaślonowego - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	1-15	
p)	nerwu udowego - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	1-30	
q)	nerwów pośladkowych (górnego i dolnego)	1-20	
r)	nerwu sromowego wspólnego	2-20	
s)	nerwu kulszowego przed podziałem na nerw piszczelowy i strzałkowy	5-60	
t)	nerwu piszczelowego - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-30	
u)	nerwu strzałkowego - części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	2-20	
v)	splotu lędźwiowo-krzyżowego	15-60	
w)	pozostałych nerwów odcinka lędźwiowo-krzyżowego	1-10	

UWAGA: Wskazana ocena kliniczna i ocena ilościowa oparta na badaniach przewodnictwa nerwowo-mięśniowego (EMG).

182. Kauzalgie potwierdzone obserwacją szpitalną - w zależności od stopnia.....10-40

UWAGA:

W ocenie tej zawiera się deficyt związany z uszkodzeniem typowym dla danego nerwu.

UWAGI OGÓLNE:

Przy wielomiejscowych uszkodzeniach kończyny górnej lub dolnej (lub jej części) w ustaleniu ostatecznej wysokości trwałego uszczerbku na zdrowiu należy brać pod uwagę całkowitą funkcję kończyny (lub jej części) a nie tylko wynik matematyczny sumowania procentów trwałego uszczerbku za poszczególne uszkodzenia.

Łączny stopień pourazowego inwalidztwa kończyny dolnej nie może przekroczyć wartości za amputację na tym poziomie.

*Uszkodzenie kikuta amputowanych kończyn, wymagające zmiany protezy, reamputacji lub niemożności zastosowania protezy - oceniać wg amputacji na wyższym poziomie.
Przy bliznach po oparzeniach skóry powyżej stopnia IIA zalecana jest dodatkowa ocena z tytułu utraty funkcji skóry: na twarzy za 1% TBSA –5% uszczerbku, na szyi – za 1% TBSA –2% uszczerbku, na kończynach za 1% TBSA –1% uszczerbku, na rękach za 1% TBSA –4% uszczerbku, na tułowie za 3% TBSA –1% uszczerbku.*